

subvenire, tenetur tale matrimonium injure. numero. 1319.

finita necessitate & morua uxore teneretur exequi votum Religionis, si tali voto erat ligatus; & si voto castitatis ad omnimodam castitatem; & vinente uxore ad abstinendum ab omnibus veneriis actibus non permittitur ibid.

Parentes iam professus an teneatur exire à Religione ut subveniat filiis in saeculo gravi necessitate pressis. numero. 1320.

Necessitas gravi fructuum, vel sororum est iusta causa dispensandi cum fratre obstricto, voto Religionis ad differendum voti executionem; ut tali necessitati subveniat. n. 1321. & 1322.

Hanc dispensationem potest concedere Episcopus. ibid. An eadem necessitas fructuum & sororum sit iusta causa dispensandi, ut frater professus redeat ad saeculum ad illius subveniendum. ibid.

An sit iusta causa, ut frater voto Religionis ligatus propria auctoritate, & absque dispensatione differat voti executionem; praeterim si sorores gravi necessitate pressa sint expositae periculo impudicitiae. n. 1323, 1324. & 1325.

Frater ad subveniendum gravi necessitati fratrum, & sororum praeterim versantium in periculo impudicitiae an teneatur differre ingressum in Religionem, etiam si sit voto Religionis obstrictus; si saltem in saeculo possit tali necessitati subvenire. Referuntur plures sententiae, & resolvitur teneri. num. 1326. & quatuor seqq.

Quid si frater sit iam professus in Religione, an ad subveniendum istem fratribus, & sororibus in gravi necessitate constitutis, & cum periculo impudicitiae teneatur egredi. n. 1329. & 1331.

Patruus ad subveniendum nepotibus, & neptibus ex fratre, vel sorore graviter egentibus, & nepos ad subveniendum patruus graviter indigenti an teneatur differre ingressum in Religionem; & quid si sit professus. n. 1330. & 1331.

Filius, vel pater habens parentes, vel filios magna egestate pressos, nec potentes alimenta querere, peccat graviter repudiando hereditatem, vel nolens exercere artem, quam nosset, quaque posset lucrari ad subveniendum parentibus, vel filiis sic egentibus. n. 1332.

CAPVT XXXII.

Parentes, filius, frater an possint licite ingredi Religionem, si alij ab ipsis alimentandi sunt in egestate, seu necessitate alimentorum, & subsidij temporalis, an verò teneantur abstinere ab ingressu, si praevideant se in Religione existentes non posse illis succurrere, possint verò manentes in saeculo.

¹²⁶² DE hac materia ex Iurisprudentia Navarrus in sum. cap. 14. n. 14. & in com. de regularibus quest. 15. n. 48. & 49. Corduba 3. Lara in l. si quis à liberis h. ite rescriptum n. 12. Sordus de alim. tit. 1. q. 29. n. 12. Aug. Barbosa collect. ad can. 1. d. 30. Paschalis de patria potest. p. 2. cap. 3. num. 61. & duobus seqq. & alij apud eosdem; ex Summis Angelus, Sylvestri, Rosella, & alij, verbo Religio Toletus lib. 5. cap. 1. n. 6. ex Theologis S. Thomas quodlib. 10. art. 9. & latè 2. q. 101. artic. 4. ad 4. & quest. 189. art. 6. ibidem Caietanus, & alij scribentes; & ex recentioribus Valentia 2. d. 157. q. 1. p. 2. Azorius p. 1. lib. 1. cap. 1. quest. 8. & p. 2.

lib. 2. cap. 3. quest. 4. & 5. Sayras lib. 1. claus. cap. 6. Suarez tom. 3. de Religione lib. 5. cap. 5. & 6. Sanchez in summa lib. 4. cap. 20. Lellius de iustitia lib. 2. ca. 41. dub. 3. num. 34. Megala 2. part. inst. confess. lib. 2. cap. 1. quest. 5. Reginaldus lib. 2. praxi foro parvi. num. 111. & duobus seqq. Bonacina de praecip. Decal. disp. 6. quest. unica p. 5. numer. 4. Villalobos p. 2. tract. 35. disp. 7. n. 16. & 4. seqq. Fullucius tract. 28. p. 2. cap. 1. num. 8. & duobus seqq. Trullench. in Decalogum lib. 1. cap. 4. d. 13. Fagundez in decalogum lib. 4. cap. 2. num. 15. Castus Palams tom. 2. tract. 16. disp. 1. puncto 7. §. 5. Paul. Laym. lib. 4. tract. 5. c. 4. n. 1. & 2. Gordon. lib. 6. q. 11. c. 4. n. 11. versic. quares, & alij apud eosdem praeterim Azori. Sayram, Suarez, Sanchez, & Fagundez. Et nonnulli alij recentiores, qui in sequentibus allegantur.

§. Primus.

Triplex necessitas explicatur.

Notandum triplicem esse egestatem, seu necessitatem, extremam, gravem, & leuem. Extrema est, in qua quis versatur in probabili, & moraliter certo periculo amittendi vitam corporalem, nisi statim ei subministrantur necessaria pro vitae sustentatione, ut si quis sit fame, vel frigore moriturus (quia non habet alimenta, & vestimenta necessaria, nec idoneus est etiam mendicando illa sibi querere) nisi ei breui subministrantur alimenta, & vestimenta necessaria ad arcendum famem, & frigus; & idem si moriturus esset morbo ob defectum curationis ordinariae, & facili. Gravis, quatenus ad praesentem materiam spectat, & quam multi ex praerallegatis Doctoribus vocant quasi extremam, est quoties parentes, filij, vel fratres non possent sine dedecore necessaria vitae sibi querere, & eis necessarium esset mendicare, vel servitute aliis cum magno dedecore iuxta conditionem suam personarum, vel si cogenter nimium affligi, & ad incarcerationem propter debita praeterim cum periculo perpetui carceris, vel deberet vivere in perpetua infirmitate, vel pati multa alia incommoda corporalia, vel longam aegritudinem (licet forte non perpetuam) famem, nuditatem, frigus, & similia. Quae tamen omnia non absolute tantum, sed etiam respectu considerata qualitate personarum pensanda sunt, ut prudens ferat iudicium, ita ferè omnes praerallegati Doctores loquentes in necessitate gravi patris, Sayras d. cap. 6. n. 3. Azorius d. q. 5. initio. Suarez d. cap. 5. num. 13. Navarrus, Palams, Bonacina, Reginaldus, Layman loci citatis, Fagundez d. cap. 2. num. 14. & Sanchez d. cap. 10. num. 4. fine. Vbi ex Ioan. de Neapoli, D. Antonino, Sylvestro, Corduba, Manuele, & aliis dicit gravem necessitatem dici & esse necessitatem decentiae status, scilicet si parentes, vel filij nequirent sustentari honorifice iuxta statum suum, sed ad sibi prospiciendum cogentur ad villam descendere, & ea efficere, quae in notabilem eorum decentiae status iacturam cederent, ut artem mechanicam exercere, mendicare, aliis famulari cum notabili status proprii diminutione. Quae omnia traduntur exempli gratia, nam in vniuersum iuxta eodem Doctores, tunc dicitur, & est necessitas gravis, quando re vera omnibus circumstantiis arbitrio prudentis indicatur non levis, sed magna. Necessitas levis iuxta eundem Sanchez ibidem post Ioannem de Neapoli, D. Antoninum, & Pallarellum esset, quando parentes possent vitam transigere, etsi non ita commodè, abundanter, & honorifice, Suarez d. cap. 5. n. 3. reputat necessitatem leuem, quando pater sine obsequio filij potest aequaliter sustentari, & vniuersaliter leuem necessitatem esse eam quam Theologi a gentes de elemosyna vocant communè necessitatē & dicunt esse eam, quam

communes, & frequentes patiuntur, seu quam pauperes communiter patiuntur, cuique non possumus succurrere nisi cum magna difficultate, & extraordinaria diligentia; Quam necessitatem communem Suarez d. cap. 5. num. 2. magis explicans ait, tunc dici, & dici, quando homini necessarium est parere, & moderate vivere, & non solum superfluis, sed etiam congruis aliquando carere, & statum potius minuire, quam augere, ut possit vitam transigere, nihilominus adhibita indutia & diligentia necessaria non defuit. De qua necessitate communis propter alios Theologos agentes ac citantes, & de elemosyna Valentia 2.2. disp. 9. q. 9. p. 1. idem Suarez de charitate disp. 7. l. 1. 1. 4. C. m. h. eodem tract. disp. 2. dub. 3. n. 1. 1. 1. Castus Palas tom. 1. tract. 6. disp. 2. p. 2. n. 1. & V. l. 1. 1. 1. de elemos. c. 1. dub. 3. n. 8.

Necessitas levis parentum non impedit filium ingredi Religium, & e contra.

1264 **D**ifficilis igitur in titulo capitis proposita prodeit solum in casu necessitatis extremae, & graui, de qua duplici necessitate extrema, vel graui patrum, vel filiorum perlegati Doctores pertractant, an obliget filium, & patrem sub mortali, ita ut peccet mortaliter filius, vel pater, si relictis parentibus, vel filiis in tali extrema, vel graui necessitate Religionem ingrediatur. Necessitatem enim leuem, seu communiem parentum, vel filiorum praecise non praecise filio, vel patri impeditur ingressui in Religionem in terminis tractant Sayrus d. 6. n. 4. tract. 1. Suarez d. cap. 5. n. 2. Tullench d. 23. n. 1. & Castus Palas d. 5. n. 2. & sup. nunt omnes alij praesalutari & colligitur aperte ex S. Thoma d. 7. l. 1. ad 4. ubi dicitur, siue eo (scilicet filio) parente, ut tamen transigere possit, licet non sit ex defectu parentum Religionem transire, quia ibi non tenetur ad sustinendum patrem, nisi causa necessitatis, & d. 9. l. 1. art. 6. in corp. ibi, si de eo fuerit (scilicet parente) in tali necessitate, ut si non obsequium suum impendant, possunt praeterire patrem obsequio filij Religionem transire, & filius habet d. 7. l. 1. n. 1. 1. 1. Probatur etiam ex Suarez d. cap. 5. num. 2. & 3. quia nemo tenetur diligere proximum quantumvis sibi coniunctum in ordine ad temporalia, vel corporalia bona, pluraque in se in spiritualibus, si alter proximus potest sibi in temporalibus providere. Confirmatur ex eodem Suar. quia in hoc casu non tenetur filius emancipatus, qui habens bona propria in rigore praeccepti alere patrem, ex propriis bonis, maxime si id non possit facere, nisi proando se equali commodum, vel honore; & idem est de patre respecta filij necessitate tantum communem parentis, ergo uterque multo minus ad hoc tenetur cum tanto spirituali incommodo. Breuiter ergo cum praecceptum alendi filium, siue patrem sit affirmatiuum, & obligans solum ex causa necessitatis, ut supra hoc opere. cap. 1. probatum est, hanc necessitatem communis siue patris, siue filij quid leue reputetur in comparatione tanti incommodi, quale est plussio boni perfectionis status Religiosi, seu ut propter illam filius, vel pater sit priuandus tanto fructu, qui Religionis ingressu obtineri potest: Dixi, praecise & c. Nam est necessitas de praesenti & actuali sit leuis, si tamen preuideatur, seu moraliter timeatur, ne pater, vel filius de necessitate leui breui, seu in proximo sit lapsurus in necessitatem extremam, vel grauiam, an etiam tunc differendus sit ingressus in Religionem, ut filius patri, vel filio pater possit prospicere si sit spes succurrendi, examinatur infra. Quare si parentes habeant vnde viuant, quamvis tenuissime obsequia hoc, quod i mendicant aut alius seruiant, vel autem aliquam cum dedecore illorum

De lo. Angel. de oblig. Parentum.

statu attento exerceant, etiam si non ita honorabiliter, & ample viuere possint, sicut vellent, & sicut viuunt alij aequalis conditionis, integrum erit filio Religionem ingredi, cum talis parentum indigentia censetur parua, ut dixi, & aiunt Doctores hoc, & praecedenti numero relati: Additque Sayrus id locum habere, etiam si parentes sint nobilissimi, & aliqui fuerint diuites, & idem etiam de patre respectu filij, qui eodem modo posset viuere, non ob id pater impeditur assumere statum Religiosum. Subdit idem Sayrus, quod etiam si parentes subdito filio cogentur mendicare, aut alius famulari, si hoc non sit cum magna indecentia status eorum, adhuc potest filius libere ingredi Religionem; & magnam indecentiam ait fore, quando aliqui parentes essent viri honorati, & nobiles, & ob alias conditiones honore digni. Vnde concludit filios artificum posse libere ingredi Religionem, etiam si parentes mendicant, aut alius seruire deberent. Quod est valde notandum aduersus quosdam filios rusticorum, vel artificum manualium, qui post assumptum statum Religiosum praetendunt se teneri subuenire parentibus pauperibus, etiam si ipsi parentes mendicant, vel alius seruient possint viuum sibi sufficientem quacunque, & si infirmetur, non desint hospitalia, ubi recipiantur, & curentur.

Extrema parentum necessitas quando non impedit filiorum ingressum in Religionem, & e contra

Stante etiam extrema, vel graui necessitate parentum, vel filiorum, si adnotat alij praeter filium, aut patrem, qui possint & velint illis succurrere, vel filius, aut pater ingreditur Religionem, adhuc possit parentibus, & filiis indigentibus providere aut cessione bonorum, aut amonico auxilio, aut donatione, aut quia monasterium sit paratum necessaria pro filio, vel patre ingressu parentibus, & filiis egentibus ministrare, vel permissum ut ex exercitio alicuius artis aut facultatis, quam calleat, vel aliter filius, aut pater tam factus Religiosus esse subueniat, potest licet etiam filius, aut pater ingredi Religionem; tunc enim cessat ratio diffidendi ingressum; cum ex ingressu non impediatur subuenio parentum, vel filiorum; de tractatum Doctores praesalutari, Sayrus d. 6. n. 3. & 6. Sanchez d. cap. 20. n. 3. & 4. Suarez d. 5. n. 3. Augusti Barboza d. collellano m. 4. Gordonus loco citato, Castus Palas d. 5. n. 2. & alij recentiores n. 126. relati, & alij Theologi, & Summiste, quos late refert loco citato Sayrus.

Si quoque filius, vel pater manens in saeculo subuenire non possit, seu non habeat spem probabilem, ut possit extrema, vel graui necessitati parentum, vel filiorum subuenire, neuter eorum impeditur Religionem ingredi, frustra enim maneret in saeculo, ita iudicant Doctores, Sayrus, Sanch. Suariz, Aug. Barboza, Castus Palas, Gordonus loco citato, & praeter ceteros supra allegatos alij quos late refert Sayrus d. 6. n. 3. & 6. & Sanchez d. 5. n. 3.

Difficilis ergo procedit, quando si filius, vel pater ingreditur Religionem non potest villo modo parentibus, vel filiis egentibus subuenire nec fit alius, qui possit, & velit in tali extrema, vel graui parentum, aut filiorum necessitate subuenire, ipse vero filius, aut pater manens in saeculo est idoneus, & subuenire potest, an tunc talis necessitas parentum, vel filiorum sub mortali obliget omittere, seu differre Religionem ingressum pro toto tempore, quo durat. Et ut res clarescat, & distincte declaratur, prius explicabitur obligatio filiorum erga parentes, postea obligatio parentum erga filios, deinde obligatio erga fratres, & sobrinos. Sit igitur

D d 3 §. II.

§. II.

*Explicantur spectantia ad casum necessitatis
extrema, & gravis parentum.*

Primum dubium. An si pater, aut mater existat in extrema, vel gravi necessitate corporali, cui filius inueniens in seculo potest subuenire, et si Religio nem ingrediatur, non poterit neque per se, neque alium, nullusque alius adire, qui in tali necessitate possit aut velit illi subuenire, teneatur filius ab ingressu in Religionem abstinere, & manere in seculo durante tali patris, vel matris necessitate, vel illi providere.

*Necessitas extrema quæ rationi impediatur filiorum
ingressum in Religionem.*

1267 **E**tum est, quod si parentes existant in extrema necessitate penurii, nisi filius illis subueniat, teneatur filius omittere Religionis ingressum, vel illis necessaria sustentationi viæ subministrare tali necessitate durante. Ita omnes Iurisperiti, Summisæ, & Theologi supra 1266. reſol. Ratio est, quia filius non solum ex communi obligatione charitatis adstringente omnes ad subueniendum proximo in extrema necessitate constituto, cum id præstare possumus, sed etiam ex speciali iure naturali, & virtutis pietatis tenetur parentibus quod corporalia extreme egentibus necessaria viæ sustentandæ subministrare, quando potest sibi, & illis ministrare iure enim naturali, & obligatione pietatis, & ex vi quarti præcepti Decalogi de honorando parentes tenetur filius parentibus egentibus, & aliunde non habentibus, unde sustentari possint, alimenta, & alia viæ sustentationi necessaria ministrare, ut supra hoc capite, numer. 6. & seq. probatum est, quæ obligatio specialis certe maxime in extrema necessitate locum habere debet, cum ergo ingressus in Religionem sit opus consilij, debet omitti, seu differri, vel satisfacti operi de præcepto iuris naturalis, & in hoc casu opem quilibet tenetur abstinere ab ingressu Religionis, ut proximo in extrema necessitate existentibus subueniat, quando alius non adest, qui posset, aut vellet subuenire, & alio modo illi succurrere nequeat; quia præceptum charitatis tunc obligat, ac proinde vel illi satisfiat, opus consilij omittendum est, seu differendum; Quod infra numero 1272. magis confirmatur. Quare omnino reſoluitur sententia Alexandri de Ales in 3. part. question. 33. in 4. quæst. 1. assentens filio in hoc etiam casu licere Religionem amplecti parentum à se relictorum cura tota Diuini providentiæ commissa, cui est cura de omnibus; quam sententiam expresse reprobatur S. Thomas 2. 2. d. quæst. 26. art. 4. ad 4. dicens quod, qui id faciet, Deum contemnat curam parentum, quæ ipsi est de iure naturali demandata, in Deum coniiciens, & eo quæ petens vel parentes aleret, quos ipse aliqui sustentare posset, & debet.

1268 Idem dicendum est, si filius vouisset iam ingressum in Religionem; nam obligatio naturalis providendi parentibus extreme egentibus antiquior, & fortior est obligatione voti, nec voto tolli potest, & sicut votum non valet, etiam non obligat pro tempore indigentia si fieret de ingressu in Religionem stantibus parentibus in extrema necessitate obsequij filij, ita talis necessitas voto superueniens suspendit eiusdem voti obligationem, stante tantum mutatione, quæ à principio tempore voti contingens impedit eius obligationem, unde redditur illicitus ille ingressus, qui est voti materia. Ita om-

nes prælegati Doctores, & alij communiter, quos præsertim refert Sanchez 2. 2. d. 20. n. 8.

Hinc etiam si filius iam esset ingressus Religio-
nem, & tempore nouitatus parenti superueniret talis
extrema necessitas obsequij eiusdem filij, tene-
tur filius egredi ad illi subueniendum; cum licet
egredi possit, & perseverantia sit solus consilij, cui
præsertim debet præceptum naturale subueniendi pa-
rentibus, ut Nauarrus loca supra d. num. 1262. rela-
tu, & Sanchez d. cap. 20. num. 7. & ceteri prælegati,
& alij, quos Sanchez refert. Et tradita tribus præce-
dentibus numeris magis confirmantur ex traditis in-
fra de obligatione filij omittendi ingressum Reli-
gionis, ut parentibus graui necessitate laboranti-
bus provideat, quia alioqui remaneret omnino de-
stitutus. Et prædicta omnia habent locum, etiam si
parentes sua culpa in talem incidissent necessitatem,
ut in terminis Reginaldis d. lib. 2. c. 1. numer. 12. quia
non obstante culpa illa filius est filius, & semper
iuris naturæ illum obligat alere parentem egen-
tem.

Licet etiam pater non sit actus constitutus in ex-
trema necessitate tunc quando filius vult ingredi in
Religionem, vel iam ingressus vult proficisci; si ta-
men probabitur, seu moraliter timeatur fore, ut
in eam postea deueniat, tenebitur adhuc filius ab-
stinere ab ingressu, & professione, si ipso Reli-
gionem ingreſso, vel professo pater in tali necessi-
tate sit remansurus destitutus; æquiparantur enim
necessitas præiens, & quæ moraliter timeatur, seu
probabiliter creditur, quatenus spectat ad obliga-
tionem iuris naturalis subueniendi parentibus in ne-
cessitate: ut per Abulenſem in cap. 8. Marhai 9. 6. 7.
trahunt Suarez d. cap. 5. num. 3. Sanchez d. cap. 30.
num. 5. & Trullench. d. dub. 23. num. 2. & magis
confirmatur ex traditis infra de obligatione filij ab-
stinendi ab ingressu in Religionem, ut subueniat ne-
cessitati graui parentis non solum præsentis, sed &
probabiliter, seu moraliter exiſtens futura; quidquid
lectus Sayrus d. cap. 6. numer. 2. cum Alenſe, & Ro-
driguez in iur. tom. 2. cap. 6. numero 4. sentiant,
assentens solum necessitati præſentem parentum
impedire filij ingressum in Religionem.

Quamvis etiam Suarez, nullum tamen allegans
Doctorem, d. cap. 5. num. 8. & 9. (quem sequitur
Trullench. d. dub. 21.) teneat hanc obligationem
omittendi, seu differendi ingressum in Religio-
nem, ut subueniat extreme alterius necessitati,
non extendi ad auium, & alios ascendentes, neque
etiam nepotes, vel pronepotes, neque ad fratres,
aliove consanguineos præter parentes, scilicet pa-
trem, & matrem, & filios, & multo minus ad pro-
ximum extraneum. Ad quod asserendum motus fuit
primò d. num. 8. quia Doctores singulariter de pa-
rentibus respectu filij, & de filio respectu parentum
loquuntur ex speciali titulo, seu obligatione, qua in
urgenti necessitate tenentur suas actiones in sui ad-
iutorium expendere; non videntur autem obligari
respectu aliorum consanguineorum. Secundò eod. n. 8. &
etiam 9. quia probabile fit ad subueniendum proximo
etiã consanguineo in extrema necessitate constituto,
quando bona ultra necessaria ad conseruationem
viæ non habet, neminem obligari bona querere, &
procurare præcipue si studio & diligenti nō mediocri
querenda sunt, ut tradunt plures Theologi agentes de
obligatione faciendi elemosynam, quos refert, &
sequitur Callistrus Palaus tom. 1. tract. 6. d. ff. 2. p. 2. et
quæ etiam est obligandus ille querere, & pro-
curare cum detrimento suo spiritualis salutis, quale
in differendo religionis statu pro longum tempus
reperitur. Ita Suarez limitans tamen, & rectè hanc
suam doctrinam, ut non procedat, quando breui
spatio,

spatio, & per breuem & facilem actionem, & occupationem subueniri proximo extremè indigenti potest hoc enim casu charitas, quæ obligat ad succurrendum non solum consanguineo, sed etiam cullibet extraneo extremè egenti, obligat etiam ad differendum pro breui illo tempore ingressum in religionem, secus verò ad differendum per multum tempus; & ita etiam Trullench. *dist. numero 3. fine.*

§. III.

An, & quando necessitas gravis parentum impediat filios ingredi religionem, vsu manentes in saeculo possumus illis subuenire.

1271 Nihilominus ob extremam, imò etiam tantum grauem necessitatem aui, & aliorum ascendendum omittendum esse religionem ingressum, in terminis tradunt Sanchez d. 10. n. 28. & August. Barbof. *ad decreta d. collect. ad car. n. 3. fin. dist. 10.* quia auus, & ceteri ascendentes per lineam rectam habentur ut patres, vt *ap. bre. cap. 1. 281. & 295.* & repetitum *num. 1240.* & sicut iure naturali tenemur patrem, & matrem egentes alere, ita etiam auum, & proauum, & ceteros ascendentes, vt d. *num. 281. & 293.* probatum est, & constat ex l. si quis a libero. §. vtriusq. de lib. n. g. l. & eodem iure naturali etiam tenemur nepotes, & alios ascendentes per lineam rectam egentes alere in subsidium, vt etiam supra probatum est, & constat ex d. 3. vtrum; & iidem nepotes, & pronepotes reputantur, vt filij. Vnde etiam ascendentes sunt hæredes necessarij descendendum, & descendentes ipsorum.

1272 Ob extremam quoque necessitatem cuiuslibet proximi, cui aliter non possit subueniri, differendum esse ingressum, & etiam post ingressum esse egrediendum, tradunt communiter n. 126. relatis S. Thom. *ap. 101. art. 4. ibi.* Caietan. Nauar. L. yman. Lessius *loc. d. num. 1262. citatis.* Valent. *ap. 2. vtriusq. secundo caput. est. Sanch. d. 20. n. 14. am.* Cast. Palus d. 5. n. 4. & alij quos Sanchez, loc. cit. & Sayr. d. 6. n. 1. vtriusq. *ca. 1. de alij referunt.* Ratio est, quia lege charitatis, & in seculo dicitur *(vt supra. 1267. d. quum est)* homo tenetur cuiuslibet proximo in extrema necessitate constitu- to subuenire, si abique graui iactura rei familiaris sibi necessaria, vt abique graui alia, & notabili difficultate id prestare possit; sed cum necessitas extrema longo tempore non duret, alia proximus non esset in extrema necessitate, seu in proximo vitæ periculo, & consequenter non egeat ad sui remedium diuturna religionis dilatione, sed tantum breui, quam omnes Doctores, & ipse Sayr. admittunt, constat, quod differendo ingressum religionis tantum ad extremam necessitatem subueniendum, quis abique graui iactura, & detrimento potest succurrere. Et licet eo breui tempore omittatur religionis status, illius fructus compensatur necessitatis extremæ succursu, & tantæ charitatis acquiratur necessario ingressus religionis differendus, si commodè, & abique notabili difficultate extremæ necessitati potest subueniri. Nā si ad succurrendum extremæ necessitati proximi necesse esset non solum differre religionis ingressum, sed & mendicare, vel officium aliquod exercere, quo homo à suo statu caleret, tunc non obligaretur, vt notat Castus Palus, rectè tamen addens, id numquam esse necessarium, cum necessitas extrema citò transeat, & breui aliquo succursu finiatur; qui licet sit humili, & abiecta actione non detrahit hominis conditioni, nec humiliter operantem, sed potius eum exaltat, & commendat (vt expè vidimus) eo quod ob finem ita pium, & Christianum ab omnibus laudabilem assumitur, & exercetur.

Contrauersa igitur tantum est, an gravis parentum necessitas, pro vt supra *num. 1263.* explicata est, obliget sub mortali filium omittere ingressum in religionem, si manens in saeculo potest, seu probabiliter sperat posse illis subuenire, ingrediens verò non poterit, nec alius adsit, qui possit, aut velit illis succurrere. Et nonnulli negant filium ob solam parentum necessitatem grauem teneri omittere, vel differre ingressum in religionem. Ita Aletius *loco supra allegato*, & Abulenlis in *cap. 8. Matth. quaestione 67.* D. Antoninus 3. p. tit. 16. cap. 2. §. 1. vtriusq. in primo cap. pro pro hac eadem sententia Sayr. *dist. cap. 6. numero 3.* allegat Ioannem Maiorem, Nauarrum, & Philarcum: qui tamen duo posteriores potius tenent oppositum: Hanc videtur tenuisse S. Thomas 2. 2. *quaestione 26. dist. art. 2. ad 3. & 4. dist. quodlib. 10. citato art. 9.* cum eisdem locis dicat tunc, solum ob parentum necessitatem impedi filium ingredi religionem, quado sine eo, seu eius obsequio ipsi patres sustentari non possunt, seu vivere non possunt, vel vitam transigere; secus si possunt aliquantulum sustentari, licet non honorifice; qui modi loquendi videntur denotare solam necessitatem excusantem. Ad hanc sententiam probandam adducuntur dicta S. Scriptura, & Sanctorum Patrum, de quibus numero sequentiorem adducitur primo ex ratio, quod extra extremam necessitatem proximi extranei nemo tenetur eidem indigenti non extremè licet grauer, succurrere ex necessitatibus ad decentiam sui status: ergo nec filius parentibus non extremè egenibus succurrere cum detrimento, seu omissione status religiosi, & perfectionis Christianæ, quæ longè superat diminutionem status temporalis, seu politici; Secundo adducitur alia ratio, quod bonum proprium spirituale sit præferendum bono parentum corporali.

Verum communis sententia est, etiam quando parentes solum graui necessitate premuntur, non esse filio licitum ingredi religionem, sed teneri differre ingressum, vel si iam ingressus est, differre professionem, & egredi, vt parentibus subueniat, si illis alio modo succurri nequeat. Ita ex Doctores supra *numero 126.* relatis Nauarrus, Toletus, Lessius, Azorius, Reginaldus, Layman, Villalobos, Bonacina, Fillonius, Gordonus *loci ibidem citatis*; Valentia d. 2. vtriusq. *Disco secundo*, Suarez *dist. capit. 5. num. 11.* Sanch. *dist. cap. 20. num. 3. & 4.* Sýrus *dist. cap. 6. numero 4. vtriusq. caeterum.* Megala d. 4. n. 3. numero 10. Fagundez *dist. capit. 2. numero 15.* Castus Palus *dist. 3. §. 1. numero 5.* & præter hos Caietanus 2. 2. *quaest. 189. numero 6.* Rodriguez *tom. 1. q. 1. reg. 3. §. 3. art. 1. & in Sum. tom. 2. capit. 6. numero 4.* & ceteri Summistæ, & Theologi, quos Sanchez, Sayr., Fagundez, & Castus Palus referunt; & idem sentiunt Corduba, Lara, Surdus, & Paschalis *loci supra dist. numero 1262. citatis*, quatenus absolute afferunt peccare mortaliter filium, qui deserto patre inope, & eius ope, & alimonia indigente, monasterium ingreditur. Qui etiam ad id adducunt S. Thom. 2. 2. q. 86. art. 3. in corpore. ibi, vt si filius aliquis offerat Deo id, unde habet patrem nutrire. Quod dominus improbat Matthei 5. & ita sentit expellens idem D. Thomas tum 2. 2. q. 189. art. 6. corpore, ubi ait non licere filio ingredi Religionem, si parentes sint in tali necessitate, vt filiorum obsequio multum indigeant,

sum in religionem, vel professionem se reddat impotentem ad illis succurrendum, quando parentes ad eam deuenierint.

127 Extenditur etiam eadem sententia, vt procedat, etiam si filius votum de ingredienda religione emisisset; adhuc enim ad subueniendum parentibus graui, & magna necessitate laborantibus teneretur omittere, seu diserte ingressum, & si iam esset nouitius teneretur egressi de religione, & manere in seculo pro eo tempore, quo duraret necessitas, & semper manere, si semper duraret eadem necessitas, eo voto non obstante; idque siue votum ante necessitatem, siue post fuerit emissum. Ita Ioan. de Neap. D. Antoninus, Syluester, Angel. Tabiena, Corduba, Palacios, Passafrellos, Rodriq. a Sanch. *ibid.* Suar. d. c. 5. n. 13. & 16. Azorius, Lessius, Laym. Villalob. *loc. alleg.* Fagundes d. c. 2. n. 19. Caltr. Palaus d. 5. n. 6. & alij communiter. Votum enim non potest obligare ad actum præcepto naturali contrarium: Quare si votum fuit emissum post grauem parentum necessitatem, non potuit obligare, vt pote factum contra præceptum naturale de subueniendi parentibus, & circa rem pro eo tempore illicitam, & iniquam; illicitum enim erat ingressus in religionem durante ea parentum necessitate, vt probatum est, & ideo suspenditur obligatio voti vique ad tempus habile, quo scilicet cesset eas necessitates parentum. Quod si ante eam necessitatem votum fuerat emissum, ingens mutatio ex parte materis superuenit, scilicet tanta, quanta si daretur ante votum, impediret eius obligationem, vt constat, quoties autem in materia voti tanta mutatio facta est, quanta si à principio emissionis illius daretur, non obligaret votum; ante eam mutationem factam ea superueniente non obligat, vt est communis sententia in materia voti, & late probat Sanchez *lib. 4. Summ. c. 2. n. 23.* de qua re etiam ego *ibid.* *mor. var. tit. 1. c. 45. n. 166.*

127 Et prædicta quando certò, & euidenter constat de magna, & graui necessitate parentum, nam si dubitatur, an necessitas sit tanta, vt filium obliget ad illis subueniendum omnino, vel dilato religionis ingressu, tunc filius, qui votum ingressum non emiserit, liber erit ad ingrediendum, si voluerit, cum in dubio præcepti præceptum non obliget, vt late explicauit, & probauit d. c. 1. *mor. var. tit. 1. c. 59. ita* Sanch. d. c. 10. n. 6. ego ipse d. *tit. 1. c. 41. n. 17; 8. & 17. 19.* Trullench. d. *lib. 2. n. 1.* Fagundes & Caltr. Palaus *loc. infra cit.* Addit Sanch. & post eum Trullench. pariter filio integrum ingredi religionem, quando vtrunque sunt rationes ita probabiles, vt merito possit dici vtraque pars opinabilis; tunc enim poterit filius sequi vtriusque opinionem etiam minus probabilem, vel in aliis rebus, opinabilibus eueniendi quæ re late egit d. *tit. 1. mor. var. p. 1.* Quamuis quoad proximam in hoc casu confluentem sit filio, vt differat ingressum, vel professionem, non ex ponat periculo transgrediendi præceptum honorandi parentes, & ne patrem, aut matrem egentem in afflictionem & grauem angustiam coniciat. Si vero ante, vel post necessitatem parentum filius emiserit votum religionis, tunc stante præfato dubio, an necessitas sit tanta, vt licitum ingressum impediret, tunc votum obligare, & teneri filium ingredi religionem, vel petere dispensationem, cum in tali dubio licitum sit ingressus, vt supra dictum est, & votum sit certum, & possideat, & obligatio certa non tollatur, vel impediatur obligatione, seu exculpatione dubia, tradunt Sanch. d. cap. 10. n. 9. Suar. d. cap. 5. *num. 1. c. 5. & duobus sequent.* Fagundes d. *lib. 1. c. 1. num. 19.* Trullench. d. *lib. 2. c. 23. numero 5.* & Caltr. Palaus d. *lib. 5. numero 6.* Præfata tamen dubia necessitas est sufficiens causa ab obtinenda dispensationem voti, vel dilationem executionis voti, vt iidem Sanch. Suar. Caltr. Palaus, & Trullench.

aiunt. Quod si vtrunque fuerit probabilis opinio, an tanta sit necessitas, vt impediatur voti executionem, dabitur filio electio, iuxta supra dicta hoc eodem numero, vt etiam tradunt Sanch. & Trullench. & etiam in hoc casu consulendum est, vt eligat partem parentibus fauorabiliorem.

§. IV.

Existensibus parentibus in graui necessitate si filius extra religionem manere non posset absque extraordinario, & proximo periculo peccandi lethaliter, ita quod religio esset ei vnicum remedium euadendi tale peccatum, an tunc illis desertis possit, & teneatur ingredi religionem.

Sed quid si existensibus parentibus in huiusmodi 1279
S graui necessitate filius non posset manere in seculo absque extraordinario, & proximo periculo salutis animæ, seu peccandi lethaliter, cui non posset occurrere, nisi ingrediendo religionem, non verò aliis modis, an tunc desertis parentibus possit licite filius ingredi religionem? Ioannes Maior à Sayro citat o. cap. 6. numero 7. relatus negauit huiusmodi casum, quod filius aliis modis manens in seculo nequeat abstinere à peccato mortali, & etiam Suarez d. *lib. 5. numero 32.* & Caltr. Palaus d. 5. n. 7. *five*, aiunt vix esse moraliter possibile, vt solo medio religionis ingressu quis vitare possit peccatum mortale, vt proinde obligetur ad tale ingressum, tanquā ad vnicum remedium suæ salutis.

Communis è vera sententia est, si filius extra religionem non potest vivere absque extraordinario, & proximo periculo peccandi mortaliter, ita quod religio existimetur vnicum medium vitandi tale periculum, integrum esse filio desertis parentibus in graui necessitate transire ad religionem. Ita S. Thomas 2. 2. qu. 101. citat art. 4. in corpore, & ad 3. quodlib. 3. art. 6. & quodlib. 10. art. 9. Alfes, D. Antoninus, Angelus, Syluester, Tabiena, Corduba, Passafrellos à Sayro, & Sanch. *locis infra citatis* relati; ex Doctoribus supra numero 1162. relatis Sayrus d. *lib. 2. cap. 6. num. 7.* Sanch. d. *lib. 2. cap. 10. num. 11.* Suar. d. *lib. 2. cap. 32.* Caltr. Palaus d. *lib. 2. cap. 7.* Megala d. *lib. 2. quæstion. 2. numero 12.* Fagundes d. *lib. 2. cap. 2. numero 21.* Trullench. d. *lib. 2. c. 23. numero 8.* Toletus d. *lib. 1. numero 9.* Lessius, Reginaldus, Villalobos *locis d. lib. 2. numero 1162. citatis*, & alij recentiores. Ratio est euidentis, quia ordo charitatis posuit salutem propriam spirituales antefertur temporali bono cuiuscumque etiam parentum; vt late S. Thomas 2. 2. q. 126. & ibi Scribentes, & dictum est in precedentibus, & tradunt omnes Doctores supra numero 1188. & 1189. relati. Et confirmat illud, *Quid prædestinatum homini, si vniuersum mundum lucretur, anima vero sua detrimentum patietur?* Vtrum verò casus iste, vt moraliter impossibile sit filium posse abstinere à peccatis mortalibus, seu peccatum proximum peccandi mortaliter non possit vitare extra religionem, sit possibile, & in praxi contingere possit, Sayrus d. *lib. 2. numero 7. ver sic secundum*, ait illud dictum Ioannis Maioris, quod sit casus impossibilis, esse valde absurdum, & addit certum, esse posse aliquando ex multis circumstantiis loci, temporis, personæ, & complexionis, propinquorum, occasionis, malorum habituum esse alicui moraliter impossibile vivere in seculo sine peccato mortali, aut (saltem difficile: Quod subdit etiam constare ex experientia ipsa; quia videmus multos in seculo ferè incorrigibiles, qui tamē in religione facile corriguntur.

tur. Et Megala *dist. num. 12*. ponit exemplum formi-
næ, quæ ex meretricio lucro parentibus diu subue-
nerat, & adeo erat sensuibus voluptatibus, & illi-
citis amoribus implicata, vt abque probabili pericu-
lo recidit: probabiliter extra monasterium vitam
ducere non posset, cui mulieri propterea idem Me-
gala (cum sibi casus contigisset) dicit se consilium
desisse, quod non solum posset, sed deberet parenti-
bus derelictis ad monasterium conuertitum con-
fugere, alioquin eam absolutiōis incapacem existi-
mamus. In extrema autē parentum necessitate San-
chez *dist. n. 11*. ait impossibile esse contingere casum,
quod filius non possit subuenire parentibus abque
periculo salutis, cum huiusmodi necessitas breui du-
ret, vt *supra numer. 1273*. est dictum; atque ideo non
posse filium deserere parentes in ea constitutos. Quod
si verē etiam in extrema necessitate parentum filius
non possit ad illis succurrendum manere in sæculo
abque illo periculo peccandi mortaliter, certē posset
deserere parentibus ad religionem se conferre, vt con-
vincit ratio adducta, & expresse etiam tradit Fagun-
dez *d. n. 21*. In dubio quidem an adsit tale periculum,
vt eius fuga fit præcepto (subueniendi parentibus
egentibus antefectis) parentes non poterunt deseri-
guia certi præcepti, & possidentis obligatio non
impeditur excusatione dubia, vt *supra* dictum est, &
notat etiam Sanchez *loco citato*. Addens si vtriusque
sint rationes, dari filio electionem, iuxta pariter *supra*
dicta.

§. V.

*Si parentes graui necessitate laborantes prouo-
carent, & inducerent ad peccatum graue
filios sibi obsequium præstantes, an illis de-
serui filij possint transire ad religionem?
& quid si vnus tantum parens prouoca-
ret? & quid si prouocarent tantum ad ve-
niale.*

281 **Q**uid verē si ipsi parentes graui necessitate pre-
si prouocarent filios ad peccatum, an tunc fi-
lij eximerentur ab obligatione illis subueniendi, &
eis liceret transire ad religionem, vel tenerentur
transire, si votum religionis emisissent? Respondetur,
si parentes, ita prouocarent filios ad peccatum, vt
probabiliter illorum lapsus timeretur, nec sine ma-
gna difficultate possent tentationem superare, &
peccatum vitare, possent filij, imo tenerentur eos de-
serere, seu fugere, si nollet ad tali prouocatione, &
inductione desistere. Ita S. Thomas *d. qn. 101. artic. 4.*
ad 1. & 3 ibid. Caietanus, Suarez *dist. cap. 5. num. 20.*
& sequens. Sanchez *dist. cap. 10. numer. 12*. Fagun-
dez *cap. 2. citato num. 21*. Trullench. *d. dub. 23. numer. 6.*
Castro Palau *d. §. 5. num. 8.* & alij communiter. De-
bet enim filius obsequio parentum præferre salutem
animæ. Aduertant autem iidem Doctores, quod si
filius separatus a parente illum ad malum inducente
manens in sæculo posset illi per mediam personam
subuenire abque periculo animæ, non posset ingredi
religionem, nisi fortē etiam in religione hoc facere
posset; tunc enim cum cesset periculum lapsus, non
cessat obligatio subueniendi parenti. Quod si non
obstante prouocatione parentis ad malum filius ca-
reteret periculo lapsus, quia expertus sit, se non con-
sentire, tunc ait Sanchez, quod licet filius non teneatur
illud fugere, & deserere, potest tamen licite, si velit,
nisi ab illa prouocatione, seu inductione desistat; nō
potest tamen transire ad religionem, si separatus per
mediam personam potest subuenire, vt dictum est.
Quod si vterque parens graui necessitate laboret,

& alter tantum prouocet filium ad malum, filius si
abque periculo peccandi (quia expertus sit se non
consentire) potest innocenter obsequi, & succurrere,
tenetur facere, vt tradunt Sanchez, & Trullench. *loco
citato*, & Palau *d. §. 5. num. 9*. Nam eius inductio pre-
stet sufficientem occasionem deserendi parentem in-
ductorem, ob ipsius culpam, & quia graue onus est,
& speciali Dei auxilio opus sit, vt temper resistatur
inductioni; innocens tamen caret culpa, ac proinde
cessat periculo lapsus respectu eiusdem innocents
nō cessat obligatio filij. Si verō abque periculo mor-
tali peccandi eidem innocenti obsequi, & subuenire
non possit filius, vtrumque parentem potest, & de-
bet deserere eo modo, quo iam dictum est, pos-
se deserere vnicum parentem in necessitate consti-
tutum inducētem ad malum. Non enim tenetur fi-
lius cum graui periculo salutis animæ parenti eius
innocenti obsequi, & fauere. Ita Sanchez, Trullench,
& Palau *loco citato*.

Quod si parentis inductio, siue prouocatio esset ¹²⁸¹
ad solum peccatum veniale, & esset directa, vt si
pater directe inducat filium ad mentendum, & si-
milis, si eam alter filius non potest vitare, & absti-
nere à peccato, tunc etiam filium posse, & debere
patrem deserere sub reatu culpe venialis tradunt
Suarez *dist. cap. 5. num. 18.* & Trullench. *dist. dub. 23.*
num. 7. Ad dentes si inductio in veniale non est dire-
cta, sed ex accidenti v.g. quia pater egens actionibus
suis prouocat filium ad impatientiam venialem, vel
exemplo ad ludum, & similia, non esse sufficientem
causam illum deserendi; in quo aiunt consilium differe-
ntiam inter peccata mortalia, & venialia; nam si
peccatum est mortale, quacunque ratione pater ad
illud prouocet, seu inducat vice exemplo, siue verbo,
siue indirecte, siue directe, si de facto est illis moralis
occasio peccandi, iusta ratione potest, & debet à filio
deseri iuxta tradita *num. præcedenti*.

Circa verō tradita *supra numer. 1280.* & 1281. ad-
uertendum, quod si filius votum religionis siue an- ¹²⁸³
te, siue post necessitatem parentum emisisset, non
obinde exemptus esset ab obligatione subuenien-
di parentibus, nisi eo casu, quo clauso voto possit
licite ingredi religionem iuxta notata iisdem nume-
ris; & in quibus casibus ingressus est licitus, votum
illud religionis obligat filium ad illius executionem;
vt tradunt Sanchez *d. 20. n. 3.* Suarez *d. §. 5. num. 27.* & Ca-
st. Palau *d. §. 5. n. 10*.

Et hincque de obligatione filij omittendi, seu ¹²⁸⁴
deserendi ingressum in religionem, vt parentum nec-
essitati extremæ, vel graui subueniat, quando aliter
nequit, & manendo in sæculo potest. Sed grauior
controuersia est, an filius iam professus teneatur
religione egredi etiam inuitis suis superioribus, vt
eidem parentum necessitatibus extremæ, aut graui suc-
curat, nomine autem extremæ necessitatis, & grauis
intelligitur in præfati ea quæ *supra* num. 163. ex-
plicata est. Et de hac controuersia præter alios Sum-
mistas, & Theologos *supra* num. 1261. relatos, agunt ex
recentioribus *ibid.* relatis Soares *d. 10. 3. de religione*
lib. 6. cap. 9. Trullench. *d. 2. dub. 4.* Castro Palau *d. 10.*
2. tract. 16. disp. 2. p. 2 §. 6. & Lauretis de Franchis *de*
controuersis Episcoporum, & regulari q. 105.

*Premittuntur nonnulla certa, & ab omnibus ap-
probata.*

Pro huius controuersie resolutione primò præ-
mittuntur nonnulla certa, ab omnibus admittenda;
deinde examinabo controuersia.

Igitur primo certum est, non obstante extrema, ¹²⁸⁵
vel graui necessitate, cui filius aliter subuenire non
potest, nisi manendo in sæculo, si idem filius deserat
paren-

parentibus in religionem ingrediatur, & professionem emittat, licet grauius peccet profitendo (vt constat ex traditis in precedentibus, quia ponit impedimentum obligationi iuris naturalis, & diuini erga parentes exequenda, & tradunt omnes Doctores. *num. 261. relati, & qui non citantur*) professionem nihilominus esse validam, ita Nauarr. *lib. 3. cons. 111. de regul. conf. 16. num. 1. edit. & cons. 3. in 2. edit. Suarez d. cap. 9. n. 1. Cast. Palaus d. § 6. num. 1. Trullench. d. num. 1. & ex relatis n. 1162. Sanchez d. cap. 10. n. 10. Lessius d. cap. 4. n. 34. vers. si filius. Villalobos d. diff. 7. n. 9. & supponunt alij d. num. 1262 relati, & qui infra allegantur, agentes de propofita controuersia. Nam est ad licite faciendam professionem in religione requiritur illa conditio, vt parentes in extrema, vel graui necessitate ope filiorum egentes non deleantur, tamen ea conditio non est necessaria ad valorem professionis, cum nullus reperitur in iure Ecclesiastico textus, quo haec professio irrita reddatur, sed iure naturali irrita redditur etiam delecto in extrema necessitate parente. Quia cum filius ad eligendum statum religionum non lubiciatur potestati, & obedientiae patris, si nullum aliud impedimentum obitet non est incapax obligationis, quae per professionem religionum suscipitur, & status religiosi, & sic licet peccet profitendo, facta tamen professione per quam fe religioni tradit, firma manet essentia religionis, seu obligatio seruandi castitatem, paupertatem, & obedientiam, & adimplendi alias obligationes religionis, quamvis fortasse filius sic professus nequeat, illas statim exequi, vt parentis necessitati succurrat. Quare licet ingressus cum tali circumstantia necessitatis parentis sit malus, & etiam votum de ingressu religionis durante illa extrema, vel graui necessitate parentis sit de re illicita, quia ponitur illud impedimentum obligationi erga parentes exequenda, ac proinde nullum, & sic etiam si illicita professio, facta tamen sui ipsius traditione religioni per solemnem vota castitatis, paupertatis, & obedientiae cum fiat a persona libera, & non impedita, valet, & firma manet, & multa prohibentur, quae facta tenent; vnde peruenire in religione post professionem nullam est malum, sed in precepto, cum per professionem fit mutatus status rei, & solum potest suspendi obligatio manendi in religione sub obedientia totali superioris durante necessitate extrema, vel graui parentis, cui aliter subueniri non possit, nisi per filium manentem extra monasterium.*

1186. Secundo certum est, siue necessitas parentum extrema, vel grauis praecesserit, sine subsequuta sit, non teneri, nec posse filium professum egredi de religione etiam habitu retento, si nō sit probabilis spes, vt post egressum queat illis subuenire, quia frustra egredietur. Ita Nauarr. *loc. cit. d. numero 1262. citatus, Valentia d. p. 2. vers. quarto omnes*. Vbi dicit omnes ita asserere; & constat etiam ex notatis *supra numero 1163.*

1187. Tertiū certum est, filium professum nō teneri, nec posse egredi de monasterio ad subueniendum parentibus extremis, vel grauius egentibus, si manens in religione viis quibuscumque non prohibitis illis succurrere possit, vel probabile est, vt aliunde illis prouideatur, seu alij velint eis subuenire; ac proinde si alius se offerat ad prouidendum parentibus de necessitatibus in vtraque necessitate extrema, vel graui, aut monasterium, siue religio velit subire obligationem filij professi, vel illi permittere aliquem modum necessarii eiusdem parentibus lucrandi in monasterio, seu in religione, siue concionando, siue confessiones audiendo, aut alias procurando elemosynas, aut aliquam artem mechanicam, vel liberalem, quam idem filius professus calleat, exercendo, nullo modo egredi

poterit de monasterio, seu religione, cum tunc cesset ratio exeundi. Ita Valentia *d. cit. p. 2. vers. puto omnes* Suarez *d. cap. 9. numero 10. Sayr. d. cap. 6. numero 18. Castros Palaus d. § 6. num. 2. & alij communiter, vt ait Valentia loco citato, & colligitur ex traditis *supra numero 1165.**

Quæ vero non sint prohibita filio in religione professo, quibus parenti extremis, vel grauius egentibus succurrere abique egressu de religione potest, & tenetur (Dico & tenetur, quia est iuxta tradita multi sentiant filium non teneri egredi de monasterio, seu religione ad succurrendum parentibus in graui necessitate constitutis, praeterim, quando necessitas professorem subsequuta est, omnes tamen sentiant filium professum manentem in religione obligatum esse parenti in graui necessitate constituto succurrere quantum licet, & honesto modo, mox explicando potest, cum ob statum religionum non debeat esse filius, & consequenter non est exemptus ab obligatione subueniendi parenti grauius egenti, saltem quantum, & eo modo, quo status religiosus assumptus patitur, vt late Soares *d. cit. cap. 9. numero 16. ad 30. Sanchez d. cit. cap. 10. numero 17. & 18. Trullench. d. dub. 24. num. 5. Lessius d. cit. num. 34. Cast. Palaus d. § 6. num. 9. & alij communiter*) Doctores dicunt esse illa, quae fieri possunt ad religioso salua obedientia, & sui status decencia. Ita S. Thomas *2. 2. q. 101. numero 4. ad 4. & quodlib. 10. art. 9. Lessius, Trullench. Cast. Palaus loco citato citatus, Soares d. cit. numero 26. & seg. &* cum alij Sanchez *d. cit. cap. 10. n. 18.* Quare filius professus tenetur petere de suo Praelato licentia subueniendi parenti extremis vel grauius egenti: Quæ tamen si a Praelato iniuste negetur, vel antequam petatur moraliter erit credatur iniuste neganda, non ideo illicitum erit filio subuenire parenti, sed poterit occulte abique scandalo, & violentia, & secretis substantialibus ordinis, praetibus subuenire, & ad hunc effectum exercere omnes actiones, quæ non sunt absolute prohibita a regula, sed prohibita fieri sine licentia, quæque statum religionum arbitrio prudentum non dedecet; quamuis repugnet Praelatus, idque sub poena excommunicationis interdicat, quia in tali eadem inique agit Praelatus, licentiam subueniendi parentibus modis suum statum decetibus denegans, quam concedere tenetur. Quare cum elemosynas pro parentibus ab extraneis petere, vendere se arte facta, & pretium illorum parentibus dare, donata sibi illis tribuere, pecuniam apud se retinere eisdem distribuendam (si non sit religiosus Minorita) non dedecent statum religionum, cum saepe ex licentia Praelatorum in fauorem monasterij, vel aliorum exerceantur abique vlla nota, & scandalo; praedictas omnes actiones filius professus, petita prius licentia a suo Praelato, si praesumitur concedenda, vel ea omiffa si praesumitur neganda, exercere poterit, & debet, vt parenti non solum extremis, sed etiam solum grauius egenti succurrat; vt praefati Theologi omnes cum alijs tradunt. Imò etiam si filius sit professus ordinis minorum, licet Sanchez *d. cit. num. 14. post Cordubam* dicat non posse petere ab extraneis pecunias apud se retinendas, sed solum apud tertiam personam deponendas, quia regula minorum absolute prohibet pecuniam manu propria recepti a minorita, & penes eam retineri, sed tantum apud aliam personam, nihilominus Suarez *d. cit. c. 9. num. 29. & post eum Trullench. aiunt*, quòd si non sit opportunus aduendi Praelati, ne omittatur occasio talis elemosynae in fauorem parentis grauius egentis, potest talis religiosus eam pecuniam elemosynam accipere; quia cum non accipiat in vsum proprium, nec animo retinendi, non videtur agere contra regulam. Addit Sanchez *d. cit. cap. 10. numero 19. & 20.* filium professum posse, & teneri licentia petita, & non concessa a Praelato, tem-

por

potest, quo in rebus religionis non occupatur, aliquo opere religiosus honesto, vt scribendo, pingendo etiam artem vel facultate illa in religione didicerit, aliquid lucri comparate, quo parentibus egentibus subueniat, quia cum iam possit illis modo conformi statui suo subuenire, ad id tenetur. Multo autem magis filius professus ex necessitate suo victui, quæ religio sibi impendit, & quæ ipse consumpturus esset, aliqua sibi subtrahere, & dare parentibus egentibus, quæ nihil religioni auferat. Ita Sanchez d.n. 19. & Trullench d.n. 5. Porro in dubio etiam an licentia à Prælo petita inuise denegata, sit ea tanquam concessa, poterit religiosus vti ad subueniendum parenti extreme, vel grauius egenti, vt notauit Sanchez d.n. 19. fin. Quia est in dubio regulariter obediendum fili superiori possidenti ius in voluntate subditi, id tamen fallit, quando est in graue damnum tertij (vt in 1. moral. tit. 1. vbi de conscientia dubia late explicauit) propterea in presenti casu euenit, cum ea licentia denegata redundet in graue damnum parentum egentium, quorum necessitati graui, vel extreme nequit aliter filius constare.

1289 Quarta conuenientia Doctoris filium professum sine licentia obtenta à superiore ad subueniendum parentibus non teneri, nec posse egredi è monasterio, & redire ad sæculum, nisi quando clare, & euidenter constat de necessitate graui parentum, & præceptum naturale subueniendi parenti obligare; secus in dubio an necessitas sit grauis, & talis, vt præceptum naturale subueniendi filium adstringat. Ita Valentia d.p. 2. vers. fixo alind, Sayr. d. 6. num. 17. vers. secundo, Suarez d. cap. 9. n. 27. Caltrus Palau d. 5. 6. n. 10. & alij. Nam dubia necessitas non potest eximere religionem à certa obligatione obseruantie regularis, & obediendi Prælo possidenti ius certum in voluntatem subditi. Confirmatur ex traditis supra num. 1278. & Doctoribus ibidem relatis, asserentibus in dubio an necessitas obliget filium ad subueniendum parenti, non impedit filium ingredi religionem, & si habeat votum ingrediendi, teneri ad voti executionem: ergo à fortiori in tali dubio filius iam professus non eximitur ab obligatione obediendi superiori, & obseruandi religionem per professionem, seu vota solemnia. Quare in tali casu nisi superioris dispensatio intercedat, non poterit filius professus redire ad sæculum, vt parenti subueniat.

1290 Quinto certum est, religiosum ad subueniendum parentibus egentibus non teneri, nec posse egredi è religione, si non possit, seu probabiliter credatur non posse viuere extra religionem absque morali, & proximo periculo salutis spiritualis. Ita Sayr. d. 6. n. 17. & probant tradita supra n. 1280. Quod periculum vix potest timeri in egressu ad subueniendum parentibus extreme egentibus, cum extrema necessitas citò transeat, vt d.n. 1280, notatum est.

1291 Sexto certum etiam videtur, religiosum non teneri, nec posse egredi è religione, vt parentibus subueniat, si ille in religione manens adeo utilis sit vel Reipublicæ Christianæ, vel toti religioni, & Ordini, vt prudentium iudicio iure diuino potius teneatur neglecto partem manere in religione, vt ea ratione Dei, Ecclesiæ, & religionis causam agat. Ita Sayr. loco cit. Valentia d.p. 2. vers. arcedis, & Suarez d. c. 9. num. 10. vbi tamen dicit vix moraliter posse contingere hunc casum. Et certe quando ageretur solum de egressu ad subueniendum in extrema necessitate ita dicendum est. Addit idem Suarez quod religio (supposito, quod ille filius religiosus aliqui nisi obstatet illud graue detrimentum religionis posset, & teneretur egredi è religione ad subueniendum parenti, cui aliter non posset esse prouisum, teneretur in se suscipere onus filij, quia non debeat religio cum præiudicio tertij damnum suum vitare; & sic teneretur religio vel ex

facultatibus propriis, vel ex elemosynis à deuotis personis quesitis parenti grauius egenti subuenire.

Certum septimo est, non posse filium professum egredi è religione, nisi prius petita licentia à suo superiore. De qua licentia infra n. 303. & duob. seq. & 1308 & 1309.

Prædicta igitur omnia sunt certa. Controuersia ergo solum est, quando constat euidenter de extrema, vel graui necessitate parentum, & obligatione iuris naturalis illis subueniendi, & alio modo, seu remedio filius professus non potest parenti sic extreme, vel grauius egenti succurrere, nisi redeat ad sæculum, seu egrediatur è religione, an teneatur religionem deserere, vt parentum necessitati subueniat petita, & non obtenta licentia à Prælo, & seculo periculo morali suæ salutis spiritualis.

§. V I.

In extrema parentum necessitate, cui aliter non possit subueniri, nisi filius professus è religione egrediatur, tenetur egredi etiam si Prælo licentiam egrediendi.

ET si necessitas parentum sit extrema, licet S. 1293
Thomas 2. 2. q. 101. dist. art. 4. Quodlibet 3. art. 16. & quodlibet 10. art. 9. & nonnulli alij à Sayro lib. 7. clausa citato cap. 6. n. 13. relati doctrinam S. Thomæ referentes, & sequentes videantur sentire ob dictam parentum extremam necessitatem corporalem filium professum non teneri, neque absque licentia à superiore obtenta posse egredi ad subueniendum iisdem parentibus, etiam aliter illis nequeat prouideri, nihilominus communis, & vera sententia est, siue necessitas parentum extrema præcesserit, siue subsequuta sit filij professionem, filium religiosum posse licite, & teneri etiam repugnanti bus superioribus egredi è religione ad subueniendum parentibus sic extreme euidenter egentibus, & qui alioqui essent fame, vel alia necessitate corporali perituri, idque etiam relinquendo habitum, sit opus licitum, nec aliter parentibus succurrat. Ita Caietanus 2. 2. questione 101. dist. art. 4. & præter plures alios à Sanchez d. cap. 20. num. 14. allegatos, ex Doctoribus supra numero 1262. numero 1283. & 1288. relatis Nauarrus d. cap. 1. 4. num. 14. & dist. comm. 3. numero 48. Valentia dist. parte 2. vers. secundo certum, Azotius dist. parte 2. lib. 2. cap. 3. questione quinta, vers. quare. Lessius dist. cap. 4. numero 34. Sanchez dist. numero 14. Soarius dist. cap. 9. numero 4. Reginaldus dist. cap. 20. numero 12. Sayr. dist. cap. 6. citato numero 13. initio, & numero 16. fine; Gordonus dist. numero 1262. relatus; Fagund. dist. cap. 2. n. 22. Villalobos dist. dist. 7. numero 9. Trullench. dist. dub. 2. 4. numero 2. Caltrus Palau dist. 5. 6. numero 4. Paulus Layman dist. cap. 4. numero 2. vers. questio. 2. & Megala dist. quest. 1. numero 17. Ratio est, quia præceptum, seu obligatio iuris naturalis, ac diuini de subueniundo parentibus in extrema necessitate constitutis, intrinseca, & adhegens personæ filij nullo voto etiam solemniori, & ratione status perfectionis assumpti potest tolli, & status perfectionis censetur assumptus salua hac obligatione, cum enim illud præceptum naturale, ac diuinum honorandi parentes, & illos alendi sit prius, & absolutius, ac magis personæ intrinsecum obligatione orta ex voto perfectionis; ex natura sua (vt Valentia dist. parte 2. & Fagund. d. numero 22. expresse notatur) includit hanc conditionem, scilicet, *siue professionem, & me nunquam habeam, & claustrum, seu monasterium dimissurum, nisi hoc meum votum aliquando præcepto alicui naturæ, & diuino repugnet.* Cum ergo repugnet existentibus paren-

parentibus in extrema necessitate impletio voti professionis præcepto naturali alendi parentes ad extremam necessitatem reductos, non obligatimò quamvis ex speciali intentione (vt in terminis Fagundez) se quisquam voluisset obligare ad professionem, stante eadem extrema necessitate parentum, prædictum votum non obligaret, quia numquam eam intrinsecam voti conditionem (vt non sit de re illicita) ab eo potest eximere. Confirmant citati Doctores eandem communem, quia etiam ad subueniendum extraneo in extrema necessitate constituto religiosus potest, & tenetur etiam inuito superiore monasterio egredi, si aliter non possit subuenire; vt si extraneus in puteum incidisset, cui solus religiosus opem ferre posset; vel si domus vicini incendio magno combureretur, & nullus alius adesset, qui æquè benè vt religiosus possit succurrere, & domum ab eo incendio liberare; multò ergo magis id licebit ad liberandum ab extrema necessitate parentem, cum præceptum iuris naturalis magis obliget erga parentem, quam erga extraneum. Nec contrarium locū citatū sensisse D. Thomam putant Caietanus, & Sanchez, scilicet non fuisse loquutum de necessitate extrema, quæ obligat religiosum etiam ad succurrendum extraneo, sed de necessitate alia quacumque patris, quantumvis magna, & graui in qua licet aliqui filius ex præcepto pietatis teneatur patri subuenire, tamen si iam professus sit, vult D. Thomas cum non teneri, nec posse absque licentia Prælati egredi è Religione, vt illi succurrat. Porro finita extrema parentum necessitate tenetur Religiosus ad Religionem, seu monasterium redire, eo quod causa egressus iam cessauerit: Non enim votum professionis tollitur, sed suspenditur, quoad hoc dum ex necessitas durat. Ita Nauarrus, Valensia, Sanchez, Trullench, Fagundez, & alij communiter. Excipiuntur ab hac obligatione redeundi Religiosi teneatur, qui emiserunt solum votum simplex pleniij, quando ob eam causam ab eadem societate liberi, & exoluti à votis dimittuntur, vt tradunt Valensia dist. p. 2. vers. Quinto, Sanchez dist. cap. 20. numero 26. Fagundez d. cap. 2. numero 23. Caltrus Palus dist. §. 6. numero 14. quia cum in perpetuum, iniquant, per dimissionem votorum obligatione liberentur, non tenentur amplius ad eam redire.

S. VII.

In graui parentum necessitate, cui subueniendi nullum aliud remedium adstet, præter egressum filij professi è religione, an idem filius professus possit, & teneatur egredi, & viuere in sacro etiam inuita Religione, seu Prælato licentiam denegante.

Si verò parentum necessitas non sit extrema, sed solum magna, & graui modo supra n. 1263. posito, scilicet vt pater non possit viuere nisi mendicando, &c. vt eodemmet n. 1263. explicatum est; & euidenter consistit esse talem, & sic etiam manifestè appareat præceptum naturale, & diuinum obligare filium ad eis subueniendum, quantum potest, & ad abstinentiam ab ingressu in Religionem, quæ necessitate videtur esse tota controuersia inter Theologos, & Summis, quando eidem necessitati succurri non potest, nisi filius professus extra Religionem viuens parentibus prouideat de necessariis. Plures sunt sententiæ.

D. Io. Angel. Bossius de obligat. Parentum.

Prima sententia, affirmans teneri solum si necessitas professionem præcessit.

Prima sententia, quæ videtur nunc temporis maioris communis distinguit: dicit, quod si ea necessitas grauis præcessit professionem, & eam nouit filius ante professionem, tenetur idem filius professus etiam repugnante superiore egredi è monasterio, siue religione, vt parentibus subueniat; si verò subleuata sit professionem, non tenetur, nec potest inuito Prælati egredi. Ita Angelus, Syluester, M. Antonius Cuchius, Lopez, Manuel Sa, Sanchez d. cap. 20. numero 16. relati; & ex Theologis supra numero 1262. & 1283. relatis Nauarrus, Toletus, Lessius, Vilalobos loci d. num. 1. 63. citati. Reginaldus dist. lib. 2. o. numero 12. Suarez dist. cap. 9. numero 8. & nonnulli segg. Filiucci d. cap. 1. num. 9. & Trullench d. dist. 24. num. 4. & 5. Prima pars huius sententiæ probatur, quia quando necessitas parentum præcessit professionem, & filius eam necessitatem probabiliter nouit, filius tunc proficundo, quia iam erat obligatus illis subuenire, intulit specialem iniuriam parentibus: ergo manet semper obnoxius eidem obligationi; cū rationi & iustitiæ repugnet, vt per actionem iniuriarum liberetur ab obligatione naturalis iuris, & diuini, quæ altissimebatur. Et facit; quod iniuriarum, & actionem ex delicto conuenientem obligationes caput ipsam sequuntur l. i. tit. de pignori. ff. de capite dimini. Præterea, quia in hoc casu filius tempore professionis erat actu obligatus adiuuare parentes, & consequenter se tradidit Religioni cum eo onere, & obligatione, cū res cum suo onere transeat in possessorem ex littera de pignori. ergo non obstat traditio in superioris potestatem per professionem manet semper illa obligatio, nec acquiritur filius Religioni, seu Prælati ad impediendam eius executionem, nam obligatio superueniens in prioris detrimentum induci non potest, vnde coniux abque alterius licentia professus in Religione potest reuocari ab altero, quia habet ius in illum, quo non potuit per professionem indebitè factam priuari, & etiam seruus, qui inuito domino votum professionis in Religione emisit, ab eodem domino repeti potest, vt sibi seruiat non obstantè professione, quæ iuri domini in seruam antiquiori non potuit præiudicari. Neque obstat si in his duobus exemplis dicatur coniugem, & seruum ex obligatione iustitiæ esse adstrictos obsequio alterius coniugis, & domini. Nam & filius parentibus extremè, vel grauiter egentibus subuenire tenetur non ex solius charitatis obligatione, sed ex obligatione pietatis, contra quam peccat proficundo; dum parentes sunt in graui necessitate constituti egentes omnino ope illius; obligatio autem pietatis etsi in respectu ad alterum deficit à formalitate iustitiæ, in rigore tamen, & excellentia obligationis superat illam, illaque strictius obligat, vt aint Soarius dist. capite 9. numero vigesimo quarto, & Palus dist. paragrapho sexto numero tertio. Et ideo sicut alie obligationes iustitiæ anteferendæ sunt obligationi Religionis, nec tolluntur per subsequentem obligationem, & obligant ad reparandum damnum illatum; ita hæc obligatio filij adiuuandi parentem grauiter egentem præcedens professionem, & antiquior obligatione Religionis, quæ per votum solemne superuenit, eidem obligationi Religionis debent anteponi, & sic filius ad satisfaciendum debito

E e huius

huius obligationis, quali ex iustitia, & excellentioris alius obligationibus iustitia tenetur egredi ē religione, quando ex religione, vel manens in ea, & nullo alio modo eidem obligationi satisfacere potest. Non obstat etiam, si dicatur debitorem, qui eo tempore in quo debitum solvere tenebatur, donavit pecuniam, quo factus est impotens solvere debitum, licet peccaverit, non tamen posse propria auctoritate pecuniam donatam iterum arripere, sicut nec donatarius tenetur illam dare; ergo idem in presenti. Respondet enim Suarez *num. 14*. primo acceptantem talem pecuniam, cum faciat per se loquendo iniuriam creditori cooperando ad damnum illius, teneri restituere. Secundo respondet negando similitudinem, quia in debito reali non res ipsa, sed tantum persona ipsa est obnoxia tali obligationi, & ideo quamvis res detur, non transit cum illa obligatione; at vero obligatio alendi parentes egenos, illisque subveniendi, intrinseca & inhærens est personæ, & ideo quando persona se tradit religioni, cum eadem persona transit illa obligatio. Non obstat item, si dicatur filium, qui desertis parentibus in gravi necessitate eius ope indigentibus suscepit ordines sacros, licet grauitur peccaverit, non teneri tamen clericatum deserere, & militiam, vel artem medicam exercere ut parentibus subueniat, quamvis in clericatu non possit, sed solum teneri iuxta statum suum efficere, quod potuerit, ut illis succurrat, & similiter ergo in presenti. Respondet namque Sotus *num. 15*. Clericum illum teneri ad subveniendum parentibus ex bonis, quæ titulo & ministerio clericali acquirere poterit, etsi hæc non sufficiant, teneri etiam propriis manibus laborare exercendo artem, seu actum non repugnantem, neque indecentem statui clericali. Ad actiones vero repugnantes, vel non decentes statui non teneri; quia etiam filius nobilis non cogitur medicare, ut subueniat parenti; cum vultiquique possit consulere decentius sui status. Clericus autem, & etiam religiosus (inquit idem Suarez) non solum potest, sed etiam debet, cum per hoc non consulari principaliter personalis honori eius, sed totius clericatus, totiusque Ordinis sui religionis. Quare idem Sotus *num. 12*. huius sententia quoad hanc primam partem, quod quando aliud remedium subveniendi parentibus non superest, possit & debeat filius religiosus subvenire eisdem parentibus etiam sine licentia Prælatorum petita, & non obtemperata, & relicta religione, si medium necessarium sit, addit duas circumstantias, una est ut non sequatur scandalum verum & graue prudentis arbitrio aliter inuitabile, cum hoc semper præferatur aliis obligationibus particularibus. Altera est, quod fiat sine notabili indecentia religiosi status, eo quia hoc ex suo genere maius malum sit, quam detrimentum temporale parentum, magisque spectat ad Dei honorem illud vitare, & religiosus vi sui status speciali obligatione teneatur illud cauere, etiam si illa culpa & cum iniuriæ parentum assumptæ illam statum; quia illa culpa non debet redundare in graue damnum & detrimentum religiosi status seu totius religionis, præsertim si illius iniuriæ particeps non fuerit.

1295 Secunda pars eiusdem sententia probatur primo, quia quando parentes non sunt in necessitate tempore professionis, tunc filius non est actualiter obligatus ad eorum obsequium, ut ob eam causam teneatur non proficere, cum illud præceptum sit affirmatiuum, & non obliget pro semper, & ita tunc filius proficundo nullam facit iniuriam parentibus, ex qua nasci possit specialis obligatio: nec filius tenetur parentem necessitati futuræ moraliter non im-

minenti proinde prouidere, ac presenti; ut tradit S. Thomas *d. quest. 101. art. 2. ad 2.* cum filij non teneantur thesaurizare parentibus, sed parentibus filiis, ut ait D. Paulus *1. ad Cor. 12.* & quamuis in filio semper & etiam quando parentes in necessitate non existunt, insit habitualis obligatio subueniendi, cum in necessitate inciderint; nihilominus ex vi huius habitualis obligationis filius solum in præparatione animi præparatus esse debet ad subueniendum parentibus, si indigerint, prout ipse poterit; non tamen ex vi eiusdem obligationis tenetur se conseruare in eo statu, in quo possit parentibus subuenire, si forte in necessitatem inciderint; quia hoc est nimis durum, & magnum grauen nulla ratione fundatum, alioqui non posset omnes diuitias continere, nec in longissimas regiones discedere, nec in desertum abscondi, ubi nihil sciret de parentibus omnino eius obsequio indigentibus, nec probabiliter eiusdem obsequij necessitatem habiturus, quæ & absurda sunt, & contra vltimum commune; Parentibus igitur non egentibus, nec imminente probabili periculo ut egent filij obsequio, potest filius se absolute tradere religioni, & in potestate Prælati, & sic se efficere impotentem ad subueniendum parentibus agendo aliquid contra statum, vel religionem, & voluntatem superiorum; quare licet postea superueniat parentum necessitas, cum iam inueniat filium impotentem, non faciet filius contra præceptum subueniendi, si hoc omittat, quia ei ob nouum statum assumptum non permittitur, & præceptum affirmatiuum non obligat nisi eum, qui potest, & eo modo, quo potest: Ac proinde filius iam religiosus tenetur parentibus egentibus subuenire seruato suo statu, & substantiali ordine religionis, non tamen potest ob eam causam mutare statum sine legitima facultate suorum Prælatorum, vel S. Pontificis. Quemadmodum etiam filius coniugatus, aut seruus non tenetur parentibus egenis subuenire nisi iuxta statum suum, & sic non tenetur eis succurrere, quando non potest sine præiudicio obligationis coniugij, vel seruitutis. Secundo probatur hæc pars iisdem argumentis, quibus nititur sequens sententia. Quod si aduersus hæc dicatur, etiam per professionem factam iam existente graui parentum necessitate mutari statum; Respondetur ex Suarez *d. cap. 9. num. 24.* & Trullenchi *d. dub. 24. numer. 5.* circa medium motari quidem; sed tamen quia mutatur cum iniuria parentum, & filius sic proficundo peccat contra charitatem, & contra pietatem; hinc fit, ut talis mutatio non reducat in grauen parentum, & teneatur filius ad amplius, quam quando necessitas sublequitur professionem.

Secunda sententia, absolute negans teneri egredi, nec posse absque legitima Prælati licentia.

Secunda sententia absolute, & sine necessitate par-
1296
tegitur professorem præcesserit, sine subleuita sit, negat filium professum teneri, vel possit licite ad eis subueniendum egredi ē religione, siue monasterio absque Prælati, vel summi Pontificis licentia; atque solum obligari ad illis subueniendum seruata obedientia, & professione ac disciplina religiosa, iuxta tradita supra *num. 1287.* & *1288.* ita S. Thomas *locus supra nu. 1293. citatus.* Caietanus *2. 2. q. 101. art. 4.* Alensis, Abulensis, Corduba, Manuel, Conradus, Rolella, Armilla, Tabiena, D. Antoninus, Angles, Passarellus, Turrecremata, Henricus, Colmus Philurus,

Philorus, B. Medina, S. à Sanchez. *d. cap. 20. num. 17.* & etiam à Sayro *d. cap. 6. num. 13. initio*; relati, idem Sayrus *num. 18. versic. quarta est*, idem Sanchez etiam *d. num. 17.* & ex aliis *supra num. 1295. relatis*, Laym. *d. cap. 4. num. 2. dicto 1.* Megala *d. quest. 3. num. 14. & nonnullis sequentibus*, Castrus Palaus *d. §. 6. num. 11.* & Laurentius de Franchis *d. quest. 105.* Secunda pars huius sententiae, scilicet filium religiosum obligati &c. iam probata, & declarata est *supra dictis. 1257. & 1258.*

1297 Prima verò pars, Probat primo ratione S. Thomae, scilicet quia professus in religione est mortuus mundo, iam non habens propriam voluntatem, neque est sui iuris, sed in potestate religionis seu Praelati; ergo non debet, nec potest occasione parentum ad legulum redire saltem inuita religione, seu absque legitima Praelati facultate. Expeditque ut hæc ianua claudatur; alioquin etiam mortales exire velent colore subuenienti parentibus. Secundo probatur, quia per professionem validam maior obligatio inducitur, quia est ad Deum, quam sit illa, quæ est ad parentes. Vnde illa spectat ad primum præceptum primæ tabulæ, hæc ad præceptum primum secundæ tabulæ. Tertio (& est ratio Abulenſis, & Caietani) quia licet præceptum de honore parentum, & illis in necessitate subueniendi sit prius, & antiquius quàm votum professionis, & ex iure nature obliget, nec sit abrogabile per superueniens votum etiam solenne professionis, cum tamen sit præceptum affirmatiuum, non eodem modo obligat filium in quocunque statu, sed obligat pro tempore vnumquemque prout tunc illum inuenit; & sic ut subueniat parentibus eo modo, quem status filij promittit, & consequenter eidem præcepto sit satis eo modo, quo quis potest considerata suæ personæ, & status conditione, & aliis circumstantiis. Ideoque filius religiosus satis illud præceptum implet si quantum commodè potest secundum statum suum conetur parentibus prouidere, neque tenetur eadem ratione hoc procurare, quia deberet si religiosus non esset. Quod confirmatur exemplis filij coniugati, & serui *supra num. 1294. adductis*; Qui non tenentur parentibus egentibus subuenire, nisi quantum patitur conditio sui status; vnde filius coniugatus non obligatur ad relinquendam uxorem, & ad habitandum cum parentibus egenis causa eis succurrentis, eo quòd status matrimonij id non patitur dicente Scriptura *Genesis 5. propter hanc relinquet homo patrem, & matrem, & adhaerebit uxori suæ*. Et sic etiam seruus non potest deserere Dominum, ut succurrat parentibus. Confirmatur etiam exemplo filij clericici *supra numer. 1294. adducto*; qui non tenetur clericatum deserere, & militiam exercere, ut parentibus in graui necessitate constitutis subueniat, quamuis eo solo modo eis subuenire queat, eo quòd status id non patitur; ita ergo nec filius religiosus tenetur parentibus egentibus succurrere, nisi salvo statu religioso, quem in perpetuum amplexus est: status autem religiosus postulat, ut sine Praelati licentia è religione egredi non liceat; præsertim cum exinde magnum spirituale detrimentum tam ipsi egredienti, quàm toti communitati regulari præuenire possit: liquidum multum, qui parentes inopes habent, anxietatibus vexantur, an non obligatio ipsius incumbat è religione discedendi, nisi ad hoc Praelati licentia necessaria esset; Huic autem maiori bono conferuandæ quietis in religione priuatum commodum ipsorum parentum posthaberi debet. Ita Layman; id tamen, quòd dicit de anxietatibus, non potest habere locum in præſenti controuerſia, quæ procedit solum, quando necessitas

D. 16. Angel. Bossius de obligat. Parentum.

grauis euidenter constat; & Praelato probari potest, Quarto probat Sanchez, quia per professionem religiosus traditur Praelato, & in eius potestatem transit, ita ut reputetur mortuus mundo; res autem vni tradita non potest ab eo auferri, ut parentibus non extremè egentibus subueniatur, ut si quis solum promissit Ecclesiæ centum aureos, superueniente graui parentum necessitate non tenetur dare, si illis potest subuenire; at si tradidit Ecclesiæ ante eam necessitatem, ea superueniente non potest eos iterum ab ea auferre, ut parentibus subueniat, nisi de illius licentia; sic ergo etiam quando post votum filij ingrediendi Religionem superuenit necessitas grauis parentum, cui filius aliter non valet prouidere nisi manendo in saeculo, non tenetur, nec potest licet exequi votum illud, quia est simplex promissio ingressus, aut se tradendi religioni; At verò cum per solennem professionem religiosus se tradat religioni, efficiaturque verus illius religiosus, licet forte peccauerit, dum se tradidit, non potest ab ea exire ut parentibus succurrat, nisi de Praelati sui licentia; & contrarium agendum (inquit Suarez *d. cap. 9. n. 10.*) censetur retrocedere, & apostatæ statum religiosum, & occupare iterum quod Deo absolute traderat; quod est veluti furari ad subueniendum existentem in graui tantum necessitate; quod nec propter parentes licet, & maxime furto sacrilegio, quales est illud, quod committitur usurpando rem semel Deo dicatam iuxta regulam iuris in *6. femel. De dicatam non est ad usus humanos iterum transferendum*; Ex quibus quinto Castrus Palaus contra Doctores antecedentis sententiae probat filium iam professum etiam dum parentes iam in graui necessitate essent constituti, non tenei è religione egredi, nec posse inuito superiore, ut eisdem parentibus subueniat. Nam communior sententia (inquit) asserit filium religiosum non esse obligatum ob grauem parentum necessitatem professioni superuenientem egredi è religione, & habitum dimittere, ergo neque quando præcessit. Probat consequens, eo quod eadem ratio procedit, cum necessitas antecedit; quia obligatio exundi è religione, & dimittendi habitum, ut filius religiosus parentibus subueniat, non oritur ex peccato ab eo commissio in ingressu, & professione, sed ex necessitate parentum; si ergo posita eadem necessitate professioni superueniente filius religiosus non obligatur, neque obligatur ob necessitatem antecedentem.

Huic autem sententiae præfati Doctores aiunt, non obſtare primo, quòd si ea necessitas parentum ante ingressum, & professionem impediret executionem voti religionis emissi, ut supra dictum est, & etiam professionis obligantis ob defectum materię licitæ, quia quidquid ex materię defectu impeditur obligationem voti, si tempore eius emissionis adesset, impedit similiter eius obligationem postea superueniens, ut dictum est *supra numer. 1277.* & latè probat Sanchez *lib. 4. sum. cap. 2. num. 23.* ergo eadem necessitas superueniens professioni impedit eius obligationem, quatenus obſtat subuentioni parentum. Confirmatur, quia tam votum, quàm iuramentum ex natura sua includit hanc conditionem *conco, dummodo hoc Dei præcepto, aut vinculo iuri naturali non repugnet*. Respondent enim necessitatem antecedentem impedire executionem voti ingrediendi religionem, quia est simplex permissio; non autem obligationem professionis, per quam filius se tradit religioni, & verus religiosus efficitur, ut *n. præcedens* explicatur est; vnde probationem antecedentis aiunt habere locum solum in votis simplicibus & solam promissionem continentibus, non in his, per quæ vouens

E c 2 tradi

traditur religioni: item aune procedere, quando defectus ex parte matris impedit votum valide fieri, non quando impedit tantum fieri licite. Professio autem existentibus iam parentibus in gravi necessitate valde & licite abique peccato non fiet *vt supra num. 1285*. probatum est. Ad confirmationem respondet Fagundez *lib. 4. c. 2. n. 135*. votum esse conditionatum, vt in extrema necessitate filius teneatur egredi ad subueniendum parentibus; at in graui non teneri; sed tantum posse, petita etiam & non obtenta licentia iuxta sententiam ipsius, quæ post hanc sententiam explicatur: hæc tamen responsio non subsistit; quia si votum est conditionatum, non obligat etiam in graui necessitate, & sic sicut in extrema tenetur filius egredi, vt iuuat parentes.

1299 Non obstat secundo dicunt, quod quando aliqua res præficio voto melior est, quam sua contradictoria, ea exequenda est post quodcumque votum etiam professionis, præficio autem voto professionis melius est parentibus grauitur egentibus subuenire, quam manere in religione; ergo idem dicendum professione sequatur. Respondent enim maiorem esse veram, quando res in eodem statu permanet, itavt mutatio statum non faciat illam rem iam esse meliorem sua contradictoria, vt contingit in religioso professio, in quo status religionis assumptus efficit, vt melius illi sit non recedere à monasterio contra sui superioris voluntatem, cui per professionem est traditus, quam recedere ad parentum subsidium.

1300 Non obstat tertio asserunt, quod filius professus respectu parentum egentium sit magis obligandus, quam respectu extranei; cui extraneo in extrema necessitate religiosus tenetur subuenire etiam repugnante superiore; Respondent namque filium magis esse obligandum in aequali necessitate parentum, & extranei, non in dispari; item filium magis obligari saluo statu religioso iuxta tradita *supra num. 1288*.

Non obstat denique affirmant, quod patet ratione egestatis posse vendere filium *l. 3. Cod. de parentibus, qui filios distraxerunt*; ac proinde à fortiori debet posse filium è religione eadem de causa extrahere. Nam respondent illud procedere solum dum filius est in potestate patris, quæ cessat post professionem, per quam filius se tradit religioni.

1301 Ad argumenta *num. 1294*, adducta ad probandam primam partem primæ sententiæ respondent filium professum non liberari ab illa obligatione subueniendi parentibus per professionem, sed durare eo viuente, at modo consensu statui. Quare etsi stante necessitate parentum filius iniquè, & iniuste se tradidit religioni, non inde tamen inferitur posse religionem, seu religiosum statum dimittere, vt parentibus succurrat; quia sicut non potest filius professus à se excutere obligationem religiosi status, ita nec potest, nec debet subuenire parentibus cum illius iactura, & præiudicio; licet inique professionem fecerit, non tamen peccauit contra iustitiam particularem, & commutatiuam, sed tantum contra charitatem, & pietatem paternam, ac proinde non tenetur egredi è religione. Vnde ad exempla coniugis, & serui in religione profitentium abique licentia alterius coniugis, & Domini, qui à religione reuocari possunt, respondent non obstat, quia obligatio eorum erga alterum coniugem, & erga dominum est de iustitia perfecta, & commutatiua, ex qua resultat obligatio restitutionis, obligatio verò filij ad subueniendum parentibus egentibus, quia filius adscriptus erat ante professionem est tantum iustitiæ late modo sumptæ fundata po-

tius super charitate; Hæc tamen responsio obstat tradita *supra d. num. 1294. versic. neque obstat*. Prædicta quoad secundam sententiam.

Et hanc secundam sententiam Sanchez *d. cap. 10. num. 25*. ait procedere etiam in religiosis Societatis Iesu, qui simplicita biennij nota emiserunt, quia per illa vota sunt proprie religiosi, ac professi, & per illa vota traditi religioni, & effecti iam non iuris instar professurum, vt definit Greg. XIII. in sua Constitutione, *Ascendens*.

Tertia sententia negans filium professum teneri egredi, posse tamen licite post petitam licentiam, licet non obtentam.

Tertia sententia dicit primò non teneri filium 1302 valide professum egredi è monasterio petita, & non obtenta facultate ad subueniendum parentibus in graui necessitate constitutis, siue ea præcesserit, siue subsecuta sit, in quo dicto conuenit cum præcedenti sententia, & etiam cum prima quoad secundam illius partem. Secundo dicit, nihilominus filium valide professum posse licite ad subueniendum eisdem parentibus egredi è religione, seu monasterio, si velit, prædicta facultate à Prælate petita, & non obtenta, in quo discrepat à præcedenti sententia, & à prima quoad secundam partem. Ita Fagundez in *Decalog. lib. 4. d. cap. 2. numer. 27*. Primum dictum probat Fagundez argumentis adductis *supra num. 1297*. ad probandam secundam sententiam. Alterum dictum probat idem Fagundez, quia, inquit, quando parentes religiosi sunt in graui necessitate constituti, & eis potest subueniri per filium extra monasterium manentem, non autem viuentem in monasterio, nec alio modo eisdem succurri potest, tunc Prælatum habet iustam causam concedendi filio religioso licentiam exeundi è monasterio, vt parentibus possit succurrere, vt post alios Sanchez *d. cap. 10. num. 22*. tradit, & infra dicitur, quam proinde si negauerit irrationabiliter, & illicite negat; ergo iustam causam habebit filius exeundi, & licentia petita, & non obtenta licite exire potest, attenta qualitate materis, & rei ratione grauitatis, & necessitatis materis, quia obligatio filij parentibus sic egentibus succurrendi est de iure nature. Dicit, *ratione grauitatis materis*, quia si religioso, inquit, negetur à superiore facultas exeundi foras, non sequitur posse illam sumere licite in quacunque materia; At talis, subdit, potest esse materia, vt ea petita, & non obtenta licite possit exire; & talem dicit esse istam præsentem; & talem etiam fore si domus proximi incenderetur, & non esset, qui ei succurreret, aut non tam commodè succurreret, ac ipse religiosus. Ita loco citato Fagundez.

§. VIII.

Necessitas grauis parentum, cui subueniri aliter non possit, quam per filium professum viuentem extra claustra Religionis, est iusta causa concedendi illi licentiam exeundi à Religione; & quis superior possit concedere facultatem exeundi dimisso habitu, & viuendi extra monasterium Ordinis ad longum tempus retento habitu.

Vtrum quia præfata sententia Fagundez quoad secundam dictum fundatur in eo, quod Prælatum

nec potest sine legitima licentia superiorum egredi de monasterio ad illis succurrendum etiam iuxta primam sententiam quoad secundam partem, Nauarr. loco num. *precedens citat* ait absolute religionem, seu Prælatum non teneri concedere filio professo facultatem viuendi extra claustra, vt parentibus grauiter indigentibus subuenire possit, licet intra claustra non possit. Quo casu filius omittens succurrere parentibus non peccat contra quartum præceptum Decalogi, quia est sine sua culpa impotens ad illis subueniendum, & præceptum, vt pote affirmatiuum solum obligat pro capacitate status, eiusque possibilitate, in quo filius inuenitur eo tempore, quo occurrit parentum necessitas, iuxta tradita *supra* num. 1295. & 1297. in tertia probatione. Sanchez quoque *dist. cap. 20. n. 23*. retinet secundam sententiam, quod sine necessitate parentum processerit, siue subleuata sit filij professio, non teneatur filius professus egredi ad illis subueniendum, dicit absolute in neutro casu teneri superiorem eam licentiam egrediendi concedere, cum filius religiosus teneatur manens in monasterio modis suo statui aptis necessitati parentum consulere iuxta tradita *supra* *dist. num.* 1297. et si Prælatus teneatur eam licentiam concedere, integrum esse eidem filio professo egredi, eodem Prælatu inique denegante iuxta tradita *supra* num. 1293. ex Fagundez. Confirmatur ex aliquorum doctrina quæ Suarez *d. cap. 9. num. 18*. adducit, scilicet, quia cum religio per professionem acquisierit ius absolutum in filium sine ullo onere, vel debito iustitiæ, sed cum sola obligatione illa filij subueniendi modo statui religioso congruo, & facta iam mutatione status patris ius in filium non habeat, eadem religio ex iustitia non tenetur eam egrediendi licentiam concedere: sed neque ex charitate, quia iam illa subuentio non est religioni superflua, sed est veluti abscisso membri corporis ad subueniendum alteri, vel est ex actionibus necessitati, seu valde commodis suo monasterio: Ad obligandum enim ex charitate, inquit Suarez *dist. cap. 9. numero 19*. in præsentia materia oportet, vt sine incommodo religionis, & quasi ex superfluo possit illa subuentio fieri; quod moraliter (ait) dici non potest, quando necessarium est e religionem egredi sine habitu retento, siue dimisso; quia in utroque solet esse magnum dispendium religionis, & ideo non tenetur religio talem licentiam concedere. Quare idem Suarez *eodem num. 19*. (quem sequitur Trullench. *d. dub. 24. numero 5*). reiecta opinione nonnullorum, quos ipse tacitis nominibus n. 18. allegat asserentium Prælatum teneri ad dandam huiusmodi licentiam (si intra claustra viuens filius parentibus egenis non potest prospicere) dummodo aliud detrimentum religioni non sequatur, nisi carere ad tempus utilitate talis persone; distinguendo dicit, si ex egressu, religioni resultat notabilis incommoditas, Prælatum non teneri concedere talem licentiam; At verò si commoditas religionis tantum esset, priuari aliqua utilitate temporali, v.g. elemosynis religiosi, vel aliquibus operibus artis, quæ ab ipso fieri possent, si monasterium sit diues, vel habeat copiosas elemosynas, vnde alatur, ad talem licentiam concedendam teneri Prælatum ex charitate ob generalem eius rationem applicatam tamen specialiter in hoc casu propter specialem coniunctionem persone indigentis ad religiosum, qui est membrum talis monasterij, & propter specialem obligationem ipsiusmet religiosi, quam non debet impedire Prælatus, si commode potest. Verum cum filius licet professus teneatur parentibus grauiter egentibus subuenire ex obligatione pietatis, quæ sub obligatione iustitiæ comprehenditur, & licet in respectu alterum deficiat a formalitate iustitiæ, tamen strictius attingit, quam

obligatio iustitiæ propriis sumptibus, & commutatiue, vt *supra* numero 1294. ex eodem Soatio notatum est; videtur dicendum etiam stantibus præfatis sententiis, religionem teneri religioso concedere facultatem exeundi e religionem ad subueniendum parentibus, quibus alio modo non possit consuli, sicut teneatur talem licentiam concedere, si idem religiosus teneatur ex obligatione iustitiæ commutatiue: Quod quoad facultatem manendi ad longum tempus extra claustra intelligendum est eccedente approbatione Sedis Apostolicæ, seu Summi Pontificis iuxta tradita *supra* num. 1293. & vbi religiosus professus ex causa parentibus grauiter indigentibus subueniendi facultatem viuendi extra claustra obtinisset à Sede Apostolica, Prælatus volens impedire executionem talis licentiæ iniuste resisteret, & citra dubium grauiter peccaret sciens eam facultatem ex vera & legitima causa concessam, vt tradunt Nauarrus *d. numero 49*. Sanchez *dist. cap. 20. numero 14*. & Trullench. *d. dub. 24. numero 6*. Secus verò si Prælatus existimaret causam non esse veram, aut professum esse talem, qui minus caute, quam par est, vitam extra monasterium esset ducturus, aut si intra monasterium posset commode parentibus subuenire; tunc enim absolute peccato, imò cum merito resisteret, vt Nauarrus, Sanchez, & Trullench. locis citatis. Et dicta à numero 1294. Hoculque quoad præfata, & exactam explanationem præfatarum sententiarum primæ secundæ, & tertiæ, præter quas explicanda est alia sententia.

Quarta sententia absolute affirmans in necessitate parentum graui, cui filius extra monasterium subuenire possit non intra, teneri filium professum egredi etiam inuito superiore licentiam exeundi denegante.

Itaque quarta sententia (quam probabilioem existimo) ex directo opposita secundæ sententiæ, & tertiæ quoad primam partem, & ac primæ quoad secundam partem, affirmat ad subleuandum parentum grauem necessitatem eundem, cui alio modo subueniri non potest, quam per filium professum egredi petita, & non obtenta à superioribus licentia, siue ea necessitas antecesserit professionem, siue ea subsequata sit; idque etiam relicto habitu, si necesse sit, & aliter filius professus parentibus indigentibus nequeat succurrere. Ita propter Henricum de Gandauo quodlib. 6. quæstiōne 18. Anchar. de pair. potestate quæstiōne 5. art. 1. Ioann. Medinam deressit. quæstiōne 3. Palacios 4. d. 38. diff. 1. Viguerum lib. institut. cap. 6. §. 7. Ianfenium in concordia Euang. cap. 6. in ea verba, vos autem dicitis. Cordubam in regulam S. Francisci cap. 2. qu. 6. art. 2. parte 4. quos Suar. de relig. tom. 3. lib. 6. dist. cap. 9. num. 4. & Sanchez lib. 4. summ. cap. 20. numero 15. referunt, inquam ex Doctoribus *supra* numero 1293. relatis, Valentia d. puncto 2. versic. Dico secundo, Azorius, & Gordonus locis citatis numero 1293. allegati, & magis probabilē sententiam tandem putat Villalobos *dist. cap. 7. num. 9. finis*. Citantur etiam alij pro hac sententia, vt Aduinus, & Ioan. Major loc. à Sanchez loco citato relatis, qui tamen videntur loqui solum in extrema necessitate parentum. Hanc sententiam, quando necessitas antecedit professionem satis probare videtur tradita *supra* numero 1294. quæ verò non enervantur per tradita *supra* num. 1294. quæ verò non enervantur per tradita *supra* num. 1294. in utroque autem casu, nempe siue ea necessitas processerit, siue sit subsequata professionem, hæc sententia probatur.

ex traditis *supra* numero 1298. & 1299. & primo, quia votum solenne professionis, ex quo pendet tota obligatio status religiosi, non liberat religiosum ab obligatione precepti naturalis, neque absolute, neque quoad modum illud implendi: ergo non extenditur ad observantiam religiosam, seu vitæ religiosæ, quoties euidenter impedit subventionem parentū grauius egentium, quæ est de precepto naturali, & diuino nempe pietatis erga parentem, quod præceptum semper afficit filium, licet sit religiosus, quia nō definit esse verus filius; consequens probatur, quia aliqui talis obseruantia non solum non esset melius bonum, sed nec bonum, & sit nec materia apta voti; igitur fuit votum simplex religionis, quod est tantum permisso allumendi statum religiosum, sine actuali traditione, ita etiam votū solenne religionis continens traditionem includit illam conditionem, *dammum rei, quæ est materia voti, aliquando precepto alicui naturæ, vel diuino non repugnet*, alioqui etiam in extrema necessitate obseruantia vitæ religiosæ impediret subventionem parentis, vel extranei, extremæ egentis, ubi religiosus professus non potest tali necessitati subuenire, nisi egrediendo se monasterio, & deferendo ad aliquod tempus obseruantia vitæ religiosæ, nec alio modo posset subueniri; quod Doctores communiter reprobant, vt constat ex traditis *supra* numero 1293. Cum ergo obligatio subueniendi parentibus tam in graui necessitate, quam in extrema constitutis sit præcepti naturalis, & diuini iuxta Doctores communiter, votum, & simplex, & solenne religionis intelligitur, dummodo non contingat materiam promissam esse impeditiuam operis ex præcepto naturali, & diuino, vt est subuentio parentum in graui necessitate à filiis debita ex præcepto pietatis. Neque derogat religioni, aut perfectioni, quod traditio, quæ per votum solenne in religionem, fit, intelligatur facta sub hac conditione, vt ius paternum, & obligatio naturalis filij illa seruentur, atque ideo semper filius licet professus subuenire teneatur parentibus eius obsequio grauius indigentibus dimissa obseruantia vitæ religiosæ, & etiam dimissio habitus, si id necesse sit ad talem subuentionem. Quare etiam eisdem foret possibilis modus tradendi se religioni, vt etiam ob subueuendam parentum grauem necessitatem, omni alio remedio parentem, filius non posset religionem, seu obseruantiam vitæ religiosæ deferere, cum tamen hic modus se tradendi, & contrahendi cum religione videatur nimis durus, & parum consentaneus fini, & perfectioni religionis, quæ maximè debet esse cultrix pietatis; ideo nec nesci debet, hanc esse intentionem profectiuam, nec Ecclesiæ institutricis, aut approbaticis status religiosi. Secundo probatur hæc sententia ratione adducta *supra* dicto numero 1298. quam latè profectiuæ Valentia *de st. puncto 2. versic. potest*; scilicet, quod circumstantia, quæ existens ab initio voti reddit votum nullum efficiendo rem promissam minus aptam materiam voti, vel suspendit voti obligationem, idem operatur si voto emissio superueniat, neque in hoc videtur facienda differentia inter votū simplex non continens traditionem, & inter votum solenne traditionem personæ continens. Sicut ergo necessitas grauis parentum superueniens voto simplici egrediendi religionem suspendit eius obligationem durante ea necessitate, cui non potest consuli, nisi per filium manentem in facultate si superueniat voto solenni religionis, suspendet eius obligationem, quatenus eisdem impeditiuam subuentionis parentis grauius egentis.

1107 Hinc iuxta hanc sententiam Prælati, cui manifestè consistit de graui parentum religiosi necessitate, quæ aliter nequeat subleuari, quam per filium professum manentem extra religionem, tali religioso facultatē

viuendi extra religionē vt posse eisde parentibus succurrere, concedere tenetur; & admissa hac sententia fatentur etiam Doctores aliarum sententiarum, præsertim Sanchez *dist. cap. 5. numero 15*. quia nequit superior derogare iuri, quod parens habet in filium, vt ab eo sibi in tali necessitate prouideatur, nec impedire filium professum, cum implere obligationem erga parentem, quidam professionem emitit, & se tradidit religioni, voluit esse obligatum obseruantie religiosæ in casu extremæ, vel grauis necessitatis suorum parentum, vt probatum est.

Non obstant tamen euidenti grauis necessitatis, 1308 iudicio prudentum probata, & nota religioni, filius professus antequam discedat à religione ad subueniendum parentibus eius opē grauius indigentibus, prius tenetur per se loquendo petere licentiam à religione, seu à superiore immediato, vel provinciali, aut generali, vel à Summo Pontifice, licet si denegetur, & eam non obtineatur, nihilominus teneatur seculo graui scandalo, aut notabili religionis, seu status religiosi detrimento, deferre religionem, vt iidem parentibus subueniat, quibus alio modo, & manendo in religione non possit consuli: ita Doctores huius sententiæ, & omnes alij Doctores aliarum sententiarum. Ratio necessitatis petendæ huiusmodi licentiæ, est ea non obstante possit filius professus in tali casu egredi de religione, est, quia religiosum statum dedecet eam non petere, sicut etiam quando manens in religione potest eisdem parentibus indigentibus subuenire modis *supra* numero 1288. explicatis, debet per se loquendo iuxta Doctores numero 1287. & num. 1288. allegatos, prius petere licentiam subueniendi, licet ea non obtenta adhuc posset licet, & teneatur efficere ea, quibus salua status decencia, & seculo graui scandalo eisdem parentibus subueniat, quia id postulat religiosus. Quod confirmatur; Nam etiam ius Canonicum *capit. de regular. præcipit* peti licentiam ad strictiorem religionem, quamuis ea denegata is transitus sit licitus. Dixi, *per se loquendo*, quia per accidens posset excusari à petitione talis licentiæ, vt si omnino certus sit fore, vt nō solum inique denegetur, sed etiam vt postea nequeat egredi, & parentes maneant deserti, & necessario ac debito subsidio destituti. Debet tamen in tali casu si parentum necessitas permittat, & ipsi facultas sit, recurrere ad Summum Pontificem pro tali licentiā; à quo etiam omnino petenda esset licentia, si mandandum esset extra religionem ad longum tempus, vel ad subueniendum parentibus opus esset dimittere ad tempus habitum religiosum, vt *supra* m. 1303. dictum est.

Non omittam etiam aduerte, cum non ita facile, sed imò rardò contingere, vel constare possit euidenter, grauem esse parentum necessitatem, aut cui non possit alia via subueniri, quam per filium professum extra religionem vel absque periculo salutis animæ eiusdem filij professi, vel ingenti detrimento Christianæ Reipublicæ, aut totius ordinis, cui euilando postponi debeat paratū subuentio ex huiusmodi capitibus etiam, & ad præcludendam viam, ne sit in potestate religiosorum, seu colorato prætextu subueniendi eorum parentibus exire à monasterio ad omnem eorum libitum, & sic se eximere ab obedientia superiorum, vt sit licitus egressus ex religione causa subueniendi parentibus, regulariter, loquendo necesse est petere, & obtinuisse licentiam eorundem superiorum, ad quos spectant religiosi subditi iura, gubernatio, & directio, quorumque iudicium de prædictis spectandum est: Qui idcirco in eiusmodi casibus requisiti pro tali licentia concedenda debent bene considerare, an quæ proponuntur à filio religioso, vel eius parentibus sint vera, & super his fideles informationes habere, & aliquo modo religio,

gio, vel aliqua alia pia persona, vel aliena opera, quam ipsius regularis, vel opicia ipsius regularis in religione manentis possit subuenire. An religiosus egrediendo se exponat salutis animæ morali periculo; & an ob utilitatem magnam, quam Religiosus affert Christianæ Reipublicæ, aut toti ordini iudicio prudenti, & humilimodi, negligendi sint parentes; si igitur Prælati his omnibus consideratis licentiam concesserit, bene quidem; si vero negauerit iudicans vel non adesse grauem necessitatem, & talem que obliget filium ad subuentionem, vel exitum è Religione non carere morali periculo animæ, vel grauissimo detrimento boni publici, tunc Religiosus debet obedi- re in dubio, & quoties non omnino certo constaret de necessitate parentum graui, & quod aliter, non possit illi consuli, nisi ipso ad sæculum redeunte, & egre di posse abique periculo animæ, & & graui damno, vt inquit etiam Valentia d. p. 2. conclusionem secundam.

- § 170 Quod si prosum evidens esset necessitatem parentum esse grauem; & filium religiosum posse in sæculo subuenire, & abique animæ periculo prudentum iudicio, nec alias possit illis succurrere, quam per filium viuientem extra Religionem, cuius quoque absentia à Religione non affert graue detrimentum Christianæ Reipublicæ, vel toti Religioni, hoc in casu procedit quarta sententia, tanquam probabilior approbata, & posset licet, ac teneretur filius Religiosus exire è monasterio, & viuere in sæculo ad subueniendum parentibus petita licet non obtenta licentia à superiore, cuius renitentia hoc in casu non est curanda, cum non possit liberare ab obligatione præcepti naturalis, nec eius executionem impedire; & in tali casu obediendum sit magis Deo, quam hominibus. Quod tamen iuxta tradita supra numero 1294 sine, intelligendum dummodo ex recessu à monasterio, & permanentia in sæculo inuito superiore, & abique eius licentia non sequatur verum, & graue scandalum; & Religiosus extra claustra viuat, & subueniat parentibus sine notabili indecentia statum Religiosi.

Responsio ad fundamenta prima, & secundæ sententiæ.

- § 171 Neque eidem quartæ sententiæ prout in præcedentibus explicata obstant argumenta tradita supra numero. 1297. ad probandam secundam sententiam. Quare

Ad primum respondetur: filium professum mortuum esse mundo, sed non carni, & iuri, ac debito naturalisq. mors ciuilis sequens ex professione non tollit naturalem vitam, nec efficit, vt filius non sit verè filius, ita neque intrinsecam, & naturalem obligationem omnino auferat potest.

Ad secundum, cum in voto sollemnis professionis subintelligatur illa conditio, de qua supra num. 1293. & 1306. Negatur maior ex obligatione voti, quam sit obligatio naturalis alendi parentes gaudentes.

Ad tertium pariter stante illa conditione ex natura sua inclusa in voto professionis respondetur argumentum non vigere, cum in tali casu grauis necessitatis votum non obliget ad obseruantiam vitæ Religiosæ; vt supra dist. numero 1306. ostensum est: Nec obstant exempla coniugis, & serui; quia in contractu matrimonij non includitur illa conditio, sed coniux absolute se tradit alteri; & sic etiam seruus absolute in dominum Domini transit. Addi etiam potest cum Valentia dist. p. 2. v. exemplum quoddam Deus, cui per votum solemne nos offerimus, cum non indigeat nostris oblationibus, facile cedit obligat omni erga ipsam contractæ, quando sine detrimento

gravi proximi (præsertim adeo coniuncti, vt est pater) non potest impleri. Confirmatio sumptum ab exemplo Clerici iam satisfactum est supra numero 1294.

Ad quartum respondetur, per professionem Religiosum se tradere Religioni, seu Prælato cum tacita illa conditione se non obligandi ad obseruantiam vitæ Religiosæ, vbi contingat illam, & obedientiam erga Prælatum impedire opus de præcepto naturali, iuxta tradita citato numero 1306. & per prædicta manet satisfactum etiam traditis n. 1295. ad probandam secundam partem primæ sententiæ.

Prædictis addendum filium professum, qui sine obtenta superioris licentia, sine ea negata ob subueniendam grauem parentum necessitatem ad sæculum rediit, non posse, nec debere hoc nomine plus temporis extra religionem morari causa parentum, quam oporteat ad succurrendum illis, finita enim necessitate tenetur redire ad monasterium, vt tradunt Doctores communiter, præsertim relati supra numero 1293. fin. loci ibidem citati, & conuincit ratio ibidem tradita; vbi etiam quod si Religiosus societatis causa parentum ex licentia superioris redierit ad sæculum; & sic etiam necesse fuit dimittere habitum, vt possit succurrere, & postea potuit cum habitu subuenire, statim debet reassumere habitum, etiam si Summo Pontifici obtinuerit licentiam viuendi extra Religionem dimisso habitu, intelligitur enim licentia tantum durante necessitate. Ita iidem Doctores communiter.

§. IX.

Monasterium admittens ad professionem filium habentem parentes graui necessitate pressos, ex quo factus est impotens ad illi subueniendum, an loco filij teneatur ei dem parentibus succurrere.

Sed numquid quando filius desertis parentibus in graui necessitate constitutis, quibus tenebatur & in sæculo manens poterat subuenire, ingressus est religionem, & professionem emisit religione præsertim sciente parentum necessitatem, si ex ingressu idem filius factus sit impotens ad subueniendum illis dem parentibus, numquid inquam, obligatur est monasterium eidem parentibus religiosi succurrere? Si monasterium successit in bona ingredientis, cetum tunc tenet ex prædictis bonis subuenire parentibus religiosi indigentibus, vt latè probatum est supra hoc opere numero. 402. & 406. & præter Doctores ibidem relatos tradunt ex relatis supra numero 1262. Sanchez dist. cap. 20. numero 21. & Castius Palaus dist. tract. 16. disputat. 2. puncto secundo §. 6. numero 3. Difficultas procedit, quando ad monasterium nulla bona ingressi deueniunt; & etiam in hoc casu monasterium, quod tempore professionis nouit eorum necessitatem, & filium in religione futurum impotentem ad subueniendum, esse obligatum succurrere parentibus indigentibus, quos iuuare tenebatur filius ingrediens, tradiderit Angelus v. Religiosus numero. 3. & Syluester v. Religiosus 6. questio. 9. Quia cum monasterium parentibus iniuriam intulerit in eo casu admittendo filium ad professionem, tenetur illam rescire, damnumque reparare præbendo illis alimenta. At Sanchez allegato numero 2. negat, & in hoc casu tenet monasterium ad subueniendum parentibus loco filij professi: Quia, inquit, cum filius non ex iustitia, sed ex solius pietatis obligatione teneatur alere, non est vera iniuria contra iustitiam obligans ad restituendum, admittere filium ad religionem

gionem neglecta hac obligatione. Sed prior sententia videtur verior, & eam amplexus est Caltrus Palauus *dist. numer. 3.* & colligit ex Soario loco *supra numero 129. allegatio.* & ex traditis *ibid. versic. neque obstat.* Debet enim monasterium subire filij obligationem, cum illum in eo casu admittens ad professionem fuerit causa, vt ipse praeferat obligationi naturali ex pietate parentibus debetur nequeat satisfactus, & licet per hoc non peccauerit contra iustitiam rigorosam, & formaliter sumptam, peccauit tamen contra pietatem, cuius obligatio superat obligationem iustitiae formalis, archiuique ligat, & obligat ad reparandum damnum, sicut aliae obligationes iustitiae, vt *dist. numero 129. allegatio. versic. Neque obstat, explicatum est.* Quod si monasterium bona fide ignorans parentum necessitatem, aut probabiliter credens filium in Religione aequè bene esse posse subuenire, illum admiserit ad professionem, non erit obligatum ex suis bonis sibi necessariis eisdem parentes egentes alere; quia neque ex iustitia, vt patet neque ex charitate, quae constitutis in graui necessitate obligat succurrere, solum de superfluis. Haec tunc quoad primum dubium.

S. X.

Ob filiorum extremam, vel grauem necessitatem pater, qui in saeculo, & non in Religione potest illis subuenire, an tenetur ad illis subueniendum omittre, seu differre ingressum in religionem.

Dubium secundum an filiorum necessitas extrema, & etiam grauis obliget parentem omittre, vel differre ingressum in Religionem, si manens in saeculo possit illis subuenire, nec possit in Religione.

314 Certum est si necessitas filij sit extrema, obligati parentem volentem ingredi Religionem, omittre, seu differre ingressum, vt subueniat filio extremè egentia. omnes Doctores *supra numero 1262.* Relati & expressè Castr. Palauus *dist. 5. numero 2.* Sanchez, Suar. Azor. Lessius, idem Palauus, & Trullench. loci, qui infra allegantur, & Iurisperiti *supra eodem numero 1262.* relati, & a fortiori probant tradita *supra 1267.* cum non riuinus, imò magis iure naturae, & pietate naturali obligentur parentes alere filios egentes, quam filij obligentur alere parentes, vt ex mox dicendis constabit. Quare cetera *supra n. 1268. 1269. & 1270.* tradita de filio comparatione parentem procedunt etiam in parente comparatione filij extremè egentis; & etiam comparatione ceterorum descendendum per lineam rectam, vt etiam *supra n. 1272.* notatum est.

315 Si etiam filij emancipati laborent graui necessitati alimentorum, aut alia corporali, cui patens manens in saeculo consilere possit, non autem in Religione, nec alio modo edere filiorum necessitati prouideri queat, parentem ad illis subueniendum sub mortali teneri differre ingressum in Religionem, & iam ingressum adhuc nouitium debere egredi est communis resolutio Doctorum. Ita ex Doctoribus *supra numero 1262.* relatis S. Thomae *dist. 9. art. 6. corp. Azor. 1. p. lib. 1. cap. 1. q. 8. Suar. dist. lib. 5. c. 6. num. 1. & 2. Lessius dist. cap. 1. num. 34 initio, Sanchez. cap. 20. numer. 34. & 35. Villalob. dist. de difficultate 7. num. 10. Bonacina loco d. num. 1261. cit. Laym. d. cap. 4. numer. 2. versic. d. ceteris. Castr. Palauus d. 5. §. 1. numer. 11. & Trullench. dist. d. nb. 23. numero 9. & idem tradidit Rebbeles de obligat. iust. p. 2 lib. 5. quæst. 8. §. 2. numero 5. & ex Iurisperitis eod. numero 1262. relatis idem aiunt Corduba à Lara, & Sardus loci ibidem citati.*

Probat, quia non minus obligatur pater iure natura, & pietate naturali filium inopem alere, & ei in necessitate constituto subuenire, quam filius teneatur patrem alere, & ei indigenti succurrere, iuxta Doctores communiter *supra loco opere num. 6.* relatos, & tradita *numero 7.* Nam cum vinculum sanguinis inter patrem, & filium reciprocam sit, etiam obligatio debet esse reciproca ceteris partibus quoad statum, & quoad necessitatem; ergo filius quicumque etià emancipatus, seu extra potestatem patris existens tenetur succurrere parenti in graui necessitate existenti, vt constat ex latè traditis *precedenti dubio* : ergo etiam pater quicumque filio, etsi emancipato in simili necessitate existenti succurrere tenetur, & consequenter sicut filius non potest licitè ingredi Religionem deserendo patrem in necessitate graui constitutum, ita nec pater relinquendo in simili necessitate filium, etiam emancipatum, quia per emancipationem vinculum paternum, in quo fundatur hæc obligatio specialis patris subueniendi filio in extrema, & in graui necessitate existenti, non fuit extinctum, sed solum liberatur pater ab obligatione prouidendi illi per se, & absolute etiam si grauius non indigeret, qua obligatione tenetur pater erga filios sub sua potestate, & cura existentes. De quo proptèr sequitur.

Itaque loquendo de filiis sub paterna potestate existentibus non solum, quando hi filij sunt in graui necessitate constituti, sed etiam absolute non posse patrem ingredi Religionem omittit eorumdem filiorum cura, nisi eis, quæ necessaria sunt ad sufficientem sustentationem, & etiam per alium educatione prius prouideretur ad S. Thom. d. art. 6. Turresemata c. 1. art. 1. n. 2. d. 30. D. Antonius 3. p. cit. 16. c. 2. Soar. Sanchez, Lessius, Laym. Castr. Palauus, Villalob. & Trullench. loc. n. *precedenti alleg.* & esse commune sententiam testatur Suar. d. c. 6. num. 1. Probat ratione S. Thomæ, & adducta in prima parte huius tractatus de eff. filij contractus matrimonij cap. 0. n. 3. (vbi de obligatione parentum pie filios educandi) scilicet, quia cum parentes filiorum sint causa, & principium, per se illis incumbit, vt eorumdem filiorum curam gerant, & illis subueniant, non ad tempus tantum, sed per totum vitæ curriculum, & præsertim quoad maturitatem, & perfectionem perducantur, cum tamen per accidens tantum filiis conueniat cura parentum, illique prouidere nempe ratione necessitatis, seu in quantum sunt in aliqua necessitate constituti, vt ait S. Thom. d. art. 6. & significauit D. Paulus 2. ad Cor. 3. afferens parentem esse thesaurizare filiis, non filiorum parentibus: Hanc igitur obligationem naturalem iuris naturalis, & diuini non potuit pater negligere propter opus consilij, vel statum non præceptum. Dixi, nisi eis, &c. Nam si sufficienter de rebus necessariis illis prouideant, & illos per alios institui, vel illorum curam geri posse prouiderint, vel tam pater, quam filius possit ingredi Religionem (vt ait Azorius, & post eum Villalobos) integrum illis erit Religionem ingredi, vt tradunt præallegati Doctores, & etiam Nanarrus com. 1. de regul. num. 8. quia tunc cessat ratio, & necessitas educationis filiorum.

Porrò tradita duobus præcedentibus numeris procedunt etiam si patens votum religionis emisit, quod non potest exequi, nisi prouiderent prius qualiter filij grauius egentes possint subleuari, vel educari, si educatione egent, licet sint extra grauem necessitatem, quia illa obligatio naturalis efficiens parentes non potest tolli, aut eius executio impediri voto, sicut *supra n. 1277.* dictum est de obligatione filij erga parentes in graui necessitate constitutos; & ita etiam in terminis Sanchez d. 4. 10. n. 36. & Trullench. dist. num. 5.

Item

- 1318 Item procedunt in aliis ascendentibus, scilicet aui, proauis, &c. respectu nepotum, & aliorum descendentium, quando hi parentibus carentibus succedant loco parentum, eademque obligatione teneantur (vt supra num. 1272. probatum est) & habeant rationem principij, licet non immediate respectu descendentium. Ita etiam Sanchez d. cap. 20. n. 37. & Trullench. d. n. 5.

§ XI.

Filius vel pater etiam voto castitatis, vel Religionis adstrictus, qui nisi matrimonium contrahat accepta ab uxore dote non potest alere patrem, vel filium grauius egentem an teneatur matrimonium inire.

- 1319 V Erum, numquid parens vt possit subuenire graui necessitati filij, & filius, vt possit subuenire parentibus in simili necessitate constitutis, teneatur non solum abstinere ab ingressu Religionis, sed etiam ducere uxorem, si tali necessitati nequiret subuenire nisi adiutus dote vxoris, quæ medio matrimonio ad ipsam pertineret. Sanchez d. l. cap. 20. numero 27. cum S. Thoma quælib. 10. art. 9. loquens de filio respectu patris, grauius egentis respondet, teneri tale matrimonium inire, eo quod necessitas implendi præceptum naturale, & diuinum, quod filius adstringitur parentibus subuenire preponderet consilio vitæ cælibis, sicut & Religionis ingressui, quæ ratio militat, & in parente respectu filij simili necessitate laborantis, & si raro, vt notauit S. Thomas, loco citato, iste casus possit accideret, eo tamen eueniente, responsio procederet, etiamsi pater, vel filius obligatus filium, vel patrem graui necessitate laborantem iuuare, castitatis aut religionis voto ligatus esset fide ante, siue post eam necessitatē emissio, vt ait Sanchez, cum votum nequeat obligare contra illud præceptum subueniendi in tali necessitate parenti, vel filio. Quo tamen casu votum tantum suspenditur, & sic finita necessitate, & mortua uxore, votum Religionis obligaret ad ingressum Religionis, & votum castitatis ad omnimodam castitatem, & ad non contrahendum aliud matrimonium, sicut durante matrimonio obligat ad abstinendum ab omni actu venereo coniugibus non permissio, & sic eo ligatus fornicans esset sacrilegus.

§. XII.

Patens iam professus in religione an teneatur egredi, vt subueniat filijs in graui necessitate constitutis, si vivens in Religione non possit illis succurrere.

- 1320 Q Vid vero, si desertis filiis in graui necessitate existentibus, vel eius cura indigentibus parens transeat ad religionem, & in ea profiteatur, vel si postquam professus est, filij ad grauem necessitatem redigantur, an ad illis subueniendum, vel ad gerendum curam de illis eadem parens teneatur egredi Religionem? Resolendum eodem prorsus modo, sicut in precedenti dubio dictum est filium professum parentibus in graui necessitate constitutis, siue ea necessitas antecesserit, siue subsequuta sit, debere subuenire, & teneri, vel non teneri egredi Religionem causa illis subueniendij, cum in vtraque causa eodem rationes militent, & quæ obligatio est filij erga parentem, eadem est parentis erga filium, imò maior si filius sit sub illius potestate eius cura egens,

cui pater teneatur per se providere, vt supra numero 1316. dictum est iuxta ex Doctoribus supra numero 1284. & 1285. relatis Sanchez ad cap. 20. numero 39. Soarius d. l. lib. 6. cap. 9. numero 30. Castrus Palau d. l. diff. 2. puncto 2. §. 6. numero 14. & Trullench. d. l. dub. 24. numero 8. Quare primo iuxta omnes patens professus manendo in monasterio possit, & teneatur filiorum necessitati consulere omnibus viis non prohibitis, saluæque obedientia, & status Religiosi decencia iuxta tradita supra numero. 1288. Secundo si necessitati filiorum aliter non possit subueniri nisi per patrem professum viuientem extra claustra Religionis, eo casu iuxta Doctores numero. 1294. allegatos & tradita ibid. & num. sequenti, si necessitas filiorum præcesserit professionem teneatur exire licentia prius petita et si denegata, si verò necessitas sit subsequuta professionem non teneatur egredi, nec possit absque legitima licentia obtemperare, sed solum teneatur illis succurrere quantum status Religiosus patitur iuxta Doctores supra n. 1296. relatos, & tradita n. 1297. & quatuor sequentibus. parens professus villo in casu non teneatur egredi ad subueniendum graui filiorum necessitati, vel ad curandum de illis, sed tantum teneatur iuxta statum suum. Iuxta Faund loco supra num. 1305. allegato petita, & non obtemperata licentia non teneatur, sed possit licite egredi causa subueniendi filiorum necessitati graui, & de illis curandi. Ad iuxta Doctores relatos supra n. 1306. & ibid. & num. 1310. tradita, si conspiceret, & euidenter de filiorum graui necessitate, & quod parentis ope indigerent, nec illis quæ proinderi nisi per patrem manentem extra Religionem, pater professus licentia redeundi ad sæculum à superioribus petita, & non obtemperata possit licite & teneatur egredi ad subueniendum tali filiorum necessitati, illorumque curam suscipiendam.

§. XIII.

Ob necessitatem grauem fratrum, vel sororum, vel aliorum consanguineorum transfuersalium an frater, vel patruus teneatur disserere ingressum in religionem, vel iam professus teneatur deserere statum Religiosum, vt illis subueniat.

D Vbi tertium. An si fratres, vel sorores, aut filij consanguinei graui necessitate alimentorum, & vitæ corporali necessariorum premantur, vt illis subueniat, quando aliud remedium auxiliij deest, quis teneatur omittere, seu disserere ingressum Religionis, & iam professus teneatur, vel possit licite redire ad sæculum. De hac difficultate expressè prius egit Azor. p. 1. lib. 12. c. 1. §. 8. postea Sanchez lib. 4. sum. d. c. 20. num. 29. & quatuor sequ. Quare sum. 3. d. Relig. lib. 5. cap. 6. & lib. 6. cap. 9. numero. 31. Lessius lib. 2. de instit. c. 41. numero. 34. initio, Bonacina de præceptis diff. 6. quæstion. unica puncto 7. numero 4. Layman lib. 4. tract. 5. cap. 4. num. 2. versicul. Dico tertio, Trullench. in Decal. lib. 2. c. 2. dub. 23. n. 10. Villalobos p. 2. tract. 35. diff. 7. n. 11. & Castr. Pal. tem. 2. tract. 16. disp. 1. puncto 7. §. 5. n. 12. & 13. & disp. 2. puncto 2. §. 7. n. 14. & procedit difficultas præcipua de fratribus comparatione fratrum, & sororum, & sobrinis seu patruis comparatione nepotum ex fratre, vel sorore, & c. contra.

Necessi

Necessitas gravis fratrum & sororum est iuxta causam dispensandi cum fratre obstricto voto Religionis ad differendum voti executionem, ut ei necessitati subueniat.

1322 **C**onuenerunt prefati Doctores necessitatem grauem fratris, vel sororis, ad quam subueniendam necessarius sit frater in seculo, si is frater obstrictus sit voto religionis tam absque determinato tempore ingrediendi religionem, quam pro determinato tempore, prestare iuxta causam dispensationis concedendæ ad differendum ingressum pro tempore, quo ea necessitas duret. Ita Sanchez *num. 34. Suarez d. cap. 6. num. 5. Palauus d. 5. num. 13. & Trullench. d. num. 10.* Quam dispensationem in sola dilatione ingressus potest Episcopus concedere, ut dixi in *trakt. de triplici sub. prin. lib. 2. & tradit Sanchez d. n. 34.* Imò etiam si frater sit iam professus, grauem necessitatem sororum, præsertim si ille in graui impudicitie periculo versentur, cuique necessitati breui possit idem frater professus succurrere, & redire ad religionem, esse iuxta causam, vt à summo Pontifice cum professo dispensetur ad exendum è religione, vt eadem necessitati succurrat, tradunt Sanchez *eodem num. 34. & Corduba in summa quass. 141. fine.* vt testatur se vidisse huiusmodi dispensationes à Pontifice concessas professis ad exendum causa succurrendi graui sororum necessitati.

Necessitas gravis fratrum, & sororum an sit iuxta causam, ut frater voto religionis ligatus propria auctoritate differat voti executionem.

1323 **Q**uin etiam Sanchez *d. cap. 10. num. 31.* asserit ad succurrendum fratribus, vel sororibus etiam absque periculo impudicitie in magna necessitate constitutis, puta pauperibus, & parulis, & destitutis omni alio auxilio, quibus aliis nisi per fratrem in seculo manentem consuli nequeat, fratrem obstrictum voto religionis absque determinato tempore ingressui religionis præfixo, licetè posse propria auctoritate differre ingressum; quia tale votum absque determinato executionis tempore emissum censetur obligare solum pro eo tempore seu quamprimum vouens commode, & opportunè illud implere poterit; ut tradit idem Sanchez *d. lib. 4. cap. 14. numer. 5.* non censetur autem opportunitas, seu commoditas adesse, quando vouentis presentia in seculo necessaria est ad subueniendum præfate personarum adeo sibi coniungarum necessitati; licet secus sit (inquit) respectu aliorum consanguineorum transuersalium, cum non sit tanta obligatio subsidij ipsorum. Quod idem asserit Trullench. dummodo frater tali voto ligatus non cogatur per multum tempus ingressum, & voti executionem differre. Quòd si a seisset magnum periculum impudicitie sororis propter paupertatem grauemque eius necessitatem, cui necessitati, & periculo frater in seculo succurrere posset, idem Sanchez *num. 32.* addit, quòd frater ligatus voto religionis etiam pro determinato tempore posset propria auctoritate differre ultra illud tempus ingressum in religionem; eo quod hoc in casu cura sororum auxilio destitutarum fratri incumbens, simul cum eo impudicitie periculo præponderet illi obsequio diuino ingrediendi statim religionem; & quilibet vir prudens iudicaret tale opus tantæ charitatis maioris obsequij alii fore, vt ingressus ex hac causa differatur; & hoc idem cum eodem Sanchez affirmat Trullench. *loco citato.* Vtque autem addit hoc non procedere respectu fratrum, aut aliorum feminarum consanguinearum transuersalium; quia fratres

multò facilius, & cum minori periculo, quam feminæ, possunt sibi prospicere; & aliarum famularum consanguinearum transuersalium cura ad eundem fratrem vouentem non spectat.

Esti Suarez *d. cap. 6. num. 5.* etiam respectu fratrum, & sororum in utroque casu, & absque illa distinctione inter votum pro determinato tempore, & absque vilo determinato tempore negat fratrem voto religionis obstrictum ad subueniendum fratribus, & sororibus etiam cum periculo impudicitie graui necessitate pressis posse propria auctoritate differre licetè voti executionem, eo quod voti executionis differri propria auctoritate nequeat absque dispensatione, nisi voti obligatio cesset, vel quia voti materia incapax sit obligationis, vel quia voti materię promissæ noua mutatio superueniat, & voti obligatio certè mortaliter creditur non cecidisse pro tali casu sub intentionem vouentis. In presenti autem casu materia est capax obligationis, quia non obstante fraterum, & sororum necessitate non est prohibitus fratri ingressus in religionem, (vt idem Suarez *num. 70. 4.* & asserit etiam Sanchez, *vt infra* dicitur) neque etiam illa circumstantia grauis necessitatis fratrum, & sororum est talis vt per se excludat materiam illam ab intentione vouentis; quia ordinariè (inquit) homines non solent suscipere curam fratrum suorum cum tanto onere, & detrimento suo ultra id, quod ex præcepto naturali tenentur; ac proinde nisi alitè alia probabilis conjectura exclusionis intentionis, votum obligat, & sic absque dispensatione non potest omitti voti executio. Cum Soario contra Sanchez concordat Calstrus Palauus *d. 5. num. 13.* quando votum à fratre fuit factum pro determinato tempore implendum; tunc ait tale votum ob nullam fratrum, vel sororum grauem necessitatem posse propria auctoritate, & absque dispensatione differri; Quia etiam stante illa necessitate iuxta eundem Sanchez, Suarez, & alios *supra num. 1321.* relatos vt paulò post dicitur licitus est ingressus, & capax voti obligationis; ac proinde ex hac parte non est suspensa voti obligatio; sed neque est suspensa ob nullam ingressus religionis difficultatem ex necessitate fratrum, & sororum prononem, cum sit voto nimis extincta, vt dictum est ex Suarez; & quia difficultas superueniens excusans ab obligatione voti debet esse ita grauis, vt prudentis arbitrio censetur nouam rem permissam constituere; Quod hic non euenit: Nam sæpè (inquit Palauus) vouenti difficilius erit frater, imò amicos deferere, quam sorores impudicitie periculo expositas, quibus subueniendis affectus non est. Non obstat etiam illud, quòd opus subueniendi sororibus in tali periculo sit maioris obsequij diuini, quam ingressus in religionem pro tunc, ait idem Palauus; Quia si id (subdit) esset verum, licetè religionis votum in tale subsidium commutari propria auctoritate posset; quòd dici nequit. Quando verò votum religionis est absque vlla temporis determinatione, idem Palauus conuenit cum Sanchez; cum enim tunc obligatio voti latitudinem habeat, ex circumstantiis extrinsecis restringi, vel ampliari tempus executionis potest: atque adeo ex necessitate fratrum; & à fortiori, sororum, extendi tempus obligationis potest pro prudentis arbitrio.

Verùm dato etiam, quòd frater, vt frater ex obligatione speciali iuris naturæ, pietatisque naturalis non teneretur in subsidium alere fratres & sorores pauperes, extremè vel grauitur egentes, sed solum ex communi obligatione charitatis, qua tenemur erga quemcunque proximum, arctius tamen erga consanguineos, & coniunctos, quam erga extraneos, adstringente; vt idem Suarez, & Palauus *loco citato* aiunt; Hoc inquam, etiam dato, non est recedendum à sen

à sententia Sanchez quoad utrumque eius dictum. Tum propter illius fundamenta supra adducta; tum etiam quia casus magnæ necessitatis fratrum, & sororum præsertim cum impudicitie periculo rationaliter censetur exceptus in intentione volentis ob maximam coniunctionem sanguinis inter fratres, & sorores, & naturalem inclinationem ad fratri inuicem subueniendum in magnis necessitatibus, & maxime ubi sorores versantur in periculo impudicitie, quæ in dedecus fratrum, & totius familiæ resultat, etsi ob huiusmodi fratrum & sororum necessitatem propria auctoritate etiam ad longum tempus potest differri voti executio, neque ex hoc sequitur quod votum religionis propria auctoritate possit commutari in eorumdem fratrum & sororum grauius egentium subsidium, vt admittit Palaus, cur etiam eadem necessitas non erit sufficiens & iusta causa differendi executionem voti pro terminato tempore facti? sicut enim circumstantia illa necessitatis fratrum, & sororum sufficit ad prorogandum tempus impletionis voti, quæ aliquo scilicet illa circumstantia non debeat, nec potius licet differri; ita oportet sufficere ad differendam etiam executionem voti ultra tempus in emissionem voti præstitum; neque ex hoc, vel quia tale subsidium prudenter censetur maioris obsequij diuini, quam ingressus in religionem in tali circumstantia, sequitur, quod propria auctoritate possit in illud subsidium commutari votum, quia commutatio extinguit votum in perpetuum, illud autem subsidium est temporaneum, sicut & periculum impudicitie fororum; & sic præstat solum iustam causam differendi ad tempus voti executionem.

*Resolutio dubij principalis num. 1321.
propositi.*

Premissis prædictis, in quibus plures ex Doctores num. 1321. relatis conveniunt, deueniendo ad resolutionem dubij principalis propositi, utrum ad subueniendum fratribus, vel sororibus in graui alimentorum, & vitæ corporali necessitatum indigentia constitutis, carentibus omni alio auxilio frater, qui in sæculo manens potest opem ferre, teneatur differre ingressum in religionem.

1326 Azorius loco d. num. 1321. citato, quem Villalobos loco pariter d. num. 1321. allegat sequitur, dicit non esse idem iuris in fratribus, & sororibus, quod in parentibus, & filiis; nihilominus, si sorores sint tenetæ caritatis, & puellæ pauperes, & destitute omni auxilio, etsi à fratre dimittantur, vel inciderent in impudiciam, vel pudicitie periculo remaneret expositæ, teneretur frater, qui alias non posset illis succurrere, ex charitate differre ingressum religionis; nec distinguit Azorius, frater sit vel non sit voto religionis adstrictus.

1327 Sanchez d. cap. 10. num. 30. Lessius, Layman, & Bonacina loco supra d. num. 1321. allegatis absolute, & etiam si religionis voto non sit obstrictus, negant fratrem ob subueiendam grauem necessitatem fratrum, & sororum omni alio auxilio destitutorum teneri differre ingressum in religionem, eo quia non teneatur succurrere fratribus, & sororibus sicut & parentibus, aut filiis priuando se tanto bono, vt illis subueniat; & non esse eam obligationem erga fratres, & sorores grauius egentibus, quæ erga parentes, & filios simili necessitate pressos, declarat magis Lessius d. num. 34. in fine, quia (inquit) inter fratres, & sorores non est illa dependentia, sicut inter parentes, & filios; Parens enim filio alimenta debet iure naturæ, & quia dedit ei esse, & consequenter debet etiam conseruationem, & educationem, donec se possit iuuare, & quia filius est veluti pars ipsius, unde illi debet alimenta sicut sibi; filius item

parenti debet alimenta, quia est principium ipsius & radix, unde accepit esse, quare lege gratitudinis tenetur; fratres autem, & sorores non habent inter se illud vinculum à Lessio.

Suarez d. cap. 6. numero 3. & 4. Palaus d. cap. 8. numero 12. Trullench d. d. h. 23. num. 10. respondet ad 1328 cum distinctione. Primo igitur si fratres, & sorores sunt adhuc sub cura parentis, & ob inopiam parentis grauem patiuntur necessitatem, aiant teneri fratrem differre ingressum, vt illis subueniant; probant, quia in hoc casu filius ea obligatione, quæ parenti, debet succurrere, tenetur iis fratribus sub eius cura existentibus sic egenis prouidere; quia sic considerantur vt pars eiusdem parentis, & eiusdem necessitatem, & indigentiam augere censetur, & etiam sub necessitate parentum includuntur omnia, quæ pertinent ad munus & statum suum, inter quæ præcipuum locum habet conueniens filiorum educatio, ideoque ratione parentis poterit obligari frater erga fratres; ita quod tunc non tam fratribus, quam parenti prouidet, quia obligatio in hoc casu fratribus, & sororibus succurrendi non prouenit ex iure debito fratribus, sed ex iure debito parenti, cui grauem necessitatem patienti filius succurrere debet, quam (vt dictum est) patitur, quando non potest saltem absque graui difficultate se, & suos filios suæ caræ commissos sustinere. Ex quibus inquit Suarez, & Trullench. quod si mater vidua plures filias virgines habens sub sua cura, & obligatione haberet quidem necessaria ad suam sustentationem, non tamen ad conuenientem educationem filiarum, & ad collocandas eas in decenti statu moraliter censetur esse in graui necessitate, in qua non posset licite à filio deseri propter Religionis ingressum; si aliqui, posset illi necessitati prouidere, etiam si frater votum Religionis emisisset, inquit, Trullench. Secundo si fratres, & sorores sunt (ui iuris, considerentur quæ separati à parentibus iam defunctis, tunc iidem Suar. Palaus, & Trullench. respondent, non teneri fratrem longo tempore differre ingressum Religionis, vt illis gra uiter egentibus subueniat; eo quod obligatio fratris ad fratrem, & sororem, quoad illi in necessitate subueniendum non sit ex iustitia, vel quasi ex iustitia, vt est filij ad patrem, & est contra, sed solum ex charitate, quæ quemcumque proximum diligere tenetur, & eiusdem generis cum obligatione subueniendi extraneis, & quamuis in illo genere magis, strictiusque obliget ad fratres, & sorores, & conanguineos ob coniunctionem naturalem ad idem principium, quam ad extraneos; non tamen vt cum tanto damno spirituali eis, quæ parentibus succurrere tenetur, & sic non tenetur differre diu ingressum Religionis, etiam si Religionis voto non sit adstrictus, sicut quis ob necessitatem extranei subueiendam non tenetur se longo tempore statu religioso priuare. Dixi, longo tempore. Nam instante fratre, vel sororum necessitate de præsentibus, vel ad breue tempus iidem Doctores, præsertim Suarez, & Trullench. asserunt posse esse aliquam obligationem subueniendi fratribus etiam differendo ingressum in Religionem, quia moraliter illud nocumentum spirituale, & ex breui dilatione ingressus pro nihilo reputatur ex causa autem prædicta subueniendi fratribus non potest filius (subdunt) obligari ad differendum ingressum per longum tempus, eo quod charitas vel misericordia per se ad hoc non obliget cum illo detrimento spirituali, quod moraliter graue reputatur.

Prædicta præstat Doctores de fratre nondum ingressu in Religionem, qui propterea etiam affirmat fratrem, iam religiosum, & professum multo minus obligari ob fratrum vel sororum necessitatem grauem desistere statu Religionis, eo quod frater erga fratrem in tali casu obligetur solum ex charitate, &

& non cum tanto rigore. Quia de causa aiunt S. Thomas, & alios auctores fere nullam mentionem eius obligationis inter fratres faciente. Addunt tamen idē Doctores iuxta religionem ex charitatis lege magis & strictius obligari iucurrere fratribus & sororibus grauitur egentibus, quam extraneis. Ita in terminis Sanchez *de lib. 6. c. 9. num. 31.* Trullench. *de lib. 24. n. 9.* & Caltr. Palasus *de lib. 1. par. 1. §. 6. n. 14.* Quibus addo Ioannē Valentem de *diff. sententia inter virumque forum, verbo alimenta, diff. 7. versic. Ego vero.* Vbi etiam testatur suo tempore a capitulo generali, sui Ordinis Carthusiensis factam fuisse ordinationem prohibētē, ne quis ex Ordine auderet accipere elemosynas Missarum pro subueniendis coniugumque egentibus, nisi tantum pro parentibus, idque cum licentia alterius visitatorum.

Ex traditis autem in præcedentibus iuxta eosdem Doctores omnes n. 131. etiam cōstat iuxta eosdem, multo minus teneri sobrinum, vel patruum abstinere ab ingressu in religionem, vel iam professum deferere religionem, vt subueniat graui necessitati sobrini, vel sobrine, & neptis, vel neptis ex fratre, vel sorore. Quod etiam expresse tradunt Sanchez & Trullench. *locis sup. num. 133. alleg. 1.*

Iudicium auhoris.

330 **Q**Uæ omnia non improbo supposito, quod frater vt frater solum ex generali lege charitatis & misericordie, qua tenemur proximis nostris in extrema, vel graui necessitate subuenire fratri, & sorori in simili necessitate constituto. At supposita sententia, quod frater, vt frater (quod potest) videtur etiam debere aliter, teneri frater volentem ingredi religionem differtē ingressum ad subueniendum graui necessitati fratrum, & sororum omni alio auxilio destitutorum, sicut debet talis ingressus differti causa subueniendi graui necessitati parentis, vel filij, licet non aequē strictē obligetur frater erga fratres, & sorores, sicut erga parentem, vel filium: Quia obligatio iuris naturalis est præferenda operi de consilio, nec etiam per votum eius executio debet impediri, vt dictum est supra agendo de obligatione filij, erga parentem, & parentis erga filium grauitur egentem. Et idem videtur dicendum de sobrinis, patruo, & nepote, seu nepte ex fratre, vel sorore supposita sententia, quod ultra obligationem generalem charitatis specialis obligatione iuris naturalis, & pietatis teneatur, sibi inuicem, dum egestate premuntur, & desunt, vel existit inhabiles ad succurrendū coniugumque proximorum, teneatur alimenta exhibere: quā sententiam quoque sum amplexus, & probaui *hoc opere sup. n. 580. & 581.* Et si hæc obligatio respectu sobri ni patris, & neptis ex fratre minor sit quam respectu fratris, & sororis egentis; cum vinculo, seu coniunctio naturalis respectu eiusdem principij sit remotior. Et certē sicut necessitas grauis fratrum & sororum præbet iustam causam concedendæ fratri voto religionis obstricto dispensationis ad differendum ingressum, vt illis omni auxilio destitutis subueniat manens in saculo, cum in religione non possit, vel non aequē bene, vt *sup. 131.* dictum est. Ita etiam grauis necessitas sobrinorum, nepotum, vel neptum ex fratre omni alio auxilio carentium mihi omnino videtur sufficiens causa similis dispensationis sobrino, vel patruo eodem religionis voto obstricto concedendæ ad eundem succurrendum, maxime si sobrinus, seu neptes periculo impeditur existēte expositis, nisi a sobrino, vel patruo adiuentur. Quin imò esset iusta causa, vt patruo iam

Di Io. Angel. B. s. s. m. De aliment. oblig. u.

professo à Summo Pontifice concedatur facultas ad tempus habitu tetento manendi extra religionem ad subueniendum nepotibus, & neptibus ex fratre, præferim pauperibus, & parulis, & perditionis periculo expositis, quibus alio modo non posset subueniri, & in facti contingentia vbi ex nostris conuersis mortuo Mediolani eius fratris seculari relictis nonnullis pupillis malculis & fecerunt summa inopia laborantibus, & omni no auxilio destitutis, & patri profecti ope indigentibus fuit à S. Pontifice Paulo V. concessum, vt iidem pupillis assisteret, illis prouideret, eorumque curam gereret, dummodo extra vnum ex nostris Collegiis Mediolanensibus non pernoctaret. Circa hanc rem tamen replico notata *sup. n. 183. fin.* nempe religiosos non debere esse nimis sollicitos de prouidendis alimentis, & dotibus suis sobrinis pauperibus, vbi non constat euidenter de paupertate; & quod aliunde villo modo honestē habere non possent.

De fratre verò, vel patruo iam professo existimo non esse obligatum deferere statum religiosum cum tanto suo spirituali detrimento, & etiam detrimento religionis ob necessitatem fratrum vel nepotum grauem: Quia cum longe minor sit obligatio fratris erga fratrem, vel nepotem ex fratre, quàm erga parentem, & filium, vt supra dictum est, in hoc casu quod dicitur de patre & filio religiosus, vt teneatur etiam petita, & non obtenta licentia à Prælato deferere obsequium vitæ religiosæ ad subueniendum filio, vel parenti grauitur egenti, vbi alio modo illis non potest subueniri, non videtur extendendum etiam ad fratrem, vel patruum religiosos, vt subueniant fratri, vel sobri no grauitur egenti; sed sufficit, vt conentur salua obedientia, & decentia status religiosi illis succurrere: Nec superiores debent illis esse impedimento, sed potius reddere se faciles in concedenda illis facultate subueniendi tali necessitati modis conuenientibus, præsertim quando id possent præstare fine notabili detrimēto monasterij, & dummodo per diligentes informationes eidem superioribus manifestē, vel saltem valdē probabiliter constet de tali graui necessitate. Et de his satis, remittens me saniorum iudicio.

§. XVI.

Filius, vel pater habens parentes, vel filios magnæ egestate pressos peccat repudiando hæreditatem, vel nolens exercere artem, quam noluisset, quaque lucrari posset.

Ceterum ex traditis *sup. n. 1287. & 1288.* inferitur, quod filius habens parentes magnæ egestate pressos, nec potentes alimenta querere, si callet artem, qua possit lucrari ad eis alimenta exhibenda, & nolit ea arte lucrari peccat mortaliter contra obligationem iuris nature, & pietatis, qua tenetur iuuare parentes grauitur magna necessitate laborantes, & illos carentes alimentis alere, nec potētes querere. Item cōtra eandem obligationem peccat mortaliter, si possit alimenta acquirere acceptando hæreditatem sibi relictam, si abique causa sufficienter excusante repudiaret; quia eadem lex naturalis, & pietatis, quæ obligat alere parentes, vel filios, obligat ad curandum acquirere alimenta mediis conuenientibus, vt notatum est *diff. numero 1287. & num. 1288.* & ita etiam Sanchez de *matrimon. lib. 6. disp. 1. 4. numer. 9. versic. secunda quia.*

Ff SVM

SVM MARIVM
Capitis XXIV.

De questione an filij, & vxor de suo teneantur soluere debita à patre, vel marito contralla, conuersa in eundem, vel vxor alimenta, qui Doctores tractant. n. 1335.

Si pater, vel maritus tempore arii contralli, quod consumptus ad alendam filiorum, vel vxorem erat dixerit, nec filij, nec vxor, ex propriis bonis tenentur ad solutionem. n. 1334.

Item non tenentur, si pater, aut maritus tempore arii contralli inops postea effectus est dixerit. n. 1335.

Nec pater inops filios, nec maritus inops vxorem alere tenentur actuali obligatione, licet in viroque semper maneat habitualis, & radicalis obligatio alendi: Quod Doctores communiter dicunt, propter inopiam patris, & mariti non tolli omnino obligationem alendi filios, & vxorem, sed suspendi pro tempore inopie. n. 1336.

Si pater inops, vel maritus inops mutuum pecuniam accepit, quam in alendis filijs, vel alenda vxore consumpsit, postea non est soluendo neque in vita, neque post mortem, quia defunctus nullis relictis bonis propriis, an filij, & vxor teneantur, & cogi possint, & debeant de suo, seu ex propriis bonis talem pecuniam creditori patri soluere. Affirmatiua. num. 1337. ad 1343. Negatiua. n. 1344. ad 1355. Approbatur affirmatiua, & fundamentis negatiua satis. n. 1356. ad 1358.

Quare primogeniti, qui nil aliud honorum prater maiorem à suis maioribus institutum à patre acceperunt, teneantur in viroque foro soluere debita à patre contralla ad alendam ipsos, soluendam famulorum mercedem, locationis domus, & ad vestes & cibaria familia. n. 1343.

Extenditur affirmatiua quamvis filij, & vxor tempore mutui essent inopet. n. 1364.

Quo casu tenentur pro rata alimentorum sibi correspondentibus. ibid.

Si vero mutui ipsare mutui à patre, vel marito inope accepit, & filij, & vxor erant diuites tenentur soluere totum mutuum expensis in alenda tota familia. ibid.

Extenditur etiã eadem affirmatiua etiam si filij hereditati patris, & vxor hereditati viri, & lucris ab eo constante matrimonio acquisitis renouauerint. n. 1363.

Si res empti pecunia mutuo accepta à patre, vel marito, qui non est soluendo extant apud filios, vel vxorẽ, aut tunc filij, & vxor creditori teneantur soluere mutuum, vel dare res illas. n. 1355. & 1365. Quid si merces patri, vel marito vendita, ab eis fuerint reuendite, & pretium consumptum in alimonia filiorum, vel vxoris, & familia, an filij, & vxor in subsidium teneantur ei venditori mercium satisfacere. n. 1343. Versus extenditur an etiam ad pensionem domus conductæ per patrem, vel maritum soluendam in subsidium obligari filios aut vxor. ibid.

Vxor soluto matrimonio an teneatur de suo soluere debita facta à marito in alimentis vxoris superfluis illam alendo ultra debitum, vel ultra exigentiam dotis, an vero possit adhuc integram dotem repetere, licet maritus prodigè expenderit in illa alenda. num. 1349 & 1362.

Filij, & vxor non possunt in foro externo cogi soluere pecuniam à patre, vel marito acceptam sub pretestu, seu cum expressione quod accepta sit ad alendum eos, & familiam, nisi creditor probet verè fuisse in eã causam alimentorum consumptam. n. 1366.

Si teneantur in foro conscientie satis est illos scire consumptam esse in alimenta eorum, & familia. ibidem.

In eodem foro conscientia non tenentur, si ipsi confiterentur in alios usus illicitos, puta in ludos vel scortationes insumpsisse. ibid.

Qui mutuum in talem causam repetens mutuum debet probare pecuniam verè in eum usum fuisse expensam. ibid.

Qui cum procuratore, seu negotiorum gestore contraxit, puta ex pecunia dedit absque mandato Domini, si in rem seu utilitatem Domini pecunia versa sit, alienatum habet contra Dominum, si accipiens non est soluendo. n. 1338. & 1345.

Allo de in re versio in defectum accipientis, qui non est soluendo datur contra eum, in cuius utilitatem res versa est, & cuius quasi utile negotij gessit. n. 1338.

Quid si accipiens non habuisset negotiorum actionem. n. 1345.

Quando res aliena ad aliquem peruenit ex causa lucrativa, ex qua factus est leuissimus, etiam si ipse non accepit, contra eum in defectum accipientis, qui non est soluendo, datur alio ad eam repetendam. n. 1338. & 1345.

Intellectus ad l. h. solis, ff. de condit. indeb. dicentem ins, seu a lientem repetendi competere solum contra accipientem, non contra eum, cui proficit. n. 1338.

Vbi nautis fluctuantis lucranda gratia salus mercium factus, detrimentum debet esse commune pro rata etiam in quorum merces eo casu salua facta sunt. n. 1338. fine.

Allo quanti sua interet alteri datur non solum contra eum qui dolo fecit, quamuis res in iudicio vocari susteret, sed in subsidium datur etiam contra Reu ipsam, qui inde lucrum fecit. n. 1339. & num. 1353.

Pater tenetur soluere mutuum à filiofamilias acceptis, si illud conuersum sit in utilitatem patris, & in rem, ad quam idem pater tenebatur. n. 1340.

Quando pater est pauper, & filij diuites, hi tenentur alere patrem, & totam familiam. n. 1341.

Similiter vxor diues, quando maritus est pauper, tenetur alere maritum, & familiam. ibid.

Intellectus ad l. G. Tauri. n. 1342. 1350. 1354. & 1363.

Allo non datur contra tertium non obligatum, sed tantum contra eum, qui contrahendo se obligauit ad soluendum ei, qui mutuum pecuniam dedit, aut deposuit, non datur alio contra eum, ad quem pecunia peruenit, sed contra mutuatarium, & depositarium. n. 1344. Declaratur ff. 1351. & 1357.

Mutuum pecuniam ad euendum aliquam rem habet solum actionem personalem, & non praeterit alij habenti hypothecam. n. 1344. 1355. & 1365.

Cum quis bona fide accepit mutuum pecuniam ad satisfaciendum suis creditoribus, quibus illam dedit, si postea non sit soluendo posteriori creditori, primi creditores non tenentur restituere pecuniam acceptam eidem posteriori creditori. n. 1346. & 1359.

CAPVT XXIV.

An filij teneantur ex mutuo per patrem ad ipsos alendos recepto, seu soluere ex alienum, seu debita à patre ad ipsos alendos, seu pro alimentis ipsis praestitis contralla, ex propriis bonis quando pater non est soluendo, vel decessit nullis bonis relictis, vel non sufficientibus ad soluenda dicta debita. Et quando idem pater cum mutuo accepit seu debuit contraxit pro alendis filiis erat inops.

Hanc difficultatem supra n. 884. finis exactiorem illius collisionem retinui enodandam hoc loco: De qua cum vtriusque sit eadem ratio, vt Surdos, & Saach. loc. cit. & simul de illa simili difficultate

an quando soluto matrimonio nulla viri suppetunt bona vxor teneatur ex propriis bonis dotibus, vel aliis ad se tantum spectantibus soluere debita contracta per eundem maritum ad ipsam, & familiam alendam, soluendam famulorum mercedem, locationem domus, & ad vestes, & cibaria familie: agunt Barthol. in *l. his solis in fin. ff. de conditione indebiti*, Decius in *l. si quis alibi ex his ad num. 83. ad numerum 1. ff. de agnosc. lib. Gama decif. 366. Surdus de alimentis. 8. prius. 45. & conf. 420. per totum vol. 3. Petr. Barbosa ad *l. si constante 15. n. 52. & 53. ff. solut. matr.* Ioan. Baptista Costa de *subsidiarijs remedijs* remedio 12. & alij Iurisperiti ab iisdem relati; & ex Theologis Ludouic. Molina de *ius. traic. 2. disp. 435. n. 4. Sanchez de matrim. lib. 9. disp. 4. n. 28. & 29. Fagund. in Decal. lib. 4. cap. 1. n. 34. & duobus sequent. & c. 9. n. 8. & tribus sequent.**

§. Primus.

Explicatur certa.

1334 **D**ixi, quando pater debitu contractit & erat inop, scilicet non aliunde habens de suo, unde posset alere filios, & soluere debitu contractum. Nam si pater, vel maritus tempore artis contracti, & quo alimentum prestitit, erat diues, & soluendo, licet postea lapsus sit facultatibus, tunc absque dubio nec filij, nec vxor ex propriis bonis teneantur soluere illud debitum. Ita Surd. d. prius. 48. n. 6. Gama d. decif. 366. n. 2. P. Barbosa alios allegans d. n. 51. Costa d. remedio 12. n. 5. & Sanch. d. disp. 4. n. 28. & 29. Et ratio est, quia tunc filij & vxor non possunt dici facti locupletiores, quia cum pater, & maritus diues, teneretur ad ea alimenta filijs, & vxori exhibenda, etiam cessante matro, seu contractione artis alieni illa prestitisset, & preterea coactus fuisset, vnde nullum commodum ex eo mutuo, seu xre alieno per patrem contracto, vel maritum, habuerunt filij, aut vxor. Quare supposito scetia predicto loco infra adducta filij, vel vxor non possunt in foro externo cogi ad satisfaciendum creditoribus, nisi creditor prius probauit patrem vel maritum ab initio debiti contracti fuisse pauperem, vt in terminis, Surd. & Costa.

1335 **I**tem si pater, vel maritus prius inop, & qui tempore inopiz, licet non teneretur contrahere ad eum finem, tamen contraxit debita ad alendum filios, & mulierem, postea redeat ad meliorem fortunam, & auctis facultatibus effectus sit soluendo prefata debita, certum etiam videtur filios, & vxorem non teneri, nec cogi posse ad illa debita soluenda; vt tradunt Sanchez d. disp. 4. n. 4. initio, & Fagund. d. c. 9. n. 10. initio; & probat tradita ex Surd. sup. 88. 4. scilicet quod tunc superuenientibus diuitiis resurgit obligatio debitoris, quando debitum erat formatum in persona debitoris, sed suspensa ex actio, & obligatio soluendi ob pauperatatem; vt patet in his, qui tenentur solum in quantum facere possunt, & in debitoribus, qui cessit bonis. Quare cum in presenti casu debita contracta pro alendis filijs, & vxore ad patre, aut marito inope sint formata in persona eorumdem; si auctis diuitiis efficiantur soluendo, ipsi tenentur non filij, nec vxor, quia illa obligatio ob pauperatate, seu inopiam non fuit omnino extincta, sed solum ad tempus, & sub conditione redibilitatis, siue reuulissent meliore redeunte fortuna.

1336 **D**ixi, licet non teneretur contrahere, quia certum est & in hac difficultate supponitur ab omnibus, patre inopem, qui tantum potest alere se ipsum, non teneri tunc obligatione actuali alere filium licet inopem, vt late sup. n. 643. cum nonnulli seque probatum est. Et similiter nec maritum inopem, & ad id ob def. cum D. lo. Angel. Bossius de obligat. Parentum.

facultatum vel industriae necessariae impotentem teneri actuali obligatione alere vxorem inopem, quam aliqui iure naturali tenetur alere sicut pater filium aliunde non habentem, vnde viuat. Nemo enim ad impossibile obligari potest. Ita preter Doctores allegatos sup. d. n. 643. alios allegantes, Corduba d. l. si quis ex his n. 17. P. Barbosa d. l. si constante n. 2. Sanch. d. disp. 4. n. 17. & Fagund. d. c. 9. n. 6. & quoad patrem inopem habetur expressio *l. si quis alibi*, & *l. si filius*, & *l. non quemadmodum ff. de liber. agnosc.* & quoad maritum inopem, probant Doctores argumentum *d. l. si quis alibi*. & quia maritus non tenetur vxori ultra id, quod facere potest *Latium*, & *l. maritum ff. solut. matr.* Dixi, nec patrem inopem, nec maritum inopem actuali obligatione teneri alere filios, & vxorem: Nam tam in patre, quam in marito inope non extinguitur omnino obligatio iuris naturalis alendi filios egenos, & vxorem, sed remanet semper habitualis, seu radicalis obligatio illos alendi, meliore fortuna redeunte, seu diuitiis superuenientibus; quod superuenientibus diuitiis transit in obligationem naturalem; & id est quod Cord. ad *Lara d. l. si quis ex his n. 93. & 99. Sanch. d. disp. 4. n. 19. initio*, Fagund. d. c. 9. n. 10. & alij dicunt pro tempore inopiz, seu paupertatis patris, & mariti non extingui, & euascelere obligationem alendi filios inopes, & vxorem, sed tantum suspendi, sicut in debitoribus xre alieno grauato inope propter inopiam non extinguitur obligatio, ita vt omnino deobligetur ab xre alieno soluendo, sed ratione inopiz tantum suspenditur illa obligatio, & excusatur a solutione ea inopia, seu impotentia durante. Quare dum iudic. Cordub. d. n. 93. & 99. & Sanch. d. n. 29. post Decium in *d. l. si cum seruum ff. si certum pretur*, aiunt patre & maritum semper etiam tempore inopiz manere obligatum alere filios pauperes non habentes aliunde, & vxorem, cum iure nature tam pater, quam vir teneatur alere filios, & vxorem, si loquatur de obligatione habituali, & radicali, verum dicunt; quia hac obligatio manet etiam in patre, & marito inope, si de obligatione actuali, minus verum dicunt, nam pro tempore, quo pater, & maritus laborat inopia, & ob pauperatatem est inhabilis ad prebenda alimenta filijs, & vxori, in eo non est obligatio alendi actualis.

§. II.

Explicatur controuersia

Difficultas igitur proposita procedit, quando pater, vel maritus inop, seu tempore inopiz, quo actuali obligatione non tenebatur alere filios, & vxorem, mutuo accepit pecuniam, vel frumentum, vel alia ratione contraxit aq. alienum, consumptum in alimentis filio, & vxori prestitis, nec rediit ad meliorem fortunam, & decessit eo debito in vitilitatem filiorum, & vxoris versio nondum soluto; An filius, & vxor ex propriis bonis, quae neque a patre, neque a marito ad ipsos peruenierunt (vt sunt bona maioratus, aduentitia, castrensis, vel quasi Castrensis filiorum, dos vxoris, & bona paternalia, & alia vxoris propria) teneantur in vtroque foro tale debitum creditoris patris, vel mariti soluere; & ad illud soluendum creditore repetente in foro externo cogi possint, & debeant. Et est duplex solennis sententia.

Prima Sententia affirmativa.

Prima sententia affirmat. Ita Bartholus in *dist.*
leg. huius solus in fine ff. de condit. indeb. (ubi licet dicat cogitandum non minus tamen videtur approbare hanc sententiam) Cornueus, & Angelus *ibidem*; item Iason *ibidem*, & in *leg. si eum servum in principio numero 1. ff. si certum petatur ibidem* Zasius *num. 4.* & Purpuratus *num. 5.* Ioannes Platea in *leg. uxorem in fine, Cod. de decurionibus lib. 10.* Ladouicus Romanus *in fine, l. 1. 200.* Hypollitus *in fine, l. 224. sine.* Capcioa cautela 246. notab. 37. Ioannes Lupus in *Rubrica de donat. inter virum & uxorem §. 66. n. 6. & in l. 61.* Tauri *ibidem*, Castillus *numero 24.* & Gomez Accias *numero 17* (quos omnes pro hac sententia refer Corduba à Lata d. §. qui ex huius numero 88.) idem Corduba *ibidem* *num. 101.* & sequens. P. Barbosa ad *l. si consensio num. 55.* Surdus d. *privilegio 48. numer. 6.* & *consensio 220.* Gama d. *decis. 366. num. 6.* & 7. Baeza de *inope debitorum cap. 1. numero 53.* & 54. Costa d. *remedio 12. num. 2. fin.* Caluin de *acquirat lib. 1. cap. 38. num. 6.* & *seqq.* & Azebedo *lib. 5. recept. 21. 3. l. 9. num. 30. 31.* & 32. quos duos posteriores refert Sanchez d. *diff. 4. num. 28.* & ex Theologis idem affirmant Fagundes d. *cap. 2. num. 36.* & *seqq.* & d. *cap. 9. n. 10.* addit aurem, Costa vxorē teneri citra consumptionem, aut diminutionem dotis. Ad hanc sententiam probandam plures textus, & rationes adducunt Corduba d. §. si quis ex huius n. 81. ad 89. & Sanch. *dist. diff. 4. num. 28.* pono sequentes.

1338 Prima igitur ratio pro hac sententia est, quia pater inops, & maritus inops actu non tenetur ad alimentaria, & alia necessaria filiis, & vxori praestanda, vt *num. 1336.* dictum est: ergo quando eorum alimentorum ratione debita contraxit, quæ ad eum finem non erat obligatus contrahere, filij, & vxor, in quorum utilitatem ea debita conflant esse conuersa, tenentur ad eorumdem debitorum solutionem in subsidium, quando pater, vel maritus non est soluendo. Consequentia probatur primo, quia vbi res aliena in utilitatem alicuius conuersa est, quamvis ille eam non acceperit, tenetur tamen in defectum accipientis qui non est soluendo, eam soluere; vt est textus clarus in *l. ei qui seruo §. fin. quod cum eo*, vbi qui eum procuratore, seu negotiorum gestore contraxit, puta mutuum pecuniam dedit absque mandato Domini, eiusdem procuratoris fidem recipiens, si in rem Domini pecunia versa sit, actionem habet aduersus Dominum; ex quo textu Doctores communiter probant actionem de re in rem verum locum habere in quocumque contrahente etiam cum negotiorum gestore, & contra Dominum, in cuius utilitatem est versum, & sic Dominum teneri ex mutuo per procuratorem accepto verso in eius utilitatem, & in causa negotiationis, cui præpositus est, licet mutans solum personam procuratoris respexerit, eiusvè fidem sequatur sit. Solum autem in subsidium, quando qui rem accepit non est soluendo, ibi permittitur, & conceditur, quod possit agi contra eum, qui habuit commodum rei: vt solus Iasonem notat Surdus d. *privilegio 48. n. 5.* Barbosa d. *n. 52.* & alij communiter. Itaque in proposito cum pecunia à patre vel marito mutuo accepta pro eorum alimento conuersa sit in illorum utilitatem, & commodum, aduersus filios, & uxorem datur actio, sicque in subsidium tenentur illam soluere. Secundo probatur eadem consequentia, nam cum res aliena ad aliquem peruenit ex causa lucrativa, ex qua factus est locupletior, licet non ipse, sed alius à Domino illius rem acceperit, si recipiens non est soluendo, ad eam rem repetendam datur actio contra eum, ad quæ ex causa lucrativa peruenit *l. si eum servum, & l. si me, & Titium ff. si certum petatur.* Gloss. & Barth. in *d. l. huius solus ff. de condit. indeb.* qui quod

ibid. decernitur, scilicet ius seu actionem repetendi pecuniam competere solum contra recipientem, seu eum, cui soluta est, non contra eum, cui pro fecit, aut intelligendum, quando recipiens est soluendo, secus si non sit soluendo, nã tunc dicunt competere etiam contra eos; quibus profecit, modo illi rem habeant, seu ad illos peruenierit ex causa non onerosa, sed lucrativa iuxta præfatam *l. cum servum, & l. si me.* Cum ergo pecuniam à patre vel marito mutuo acceptam, & in eorum alimenta consumptam, & in ipsorum utilitatem conuersam habet filij, & vxor ex causa lucrativa; lucrati enim sunt eã utilitatem, illudque commodum non ex causa onerosa, patre, vel marito impotente ad illã pecuniam soluendam tenentur, & cogi iuste possunt. Tertio probatur eadẽ consequentia; factus ditor ex pecunia, vel re aliena, tenetur, & cogi potest restituere id, in quo factus est ditor, per textum *l. 2. vers. acquissim ff. ad l. Rhed. de iactu*, vbi nauis fluctuantis leuanda gratia iactus mercium factus est, lex decernit detrimentum debere esse commune etiã illis, quorum res per illum iactum saluæ factæ sunt. Et decisionis rationem Paul. reddit, quia *acquissimum est commune detrimentum fieri eorũ, qui propter anisus res aliorum consequuntur, vt merces suas saluas haberent.* Itaque cum filij, & vxor occasione mutui à patre, & marito paupere accepti quo alimentaria sunt, facti sint ditiores, scilicet ex propriis bonis, aut mutuo accepto aliis, si pater, vel maritus non accepisset, prout non tenebatur; pater, vel maritus imponente ad soluendum, tenentur soluere.

Secunda ratio delimitur ex *l. fin. de eo per quæ fallit, erit*, vbi Vlpian. dicit dari auctori *quantis sua interest*, **1339** accessum cum, qui dolo fecit, quominus in iudicio vocatus sisset, si verò is, qui dolo facit quominus reus in iudicio sistat, soluendo non sit, datur actio contra ipsum reum æquitate iudicantis; decisionis rationē addit Vlpianus, *ne propter dolum iudicem res lucrum faciat; & alter damnum patiatur*: Hæc enim ratio in proposito locum habet, iniquum enim esset, quod ex dolo patris, vel mariti filij, aut vxor facerent lucrum, qui verò patri, vel marito pecuniam mutuam dedit rei propriæ detrimentum patiatur. Equum ergo, & rectum est, vt pecunia à filiis, vel vxore repeti possit, patre, vel marito non existente soluendo.

Tertia ratio est, quia etsi pater non tenetur soluere mutuum à filio familiæ acceptum, vt ex *totius ff. ad S. C. Maced.* Si tamen illud mutuum conuersum sit in utilitatem patris, & in rem ad quam idem pater tenebatur, soluere mutuum illud pater tenetur, & cogi potest *l. sed Iulian. 9 §. proinde ff. de rei. cap. quod quibusdam de solut. & c. ad hoc dec. tit. & l. 1. ff. de in rem versis.* Quia propter *sup. hoc opere n. 804.* cū Sordus dixi patrem teneri soluere mutuum à filio fam. egente in studiis acceptum ad se alendũ, quia tenebatur pater ad talem impensam; ergo licet filij, & vxor non teneantur ex mutuo per patrem aut maritum accepto pro ipsius alendis, tenebuntur tamẽ quãdo res mutuo accepta versa est in eorum utilitatem, quia scilicet ea res mutuo accepta est in alimenta, ad quæ præstata tunc pater, aut maritus non tenebatur.

Quarta ratio; quia quando pater est pauper, & filij sunt diuites, tenetur filij alere patrem cū tota familia, & similiter quidam maritus est pauper, & vxor diuites tenetur alere maritũ, & familiã (vt suo loco in quarta parte huius tractatus de effectibus contractus matrimonij probabitur, ex communi Doctorum) ergo æs alienũ à patre, & marito pauperibus ad alendũ filios, & vxorem; & familiam contractum est verè debitum ipsorum filiorum, seu ipsius vxoris; & proinde filij, & vxor tenentur illud soluere, & pro illo in foro externo possunt conveniri.

Denique pro hac sententia facit *lex 61. Tauri*, quatenus decernit vxorem non teneri ex debito per maritum

maritum contracto, etiam in commodum eius vxoris conuerſum fuerit in iis rebus, quaſi maritus illi dare tenebatur, ſed ſunt victus, & veſtitus, & huiusmodi res neceſſariae: ergo à contrario ſenſu lex illa vult vxorem teneri, quando conuerſum eſt in ipſius vxoris vtilitatem in rebus, ad quas vir non tenebatur: Maritus autem inops non tenetur alere vxorem, ſi eum nec pater inops filioſus, ergo iuxta eandem legem, & vxor, & filij pecuniam à marito, & patre pauperibus mutuo acceptam, & in eorum alimenta conſumptam obligantur, & cogi poſſunt ſoluere. Et hæc ſententia procedit etiam ſi filij hæreditatem paternam renunciant; vt *infra* poſt ſecundam ſententiam explicatur.

1343 Et per tradita Fagund. *diſt. cap. 2. numero. 34 & 36. & diſt. cap. 9. numero. 11.* concludit primogenitos, qui nihil aliud bonorum præter primogenium, ſeu maioratum à ſuis maioribus inſtitutum à patre acceperunt, teneri in vtroque foro ſoluere debita à patre contracta ad alendum ipſos, & ſoluendum famulorum mercedem, locationem domus, & ad veſtes, & cibaria familiæ: cum talia debita à patre contracta conuerſa fuerint in vtilitatem eorumdem filiorum primogenitorum, ad quos bona vincularia, & maioratus ſpectant; & conſequenter deſuncto patre, qui non fuit ſoluendo, nec villa bona propria, & libera reliquit teneſſe ipſi primogeniti ea debita ex bonis, & redditibus maioratus ſoluere. Quod etiam præter rationes in præcedentibus adductas idem Fagundez *diſt. cap. 2. numero. 34. ſine.* confirmat ex eo, quod alienum proſus à ratione videatur, vt creditores amittant pecuniam ſuam, quam nobilibus gratis accommodantur, de qua conſtat fuiſſe totam conuerſam in commodum, & vtilitatem filiorum primogenitorum, maiorumque natu, nam alioqui liceret (inquit) ſuijſis maioribus natu habentibus bona vincularia ſuari ſaluis bonis vtilitatis ad alendum parentes, & illorum familiam, cum id proinde ſit; etenim niſi creditores eam pecuniam illis accommodarent, bona maioratus minuerent magis ac magis, ac oppignorarentur: Quare non apparet, cur non debeant poſtea ipſi filij teneſſe neci ad huiusmodi debita.

Extenditur hæc prima ſententia à Surdo *diſt. conſ. 420.* & Coſta *citato numero. 2.* & Caluino *diſt. cap. 38. numero. 8.* vt procedat etiam, vbi merces, vel alie res eſſent patri venditæ, deinde ab eo reuenditæ, & ex eorum pretio raptum frumentum, quod ſit veſtium in alimoniam filiorum, & familiæ: eo quod attendatur vltima verſio, & vtrobiq; militet eadem æquitas mediata vel immediata, vel directæ, vel indirectæ veritatur, ſemper erit verum dicere, id beneficij filios naſcos eſſe, quod ex rei vñditione provenit, ab eodem Surdo *diſt. conſ. 420. n. 9.* & eodem Coſta *n. 3.* extenditur hæc eadem ſententia, vt penſio domus cōductæ per patrem, vel maritum ſit ſoluenda in ſubſidium per filios, & vxorem inhabitantes, cum habitatio pertineat ad alimenta iuxta tradita *ſup. c. 1.* & Doctores *ibid. cit.* ac proinde poſſunt exigi filij & vxor, quatenus commodum ſenſerunt ex habitatione, quia hoc modo dicitur verſum in eorum vtilitatem, & ſic pro rata penſione debent ſoluere penſionem, ſecundu portionem penſionis: correfpondentis habitationi ipſius patris, vel mariti inopis, cum teneantur ſolum ad id quod eſt verſum in illorum commodum. Addit quoque Coſta *num. 6.* vxorem viduam æles poſt viri obitum inhabitantem, teneri pro rata temporis ad penſionem, iudicio boni viri liquidandam, niſi iure familiaritatis habitaret ſibi. Provt alio non apparente præſumit, aſſertit, & tradidit in tractatu de portionate rate *queſt. 25.*

D. lo. Angel Boſſius de Obligat. Parent.

Altera ſententia, negativa.

Altera ſententia negat filios, aut vxorem æſ alienum, ſeu debita à patre, vel marito licet inope contracta, & conuerſa in alimenta ipſorum & familiæ teneri ſoluere ex propriis bonis ipſius vxoris, & filiorum, aut ex bonis maioratus. Ita Decius in *d. d. l. ſi cum ſeruum ſiſſi certum petatur, & ibidem* additionator *lit. A.* Alciatus in eandem legem *ſi eum ſeruum numero. 7.* & ex Theologis Sanchez *diſt. diſput. 4. numero. 29.* (qui etiam pro hac ſententia allegat Gomezium, Arias loco *ſupra* numero 1337. allegatum, quem tamen Corduba à Lara loco eodem numero 1337. relato, allegat pro priori ſententia) & Molina loco *ſupra* numero 1333. citato, loquens tamen tantum de vxore, & aſſertens expreſſe vxorem non teneri ſoluere debita mariti ex dotē propria, etiam ſi facta ſint ad ipsam familiam communem ſuſtentandam, modo lucris renunciet Et hoc idem cum eodem Molina ſentit Fragol. de *Republ. Chriſt. p. 3. lib. 2. diſp. 5. n. 60. verſ. nihilominus.*

Primo probatur hæc ſententia, quia in contractibus attenditur contrahentis perſona, & non tertij *1345* *l. non aduerſus. 5. Cod. ſi certum petatur, & l. cum cui, Cod. de actionibus, & obligationibus, & l. ſi is, qui Cod. de poſſi, vbi nec ei, qui mutuum pecuniam dedit, nec ei qui pecuniam depoſuit datur actio aduerſus eum, ad quam pecunia peruenit, ſi conſumpta ſit, ſed ſolum contra contrahentem, qui mutuo, vel cauſa depoſiti accepit. Ex quo patet actionem mutui, vel depoſiti repetendi eſſe personale, ac proinde contra ſolam perſonam debitoris, cui mutuum datum eſt; & ſic extingui, nec poſſe redundare in tertium extincta perſona ipſius contrahentis debitoris, ſi nihil proſus habeat, aut in vita ſua ceſſationem bonorum fecerit. Quod procedere, etiam ſi actio perſonalis contracta ſit habito reſpectu ad rem, que tranſiuerit in tertium aliquem, tradit poſt alios Surdus *d. priuilegio 48. n. 3.* per textum in *l. quedam §. nihil intereſt ſi. de edendo,* & alia iura. Quæ traditio, quod actio mutui tibi competens ad mutuum repetendum ſit perſonalis, & detor ſolum aduerſus mutuatarium, eſto res tranſiuerit ad tertium, conſtituitur ex eo, quod mutuum ad rem aliquam emendam habet ſolam actionem perſonalem, non tamen præſertit alij habenti hypothecam, puta ſi ea pecunia, quam quis mutuo accepit, merces comparauerit, meribusque ſtansibus mortuus ſit, ſi debito contracto perſoluendo debitoris deſuncti nō ſufficiunt, quantum merces exiſtæſ, creditor, ſeu mutuum pecuniam, quam credidit, priuilegium exigendi non habebit, vt eſſe doctrinam communem Bartholi *l. ſi cum dotem n. 10. ſol. marr.* Alexandri *ibid. §. ſi n. 5.* & aliorum teſtantur Corduba à Lara *d. §. ſi quis ex his. n. 90* & Surd. *d. priuilegio 48. n. 4. & 7.* & plures alios Doctores latiffime referens Saſgad. in *Labyrinthi creditorum p. 2. c. 4. n. 1.* igitur in propoſito noſtro ſic creditor patris, vel mariti cōſiſiſi, aut vxore non contraxerit, ſed patri, marito mutuum pecuniam dedit, cuius tantum fidem ſequutus eſt, eidem non competit actio repetendi mutuum à filiis, vel vxore, etiam ſi pater, aut maritus non ſit ſoluendo, & nullis facultatibus relictis deceſſerit. Quare ſibi debet imputare, qui minus idoneo debitori crediderit iuxta *l. qui bona §. de illo ſi. de damno infecto. & cap. damnum de reg. iur. in 6.**

Secundo probatur ex *leg. 3. §. 1. ſi de in rem verſo*, vbi aduerſus Dominum tunc ſolum datur actio *1346* de in rem verſo, quando ille, qui negotium geſſit, negotiorum geſtorum haberet actionem pater aut, non quaſi negotiorum filiorum, aut vxoris geſtor.

FF 3 ſed

sed quia pater est, & quia maritus est, censetur filiis, & vxori alimenta exhibere, scilicet ex obligatione iuris naturalis, quia pater erga filios, & maritus erga vxorem tenetur; quae ob inopiam patris vel mariti non extinguuntur, sed suspenditur tantum, ut *supra numero 1336*. dictum est; & sic ex natura sua est perpetua. Quare pater, etsi inops (licet ad eum finem non teneatur se grauare xie alieno) ex pecunia mutuo accepta praestans filiis aut vxori alimenta, ob hanc causam satisfaciendi praedictae obligationi praecipit, siue iuris naturalis praestitisse semper intelligitur, non vero, tanquam negotiorum gestorum. Non igitur aduersus filios, vel vxorem, qui ex pecunia mutuo accepta à patre vel marito, alii sunt, dabitur etiam iuris patris, aut mariti negotiorum gestorum actio; cum ipse pater, aut maritus in hoc casu negotiorum gestorum actionem administrationem non habeat. Et praedicta praestitum procedunt in patre, qui regulariter, & in dubio praestitum filiis alimenta praestitisse paterno amore, & pietatis affectu iuxta tradita *supra hoc capite numero 905*. & iuxta *ibidem* allegata. Et ex praedictis etiam deducitur in hoc casu filios, & vxorem alimenta à patre, aut marito non recipisse ex causa lucrativa, ex qua facti sunt locupletiores, sed potius ex causa onerosa, cum pater, & maritus praestiterint ob causam satisfaciendi praedictae obligationi iuris naturalis, & sic ipsi illa receperint, ut sibi debita. Itaque (hoc addo ex praedictis Doctoribus, praestitum Sanchez *dist. numero 29*. ad huius argumenti, seu probationis maiorem declarationem) quamuis pater, aut maritus inops ratione inopiae excusetur pro tunc ab onere alendi filios, aut vxorem, nec teneatur ab alieno se grauare, quo huic satisfaciatur obligationi; nihilominus si verè se grauauit, & sic aluit, veram obligationem ratione impotentiae suspensam adimpleuit; nec dici potest pecuniam illam conuersam esse in vtilitatem filiorum, & vxoris, ad quam pater, aut maritus verè non tenebatur; nec filij, aut vxor verè dicuntur effectui locupletiores, & ex causa lucrativa recipientes, sed ex causa onerosa, ut pote qui verè ipsi debitum receperunt. Quapropter ex consequenti illud mutuum soluere non obligantur, nec eogi possunt. Hinc

1346 Tertio probatur à Sanchez, quia si Petrus ut suis satisfaciatur creditoribus pecuniam mutuo petat, & accipiat bona fide putans se postea eam posse soluere; si postea contrarium eueniat, nemo dicet creditores illos, quibus pecuniam illam soluit, teneri eam soluere posterioribus creditoribus, à quibus eam accepit; & tamen tota ea pecunia versa est in illorum vtilitatem; quia nullum cum prioribus contractum inlere, & posteriores per mutuum transulere pecuniam dominium in Petrum, & sic Petrus tanquam verus dominus ex ea pecunia mutuo accepta potuit suis debitis satisfacere, quamuis ab illorum solutione ratione inopiae eximeretur; ergo similiter quamuis pater, & maritus inopes expendunt aliquam pecuniam, quam ab aliis mutuo acceperunt, in alimenta filiorum, & vxoris, non tenebuntur filij, nec vxor ex propriis bonis ea debita soluere, quamuis in illorum commodum conuersa, quia pater, & maritus illius pecuniae habebat dominium, & licet propter inopiam excusaretur à praestatione alimentorum, dum tamen voluntarie grauans se xie alieno illa praestitit, verè obligationi ratione inopiae suspensae satisfecit, & quod erat filius & vxori debitum per soluit.

1347 Confirmantur tradita duabus praecedentibus probationibus, & ipsamet posterior sententia, quia filij, & vxor non tenebantur ad soluendum eam pecuniam,

seu xie alienum à patre, vel marito paupere contractum pro eorum alimentis, si facultates patris, aut viri postea auangerentur, & esset soluendo, *supra numero 1335*. notatum est: ergo non teneatur etiam, quando pater, aut vir est pauper, & non habet unde soluat; quia si ratione paupertatis patris, aut mariti tenebantur postea redeunte viro ad meliorem fortunam, non relingeret ea obligatio, nec ea deobligarentur filij, vxor vè, si enim paupertate viri, & patris exstingeretur illorum obligatio, actus illorum fortunis non reuiuisceret; cum obligatio semel extincta non reuiuiscat *l. cum ex causa, Cod. de remissione pignori*.

Quarto, licet filij essent diuites, & etiam vxor esset diues tempore quo pater pauper ad filios alendos, & maritus pauper ad vxorem eiusque familiam alendam debita contraxit, seu mutuum pecuniam accepit, tamen nec vxor tenebatur directè ad alimenta viri, & filiorum ea familie; nec filij ad alimenta pro se, ac familia paterna, sed tantum in subsidium, scilicet marito, vel patre non quærente aliunde pecunias, quibus necessaria suppeditaret: cum ergo iam quæserit mutuo accipiens, vxor, & filij ab eo onere releuati sunt, nec ipsi data mutuo pecunia est, nec illorum nomine seu mandato recepta, eam soluere jubeantur.

Quinto probatur, quia vxor potest integrum dotem soluto matrimonio recuperare, licet maritus prodigè expendit vltra debitum illam alens; *ut Gama dist. decis. 366. numero 2. Nauar. in Manuali cap. 17. numero 155. & Rodriquez tom. 1. fam. edit. 2. cap. 1. numero 7.* & similiter filius primogenitus mortuo patre iuxta eandem doctrinam bona sua maioratus dissipata à patre viuentem in eum alendum vltra debitum potest recuperare.

Sexto, & vltimo probatur à Sanchez, & Corduba à Lara tum *ex l. 60. Tauri*, vbi generaliter deciditur mulierem lucris constante matrimonio acquisitis renunciantem non teneri ad xie alienum constante matrimonio à marito constatum, tum *ex praallegata l. 61. Tauri*, vbi primo statuitur vxorem pro marito spondentem non obligari, etiam si dicatur debitum in vxoris emolumentum conuersum esse; & ibi Anton. Gomez tenet id procedere, licet manifestè probaretur verè cessasse in vxoris vtilitatem. Secundo deciditur, si maritus & vxor mutuo se obligauerint in eodem contractu, vel diuersis, vxorem non teneri ad quicquam, nisi probetur debitum in eius vtilitatem fuisse conuersum: & vult lex illa dici conuersum in vxoris emolumentum, quando debitum contractum consumptum est in iis rebus, quae maritus vxori praestare tenebatur, secus si non tenebatur, & eas res quas maritus tenebatur vxori dare, lex dicit esse vltimum, vestitum, & eiusmodi res necessarias; nec lex huiusmodi intelligenda est, quando maritus est diues, & defunctus reliquit facultates ad soluenda debita sufficientes, nam nihil (ait Sanchez) disponeret, cum quicumque fideiussor solum teneatur in subsidium, vbi principalis debitor non est soluendo; igitur lex loquitur quando bona mariti deficiunt, & nihilominus decernit ad illa debita à viro contracta, & consumpta in vxoris commodum in iis rebus, quas maritus illi dare tenebatur, nempe in illius alimentis, & vestibus, aliisque huiusmodi necessariis, eandem vxorem non teneri illa ex suis bonis propriis soluere; quod manifestè probatur hoc secundum sententiam iuxta quam bis iudicasse supremum Lusitaniae Senatum refert Gama *dist. decis. 366. numero 6*.

Hinc autem sententiae non obstat ratio, ad 1351 priorem sententiam probandam adducta ait Sanchez cum ex traditis pro hac posteriori sententia consistit (inquit)

(inquit) vxorem, & filios habere ex causa onerosa; & illud mutuum a marito, vel patre acceptum; & in eorum alimenta consumptum non verè dici in eorundem utilitatem conuersum; & etiam ex traditis *num. 1345.* patrem, & maritum in accipienda mutuo pecunia, & ea consumenda in alimentis filiorum, & vxoris non fè habuisse tanquam negotiorum gestorum, seu tanquam habentem negotiorum actionem. Ad nonnullas etiam ex dictis rationibus pro prima sententia adductis Corduba à Lara d. *§. si quis ex his*, a *num. 93.* sustinendo posteriorem Decij sententiam singillatim respondet.

1352 Ad primam enim iuxta tradita *num. 1345.* ad antecedentes respondet, obligationem, qua pater adstringitur alere filios, & maritus vxorem, esse perpetuam, vt potè iuris naturæ, & sic propter inopiam patris, seu mariti non extinguitur, sed tantum eius effectus suspendi, atque adeo si pater, aut maritus inops filijs, vel vxori alimenta subministrat, præstatæ suæ obligationi seu iuris naturæ præcepto satisfaccere, tanquam si diues esset; Quare pater, aut maritus nunquam intelligitur quasi negotiorum gestor alimenta filijs; aut vxori præbere; ac proinde creditori patris, aut mariti non competit actio de in rem verso contra filios, aut vxorem iuxta *l. 3. supra numer. 1345.* adductam, & cetera ibi tradita; neque in præsentem habet locum dispositio *l. ei, qui seruo §. fin. Cod. quod cum eo num. 1338.* allegata ad probandum consequentiam. Sicut neque habent locum alij textus ibidem adducti, scilicet *in l. si cum seruum*; & *in l. si & me, & Titium ff. si certum petatur*, tum quia iam probatum est ad filios, & vxorem in præsentem specie non peruenisse quicquam ex causa lucratia. Tum quia, inquit idem Corduba *num. 94.* ex alio etiam capite præstatæ leges ad præsentem questionem nihil faciunt; hic enim agitur de debitore, qui mutuum accepit pecuniam, & sic pecunie dominum adeptus, quam arbitrio suo potuit in quoscunque vltus prodigere arg. *tex. l. in re mandata Cod. mand.* in specie vero dictarum legum Titius errore ductus existimauit esse suam, tem, quam accepit, cum esset aliena, eamque vendidit, ac cum Domini detrimentum lucrum fecit; quare etsi Domino Titius obligatus non est, quia cum eo nullum negotium contraxit, tamen quia pretium ad eum peruenit, bono & æquo introducta est actio subsidiaria, quæ Domino datur, vt pretium Titio constet, cum sine culpa Domini ad Titium peruenit: At in contractu mutui diuersum statutum est, cum pecunie mutuo præmissu Domini dominium in debitorem transfatum sit: Ad *l. 2. ff. ad legem Rhodiam*, ad probationem eiusdem consequentiam adductam Corduba *num. 98.* respondet ibi si magister nauis non sit soluendo mutuum iactus, detrimentum omnibus communicari ex tacita conventionione eorumdem, qui in eadem nauis vehabantur, ne merces petirent; & sic in specie eiusdem legis actionem negotiorum gestorum dari ei, cuius merces iactæ sunt, quia mercium suarum iactu vtiliter gessit negotia eorum, quorum merces saluæ factæ sunt.

1353 Ad secundam rationem *num. 1339.* sumptam ex lege finali *ff. de eo, per quem*, idem Corduba *num. 96.* & *97.* respondet hanc legem iuxta multos Doctores loqui de eo, qui diuturna possessione dominium rei sibi querebat; quem rei Dominus, vt præscriptio interrumpitur, in iudicio vocatur; & cuiusdam dolo factum est, ne reus in iudicio compareret, propter quod possessor ceptam prescriptionem compleuit, reique dominum acquisiuit, quapropter si is, qui dolo fecit, quo minus reus in iudicio sifteret, soluendo non sifteretur ibi actio restitutoria aduersus ipsum reum, ne propter dolum alienum reus lucrum faciat, & actor damnum patiat; & merito ait Cor-

duba, concessa est in tali casu actio restitutoria contra ipsum reum non obstante illa longa possessione ad prescriptionem sufficiente, quia cessat ratio, propter quam præscriptio introducta est, nempe odium negligentis circa rem suam *can. placuit §. hac autem 16. quæst. 3.* Dominus autem rei, cum in iudicio possessorem tempore debito vocauerit, caruit negligentia, & sic non existente soluendo eo, qui dolo fecit, quo minus in iudicio sifteret, acquiritur ratio, quæ ipsa præscriptio introducta est, ita suadente debuit Domino dari actio contra Ream ipsum.

Ad vltimam rationem *num. 1342.* adductam, de sumptam ex lege *61. Tauri* respondet Corduba *n. 92.* talem deductionem à contratio sensu non posse ex ea lege desumi, quia maritus semper, & perpetuò tenetur alere vxorem, vt *supra num. 1345.* & in responsione ad primam rationem dictum est.

Porro Sanchez d. *disp. 4. citato num. 19. fine*, addit hanc secundam sententiam procedere, licet res pecunia illa à patre, vel marito emptæ extent, dicens adhuc filios, & vxorem non teneri, quamvis pater, aut maritus non sit soluendo; quia nulla est actio creditoribus contra res mutuo emptas, nec illæ subiectæ sunt hypothecæ pro mutuo, sed sola est actio personalis contra mutuatarium; vt tradunt Bartholus, Corduba, Surdus, & alij Iurisperiti *supra num. 1344. versic. confirmatur.* ex eo relati, & alij quos Salgado allegato *cap. 24. num. 11.* refert. Quare idem Sanchez subdit non esse audiendos Angelum, & Ioannem Lupum locis *supra num. 1337.* citatis, asserentes esse certum, filios, & vxorem teneri, vbi res mutuo emptæ extarent.

Resolutio, & sententia Authoris.

Si rationes, & authoritates pro vtraque sententia adductæ rectè perpendantur, negari non potest vtramque esse probabilem, primam tamen (quam etiam Sanchez *in initio dicti numeri. 29.* appellat ius probabilem) existimo probabiliorē, tum quia æquitati, & iuri naturali, distanti ne cum alterius detrimentum locupletiores simus, conuenit; (quare Costa *diff. remedia 12. n. 1.* oppositam sententiam quicunque asseruerunt ab æquitate declinare dicuntur non videtur conuenire opposita sententia à Surdo durior appellata; quæ etiam, sicut obseruat Fagundez d. *lib. 4. cap. 9. numeri. 10.* facile potest esse causa multorum scandalorum in Republica, & multarum litium; imò (addit idem Fagundez) & occasio expandi criminis, & res alienas, inde enim patres (præsertim filiorum, & ad quos maioratus debent post eorum mortem deuenire) & mariti, maxime nobiles, occasionem sument viuendi splendide, & alendi filios, & vxores ex alieno mutuo, si postea nec filij, nec vxores ad id non tenerentur in illorum defectum. Tum quia cum pater, maritusve inops, seu dum eger, verè non teneatur actuali obligatione alendi filios, vel vxorem, sed solum remaneat habitualis seu radicalis obligatio, ob quam superuenientibus diuitijs actu adstringitur alere, eo tempore inopis accipiens mutuo pecuniam, quam in alimentis filiorum, vxoris, & familie consumpsit, & ad eum finem tantum accipit, videtur verè gessisse negotium vtilit filiorum, & vxoris, ad quos onus se alendi spectabat, & qui (nisi voluissent fame perire) de suo, vel contrahendo æs alienum sibi alimenta quæsiissent, ac subministrassent; & in hoc casu statuet deobligatione patris, & mariti vnà cum vtriusque inopia non potest, nec debet præsumi præstata alimenta præstata esse tantum ex affectu paterno, vel maritali, & ex causa implendi præceptum naturale alendi filios, & vxorem, quod actu non obligat patrem, & maritum inopes, & dum egent; & quod inopia

inopia parentis ex lat huiusmodi presumptionem ostensam est *supra hoc opere num. 909.* cum ergo patres, & maritus in praesenti casu gesserint negotium utile filiorum & vxoris, patre, & marito non existentibus soluendo, vel nullis bonis relictis defuncto, filij ipsi, & vxor teneantur soluere debitum à patre, & marito paupere in eorum alimenta conuersum, & ad id cogi possunt, & debent. Neque obstant argumenta pro posteriori sententia, à *num. 1344. ad 1351.* adducta. Nam

Responsio ad fundamenta posterioris sententiae.

1357 **A**D primum respondetur, ibi tradita, & iura allegata procedere, quando res peruenit ad tertiam personam non ex causa lucrativa ut in nostra specie, sed ex causa onerosa, ut praesertim in *d. leum qui Cod. de alimentis, & obligat.* quae agit de ea pecunia, quae ex mercium venditione redacta ad negotiatores peruenit; quam creditor à possessore non potest repetere: item dum dicitur dari actionem creditorii solum contra contrahentem, nempe mutuatarium, vel depositarium, intelligitur de actione directae, secus de subsidiaria, quae is, qui mutuo dedit, vel deposuit, poterit agere contra eum, in cuius utilitatem cessit pecunia mutuo alteri data, vel apud eum deposita; ut post Glossam in *l. quamvis, scholio penultimo Cod. si certum pretior*, tradit Corduba d. *§. si quis ex his num. 101.* licet igitur creditor patris, & mariti solum contra patrem, & maritum habeat actionem directam, illi tamen in specie praesentis competeret actio subsidiaria contra filios, & vxorem, qui aliti sunt à patre, vel marito ex pecunia mutuo illis data, ipsique pater, aut maritus non est soluendo.

1358 **A**D secundum ex traditis *supra numer. 1338. & 1336.* respondetur patrem, & maritum in proposito nostro vere gessisse vel negotium filiorum, & vxoris, & sic cum in eorum utilitatem versa sit pecunia mutuo per patrem, & maritum accepta, ex hacque ipsi reportauerint lucrum, diuiores facti sint, cum alioqui nec pater, nec maritus eos alere obligatus esset, sed alendi onus ad ipsos filios, & vxorem spectaret, ipsi ad eam creditores soluendam tenerent, patre, vel marito impotente ad eam persolvendam.

1359 **A**D tertium respondetur, secundos creditores non habere ius actionem contra priores, quia hi, licet ea pecunia in illorum utilitatem conuersa sit, tamen in rigore inde diuiores non sunt facti, cum suum acceperint: At vero filij, & vxor diuiores facti sunt ex mutuo pecunia aliena, quam pater, vel maritus ad eos, vel eam alendum mutuo accepit: quia si filij sic à patre non fuissent aliti, & vxor pariter alita à marito, tenebantur, & debebant se alere ex suo, vel mutuo accepto, ne fame perirent. Et haec responsio maxime procedit, si tempore aris alieni pro ipsorum alimentis à patre vel marito contracti filij habebant bona propria, & similiter vxor bona dotaria, ex quibus poterant se alere. Quamuis procedat etiam, si tunc fuissent inopes, ut dicitur *infra n. 1364.*

1360 **A**D confirmationem ex traditis *supra num. 1335.* patet responsio; superuenientibus enim diuitiis reliquit obligatio in patre, & marito, quia debita contracta formata sunt in eorum persona; nec ratione inopiae fuerat omnino extincta obligatio alendi, sed remanet semper habitualis, & radicalis, quae actu obligat meliorem redeunte fortuna.

1361 **A**D quartum respondetur, quamuis debita non sint contracta nomine filiorum, aut vxoris, tamen ad illa in subsidium patris, aut viri, qui non est soluendo, quia conuersa in illorum utilitatem, indeque facti sunt diuiores.

Ad quintum respondetur primò Gamam d. decis. 1362. 366. num. 7. & P. Barbosa ad *d. l. si constanter 2. c. in princ. num. 13.* asserere contrarium, & vxorem in subsidium mariti obligari ex suis bonis dotalibus soluere debita ab eodem marito facta, & consumpta etiam in superfluis, & ultra debitum, & exigentiam dotis acceptae praestitis, argumento *l. quae de rei vindic. ff. de rei vindic.* Confirmat Gama, dicens non obflare quòd maritus sibi imputare debeat, si in alenda vxore maiores sumptus fecit, quàm dotis quantitas exigit; quia cum vxoris (inquit) ornatus, & moderata familiae sustentatio ad honorem pertineat, maritus tacite à iure licentiam habere videtur, ut honorificent vxorem, & familiam alar secundum suae dignitatis, vel nobilitatis conuenientiam, & secundum regionis morem: Nam cum honor, & vita in iure aequiparentur, aequum est, ut sicut ius multa aliis non concedenda permittit ad conseruationem vitae, ita & ad conseruationem honoris multa consentiat aliis non consentienda. Ita Gama. Secundo respondetur, vxorem, & filios marito, & patre defunctis bona sua posse quidem repetere directè; indirectè tamen, & actione subsidiaria petiti ab ipsis quoque posse alimenta, in quibus facti sunt diuiores.

AD sextum priusquam respondetur, aduertendum supposito priori sententia, filios, & vxorem teneri soluere mutuum, seu ex alienam ad ipsos alendos contractum à patre, vel marito paupere, qui non est soluendo, quamuis filij hereditati patris, & vxor hereditati viri, & bonis lex lucris ab eo constante matrimonio acquisitis renunciauerint; ut expressè aiunt Crementis; & Biceza loci *supra n. 1337. citati*, Sanchez d. *diff. 4. num. 18.* & Fagundes d. *lib. 4. cap. 2. num. 38. & cap. 9. num. 10. fin.* Et ratio est, quia praestata obligatio filiorum, & vxoris non oritur ex hereditatis additione, ita ut filij, & vxor tanquam haeredes teneantur patris, & mariti debita soluere, sed ex eo quòd illa pecunia mutuo accepta à patre, vel marito paupere, ex qua filij, & vxor sunt aliti, versa est in illorum utilitatem, & illius occasione facti sunt diuiores, nec bona patris, aut mariti ad illam persolvendam superant. Hinc ad sextum argumentum respondetur, filios ad debita patris, & vxorem ad debita mariti, si renunciauerint hereditati patris, & mariti, soluenda non teneri, quando ex ipsis debitis nullum commodum acceperunt, neque inde diuiores facti sunt; secus quando debita conuersa sunt in eorum utilitatem, ipsique inde effecti sunt locupletiores. Lex *Autem Tanti 61.* in hac materia nihil clare decidit, ut constat ex variis interpretationibus eiusdem legis, datis ab ipsis Iurispreritis Hispanis, qui in eam legem scripsere; & à contrario sensu potius continet priorem sententiam; ut *supra num. 1342.* explicatum est, & Corduba d. *§. si quis ex his num. 103.* vult legem illam *61. Tanti* in secunda parte, in qua loquitur, quando vir, & vxor sunt conponsores, & in solidum le obligarunt, intelligi hoc pacto, scilicet quòd licet debitum mutuo eorum consensu, & obligatione contractum à viro probetur conuersum in utilitatem vxoris in iis, quae vxori praestari tenebatur, nempe in alimentis, aut vestibus pro dignitate & conditione sua, vxor non teneatur totum debitum soluere, quamvis in utilitatem, & commodum illius totum versum esset, sed quòd etiam maritus debeat in partem debiti conveniri, cum maritus vxorem alere teneatur; id quòd late prosequitur explicando obligationem plurium reorum debendi in solidum obligati, quando debiti contracti utilitas in eorum commodum aequis, vel inaequalibus partibus cesserit, quae omisso videnda apud ipsum, cum ad praesentem questionem non spectent.

specent Addit Fagandez, quod si ius Castellæ in d. l. 7. anni 61. decidit in præfenti specie uxorem non obligari, &c. id procedere solum in foro externo, non in foro conscientie.

1364. Aduertendum etiam retenta prima sententia, eam procedere, quamvis filij, & vxor etiam laborarent inopia tempore mutui à patre, & marito inope ad eos alendos accepti, adhuc enim superuenientibus illis bonis, & facultatibus ad soluendam sufficientibus obligantur soluere illud debitum in subsidium; nam etiam in huiusmodi casu mutuum in eorum cessit commodum, & effecti sunt diuitiores; cum pater, & maritus inops ad ea alimenta actuali obligatione non teneretur; & ipsi aliunde, ne fame perirent, quaesituri essent. Ita Ludouicus Romanus, Cepolla, Baëza loco supra numer. 137. relatis; & idem indicaret Corduba, Surdus, & alij, cum indistincte, & absolute loquantur; & tradit etiam Sanchez d. disput. 4. allegato num. 28. Valde tamen differt, an tunc temporis filij, & vxor essent inopes, vel diuites, illique non defuissent facultates necessarie ad alendam familiam; si enim filij erant pauperes, sicut & pater contrahens æs alienum pro eorum alimentis, obligantur ad eam solum partem debiti paterni soluendam, quæ cum ipsis consumpta est; cum non tenerentur alere parentem, dum erant inopes, nec alimenta patris cesserint in eorum vtilitatem; si vero erant diuites, & pater pauper, tenentur ad alimenta integra, quia tenebantur parentem alere, ut supra hoc opere suo loco dictum est, & constat ex l. si quis à liberis §. si veli parent, & §. item si scriptum ff. de liber. agnosc. Similiter si vxor erat pauper, superuenientibus postea ipsi diuitius non obligatur ad soluendam æs alienum contractum pro alimentis mariti, & familie, cum ad ea non teneretur, nec cesserint in eius vtilitatem; sed tantum obligatur pro rata sibi correspondenti; si vero diuites erat, obligatur integrè soluere, quia tenebatur tunc maritum pauperem, filios, & familiam alere, (ut est communis sententia, & suo loco in quarta parte huius tractatus probabitur) ita expressè Ioannes Lupi loco supra numer. 1337. citato, & colligitur ex traditis in præcedentibus ad probandam eandem primam sententiam; & stando in eadem ita sentit Sanchez d. disput. 4. m. 28. fin.

1365. Iuxta eandem primam sententiam asserendum est contra Sanchez loco supra numer. 1335. citato, filios, & uxorem multò magis teneri soluere mutuum acceptum à patre, & marito, qui non fuerunt soluendo, si res ex illo mutuo emptæ apud illos extent, cum causa lucratua ad ipsos peruenierint, & illis effecti sint diuitiores, licet enim creditori ex mutuo dato non detur actio contra res emptas ex mutuo, nec illæ sint subiectæ hypothecæ, nec creditor quoad res ex pecunia ab ipso mutua emptas, extantes apud ipsum debitorem præferatur alteri habenti hypothecam, ut dictum est numero 1344. tamen datur actio subsidiaria contra possessorem ex causa lucratua, & qui illdem rebus factus est diuitior, secus si possidem haberet ex causa onerosa,

iuxta tradita supra
num. 1357.

Filij, & vxor in foro externo non possunt cogi ad soluendam pecuniam à patre, vel marito mutuo acceptam etiam expresso in instrumento, quod accipiebatur ad illos, & familiam alendam, ni creditor probauerit in eam causam fuisse consumptam.

AN autem filij, & vxor in foro externo cogantur possint soluere mutuum à patre, vel marito acceptum tanquam consumptum ad eos alendum, quando pater maritalve non est soluendo? Cepolla, & Ioannes Lupus loco supra numer. 1337. citatis dixerunt sufficere, quod in instrumento ponatur expressè mutuum fieri in emptionem frumenti ad sustentationem familie; nihilominus videtur asserendum tanquam certum, illud non sufficere, sed teneri creditorem probare illud mutuum verè fuisse conuersum, seu consumptum in alimenta & vtilitatem filiorum, & vxoris, ut rectè tradit Surdus de alim. d. 11. §. 8. citato privilegio 48. numer. 7. & Costa d. remed. 1. m. 5. eo quia non sufficit dicere, quod mutuat in talem causam, sed necesse est probare, quod pecunia sit verè in eum usum expensa, ut latè probat Negulantius de pignori in 3. membr. §. part. num. 8. cum confessio vnus non noceat tertio l. scia in princ. ff. ad vellei. & l. duobus §. 1. ff. de iureiur. cum alijs à Surdo d. princ. §. 3. numer. 9. allegatis. Et quando aliquid est causa producentæ actionis contra tertium, illud est plene probandum; nec statuit confessioni aliorum. Item quilibet iuxta regulam communem probare tenetur id, quod est iux intentionis fundamentum l. ei, qui dicat ff. de probat. Cum itaque ideo conueniri possint filij, & vxor pro debito patris, & mariti, quia contractum in eorum commodum, vel sui causa (ut constat ex traditis pro prima sententia) id est probandum. Aduertendum etiam illam cautelam Cepollæ non efficere, ut in re ex illo mutuo emptæ adhuc extante creditor præferatur priori creditori, aut alij habenti hypothecam iuxta tradita supra numero 1344. versè. Confirmatur ex eo, quia mutuum ad rem emendam, vel rescindendam non acquirit hypothecam, sed solum actionem personalem, nisi expressè dicatur, ut tradunt Doctores ibidem citati, etsi etiam Socinus conf. 16. numer. 10. vol. 3. & Crauet conf. 91. numer. 3. voluerint sufficere, si constaret eo tempore mutui per patrem, aut maritum contracti adfuisse carissimam, quasi tunc præsumi debeat patrem, vel maritum illam pecuniam expendisse in alimenta familie: Nihilominus idem Surdus n. 11. rectè dicit hoc non sufficere, sed alia esse consideranda. Potuit enim pater, vel maritus habuisse tunc fructus in domo, & fuisse diuites; item potuit eodem tempore exsoluisse æs alienum vel emisse prædia, vel alias expensas fecisse: Hæc igitur & alia sunt consideranda, ut sine errore concludatur mutuum eo tempore acceptum in alimenta filiorum, vxoris, & familie expensum. Ut verò filij, & vxor in foro conscientie obligentur in subsidium patris, vel mariti soluere, sit est quod ipsi sciunt pecuniam verè in eorum, & familie alimenta & ipsum fuisse expensam. Sicut è contra si ipsis confisteretur patrem, vel maritum æs contractum, seu pecuniam mutuo acceptam non conuertiisse in eorum & familie alimenta & usum domus, sed in illicitos usus, ludos, &c. expendisse, in eodem foro conscientie ad illam in subsidium soluendam non tenerentur; & prædicta circa propositum materiam paulò latius tradita, quia est res valde controversa; ut lætior facilius possit agnoscere pro qua parte magis appareat.

appareat veritas, & tutius possit electionem habere. Hisque conclusa sit hæc Secunda pars tractatus de effectibus contractus matrimonij quoad specialem effectum obligationis parentum exhibendi alimenta filiis, & universalem tractationem de materia alimentorum. Nam quæstio, apud quos filij, præsertim impuberes educari debeant, de qua in præsentis tractatione alimentorum plures Doctores agunt, discussa latè est in præcedenti par. 1. huius tractatus cap. 10. Nonnulla etiam de obligatione filiorum exhibendi parentibus alimenta,

quæ hoc capite non sunt expressè tradita, facile possunt colligi ex natura correlatiuorum, & quæ videbuntur indigere speciali declaratione, tradentur in tertia parte huius tractatus de effectibus matrimonij, ubi latè de obligatione filiorum erga parentes. In sequenti autem tomo qui erit tertius de effectibus contractus matrimonij, prosequentes eandem secundam partem iuxta distributionem factam in prima parte, agemus de obligatione parentum dotandi filias, & dandi, seu relinquendi filiis legitimis, & naturalibus legitimam.

Deo, & Beatissima Virgini Laus.

INDEX

INDEX RERVM NOTABILIVM, QVÆ IN CAPITIBVS OPERIS COMPREHENDVNTVR.

P. paginam denotat, N. vero numerum marginalem.

A

Abbas.

B. 4. s. vide verbum, Ligatores alij quibus debentur alimenta, & lita expenſa.

Actio, Actio Iudicialis.

Vbi adest obligatio, datur Actio. p. 84.

D. 346. 347.
Ex sola naturali obligatione, si ex æquo procedatur, nascitur actio. *p. 197. n. 854*

Fundamentum iuxta Actionis, & intentionis probare quilibet tenetur. *p. 106. n. 895*

Qui cum procuratore, seu negotiorum gestore contraxit, puta pecuniam ei debet, sique mandato Domini, si in rem, seu utilitatem Domini pecunia versa est, actionem habet contra Dominum, si accipiens non est solvendo. *p. 340. n. 1338. 1339*

Actio de in rem verso in defectum accipientis datur contra eum, in cuius utilitatem res versa est. *ibid. n. 1338*

Quid si accipiens non habuisset negotiorum actionem. *p. 341. n. 1345*

Quando res aliena ad aliquem peruenit ex causa lucrativa, ex qua factus est locupletior, etiam si ipse non accepit, contra eum in defectum accipientis, qui non est solvendo, datur actio ad eam repetendam. *p. 340. & seq. n. 1338. & 1345*

Intellectus ad l. *Hu soluti de condi. indebiti*, dicentis Actionem repetendi pecuniam competere solum contra recipientem, non contra eum, qui profecit. *ibid. n. 1338*

Actio quasi sua interest, auctori datur non solum contra eum, qui dolo fecit, quominus Reus in iudicio vocatus listeret, sed in subsidium datur etiam contra Reum ipsum, qui inde lucrum fecit. *p. 340. n. 1339. & p. 343. 1353*

Actio non datur contra tertium non obligatum, sed tantum contra eum, qui contrahendo obligavit ad solvendum; & ei, qui mutuum pecuniam dedit, aut deposuit, non datur actio contra eum, ad quem pecunia peruenit, sed contra mutuatarium, & depositarium. *p. 341. n. 1344. Declaratur. p. 343. n. 1352 & 344. n. 1357.*

Actio quoad petitionem Alimentorum in iudicio, qua datur in an & quando solum officium Iudicis, & quando ius actionis.

Alimenta alteri debita in iudicio aliquando petuntur officio Iudicis, aliquando iure actionis; & quæ differunt inter utrumque modum. *p. 196. n. 852*

Filius à patre, & pater à filio alimenta petiti officio

Iudicis. *ibid. n. 853* rationes assignantur. *ibid. n. 854*
Nepos ab avo, & e contra iure sanguinis debita petit officio Iudicis. *p. 197. n. 855.* Item filius, vel nepos e contra, & avia, & e contra. *p. 187. n. 816.* Item filius spiritus à patre. *n. 858.* Item frater inops à fratre diuite. *p. 198. n. 859*

Alimenta ex consuetudine, vel statuto totam hereditatem illi deferente à primogenito secundo genitis debita peti possunt iure actionis. *ibid. n. 860.* Item aliis filiis pro obtinendis alimentis ab institutore maioratus; & à primogenito in maioratu succedente competit actio. *p. 198. n. 861.* omnia alimenta debita ex dispositione statuti, ex contractu peti possunt iure actionis. *p. 199. n. 865. 866.* Item debita ex testamento pro quibus datur etiam officium Iudicis. *ibid. n. 867*

Alimenta relicta incapaci, puta seruo, & Religiosis minoribus peti possunt officio Iudicis implorato. *ibid. n. 867.*

Pupillus à tutore alimenta petit officio Iudicis. *ibid. n. 867.* Item patronus, & patroni filij alimenta sibi debita à libertis. *ibid. n. 868*

Vidua alimenta sibi heredibus mariti defuncti, dotem in mobilibus consistentem retinentibus debita intra annum luctus potest petere iure actionis; eidem debentur, licet sit dives, & illa ad heredes transmittit. *ibid. n. 870.* etiam post annum luctus ob moram heredum mariti in restituenda dote potest iure actionis petere alimenta. *p. 200. n. 872*

Maritus ob moram in solvenda sibi dote promissa ab eo, qui uxorem alere tenebatur, petere potest alimenta iure actionis. *p. 201. n. 875.* si dos post promissa ab eo, qui iure sanguinis uxorem alere tenebatur; datur actio negotiorum gestorum pro alimentis consequendis. *ibid.*

Alij casus, in quibus alimenta sunt petenda officio Iudicis, vel peti possunt iure actionis. *p. 202. n. 876*

Pater filium, & filius patrem Iudicis officio alere cogendus, etiam pignoris capta, & distractis. *p. 203. n. 799*

Auctor.

Iuxta superveniens lite pendente non prodest auctori.

p. 204. n. 884

Vide verbo, *Lita expenſa, &c.*

Actus.

Actus consummatus non vitatur superveniente casu, qui ab initio illum impedit. *p. 193. n. 844*

Quando casus superveniens, qui ab initio impedit actum fieri, tendit ad eundem effectum cum actu gesto, non tollitur, quod gestum est, superveniente illo casu. *p. 194. n. 848.* quid si interfectus debitor

Index Rerum notabilium.

debitoris actum tolli. ibid.
 Cessante causa, ob quam ab initio existentem actus
 fuisset factus; non semper cessat actus. ibidem.
 n. 350.
 Deficiente solemnitate necessaria actus non prae-
 sumitur utilis; licet si solemnitas interuenierit. p. 276.
 n. 1155.
 Solemnitas extrinseca non praesumitur, quando est,
 cui partes renunciant non possunt. ibid.
 Actus, qui ab initio debuit fieri, non prodest, si fiat
 ex post facto, ubi statim actu perfecto fuit iustiter-
 tio acquisitum. p. 117. n. 918
 Vide verbum, *Iuramentum*.

Adoptio.

Adoptio imitatur naturam, & quomodo. p. 35. n. 141.
 & p. 36. n. 149
 Vide verbum sequens.

Adoptivus filius. Adoptivus Pater.

Pater adoptivus an teneatur alere filium adoptivum
 extraneum. p. 35. num. 142. & 36. num. 146. 151.
 Filij adoptivi extranei succedunt ab intestato Patri
 adoptivo. ibid. n. 141. & p. 36. n. 146.
 Onera eius, qui in adoptionem datur, quae transfe-
 rantur in adoptantem. ibid. n. 141. 148
 Post adoptionem extranei in filium, an maneat im-
 mutata, & integra omnia iura patris naturalis tam
 passiva, quam activa. ibid. n. 143. 147
 Pater adoptivus extraneus non tenetur filio adoptivo
 relinquere legitimam. ibid. n. 143. tenetur filio ado-
 ptivo praestare alimenta in subsidium. p. 36. n. 150.
 non acquirit iura naturalis Patris, nec in eius po-
 testatem transit filius adoptivus. ibid. n. 151.
 Vide verbum, *filius*, quoad obligationem praestan-
 di alimentorum, & legitimam ex bonis confiscatis
 filii, & Nepotibus delinquentis.

Advocatus.

In omni Republica bene instituta debent constitui
 Advocati, & Procuratores, qui gratis patrocinentur
 pauperibus. p. 247. n. 1052

Agnatio, Cognatio, Agnatus, Cognatus.

Qui post mortem Aui conceptus est, an possit dici il-
 li fuisse vinculo sanguinis coniunctus, & eius
 Agnatus, vel cognatus. p. 97. num. 391. & p. 98.
 n. 399

Agnationis, & cognationis differentia in succedendo
 ab intestato inter fratres, & sorores hodie est su-
 blata; & post fratres, & sorores utrinque coniu-
 nctos aequaliter vocantur coniuncti ex altero tan-
 tum parente. p. 121. n. 501

Alere, Alii, Alendi onus.

Alendi liberis onus causatur a natura, & a legibus.
 p. 1. n. 13. an sit reale Paternis bonis inherens. p. 87.
 n. 354. An transeat in emptorem bonorum pater-
 norum; & quemcumque singularem successorem,
 siue bona fuerint a Patre, siue ab eius heredibus,
 vel donatione translata in alium, etiam titulo
 oneroso. p. 113. num. 483. 484. 487. verfic. *Viram*
autem.

Possidens totum oneroso omnia bona Patris, vel ma-
 iorem eorum partem an officio Iudicis possit, &
 debeat cogi alere filios pauperes. ibid. n. 485. 486.
 & quid si Pater fidei, vel in fraudem filiorum bo-
 na alienaverit, vel prodigie, & male utendo dissi-
 paverit; an tunc emptor cogi possit, & debeat ad
 praebendum alimenta & legitimam filiis. ibid. n. 487
 Creditores Patris debitoris an ex usufructu bonorum
 aduentitiorum, aut fideicommissariorum eisdem
 adiungantur, dum pater vivit, tenentur ad alimenta
 filiorum, & etiam eisdem Patris usufructuarij.
 ibid.

Alimentorum expensa dicitur necessaria. p. 124. n. 956.
 Quando dicitur Patrem teneri alere filium iure natu-

ra, filium vero teneri Patrem alere de iure gen-
 titium; quid nomine iuris naturae, & iuris gentium
 intelligatur. p. 299. n. 1217.

Alimentandi obligatio non regulatur a ratione succe-
 dendi. p. 300. n. 1218

*Alere quoad eum, qui dicendus est se posse
 de se alere.*

Filius ut dicatur posse seipsum alere ex bonis suis,
 attendendi sunt redditus, non proprietates; quam
 non tenetur vendere, ut se alat. p. 11. n. 29. Dicitur
 posse se sufficienter alere, si ex redditibus, & ex
 arte simul potest alii. ibid. n. 30. si ex utroque non
 potest sufficienter, Pater debet dare supplementum.
 ibid. quando ex utroque possit sufficienter
 alii, committitur arbitrio Iudicis. ibid. n. 31
 Filius, vel filia, quae artem, vel operas non potest sua
 conditione attenta sine dedecore exercere, siue
 legitimas sit, siue illegitimas a Patre est alendus.
 ibid.

*Alimenta quoad ea, quae Alimentorum nomine
 seu appellati one comprehenduntur.*

Alimentorum nomine veniunt omnia ad vitae susten-
 tationem necessaria. p. 16. n. 46. cibis, potus, vestes,
 habitatio pro qualitate, & conditione personae,
 ibid. & n. 47. quae nomine cibi, quae nomine potus
 contineantur. ibid. n. 47. 48. vestitus nomine quae
 veniant. p. 17. n. 51. ad 54. Alimentorum nomine
 continentur lectus. ibid. n. 51. habitatio non solum
 pro ipso Alimentario, sed & pro eius uxore, &
 familia. p. 18. n. 57. pelles, cisternae, vulgo massariae,
 vas, & instrumenta ad mensam, & coquinam, &
 quotidianum usum. p. 17. n. 53. ligna pro coquen-
 diis cibis, & ad calefaciendum hyeme. p. 18. n. 59.
 Medicinae, & expensae pro medicis, si contingat
 Alimentarium indigere. ibid. n. 60. Equus, & ferri,
 eorumque salaria, si ita postulat Alimentarij di-
 gnitas. p. 19. n. 61. sumptus in honesta recreatione,
 venatione, hastiludio pro qualitate personae; & in
 aliqua pia peregrinatione. ibid. An expensae ad
 addiscendas bonas artes, & disciplinas, ac scientias
 iuris civilis, aut medicinae, ac similibus. p. 19.
 & seq. num. 62. 64. 65. & 66. an funeris expensae.
 p. 20. n. 63

Alimentarij debita, aut penam pro delicto illi in-
 iunctam non cogitur loluere, qui alimenta praebere
 tenetur. ibid. n. 69

Alimentorum ius.

Quoad obligationem alendi filios non spectatur pa-
 tris potestas. neque agnatio, neque ius succeden-
 di in bonis filiorum, neque solus instinctus natu-
 rae patris, & matri communis; sed quod Pater
 sit certus. p. 66. n. 176

Pro alimentis a lege ob sanguinis coniunctionem de-
 bitis, an detur naturalis obligatio, vera, & stricta.
 p. 196. n. 854. verfic. *Inaque Sardus*.

Vide verbum, *Alimenta quoad durationem, primum*
onem & c. Patens, seu Pater quoad obligationem
alendi filios.

Alimenta quoad filios, quibus a patre debentur.

Quibuscumque filiis legitimis Pater regulariter tenetur
 praestare alimenta, etiam si nullam dotem rece-
 perit ab uxore, filiorum matre. p. 29. n. 105; tenetur
 filio emancipato. ibid. n. 106. filio bannito; sicut &
 filiis Patri bannito. ibid. n. 107. 108. 109. etiam si
 statutum prohibeat, ne pater filio bannito alimen-
 ta praestet. ibid. n. 110. nisi statutum prohibeat ra-
 tione publicae utilitatis. ibid. si etiam filius habeat
 aliunde, unde se alere possit Princeps potest praeci-
 pere Patri, ne ei aliquid alimentorum praestet.
 p. 30. n. 114.

Filius proscriptus, & cōlemnatus quia venit contra
 propriam patriam, pater non tenetur alere. p. 29. n. 112.
 Filio

Index Rerum notabilium.

Filio iuste per sententiam damnato, ut inedia pereat, pater potest licite alimenta, seu cibos subministrare, non tamen tenetur. p. 30. n. 118

Filio, vel patri excommunicato an alimenta, & quæ pater, vel filius præbere tenentur. p. 1. n. 119. 120. an, & quando, & quæ alimenta filio, vel patri heretico, pater vel filius orthodoxos præstare tenentur, & præbere. p. 31. n. 121. 122. 123. & p. 32. n. 124. 125. 126. 127. p. 33. n. 128

Pater ludus, & infidelis filium ad fidem conversum tenetur alere sicut ante conversionem. p. 35. n. 131. Quid si Pater ludus haberet tantum bona ex viis, & illucito contra hæc acquiritur ibid. n. 132. Alimenta constituenda habita ratione ad statum post baptismum. p. 34. n. 134

Filius infidelis patri ad fidem converso an tenetur præstare alimenta iuxta vires patrimonij, ut ante baptismum. ibid. n. 134

Filius fidelis tenetur alere patrem, & alios ascendentes infideles, & an tantum, si extreme egent. ib. n. 134. 135

Filium Religiosum an quando pater, vel monasterium tenetur alere. ibid. n. 137. 138. & quid si sit expulsum monasterio iniuste, vel sua culpa. ibid. n. 139. 140

Filio noutio in Religione bonorum in communi capaci est monasterio recedere, an Pater vel filius, vel hæres filii tenetur monasterio solvere expensas alimentorum. ib. 140

Ventri prægnantis ex bonis viri defuncti præstanda alimenta, & quæ. p. 35. n. 141

Filio Adoptivo extraneo Paternæ Adoptivus, an naturalis debeat præstare alimenta. p. 35. n. 142. p. 36. n. 146. 151

Filiam nuptam viro pauperi, qui non habet, unde illam aliat, pater tenetur alere. p. 36. 152. an etiam filiam viro diuiti nuptam sine dotis promissione, vel etiam sine eius consensu. p. 37. n. 153. 154

Quando filius est diues, & vel ex sua industria potest alimenta lucrari, Auius, & alij à Patre in defectum alios obligati, non tenentur eum alere. p. 38. n. 159

Egeno habenti patrem, & filium diuites debeant pater, an filius præbere alimenta. p. 68. n. 280

Alimenta quoad quantitatem, & taxationem.

Iure naturali inspecto an satis sit, si parentes præstent filiis indigentibus alimenta simpliciter necessaria, sine quibus vitam amitterent; an vero congrua conditioni; vel saltem quibus commodè, & honestè vivere possint. p. 6. n. 14. & 15

Alimenta filijs, & quibuscumque ratione sanguinis, vel legati debita ex iuris civilis dispositione præstanda sunt iuxta qualitatem, & dignitatem alendi, & facultates eius, qui alere debet, & iuxta regionis consuetudinem, & ætatē Alimentarij. p. 1. & seq. n. 70. ad 74. Procedatne etiā in alimentis subsidialis ab Auo materno, vel fratre in defectum patris, vel Aui paterni debitis. ibid. n. 71

Taxatio quantitatis alimentorum committitur arbitrio iudicis, consideratis circumstantijs dignitatis, personarum, virium patrimonij, & consuetudine regionis. p. 27. n. 75. & 76. & quid si ignoratur redditus bonorum. ib. Nobili, & Rustico quæ alimentā debeatur. p. 24. n. 80. 81. 82

Alimentario, qui alias fuit diues, modo est pauper, an sint præstanda ampliora alimenta, quam ei, qui fuit semper pauper, vero iuxta præsentē statū. p. 25. n. 88. 89. 90

Pater alias vilis, & pauper, postea effectus diues, & ad dignitatem euectus tenetur præstare alimenta filio legitimo, & illegitimo secundum præsentis status facultates. ibid. n. 91. & similiter filius legitimus, & illegitimus prius plebeius, & plebei filius; postea effectus diues, debet alere parentes secundum præsentis status facultates. p. 14. n. 42

Alimenta in quibusdam casibus non sunt præstanda iuxta personæ dignitatem, sed fat est quatenus sunt præcisè necessaria sustentationi. p. 25. n. 93

Vide verbo, Nobili, Primogenitus, Rusticus.

Alimenta quoad augmentum, & diminutionem post taxationem factam.

Alimenta taxata etiam acceptata augentur autis fiscalibus. Angel. Boffum De aliment. ubi g.

causis, vel aucta dignitate, & familia eius, qui alij debet; et si taxata in certa quantitate pecuniarum, augenda est taxatio aucto valore, & pretio rerum, scilicet ciborum, vestium. p. 25. n. 77. & p. 24. n. 79. consensus in alimentis taxata intelligitur rebus in eodem statu manentibus. ibi.

Alimenta debita ex dispositione hominis, puta conventionione, vel stipulatione, in conventionione taxata, vel à testatore taxata neque augentur, neque diminuantur aucta familia, vel dignitate alendi; vel diminutis facultatibus. p. 23. n. 78

Alimenta quoad causas in quas illa denegandi filijs, & cuiuslibet alius debentur.

Pater, qui ob pauperitatem habet tantum alimenta sibi simpliciter necessaria, non tenetur alere filium. p. 35. n. 643. nec si non potest alendo filium alere seipsum salva honestate, filio non existente in extrema necessitate. ibid. n. 644. si filio egenti non potest præstare integra alimenta, tenetur præstare quod potest deducit propriis alimentis. ibid. n. 645. quid attendi debeat, ut cognoscatur an pater possit se, & filium alere. p. 35. n. 646. Pater debet probare impotentiam alendi se, & filium. ibid. n. 647

Ex quibus causis parentes filium, & filiam possunt exheredare, possunt eidem alimenta, & dotem denegare. ibid. n. 648. Pater tenetur probare causam ingratitudinis. ibi & p. 154. n. 661. ob easdem causas an pater possit filiis denegare alimenta vitæ sustentandæ simpliciter necessaria. p. 152. n. 649. & p. 153. n. 650

Hæres scripti filio iuste à patre exhereditatus, an & quæ alimenta debeat tenetur. p. 153. n. 652

Filia minor 25. annis nubens etiam viro indigno contra patris voluntatem non potest priuari alimentis, & dote, licet minor dos debeat. ibid. n. 656. & probabilius filiam familias nubentem viro digno contra voluntatem patris iure civilis non priuari alimentis, & dote, si aliunde non habeat. p. 154. n. 657. 658. Quid si sit diues, & possit sibi dotem solvere. n. 657. Idem si nubat viro indigno contra patris voluntatem, licet alimentis, & dos in minori quantitate debeatur. ib. n. 659

Leges laicales priuantes legitimis filiis masculis, & feminis nubentibus digne, vel indignè contra patris voluntatem abique iusta causa sunt validæ. ib. n. 660. quo tamen non obstant, si pauperes sint, pater tenetur, & cogi potest præstare illis alimenta ad vitæ sustentationem necessaria. ibid.

Filiusfam. nubens dignè inuito patre non priuatur alimentis, si aliunde non habeat. ibid. n. 661. 663. Imò & eius uxori aliunde non habenti tenetur pater alimenta præbere. ib. & quid si abique patris consensu duxerit indignam, & ignominiosam. ibid. n. 662. 663.

Filia minor 25. annis, qui in corpus suum peccauit, viuendo luxuriose, an possit à parentibus priuari alimentis. ibid. n. 664

Filio, qui legitimam, seu bonam quibus decenter vivere poterat pro alimentis à patre assignata dolose, & sua culpa male consumpsit, an pater tenetur iterum præstare alimenta vitæ sustentationi necessaria. p. 155. n. 666. 667. 668. & p. 156. n. 670. 671. 672. quid si culpa non fuit premeditata, nec ad casum necessitatis ordinata, vel fuerit levis. p. 157. n. 671. 674. 675. & an patris hæres tenetur filio dissipatori legitime alimenta præstare. p. 156. n. 672. quid si filius abique culpa casu fortuito legitimam, seu illa bona pro alimentis assignata amisit, an pater tenetur iterum illi præstare alimenta condecencia. p. 157. n. 676. & p. 161. n. 679

Fratri, vel sorori, qui alimenta, & dotem semel à fratre tradita consumpsit, vel amisit, an frater iterum præstare tenetur. p. 157. n. 676

Alimenta quoad bona, ex quibus solui possunt.

Alimenta debita, si iure sanguinis, & legis necessitate, siue ex voluntate testatoris, qui illa simpliciter alicui legauerit de fructibus, & redditibus sunt præstanda, & si fructus non sufficiunt, non debet vendi proprietas pro illorum præstatione, si agatur de alimentis iuxta dignitatem, & quali

Index Rerum notabilium.

qualitate personæ. p. 179. n. 787. ex fructibus. etiā debet aliquid cōsuerari pro curatione anni sequentis. ib. n. 788. & fructus in propolis qui intelliguntur. p. 176. n. 780

Pater, vt alac filium, & filius vt alac patrem non tenetur vendere proprietatem, sed tenetur solum ex fructibus. p. 180. n. 790. 791. qui si non sufficiunt pro alimentis simpliciter vitæ necessarii, tūc vendi debet prædium. ib.

Si pater in testamento alimenta filio constituit ultra redditus patrimonij, tutor non debet sequi voluntatem patris, & similiter si modica minori alimenta constituat. ibid. n. 792

Alendus iure sanguinis ab alio ex redditibus suis se alere non valens, an teneatur vendere proprietatem, vt ex pecunia tractata se alat. ib. n. 793. Quid si habet prædium magni valoris, & modici fructus, an teneatur illud vendere, & emere annuos redditus pro suis alimentis sufficientes, ne ipsum alere cogatur, qui aliā iure sanguinis tenetur. p. 180. n. 794. & p. 181. n. 795. & quid si modica pecunia inueniretur, licet fundus sit amplissimus. ibid.

Maritus vt uxori dotata præstet alimenta, vel restituat dotem, non tenetur vendere proprietatem, vbi eius redditus non sufficiunt. p. 182. n. 797

Qui iure sanguinis tenetur alterum alere, an fructibus sufficientibus deficientibus ad alimenta iuxta gradum Alimentarij teneatur vendere proprietatem magni valoris, & modici fructus, & pecunia comparate annuos redditus sufficientes ad alimenta congrua Alimentario præstanda. p. 181. n. 798. 799

Vbi tractatur de pascendis seruis hereditatis fructibus deficientibus, possunt vendi bona immobilia hereditatis ad eos alendos, ne fame pereant. ibid. n. 799

Qui obligatur iure sanguinis præstare alteri alimenta, habens totum patrimonium consistentem in pecunia, & mercibus, non tenetur minuire capitale, vt præstet alimenta iuxta gradum personæ. p. 183. n. 800. sed debet illud exercere in negotiationibus; vel illo emere redditus annuos, vt ex accessionibus alimenta præstet. ibid. & lucrum mercatorie considerandum in taxandis alimentis iuxta qualitatem Alimentarij. ibid.

Obligatus iure sanguinis alium alere, si eius redditus non sufficiunt, debet proprietatem vendere pro præstatis alimentis simpliciter vitæ necessariis. p. 183. n. 801. nisi vendita proprietate & ipse redigeretur in extremam necessitatem, non cogetur mendicare. p. 184. n. 802

Vt alimenta præstentur ei qui est Dominus, vel est futurus Dominus bonorum, vendi potest proprietas deficientibus fructibus. ibid. n. 803

Gratuus restituere quidquid ex hereditate supererit, quartam fideicommissario restituendum potest vendere, vt se alat, si aliunde non habet. ibid. n. 804

Primogenitus secundogenitis non potest assignare pro alimentis solum vltimofructus, sed tenetur assignare proprietatem aliquā, quæ ad hæredes transmittitur. ib. n. 805

Pro alimentis assignanda est certa portio bonorum, vbi ita statuto cautur. ibid. n. 806

Vbi alimenta relicta sunt præstanda ex certa pecuniaria quantitate, pecunia non debet consumi, sed collocari ad lucrum, vt ex eius accessionibus alimenta præstentur. p. 185. n. 807. hæc pecunia an penes hæredem, vel legatarium debeat manere, & quo ministranda, & an post legatarij alimentarij mortem ad illius hæredes transmittatur, vel hæredi sit restituenda. ibid. n. 808

Legatum alimentorum simplex, & indeterminatum solui debet solum ex redditibus proprietatis hereditariæ, & si non sufficiant, an pro illo soluendo vendi debeat res hereditaria. ibid. n. 810. 811

Legata annua usufructuarias tam ex dispositione legis, quam ex dispositione testatoris debet solvere ex redditibus, quibus non sufficientibus res alienari non debet pro solutione. p. 185. & seq. n. 811. 813

Alimenta à Testatore taxata in tanta quantitate telici, vini, &c., & similia an sint soluenda etiā ex venditione proprietatis, redditibus non sufficientibus. p. 186. n. 813

Alimenta à Testatore relicta si deficient in vno anno fructus, an sint præstanda ex fructibus vberioribus sequentis anni. p. 185. n. 811. & p. 186. n. 813

Legatum annuum ex fructibus certi fundi soluendum, deficientibus fructibus vno anno ex redditibus sequentis anni est præstandum. ibid.

Alimenta quoad locum ubi præstanda, vel alimentarius ea accipere debet.

Pater an possit negare alimenta filio, qui absque iusta causa non vult cum eo habitare. p. 147. & seq. n. 677. 678. cessante legitima causa pater non potest cogere filium accipere alimenta extra domum paternam. ibi.

Ex vi patriæ potestatis potest cogere filium legitimum, & naturalem ad habitandum secum. ibi. limitatur, si filius nolit alimenta, & velit eligere aliquid honestum vitæ genus, & filij opera non indigeret. p. 161. n. 682

Pater volens alimenta à filio cogitur habitare cum eo. p. 114. n. 619

Filio recedenti à patre sine causa nec dos, nec alimenta extra domum debentur. p. 161. n. 680. Recedenti ad patris domum pater in futurum tenetur alimenta præstare. ibid. n. 681. ex consuetudine tamen Neapolitana filio extra domum paternam pater tenetur dare alimenta, nisi egeat filij auxilio. ibid.

Filio ex legitima causa extra domum patris debentur à patre alimenta. p. 161. n. 684. & similiter patri ex iusta causa manenti extra domum filij. ibid. n. 685. quid si pater culpa filij illum domo eiiciat. ibid.

Filio petenti alimenta extra domum patris incumbit onus probandi iustam causam seorsim habitandi. ibid. n. 686. causæ iustæ seorsim habitandi quæ sint, commissum est iudicis arbitrio. ibid. n. 689. tales tamen censentur scuitia patris, si inter patrem, & filium, odium nouerit; ingressus in Religionem; periculum impudicitie, & offendendi Deum, dissipatio bonorum paternorum. ibid. n. 688. ad 691.

Alimenta debita ex dispositione legis, vel ex dispositione hominis, scilicet testatoris, an, & quando peti, & accipi debeant in domo illa præstare debentis; vel alimentarius sine causa vltra habitans extra domum parentis, petere possit, & habere debeat. p. 165. & seq. n. 694. ad 708

Vidua intra annum luctus nulla existente causa habitans extra domum hæredum mariti an possit ab illis petere alimenta, & similiter vidua, cui maritus reliquit alimenta. p. 163. n. 695. p. 164. n. 698. & n. 701

Vxor, quæ sine causa diuertit à marito, non est ab eo alenda. p. 163. n. 696

Pater cogitur alere filium spurium minorem triennio in domo matris, & filiam nuptā in domo generi. ib. n. 695

Vidua ex statuto alenda in domo ab hæredibus mariti in eorum domo accipere debet. p. 164. n. 699. Item femina ex statuto pro masculis exclusā à masculis alenda, donec nubat, est alenda in domo masculorū. ibi. Item alimenta vltra dotē sorori ex patris dispositione à fratre præstanda, sunt in domo fratris præstanda. ibid.

Alimenta debita nepoti, fratri, & similibus aliunde non habentibus, sunt præstanda in domo alere debentis, seclusa causa iusta alibi habitandi. ibid. n. 701

Alimenta legata legatario nolenti habitare cū hæredibus legacis, sunt præstanda. ib. n. 704. ei tamē non debetur solutio pro habitatione sed potest ei assignari vna domus ex domibus testatoris, si comode potest ibi habitare. ib. n. 705. & si tempore viæ testatoris solebat morari cum eo, tenetur pro alimentis accipiendis cū hæredibus testatoris habitare, si comode potest. p. 165. n. 706

Vxores, & filij naturales alimenta ibi simpliciter relicta possunt habere extra domum hæredis. ibid. n. 708

Si Testator expressit in legato alimentorum, ea esse accipienda in domo hæredis, ibi sunt accipienda, seclusa omni causa seorsim habitandi; & debet alimentarius simul comedere. ibidem. numer. 709. potest tamen hæres legatario etiam inuito alimenta extra domum suam propriam dare. ibid. n. 710. quod limitatur, si adiectio

Index Rerum notabilium.

adfectio habitandi cum heredibus facta sit in fa-
vorem legatarij, quia minor, infirmus, & possit indi-
gere heredis auxilio. ibid. quo tamen casu legatarius
volens possit extra domum heredis alimenta consequi. ib.
Alimentarius grauat habitare in domo cum here-
dibus, non in domo Testatoris, sed in domo heredu
propria, et si a domo testatoris diuersa, cogitur acci-
pere cum ipsis morando. ibid. n. 711. limitatur si dixe-
rit in domo ab ipso habitata. ibid. quo casu heredi-
bus bona diuidenda debet legatarius habitare
cum coherede remanente in domo testatoris, aliis
coheredibus conferentibus partem sumptuum pro
alimentis. ib. Illud onus habitandi in domo heredis
Testatoris intelligitur de primo herede, non de he-
redis herede. ibid. n. 712. Vbi testator non expressit,
ex quibus coniecturis censendus sit voluisse Ali-
mentarium legatarium debere habitare cum here-
de. p. 166 n. 713. obligatus habitare in domo here-
dis debent alimenta, ex iusta causa, potest illa con-
sequi extra domum. ibid. n. 714. eidem alimentario
incumbit onus probandi iustam causam. ibid. n. 715.
que sint iuste causae. ibi. & p. 167. n. 717. & an pro-
bentur sufficientes per famam viciniae, vel per testes
singulares. p. 166 n. 710.
Iusta causa habitandi extra domum heredis est, pri-
mo, si Alimentarius legatarius habens uxorem, &
filios vult habitare cum illis. ibid. n. 721. secundo
quando heredes grauari praestare alimenta in coram
domo facta diuisione bonorum hereditatis incolunt
diuersas domos. ib. 721. Hoc casu an debeat legatarius
cum vno herede, praestare cum illo, qui re-
manet in domo testatoris. ibid. Tertio si haeres ab-
sque necessitate velit mutare domum cum incommo-
do alimentarij. p. 167 n. 714. quarto si ex causa for-
tuito non possit in domo heredom habitare. p. 166.
& seq. n. 715. 716. quinto si heredes alimenta-
rium in domum recipere recitent. p. 167. n. 715.
quo casu an heredes ei Alimentario post aliquod
tempus illos interpellanti cogantur soluere ali-
menta praeteriti temporis. ibid.
Si Testator iussisset alimenta praestari in domo ali-
mentarij, & is absque necessitate mutat domum, in qua haeres
cum maiori incommodo alimenta praestaret, non
tenebitur in postea locum quo praestare. ibid. n. 724.
Stante legato alimentorum cum onere, vt legatarius
habitet cum filiis, si filij omnes moriantur, an lega-
tum perseueret, & alimenta extra domum debean-
tur. ibid. n. 726.
Alimenta relicta uxori si Mediolani commorabitur, sunt
praestanda extra domum heredom, non tamen extra
ciuitatem seu domicilium heredom. ib. n. 727. Re-
licta ei, quae testator sciebat habere uxorem, & filios,
sunt praestanda in loco domicilij heredis, non in eius
domo. ibi. si tempore dispositionis habitatio heredis,
& Alimentarij erat separata, alimenta solum in loco
domicilij, non in domo heredis accipiendi sunt. ibid.
Cum debitor alimentorum, & alimentarius habent di-
uersas domos, & sunt diuersi domicilij, vbi sint per-
sequenda alimenta. ibid. n. 728. & pluribus seq.
Filio, & filiae nequeuntibus educari apud patrem arbi-
trio iudicis, eligi debet locus, in quo praestanda sint
alimenta. ibid. n. 729. locus electus a patre praese-
rendus, & patre negligente, vel eligente locum in-
decentem, electio fit a propinquis. ibid.
Filius tenetur soluere patri alimenta in domicilio pa-
tris, vbi degit. p. 168 n. 731.
Impensae necessariae ad deferenda alimenta ad domum
Alimentarij alterius domicilij ad ipsum Alimentarium
spectant. ib. n. 733. idan procedat in taxatis a testa-
tore, & taxandis a iudice. ib. n. 734. spectant ad here-
des, quando aliqui legari videretur ferre inuile. ibi.
n. 735. Item si alimenta sint relicta egeno. ibi. n. 736.
Vbi haeres, & Alimentarius sunt eiusdem fori, si in de-
latione alimentorum non exigitur expensa, vt si pro
Io. Angel. Bessum De aliment. libi. 1. cap.

alimentis debeatur pecunia, an sit deferenda ad do-
mum alimentarij. p. 169 n. 741. & p. 170 n. 743.
Alimenta missa Alimentario perennia, cui praerant.
Pecunia ab herede pro alimentis debita missa ad ali-
mentarium si calu aliquo fortuito pereat, heredi
perit. p. 170 n. 745. quid si haeres pecuniam obole-
rit alimentario. ibid.
Alimenta debita ex fructibus certi fundi eatenus de-
bentur, quatenus fructus se extendunt, & fructibus
deuolatis aut percontibus liberatur haeres. ib. n. 747.
Vide verbum, *Debitor.*
*Alimenta quoad tempus, in quo debent Alimen-
tario praestari.*
Alimenta praestanda in domo alere debent respectu
cibariorum praestantur dietim. p. 174. n. 765. militi-
bus dietim, vel alternis diebus debent praestari. ibid.
cibaria cum debent praestari extra domum, de iure
communij praestari debent in singulo mense. ibid.
n. 764. quae longo tempore incorrupta conseruatur,
praestantur in iua specie singulis mensibus, quae fa-
cile corrumpuntur, non dantur in dies, sed singulo
mense dati debet eorum estimatio. ibid. n. 765.
Arbitrio Iudicis relinquitur, quo tempore, & pro quan-
to tempore alimenta sint praestanda. ib. n. 766. ex re-
cepta tamen consuetudine, seu praxi solent cibaria
praestari in singulo trimestre, vel quadrimestre, vel
etiam in singulo anno. ibid. soluendo initio mensis,
vel trimestris, vel quadrimestris, vel anni pro toto
mense & c. p. 173. n. 768. si pecunia pro alimentis re-
licta in singulos annos, initio cuiuslibet anni pro
toto anno solui debet. p. 180. n. 789. Item alimenta
relicta personis non morituris, puta hospitali, colle-
gio & c. debent solui annuatim in principio anni.
p. 175. n. 770. vrgenti necessitate alimentario indige-
ti alimenta soluuntur ante dicta tempora. ibid. n. 771.
Tempus praestandis alimentis attenditur quod a Testa-
tore expressit, vel tacite praesentium est. ibid. n. 772.
773. Attendenda etiam praestantibus consuetudo. ib. 774.
Alimenta relicta ex fructibus certi fundi praestantur
tempore recollectionis eorum, non vero initio an-
ni & cur. ibid. n. 775. 776.
Vestimenta, calceamenta debita occasione legati ali-
mentorum praestari debent quodcumque subest
necessitas. p. 176. n. 779. seculi necessitate debentur
in singulo anno in anni principio. ibid. n. 780.
Mitra debent restituere. ibid.
Circum hanc temporis taxationem plurimum versatur
Iudicis arbitrium. ibid.
Vide verbo, *Legatum*, & verbo, *legatum Alimentorum.*
Alimenta in locum legitime subsistunt, seu debita.
Vide verbum, *Alitio quoad possessionem alimentorum*
& *Legitima.*
*Alimenta vni a pluribus debita quoad modum
illa soluenda.*
Quando alimenta alicui relicta in domo heredom de-
bentur a pluribus heredibus, qui ad hereditatis di-
uisionem deueniunt, quia ratione sint ab illis praestanda
remissio. p. 81 n. 1113. nemo heredu obligatur in
solidu illa soluere, sed tantu pro rata hereditaria; vt
nec altero effectio non soluendo eius omnes non ceteris
heredibus auferat. ib. n. 1124. Iudex vnu de illis cogere
potest ad praestationem, vel immittere legatariu
in possessionem vnus ex corporibus hereditatis, vt ex
ipsis fructibus pereat alimenta compellendo omnes
haeres contribuere pro rata hereditaria. ibi. n. 1125.
potest etiam Iudex statuere, vt vnus ex haeredibus praes-
tet alimenta certo tempore, alios alio tempore. ibid.
Legatarios alimentorum discordes in modo accipiendi
alimenta, Iudex potest componere assignando unicuique
Alimentorum portionem seorsim praestanda. ib. n. 1126.
Vbi vni alimenta debentur a pluribus partim laicis, partim
clericis iudex Ecclesiasticus est Iudex copetens
ad cogendum illos ad praestationem. p. 183 n. 1177.
Alimentorum obligatio an sit diuidua. p. 182 n. 1174.

Index Rerum notabilium.

Alimenta praterita.
Alimenta praterita possunt peti, quando debentur iure actōis, &c. ex dispositione statuti. p. 127. n. 532
Vide verbum. *Repetitio alimentorum prateritorum.*
Alimenta præsita quoad illorum repetitionem.
Vide verbum. *Repetitio Alimentorum præsitorum.*
Alimenta in concursu plurimum Alimentorum, quibus magis præsistant.
Si frater, & soror pauperes sint, & frater diues non possit utrique subuenire, magis obligatus est prestare alimenta forori, quam fratri. p. 75. n. 311. Vide verbum. *Charitatis ordo.*
Alimenta miserationis causa debita.
Alimenta, quæ miserationis causa debentur, ut quæ marito vergenti ad inopiam, an sint præstantia secundum qualitatem, & dignitatem eius, cui præstari debent. p. 62. n. 156. & p. 63. n. 261
Alimenta relicta ex certo fundo.
Alimenta debita ex fructibus certi fundi exterius debentur, quatenus fructus se extendunt; & fructibus deusantur, seu pereuntibus liberatur hæres. p. 170. n. 747
Alimenta relicta ex fructibus certi fundi præstantur tempore recollectionis eorum, non verò initio anni. p. 175. n. 775. & p. 176. n. 777
Legatum alimentorum ex fructibus certi fundi est conditionale. p. 175. n. 776
Alimenta quoad dotationem, prinationem, ablationem, extinctionem per prohibitionem paternam, statutum, consuetudinem, sessionem, pactum, renunciationem, transactionem, &c.
Alimenta morte Alimentarii extinguuntur. p. 54. n. 223
Pater non potest in suo testamento prohibere, ne filius suis alimenta præstentur. p. 271. n. 1133. Nec iuramento potest filium egentem priuare alimentis. n. 1134. quæ procedunt etiam in filiis illegitimis licet ipsius. p. 272. n. 1135. 1136
Neque statuto, aut lege principis, neque consuetudine alimenta vitæ sustentanda necessaria à parentibus filiis quibuscumque, etiam ipsius debita tolli possunt. p. 272. & seq. n. 1137. ad 1143
Alimenta filiis egentibus à parentibus, & parentibus à filiis ratione languinis, & iure naturali debita an tolli possint per pactum, transactionem, vel renunciationem maxime iurata. p. 273. & seq. 1146. ad 1151
Alimenta, quæ debentur in futurum ex testamento, vel ex alia vitima voluntate tolli non possunt cessione, renunciatione, transactione sine iudicis auctoritate. p. 274. n. 1152. & p. 283. n. 1177
Super alimentis præteritis ex vitima voluntate debitis valet transactio, & illorum renunciatio, vel cessio sine iudicis decreto facta. p. 275. n. 1153
Transactio super alimentis futuris ex vitima voluntate debitis, an, & quando fieri possit sine iudicis auctoritate. ibid. n. 1154. & p. 276. n. 1155
In transactione super alimentis futuris facta solemnitas decreti non præsumitur etiam ex lapsu longi temporis. ibid. n. 1155
Transactio super dictis alimentis non valet, quando gratis remittuntur alimenta, licet interueniat iudex. ibid. n. 1156. facta sine iudicis decreto, & iuramento firmata an efficiatur valida. p. 277. n. 1158. & p. 278. n. 1160
Renunciatio Alimentorum vitima voluntate relictorum facta ab Alimentario paupere laborante vergenti inopia iuramento firmata non valet. p. 279. n. 1163. quid si tempore renunciationis alimentarius non laborabat inopia, sed postea superuenit. ibid. n. 1164
Super alimentis ex alia causa, quam ex vitima voluntate debitis, puta donatis non causa mortis, vel ex contractu inter viuos celebrato sine iudicis auctoritate potest valide transigi, & illorum renunciatio

fieri. p. 279. n. 1166
Vxor sine iudicis auctoritate non potest renunciare alimentis sibi occasione dotium debitis. p. 281. n. 1172
Alimentorum fauor.
Vide verbum. *Iudicij forma.*
Alimenta ab aliquo sibi debita probandi onus, & quibus probetur.
Vide verbum. *Repetitio Alimentorum præsitorum.*
Alimenta quoad eorum petitionem in iudicio.
Vide verbum. *Alia quoad petitionem &c.*
Alimenta linguatorum pauperum præstantia.
Vide, *litis expensæ* quando Alimentari pauperi subministranda. *Alimentarium.*
Alimentario præstande suppellectiles, vulgò massariæ, vasa, & instrumenta ad mensam, & ad coquinam, & quotidianum vsum. p. 17. n. 56
Alimentarius ingratus in Altorem alimenta accepta restituere tenetur. p. 148. n. 631
Alimentarius quoad operas præstandas in commedum alenti.
Alimentarius non debet esse otiosus in domo ejus, qui cum alere debet. p. 12. n. 37
Qui percipit alimenta ex dispositione testatoris, non tenetur villas operas hæredi præstare si testator non iussit alimenta in eius domo præstari; si iussit præstari in domo, tenetur præstare officiales. p. 165. n. 707
Filiusfamilias, qui alitur à Patre in eius domo, tenetur ei præstare operas officiales. p. 171. n. 749. Item quando alimenta debentur ex legis dispositione præsertim iure languinis; & alimenta recipiuntur in domo illa debentis, Alimentarius tenetur ad operas officiales præstandas pro conditione personæ. ibid. n. 750. si illas recusat, negari possunt alimenta. ibid. n. 751
Filiusfamilias, & quicquid alius Alimentarius, cui ex legis dispositione præstatur alimenta, an tenetur etiam operas artificiales præstare. ibid. n. 751. 753-754
Filius emancipatus, qui ob inopiam in domo patris alitur, tenetur præstare patri operas obsequiales. p. 175. n. 769
Vidua, dum intra annum luctus alitur ab hæredibus mariti, iuxta communem sententiam tenetur in domo hæredum præstare operas officiales iuxta conditionem personæ. p. 171. n. 756. an etiam artificiales. p. 172. n. 757. nullas teneri præstare probabile. ibid. n. 758. 759
Vxor an tenetur marito præstare operas artificiales. ibid. n. 757-758
Si Testator legauit simpliciter alimenta, legatarius Alimentarius nullas operas tenetur præstare hæredibus. p. 163. n. 760. si iussit alimenta præstari in domo hæredum, præstabit officiales. p. 12. n. 36
Quicumque recipit alimenta ab aliquo, ei tenetur operari. p. 216. p. 922
Amicitia, Amicus.
Mori pro Amico est laudabile. p. 289. n. 1191
Qua ratione Amicitia sit pars felicitatis. p. 94. num. 1200. & p. 298. n. 1211
Vide verbum. *Charitatis obligatio erga seipsum.*
Animantia.
Omnia animantia suos nutriendi filios. p. 73. n. 199
Cetera animantia præter hominem non curant parentes, neque illis prouident. p. 299. n. 1217
Animus, Animus donandi, Animus repetendi.
Animus donandi non præsumitur quando potest sumi alia coniectura. p. 215. n. 915. & p. 217. num. 926
Nobilis cum diuisis ionctis facit præsumere animum donandi datum, seu donationem dati. p. 221. n. 945
Nobilis, quod dedit, an donandi, vel repetendi animo præstiterit, iudicis arbitrio committitur. ibid.
Coniunctio sanguinis non semper inducit præsumptionem donationis. ibid. n. 945
Imperiz

Index Rerum notabilium.

Impensis inter ascendentes, & descendentes, fratres, & sorores circa res, & bona in dubio non censentur facta causa pietatis, & animo donandi, sed animo repetendi. p.225.n.960

Modicitas impensis attenta quantitate diuitiarum, generositate animi faciens expensam, & affectione ad talem conuictum, an sit coniectura sufficienter inducens presumptionem animi donandi. ib.n.961. Vide verbum. *Repetitis Alimentorum* &c. *Repetitis expensarum* &c.

Antecedentia.

Antecedentia magis influunt in sequentia, quam sequentia influunt ad precedentia. p.40.n.169

Appellatio.

Vbi res dilationem non recipit, non permittitur appellare. p.264.n.1113

Appellatio in omnibus causis tam maioribus, quam minoribus permittitur, nisi specialiter sit prohibita. ibid.n.1111

Vide verbum sequens.

Appellatio in causa Alimentorum.

Ab alimentis à die litis super alimentis morte decursis non datur appellatio ad effectum suspendendi declarationem, & illius executionem. p.206.n.889

A sententia Alimentorum etiam futurorum lata admittitur appellatio quoad effectum denoluitum. p.264.n.1111. A sententia in causa alimentorum lata in fauorem alimentarij egeni non datur appellatio quoad effectum (suspensionem); etiam si tantum pars alimentorum fuerit petita. p.264. & seq. n.1112. 1113. 1114. Procedit etiam in alimentis futuris iure actionis debitis pauperi non habenti aliunde, unde viuat. p.265.n.1115. 1116. procedit etiam siue incidenter, siue etiam principaliter sententia fuerit lata super alimentis futuris pauperi aliunde non habenti debitis. ibid. n.1117. 1118. 1119

A sententia super alimentis futuris lata pro Alimentario diuite habenti aliunde, unde possit se alere, admittitur appellatio, etiam quoad effectum suspensionem. p.167.n.1123

Vi impediatur suspensio executionis super alimentis futuris, quomodo constare Iudici debeat de paupertate Alimentarij. ibid. & p.266.n.1122

Sententia, & prouisiones alimentorum futurorum mandantur executioni non obstante supplicatione, vel restitutione in integrum. p.167.n.1123

In causa Alimentorum admittitur appellatio in fauorem Alimentarij, contra quem lata sit sententia. ibid.n.1124

In causa dotis, subsidij charitativis, pensionis pro alimentis impositis, mercedis, & alia simili alimentis, vbi debentur pauperi aliunde non habenti, unde viuat, non datur appellatio quoad effectum suspensionis, sed si diuite petantur. p.269.n.1132

Aqua.

Aqua in locis vbi est venalis, an alimentario præstanda in specie ipsa; an vero liberum debitori sit aquam dare, vel pretium, seu æstimationem. p.17. n.50

Legatis alimentis, in quibus comprehenditur aqua, vbi est venalis, an debeatur aqua vectura. p.171. n.754

Argumentum.

An valeat, quis potest succedere alicui, ergo tenetur illum alere. p.335.n.142. & p.36.n.140

Non sumitur argumentum à sensu contrario dispositionis negatiue. p.83.n.143. & p.173.n.761

Argumentum de dote ad alimenta valet affirmatiue, non negatiue. p.121.n.499. & p.139.n.583

Partis quoad partem eadem est ratio, que totius quoad totum. p.265.n.1114

Art.

Expensis ad addiscendas bonas artes, & disciplinas, ac *Io. Angel. Boissium De alimentis obligat.*

Scientia etiam iuris ciuiliis, & medicinæ, ac similia veniunt nomine alimentorum, quando debetur ratione pietatis, & ex officio Iudicis. p.19.n.62

Auus, Aua quoad nomen appellacionem.

Auus venit appellatione Patris in fauorabilibus, secus in odiosis. p.69.n.281

Auus, Paternus quoad obligationem alendi Nepotes legitimos & illegitimos.

Auus Paternus (& idem de cæteris ascendentibus maioribus virilis sexus) tenetur alere nepotem legitimum ex filio legitimo natum. p.69.n.281. & nepotem (purum) ex filio legitimo etiam non obstante lege Hispanorum volente esse alendum ab Aue materno. ibid. n.283. & nepotem legitimum, ac illegitimum etiam spurium ex filio spurio, vel aliter illegitimo. p.70.n.286

Nepos ali debet à patre diuite, & non ab Auo paternus, qui non habet nepotem in potestate. ibid. n.289. & 290 quid si nepos sit sub potestate Aui, & illos pater sit diues, an tunc etiam alendus à Patre. p.70.n.291. & p.71.n.292

Nepotes egenos patre defuncto Auus paternus, diues, non mater licet diues tenetur alere. p.71. & seq. n.293. 296

In regnis Hispaniæ, in quibus nullus Auus paternus habet Nepotes in potestate, an Auus Paternus, vel mater in defectu Patris tenetur alere nepotes, & dotare nepes. p.71.n.297

Auus Paternus quoad obligationem dotandi Nepoti.

Auus paternus tenetur Nepotem ex filio dotare. p.70. n.287. etiam nepotem spurium ex filio legitimo; & etiam legitimum; & spurium ex filio spurio. ibid. n.288. non tenetur dotare nepotem, quam non habet in sua potestate, si pater sit diues. ibid. n.291. & p.71. 292. nec quam habet in sua potestate, si ipsa, vel pater sit diues. p.70.n.291. & p.71. 293. ipse, & non mater Patre defuncto tenetur dotare nepes egenas. ibid. & seq. n.294. 295. 296

Auus Paternus respectu filiorum ex filio vel filia spurij, & respectu Nepotum spuriorum.

Auus Nepotibus legitimis ex filio, vel filia spuritis potest reliquere, & dare quicquid voluerit. p.59. n.246

Nepotibus, fratribus, & sororibus spuritis tenetur Auus, & frater diues præstare alimenta, & dotem attentis diuitiis, honore, dignitate, ac generis splendore. p.54.n.210

Vide verbum, *Spurijs, spuriorum filijs quoad capacitatem succedendi* &c.

Auia Materna, & Aua materna quoad obligationem alendi nepotes ex filia, & dotandi nepes.

Auus maternos, & Aua materna regulariter non tenentur ad præstanda alimenta nepotibus ex filia, neque ad nepotem dotandum. p.80.n.336. 337. tenentur alere Nepotes, & Nepotes dotare in subsidium quando pater, & mater non possunt. ibid. n.338. extenditur etiam ad Nepotes naturales, & spurios. ibid. n.339. 340. Prædicta de Auo materno quoad obligationem alendi nepotes in subsidium procedunt etiam in prosuo, & in aliis ascendentibus. p.82.n.341. Verific. citra.

Auus quoad repetitionem Alimentorum præstatorum.

Vide verbum. *Repetitis Alimentorum præstatorum.*

B.

Bannitus, Proscriptus.

Pater propter Bannitum priuatur iure naturæ iuxta nonnullos. p.19.n.107. Contrarium, & Bannitum non amittere ob bannum ea, que sunt iuris gentium, & naturalis. ibid. n.108

Index Rerum notabilium.

Statutum quod Banniti possint impunè occidi non comprehendit Patrem, & filium, atque adeo non exculator Pater occidens filium Bannitum; & è contra ibid. n. 109. fallit quando filius veniret contra patriam. ibid. n. 111
 Filius teneatur præbere alimenta patri proscripto; & è contra pag. 130. num. 15. non tamen iuxta dignitatem, sed solum vitæ simpliciter necessaria. ibid. n. 116.

Vide verbum: *Alimenta quoad filios, quibus debentur.*
Depraviat.

Beneficium.

Beneficium non præstat, qui debitum impendit. pag. 216. n. 923

Beneficium Ecclesiasticum, Beneficiatus.

Vide verbum: *Alimenta quoad bona, ex quibus solui possunt.* Et verbum: *Clericus, Beneficiarius.*

Bona, ex quibus solui possunt, & debent alimenta.

Vide verbum: *Alimenta quoad bona, &c.*

Bona temporalia, fama, honor, facultates.

Facultates, famam, & honorem non teneatur conferre in concurrentia similibus bonorum proximi, sed negligere licetè possunt pro fama, honore proximi. p. 189. n. 1191

Discrimen inter vitam corporalem, & alia bona temporalia quoad facultatem de illis disponendi. pag. 194. n. 1101

Bona fideicommissi, maioratus, primigenij, & reservationi obnoxia quoad alienationem ex causa alimentorum, vel doti.

Bona fideicommissi pro constitutione dotis filiarum institutoris fideicommissi alienari possunt p. 187. n. 815. An possint alienari pro alimentis filiorum, & filiarum, & descendendum institutoris grauatorum restituere, si legitima, & trebellianica, & fructus bonorum non sufficiunt ad alimenta secundum eorum statum. ibid. n. 815. 816. An etiam pro alimentis filiorum, vxoris, & familiarum ipsius grauatorum. ibid. n. 817. An etiam pro alendis omnibus personis, quas institutor iure sanguinis tempore mortis alere tenebatur; seu pro alendis nepotibus, & pronepotibus, saltem tempore mortis institutoris conceptis. ibid. 817

Bona maioratus, & primogenij alienari possunt pro alendis possessorè, & eius filij & alij descendentes, quos institutor tempore mortis alere tenebatur. ibid. n. 818. An pro alendo quocumque possessorè, & eius filijs, & descendentes ab institutore fideicommissi natis, & conceptis post eius obitum. ibid. An etiam pro alendis filijs spuris. pag. 188. n. 819

Si testator fideicommissi, aut maioratus institutor expressè prohibuit bona alienari, etiam ex causa dotis, famis, & alimentorum; an adhuc possint alienari pro alimentis grauatorum, & filiorum, ac nepotum institutoris prohibentis. ibid. n. 820. quid si causa pia sit substituta. ibid. n. 821

Si omnes fructus fideicommissi per iudicem sint ad iudicariis creditoribus fideicommissariis, an tunc possint alienari bona fideicommissi pro alimentis; vel alimenta ex fructibus deducenda. ibid. n. 824

Si liberi institutoris fideicommissi sint idonei inferuire Principi, vel magnis viris, pro eorum alimentis non sunt diminuenda bona fideicommissi. pag. 187. n. 827.

C.

Causa.

Causa limitata producit limitatum effectum. pag. 177. n. 783

Causa annexa determinat quidquid ob causam fit. ibid.

Vide verbum: *Alimentum naturale.*

Causa alimentorum.

Vide verbum; *Iudicij forma. In causa alimentorum.*

Cautio.

Cautio ob paupertatem præstita non tollitur, quamuis cauens efficiatur diues. p. 193. & sequent. num. 844. 848

Quando cautio danda est, iura de hoc mentionem faciunt. p. 153. n. 1075

Paupertas solet excusare a satisfactione, seu cautione fideiussoria. p. 254. n. 1076

Quoties requiritur cautio, si quis non potest dare cautionem fideiussoriam, vel pignoratitiam, sufficit, & admittenda est cautio iuratoria. ibid.

Cautio præstita, cum non esset præstanda, potest condici, & præstans exceptione vii. pag. 255. numer. 1081

Cautio si præstatur per creditores, quando veniret alius prius egrius, agitur ex illa cautione, quasi illa sit habenda loco proprietatis. ibid. n. 1080

Vide verbum: *Lingatus pauper quoad restitutionem, &c.*

Cedens bonis. Cessio bonorum.

Obligatus cedere bonis, potest occultè rethetere, quando necesse est ad tenuem sui, & eorum, quos alere debet, sustentationem iuxta suum statum. p. 111. n. 460

Qui cessit bonis, & post cessionem acquisiuit bona, tenetur satisfacere creditoribus solum quatenus potest, semperque deducit, ne egat; & an tenetur satisfacere creditoribus solum ex redditibus bonorum acquisitionum, saluis semper suis alimentis; an vero teneatur vendere proprietatem magni valoris, & modici fructus pag. 180. & sequent. n. 794. 796

Et qui bonis cessit, & post cessionem bona acquisiuit, non possunt omnia bona acquisita à creditoribus capi, sed semper deducenda alimenta congrua iudicis seu prudentis viri arbitrio, etiam in foro conlucant. p. 181. n. 799. vel finem.

Cessio quo ad ius alimentorum futurorum.

Vide verbum, *Alimenta quo ad durationem, &c.*

Charitas.

Vide verbum, *Necessitas extrema, & duo verba sequentia.*

Charitatis obligatio erga seipsum.

Homo cum non sit Dominus vite suæ nō potest seipsum directè occidere, & vitam prodigere. p. 188. n. 1190. Nontamen semper; & ubique tenetur vitam corporalem conservare, sed ob finem honestum, & bonum virtutis potest licetè eam amittere, & mortem sibi permittere. ibid. & p. 189. n. 1191

Iniuste inualus ab aliquo, quem nisi occidat, certo ab illo occidetur, potest licetè permittere se occidi, vt non occidat inualorem. ibidem, & pag. 197. n. 1207

Nemo vnquam se potest morti offerre, faciendū aliquam actionem positiuam, qua operetur directè suæ morti. p. 190. n. 1193

Extremè egentem cibo non sumere panem sibi oblatum, vel quem habet, an sit se occidere. pag. 191. n. 1796.

Duobus modis potest quis suæ neci cooperari negatiuè, & indirectè, vel directè, & explicatur. ibid.

Offerre se morti negatiuè, seu in extrema necessitate nolle conservare propriam vitam, vel conservari potest, an & quando sit peccatum, quæ actus virtutis. p. 293. n. 1197.

Negligere

Index Rerum notabilium

Negligere, seu nolle conferre vitam propriam corporalem pro salute temporali Reipublice, vel spirituali proximi, est licitum, & actus virtutis. p. 297. n. 1202

Laudabile, & actus virtutis est pro quolibet proximo saluando exponere se periculo mortis non certo, sed tantum probabili cum spe tamen euadendi, & explicatur exemplis. p. 298. n. 1210

Homo potest exponere periculo vnum membrum sui corporis pro salute totius, & etiam pro salute alterius membri excellentioris, non vero equalis. pag. 296 n. 1204

Ad tuendum honorem, famam, & facultates non simpliciter necessarias vite sustentandae non licet se exponere certe morti, sed bene periculo mortis cum spe euadendi. ibid. n. 1205

Pro conferenda vita propria corporali, & etiam proximi priuati, tenemus necessaria statui, & superflua naturae dare. ibid.

Possimus licite exponere membrum pro conferenda vita corporali proximi, si ex lisione membri non prauideatur certa mors. pagin. 1297. numero 1206

Famulus pro seruanda vita, & bonis temporalibus domini potest se exponere periculo probabili mortis, non tamen certe morti, nisi ex vita Domini pendat vel propria vita, vel conseruatio boni publici, & totius Reipublicae. p. 297. n. 1208

Vasallus, qui a Domino recepit feudum cum promissione defendendi Dominum, & eius domus, non tenetur, nec licite potest pro vita Domini exponere se certo mortis periculo, nisi ex vita Domini pendat bonum publicum. ibid.

Seruus iuxta legem ciuilem in extrema necessitate debet propriam vitam corporalem exponere certe morti pro vita Domini conseruanda. ibid. n. 1209. Talis lex in conscientia non obligat, neque est seruanda, nisi ex Domini vita pendat bonum publicum. ibid.

Debet tamen seruus se exponere probabili periculo mortis pro conseruanda vita Domini. ibid.

Pro amico quia ratione licet vitam exponere, & quando nec ne sit actus virtutis. pag. 294. num. 1200. & p. 298. num. 1210. 1211. vide verbum sequens.

Charitatis Ordo.

In equali necessitate corporali nostra, & proximi priuati homo potest licite iuxta regulam charitatis sibi potius, quam alteri subuenire. pag. 287. num. 1188

In extrema necessitate corporali propria, & proximi priuati an licitum sit vite nostrae corporali praefere vitam corporalem eiusdem proximi ex motu charitatis, vel fortitudinis, vel gratitudinis, vel amicitiae, aut consanguinitatis, aut affinitatis. Affinitatis. p. 288. & seq. n. 1189. 1190. & 1191. Negutia. pag. 294. num. 1200. & sequentibus, vsque ad 1213

Charitas ceteris paribus magis inclinat ad sui, quam ad aliorum amorem; & quomodo intelligendum illud Matthaei Diliges proximum sicut teipsum. p. 287. n. 1188

Ordo charitatis diligendi magis seipsum, quam proximum etiam quoad vitam corporalem, an sit tantum de consilio, an vero de precepto: non esse de precepto vna sententia pag. 289. n. 1191. Contraria sententia. ibid. & p. 294. n. 1201

Duos extreme egentibus in naufragio, & existente tantum vna tabula; quia alter tantum naufragantium potest saluari, nullo possidente tabulam, vnius estis possit praecipitare tabulam, potest tamen licite illam relinquere alteri priuato, a quo non dependet bonum publicum Reipublicae. p. 291. n. 1195

Duos autem egentibus cibo; si vnus tantum adsit panis sufficiens ad conseruandam vitam vnus solus, an si vnus eorum iam panem possidet, licite tradere possit alteri cum certo vite periculo. ibid. n. 1196

Ob bonum publicum temporale, vel bonum spirituale alterius extreme egens cibo potest licite panem vnicum, quem habet tradere alteri extreme egenti, & cur id liceat, & non sit interimere. p. 293. n. 1197.

In extrema necessitate quis non potest negligere propriam vitam pro conferenda vita alterius, quando tenetur se conseruare ex obligatione iustitiae, vel pietatis. ibid. n. 1198.

Non conseruare vitam propriam corporalem in extrema necessitate ad conseruandam vitam corporalem alterius ex sola ratione generali, quia proximus est, peccatum mortale contra ordinem charitatis est, non vero veniale tantum. ibidem numer. 1199.

Patre, vel matre, & filio existentibus in extrema necessitate corporali, seu vniique succurri non possit, filio potius subueniendum esse affirmant aliqui. p. 298. n. 1213. 1214. Contrarium verius. p. 299. & sequent. n. 1215. 1216. 1219. Extra extremam necessitatem existentibus patre, & filio in equali necessitate potius est succurrendum filio sub potestate, vel cura sua. p. 300. n. 1220. 1221. Prius patri si filius non sit sub potestate, & cura. ibid. eodem numero 1221

In extrema necessitate parentis, & amici, ac benefactoris insignis an potius succurrendum parenti. pag. 301. & seq. n. 1224. 1226. An filius, & vxor praefereendi amico, & benefactori priuato. p. 302. n. 1225. 1226. Pater an, & quando praefereendus matri, cum vterque aequaliter egent. ibid. & sequ. 1227. 1228

In equali necessitate corporali aut paterni, & matris an potius matri, quam aui subueniendum. p. 303. n. 1229. 1230

Coniuncti coniunctione naturali praefereendi coniunctis affinitate, vel coniunctione humana; & ex coniunctu naturali coniunctiores, & ceteris paribus pater, & mater omnibus aliis praefereendi ibid. n. 1230.

Parentibus, & vxore extreme egentibus, potius parentibus succurrendum, quam vxori ex propriis boni mariti, vxori prius ex bonis dotabilibus. p. 304. num. 1232. 1233. Extra extremam necessitatem vxor parentibus praeferenda. pag. 305. numer. 1244

In extrema necessitate filij, & vxoris, vel filij, & matris, cui potius succurrendum. ibid. numer. 1235; 1236

Si petuerit praeferat ordo succurrendi, an sit peccatum veniale, vel mortale. pag. 306. num. 1237. 1238

Concurrentibus in necessitate extrema filius legitimus, & naturalibus cum filiis illegitimis, vel naturalibus cum spuriis, vel legitimis, & naturalibus, aut illegitimis cum adoptiuis quis eorum debeat praeferi. ibid. 1239

Ado paterno, aut materno, vel aui paterna, aut materna concurrentibus in extrema necessitate cum consorte, cui potius subueniendum. p. 307. n. 1240. & duobus seqq.

Extra extremam necessitatem sorori, & sobrinae potius succurrendum quam fratri & sobrino. ibid. n. 1244. in extrema fratri, & sororis vtrique coniunctionum, aut ex vna parte tantum, vel fratri, & patri, vel cui potius subueniendum. ibidem num. 1245.

Concurrentibus in eadem extrema necessitate duobus

Index Rerum notabilium.

- bas confanguineis transfusilibus ultra secundum gradum, cui potius succurrendum. *ibidem* num. 1246
- Quid concurrentibus ascendentibus, vel descendenti-
bus ultra secundum gradum cum amico, vel insigni
benefactore. p. 108. n. 1247. 1248
- Quid concurrentibus extraneis nostræ curæ commil-
sis cum confanguineis transfusilibus. *ibidem*. num.
1249.
- Quid concurrentibus sanguine coniunctis cum ex-
traneis sanctioribus. p. 309. n. 1250
- Quid concurrentibus patre hæretico, vel infideli, &
alio fidei, vel sancto. *ibidem*. n. 1251
- Debitor extrema, vel graui necessitate propria, & suo-
rum, si in tali necessitate non reperitur creditor,
debet differre restitutionem impendendo rem alienâ
ad subueniendum sibi, vel suis. pag. 310. num.
1252
- Creditori extreme egenti in tali necessitate constitu-
to per subtractionem rei suæ quam possidebat, sub-
ueniendum posthabito patre, & quocumque alio
coniuncto in tali necessitate existente. *ibidem*. n. 1253.
- Si a debitore non fuit iniussu constitutus in tali
necessitate, potest debitor, extreme egens subuenire
sibi re aliena siue prius, siue simul inciderit credi-
tor in eandem necessitatem. *ibidem*. & sequi. n. 1254.
1255. Reiciuntur Doctores oppositum sentientes.
p. 311. n. 1256. 1257
- Patre, aut matre, aut filio, aut vxore debitoris existen-
te in extrema necessitate, in qua etiam sit constitu-
tus creditor, potest licet, & tenetur debitor potius
re aliena subuenire patri, &c. quam creditori. pag.
312. n. 1259. 1260
- Fratribus, aut aliis confanguineis debitoris creditoribus
in extrema necessitate, cum creditore, credito-
rine potius, an confanguineo succurrere debeat de-
bitor. *ibidem*. n. 1261
- Quid si amicus, vel benefactor debitoris concurrat
in eadem necessitate cum creditore. *ibidem*
- Quid concurrente quouis proximo cum creditore. *ibi-
dem*.
- Si princeps, & pater sint in extrema necessitate cor-
porali, cui potius filius succurrere debeat. *ibidem*. n.
1262. *vers. ex quibus.*
- Vide verbum præcedens. Verbum, *Necessitas extre-
ma, necessitas gravis, Res publica.*
Cibaria, Cibi.
- Cibi nomine comprehenduntur panis, carnes, & alia
edulia pro qualitate, & conditione personæ. p. 16.
n. 46.
- Plurimum ad sanitatem confert cibus nutriti simili-
bus, & conuenientibus cum alendi natura. p. 73. n.
299
- Clericus beneficiatus.*
- Clerici filia spuria etiam ex fructibus beneficij dota-
ri potest, si aliunde dotari non possit. pag. 49. num.
302
- Pater sponsi, vel spurie: Clericus beneficiatus, an &
quid possit relinquere, seu dare filio, vel filie spuri-
is, ætenta constitutione Pij V. pagin. 53. num.
216
- Frater Clericus beneficiatus ex redditibus beneficij
Ecclesiastici potest fratres, & sorores pauperes ale-
re, & dotare. p. 135. n. 369. Et etiam vterinos tan-
tum, imo etiam spurios pauperes, imo tenetur,
quando non habet alia bona propria. p. 136. num.
370. ad 573
- Patruus Clericus beneficiatus ex redditibus Ecclesia-
sticis potest, & tenetur alere, & dotare sobrinos,
& sobrinas. p. 139. n. 586
- Frater, & patruus Clericus beneficiatus ex redditibus
Ecclesiasticis dotans sororem, & sobrinam pau-
perem, possit, & tenetur in contractu dotis appo-
- nere pactum vt dos soluto matrimonio ad Eccle-
siam reuertatur. *ibidem*. n. 587. 588
- Vide verbum, *Excommunicatus.*
Coitus damnatus.
- Coitus coniugati cum soluta an sit lege civilis damna-
tus, & punibilis. p. 42. n. 176
- An coitus cum publica meretrice. *ibidem*. fin.
- Collegialis.*
- Vide verbum, *Liti expensis, &c.*
Compensatio, compensandi animus.
- Compensatio, quæ a lege inducitur fit tantum pro ra-
ta. p. 39. n. 166
- Compensatio non fit de credito vnus cum debito al-
terius. p. 40. num. 171
- Soluens inuito creditore compensat cum eo, si erat
debitor illius, pro quo soluit. pagin. 222. n. numero
947
- Compensatio non datur in alimentis pauperi debitis,
nec in pensione pro alimentis reuerata, nec in
charitativo subsidio, nec in saluti Doctorum, nec
in decimis, nec in debito iudiciali. pag. 269. num.
1132
- Vide verbum, *Animus compensandi. Repetitio alimen-
torum præstatorum.*
- Conditio.*
- Conditio appolita in secundo legato, non censetur
repetita in primo. p. 40. n. 169
- Qui potest facere, vt possit conditioni parere, iam
posse videtur. p. 182. n. 779
- Confiscatio.*
- Iure communi *Auth. bona damnatorum, Cod. de bonis
proscriptorum, & ex consuetudine vniuersali*, exis-
tentibus ascendentibus, & descendentibus vsque
ad tertium gradum inclusive non est locus confiscati-
oni bonorum propter quodcumque delictum:
exceptis crimine hæresis, & crimine læsæ Maiestatis.
p. 102. n. 407. 408. 409
- Vide verbum *Fiscus.*
- Confanguinei quoad alimenta confanguineis pauperi-
bus danda.*
- In defectum parentum ascendentium, & aliorum, qui
ad alimenta præstanda tenentur, valde conueniens
est, vt filij pauperes alantur ab aliis confanguineis,
si sint diuites, & præsertim si inter eos detur succel-
sus ab intestato. p. 142. n. 596
- Conseruatio.*
- Maiori diligencia conseruantur quæ cum laboribus
acquiruntur, quam quæ nobis relinquuntur. p. 279.
n. 1166
- Consuetudo.*
- Consuetudo potest ius naturale minuire, augere, di-
stinguere, non in totum aufert; atque adeo contra-
rius naturale inducta non valet. p. 75. n. 313. Vnde
non valet consuetudo, quod filij à parentibus non
alantur. *ibidem*
- Consuetudo publica aliquid faciendi, licet irrationa-
bilis excusat saltem in foro externo à delicto, & à
pœna. *ibidem*. n. 314
- Copulatio.*
- Copulatio requirit concursum vtriusque copulati.
pag. 39. num. 167. Copulata habentur pro vno. *ibi-
dem*.
- Correlatio.*
- Dispositum in vno correlatiuorum habet locum in
alio. p. 219. n. 934
- Lex noua corrigens antiquam in nouo correlatio-
num censetur etiam corrigere in alio. *ibidem*
- Creditor.*
- Aliud pro alio solui non potest inuito creditore. p. 17.
n. 50
- Creditoribus patris debitoris an ex usufructu bonorum
adventitiorum, aut fideicommissariorum eisdem
adiudicatio, dum pater viuus, teneatur ad alimenta

Index Rerum notabilium

ta filiorum, & etiam eiusdem patris usufructuarij. p. 115. n. 487. ac si sed & quando, & p. 188. num. 814

Crimen lesa Maiestatis humane, & Divinae.
Vide verbum *Confessio*, *fiscus*, *pena*, *puna Reorum criminis lesa Maiestatis*.

Calpa.

Calpa vnus non debet alteri nocere. pag. 27. numer. 102

Calpa debet tenere suum auctorem, non nocere Innocenti. p. 755. n. 666

Calpa ad casum non ordinata non est considerabilis. p. 160. n. 675.

Curator quoad restitutionem alimentorum minori praestatur.

Vide verbum *Repositio alimentorum praestorum*.

D

Damnatus ad mortem.

Illo iussu per sententiam damnato, ut in adia per eat, pater potest licet alimēta, seu cibos subministrare, non tamen tenetur. p. 30. n. 118. Imo etiam alij exceptis iussu ministris. ibid.

Damnatus, ut fame moriatur, non tenetur cibos oblati edere, potest, si velit, licet edere. ibid.

Damnatus ad mortem, & si licet potest fugere & carere, non tamen tenetur. p. 291. n. 1196

Vide verbum *Deperitatus*.

Damnus.

Non est eadem ratio lucri, & damni. pag. 181. num. 797-798

Debita.

Vide verbum *Alere*, *charitatis Ordo*, *Debitor*.

Qui alimenta praestare tenetur, non cogitur soluere debita alimentarij, nec penam. p. 20. n. 69

Debita pro alimentis filiorum, vel uxoris facta à patre, vel marito, quoad eorum solutionem, quando pater, & maritus non potest soluere.

Si pater, vel maritus tempore actus contracti, quod consumpsit ad alenda filias, vel uxorem, erat diues, nec filij, nec vxor ex proprijs bonis tenentur ad solutionem. n. 339. n. 1334. Nec etiam si eo tempore erat pauper, & postea effectus est diues. ibidem n. 1335

Si pater inops, vel maritus inops mutuum pecuniam accipit, quam in alendis filiis, vel alenda vxore consumpsit, postea, non est soluendus, neque in vita, neque post mortem, quia defunctus nullis relictis bonis proprijs, an filij, & vxor teneantur, & cogi possint, & debeant de suo, ex prospectivè bonis talem pecuniam creditori patris, vel mariti soluere. Negativa. p. 341. n. 1344. ad 1355. Affirmativa p. 340. n. 1357. ad 1343. & p. 341. n. 1356. ad 1365. Quae extenditur, quomvis filij, & vxor tempore mutui essent inopes, ut in hoc casu teneantur pro rata alimentorum sibi correspondenti. p. 345. n. 1364. Si eo tempore erant diuites tenentur soluere totum mutuum expensum in alenda tota familia ibid. Extenditur eadem affirmativa. Etiam si filij hereditati paternae, & vxor hereditati viri, & lucris constante matrimonio acquisitis renunciaverint. p. 344. num. 1363. Iuxta eandem affirmatiuam primogeniti, qui nihil aliud bonorum praeter maiorem à patre acceperit, tenentur in vtroque foro soluere debita à patre facta ad alendum ipsos, mercedem famularum, & vestes, ac cibaria familiarum. pag. 340. num. 1343

Si res empta pecunia mutuo accepta à patre vel marito, qui non est soluendus extant apud filios vel vxor-

reman tunc filij, & vxor creditori teneantur soluere mutuum, aut dare res illas. p. 343. & sequen. n. 355. 1365. Quid si merces patri, vel marito vendita ab ipso fuerint recunditae, & pretium consumptum pro alimonia filiorum, vel uxoris, & familiae. p. 340. n. 1343. versic. extenditur.

Filij, & vxor an teneantur ad soluendam pensionem domus. ibid.

Vxor soluto matrimonio an teneatur de suo soluere debita facta à marito, quae consumpsit in alimentis vxoris superfluis, & ultra exigentiam dotis, an vero possit adhuc integram dotem repetere. p. 342. n. 1349. & p. 344. n. 1362

Creditor patris, vel mariti non potest in foro externo cogere filios, & vxorem ad soluendam pecuniam à patre, vel à marito acceptam sub pretextu quod accepta sit ad alendum eos, & familiam; nisi probet vere fuisse in eam causam alimentorum consumptam. p. 345. n. 1366. ad obligationem in foro conscientiae lat est scire consumptum fuisse in alimenta. ibid. In eodem foro nulla est obligatio filij, vel vxoris, si ipsi confiterentur in alios usus illicitos fuisse insumptam. ibid.

Decima.

Decima praedialis Ecclesiae, vel parochiae debita ex speciali ratione solui debet de omnibus fructibus non deductis expensis. p. 180. n. 789

Debitor.

Debitor an & quando cogi possit ad soluendum vnum pro alio. p. 17. n. 30

Debitor non est grauandus ultra illud, ad quod tantum verisimiliter se obligauit. p. 23. n. 78

Debitor ne grauem patiar necessitatem non tenetur debitum creditori restituere. pagina 11. numer. 460

Si debitor creditori id quod illi pure debet legat in diem, vel sub conditione, valet legatum. p. 152. num. 648

Datum à debitore in dubio praesumitur datum in causam extinguendi debiti. p. 217. n. 926

Frater debitor sororis, & extraneus debitor mulieris, si illam dotet, praesumitur fecisse animo compendandi. ibid.

Debitor, qui dando pecuniam se redditit impotentem ad soluendum debitum, vtrum rem donatam propria auctoritate possit iterum arripere, & donatarius tenetur illam dare. p. 107. n. 1144

Vide verba sequentia, verbum *Charitatis Ordo*, *Creditor*.

Debitor Dilapidator bonorum.

Vide verbum, *Dos*, *Pater Dilapidator*, &c.

Debitor quoad obligationem deferendi debitum ad domum creditoris diuersi, vel eiusdem domicilij.

Quando debitor ex contractu, & creditor sunt diuersi domicilij, & fori debitor non tenetur debitum, seu rem soluendam deferre ad domum creditoris, ubi in contractu, non sit deputatus locus solutionis. p. 168. n. 731

Debitor, qui recuperantiam, & obsequium debet creditori tenetur deferre debitum ad domum creditoris diuersi fori. ibid. n. 732

Debitor tenetur deferre debitum ad domum creditoris, quando alias debitum esset inuente. ibid. num. 733

Debitor, & haeres, qui empta solage debitorum, aut alimēta in vno loco, cogitur in futurum soluere in eodem loco iuxta communem Doctorem. p. 168. 734. Contrarium. p. 169. n. 740

Quando debitor, & creditor ex contractu sunt eiusdem fori, & debitum absque expensis potest solui, puta quia sunt redditus pecuniarum tamen tenetur deferre debitum ad domum creditoris. ibidem num. 738

Index Rerum notabilium.

vo 741. & pagina 170. numero 142
*Debitor quoad liberationem, vel non liberationem re
debita ante perfoluit onem percunt, vel po
recepta.*

Debitor generis non liberatur re ante solutionem ca
fu fortuito pereunte pag. 170. n. 745. Limitatur si
debitor quantitatis illam obulerit creditori, quæ
post obligationem perit casu fortuito, nam tunc li
beratur ope exceptionis. ibid.

Ante solutionem periculum rei soluendæ regulariter
est debitoris. ibid. n. 742

Debitor vini, olei, frumenti, & bonorum alterius speci
ci in genere re missa ad creditorem in incerte ca
sa fortuito perempta, perit debitoris. ibidem nume.
746.

Debitor generis respectu certæ speciei, v.g. frumenti,
ex tali fundo, re perempta liberatur debitor illa re
perempta. ibid. n. 747

Decalogi præceptum quartum.

Quanti præcepti Decalogi obligatio non fundatur
primario in virtute grauitudinis, sed in virtute p
tatis naturalis, quæ per se primo intenditur. pag. 6.
n. 15.

Declaratio.

Declaratio non retrahitur ad tempus actus gesti,
quando tempore medio quæsitum est ius tertio.
p. 217. n. 928

Delinquens.

Vide verbum, *Esse.*

Deportatus.

Filius deportatus pater, & patri deportato filius tenetur
præbere alimenta vite necessaria. p. 30. n. 117. sic
& damnato ad trirèmes. ibid.

Deportatus non amittit ea, quæ sunt iuris gentium,
& naturalis, sed ea solum quæ iuris ciuilibus. ibi
dem.

Per deportationem quis efficitur homo nouus, &
amittit omnia iura communia, secus per bannum.
ibid.

Determinatio.

Determinatio respiciens plura determinabilia æqua
liter omnia determinat. p. 40. n. 170

Dictio.

Dictio taxatiua tantummodo excludit omnes casus
præter expressos. p. 35. n. 144. non excludit similes.
ibid. & p. 36. n. 150.

Dictio, nisi posita post negatiuam assumat. pag. 39. n.
361

Dispensatio.

Vide verbum, *Religio quoad dilationem ingressus, &c.*
& *Religiosus professus, &c.*

Dives.

Alimenta ex consuetudine, vel discretione legis, aut
hominis, & iure actionis debita etiam diuiti, & ha
benti aliunde, vnde se aliat, sunt præstanda. pag. 15.
n. 45.

Alimenta à primogenito ex lege, vel consuetudine se
cundogenito, & aliis fratribus debita eidem licet
diuitibus, præstari debent: & ad illa etiam præteri
ta datur actio. ibid.

Dolo.

Dolo facit, qui petit, quod restitutus est. p. 25. nume
ro 88.

Dominium.

Bona semper præsumuntur illius, peres quæ sunt re
perta. pag. 256. n. 8084. ex possessione præsumitur
dominium. ibid.

Donans, Donatio

Vide verbum, *Animus donandi.* Et verbum *Repetitio*
alimenti, præstari.

• *Donatarium omnium bonorum patris quoad obligatio
nem filiarum.*

Donatarium omnium bonorum ex titulo me re lucrat

uo possidens, an cogi possit alere filios donitoris
inopes, & etiam spurios. pagin. 114. num. 481. &
482

Dos

Dos minor datur filie spurie, vel naturali, quam filie
legitimæ. p. 11. n. 33

Dos an sit titulus lucratius, an vero à marito habeat
ur in titulo oneroso. p. 61. n. 207

Dos immensa, & inofficiosa à parentibus filie legi
timæ tradita, an constante matrimonio quoad ex
cessum possit reuocari à marito. pag. 52. num. 210.
212

Dos est proprium patrimonium filie pag. 58. n. 142.
Discrimen inter dotem, & alimenta. ibid. & p. 17.
n. 493.

Dos an subrogetur loco alimentorum, vel potius detur
ex causa publica, vt mulieres inueniant viros, & ne
meretricandi periculo maneant, exposta. pag. 52.
n. 211.

Dos constante matrimonio ob vergentiam mariti ad
inopiam, potest ab vxore repetiri nec maritus ab exa
ctione se potest eximere offendo fidei iussores. p.
190. n. 83. 2. & p. 91. n. 835.

Dos constante matrimonio ob inopiam viri restituta
vxori, an si vit postea efficiatur diues, & industri
osus reuerti debeat ad maritum. Affirmatiua. p. 192.
n. 8. 9. Negatiua. pag. 193. & sequentibus. n. 845.
849

Dotis, seu bonorum dotalium dominium naturale an
vxor constante matrimonio semper retineat, & ma
ritus habeat solam administrationem. p. 192. & seq.
n. 840. 841

Bona pro dote vxori ob vergentiam mariti ad ino
piam consignata an acquirantur vxori non solum
quoad custodiam, & administrationem, sed etiam
quoad dominium. p. 193. n. 842. 843. 845.

Consignatio bonorum dotalium, vel pro dote hypo
thecarum vxori facta constante matrimonio, ma
rito ad inopiam vergente non est solum assicura
tio, sed vera, & propria restitutio, sicut illa, quæ fe
ret soluto matrimonio. ibid. n. 843.

Si maritus efficiatur diues lite pendente ante senten
tiam, vel etiam post sententiam iudicis ante illius
executionem, non restituitur dos. pag. 194. num.
851

Vide verbum, *Heredes mariti.*

Dotandi obligatio quoad parentes

Constante matrimonio neque pater, neque frater fi
liam, & sororem semel dotatam, quæ dotem etiam
absque sua culpa amisit, tenetur iterum dotare. p.
133. n. 558

Pater filiam à se dotatam semel, si dos absque eius cul
pa sit amissa, tenetur iterum dotare. ibid. n. 559

Cessante patria potestate, regulariter cessat donandi
necessitas, quæ ab illa descendit. p. 148. n. 629

Filix ingratus, & exheredatus tenetur pater dare do
tem iuxta quantitatem alimentorum ad sustentan
dam vitam necessariorum. p. 152. n. 649

*Dotandi obligatio quoad patris heredes, primogenitum,
& possessorem primogenituræ, & maioratum.*

Onus dotandi transit in heredes patris defuncti. pag.
95. n. 386.

Vide verbum, *Primogenitum quoad obligationem do
tandi, &c.*

Dotandi obligatio ex redditibus Ecclesiasticis.

Vide verbum *Clericus, Beneficiarius.*

Dotis interuentum.

Vxor vidua dum dos ei ab heredibus mariti post an
num luctus dos in pecunia, vel mobilibus consi
stens non restituitur, an possit petere dotis inter
uentum, seu interelle. p. 100. n. 872

E

Index Rerum notabilium.

E

Educatio filiorum.

Parentibus, sicut & ceteris animantibus, & bellis quantumvis suis inest innatus instinctus, & appetitus educandi, & alendi filios à se genitos p. 3. n. 4. Vnde educatio filiorum dicitur esse iuris naturalis. ibid.

Egestas extrema.

Extrema egestas censetur, quando quis non habet à quo alatur. p. 82. n. 342. Item extrema egestate laborare censetur qui est egenus attenta qualitate suae personae. p. 86. n. 352

Emancipatio, Emancipatus.

Emancipatio non tollit iura sanguinis. pag. 29. num. 107

Pater tenetur praestare alimenta filio emancipato. ibid.

Emptor.

Emptor in redhibitoria restituit non solum fructus, sed etiam quod venditor eidem soluit ratione morae in tradenda re. p. 151. num. 1066. & p. 153. n. 1071

Aequalitas.

Aequalitas inter filios seruanda, & illis aequalia alimenta à patre praestanda. p. 15. n. 87

Error.

Error impedit consensum. p. 122. n. 947
Solutum per errorem in causam piam an possit repeti. p. 122. & seq. n. 950. 954. 955

Mulier, quae falso credens se esse adstrictam onere dotandi puellam, cum non esset, illam dotauit, an, & quando repetat, vel non repetat dotem solutam. ibid. n. 950. 954

Qui falso credens se esse heredem, vel esse obligatum, cum non esset, soluit legatum piam Ecclesiae, detecto errore potest repetere ab eo, qui verè debebat legatum, & si nullus erat debitor, nullum debitorum potest repetere ab Ecclesia, cui soluit. p. 123. n. 951

Vide verbum, *Repetitio alimentorum praestitorum.*

Excommunicatus.

Clericus excommunicatus non est alendus de fructibus beneficij, nisi in extrema necessitate, & existenti gravi eius inopia. p. 31. n. 120

Vide verbum, *Alimenta quoad filios, quibus à patre debentur.*

Exhereditatio, Exhereditatus.

Vbi filius, vel filia potest exhereditari ex causa, ob quam possit ad mortem condemnari, petuari potest alimentis vitae simpliciter necessariis. p. 153. num. 651

Quae sint iustae causae exheredandi filios & an praeter in iure expressas sufficiant aliae similes, vel grauiiores. ibid. n. 653. Inter has causas, an comprehendatur haec, scilicet si filius fam. minor 25. annis ipsis parentibus inuitis nubat. ibid. 654. 655. 656

Iure antiquo filius praesumebatur iuste exhereditatus à patre, & ipso filio incomberebat onus probandi exheredationem fuisse iniustam; hodie haec debet probare fuisse iustam. p. 213. num. 978

Vide verbum, *Alimenta quoad causas iustas illa denegandi.*

Expectare.

Non est id expectandum, cuius eventus nullum omnino pariturus esse effectum. pag. 263. numer. 1109. sine.

Expense.

Agenti vtiliter pro Ecclesia etiam sine mandato conceditur repetitio expensarum pro negotiis Ecclesiae factarum. p. 158. n. 1091

Expense alimentorum.

Vide verbum, *Repetitio alimentorum praestitorum.*

Expense litu.

Qui habuit iustam causam litigandi succumbens in causa, neque in foro exteriori, neque in foro conscientiae tenetur restituere adversario victori expensas in lite factas. p. 153. n. 1070

Quae sint iustae causae litigandi à condemnatione expensarum excusantes. ibid.

Vide verbum, *Litu expense litigator pauper.*

Expositi infantes quoad alimenta illis prebenda.

Expositi qui dicantur. p. 145. n. 614

Infantes expositi, quorum parentes ignorantur sunt alendi ab hospitali ad hunc effectum constituto. p. 142. num. 597. Hoc vero deficiente ab Ecclesia, seu eius Reclatore, vel à Domino loci, vel à communitate, vel pro rata facultatum à Clericis laicis, magistratu; vel ab eo, ad cuius ianuam sunt expositi. ibid. n. 598. ad 601

Praelatus monasterij, ad cuius ianuam infans exponitur, an & quando teneatur expensis monasterij providere illi de alimentis, & an expediat eundem Praelatum suscipere impensis monasterij educandum. p. 143. n. 601

Is ad cuius ianuam infans expositus est, an, & quando licet possit ad ianuam alterius exponere. p. 145. n. 609. ad 612

Vide verba sequentia.

Exponentes infantes.

Parentes inopes impotentes ad eos alendos non peccant exponendo suos filios infantes in hospitali; vel deficiente hospitali ad ianuam alicuius, vel Ecclesiae, curando, ne infans periclitetur interim, donec ab aliquo recipiatur. p. 143. n. 60 aliter exponunt filium illegitimum, aut spurium ad crimen tegendum, infamisque, aut mortem vitandam. ibid. n. 603

Ex natura rei, & secus aliqua legitima causa excusante grauissimum est peccatum exponere filios tam legitimos, quam illegitimos. pag. 144. numer. 605

Parentes illos exponentes ad hospitale, si sint diuites, an teneantur restituere hospitali expensas alimentorum. ibid. n. 606. 607

Parentes eorumdem infantum illegitimos, & spurios in hospitali expositos, postquam ab infamia excesserint, curam habere debent, necessariam subministrare iuxta statum, & an possint obtinere eam bonorum portionem, quam iuxta leges loci tenentur illis dare, vel relinquere. ibid. n. 608

Pater potest agnoscere filium expositum, quia agnitione sequuta censetur filius legitimus, & haeres patris. p. 148. n. 628

Pater exponens filiam non eximitur ab onere illam dotandi. ibid. n. 629

Pater, & Dominus repetens filium, aut seruam ab alio ipsis ignorantibus, aut inuitis expositum soluit expensas in alendo, vel educando puero in aliqua arte factis, nisi vindicet à fure, cui nil restituere debet. ibid. n. 630

Vide verba sequentia.

Expositum infans, aut languis domus pama.

Patet exponens filium infantem, vel si alius exponat ipso scienter, & non contradicte amittit in eum patriam potestatem, & filius efficitur sui iuris. pag. 146. n. 615. Item si exponat filium languidum: vel ei denegat alimenta. ibid.

Filius impie à patre expositus, postea patrem occidens non punitur poena patricidij. ibid.

Exponens seruum infantem, aut languidum cuiuscunque aetatis, aut ei denegans alimenta perdit ius seruutis, & si patronus exponat libertum infantem, vel languidum amittit ius patronatus. ibid. n. 618. idem

Index Rerum notabilium.

idem si patronus neget alimenta. *ibid.*
 Priuatio patrie potestatis, iuris seruitutis, & patronatus prædicta incurritur ipso facto. *ibid.* num. 619
 Vbi filio, seruo, vel liberto adultis egenis negantur alimenta, an ad incurrendas præfatas penas requiratur interpellatio, seu filij, serui, vel liberti petitio alimentorum præmissa. *ibid.*
 Si filius, seruis, adultis non languidis, sed sanis egenibus negentur a patre, vel Domino alimenta, an ab illis incurritur præfata priuatio potestatis. *ibid.* & seq. n. 620. 621. Et quæ nam alia pœna ab iisdem incurritur, si ob negata alimenta filius, vel seruus moriatur. *ibid.*
 Exportantes impie filium, seruum, aut libertum infantes ultra priuationem patrie potestatis, &c. Sunt puniendi alia pœna iudicis arbitrio. pag. 147. num. 622
 Pater exponens impie filium, an non solum impediatur acquirere in posterum vsumfructum bonorum aduentitiorum filij, sed etiam amittit vsumfructum antea acquisitum. *ibid.* n. 623
 Pater, & dominus necessitate coacti exponentes filium, vel seruum infansem exsulantur à prædictis pœnis *ibid.* n. 624. & seq.
 Si patre, vel domino ignorante expositus est filius, aut seruus, pater, vel dominus potest repetere, cum sciuerit, & an soluat expensas educationis. p. 148. n. 627.
Expositus recipientes, & alentes.
 Recipiens, & alimentans filium, vel seruum expositum nullum in eius personam acquisit ius. p. 146. n. 617
 Pater filiam exponens, & non consentiens in eius nuptias cum nutritoris filio alimentorum expensas soluere tenetur. p. 147. n. 621. Et quid si solum filia renuat, vel filius nutritoris sit valde dispar ætatis cum illa. *ibid.* fin. Item an sit dicendum, si exponens filium recuset cum nubere cum filia nutritoris. *ibid.*
 Qui collegit, & aluit filium a patre volente, aut consentiente expositum, qui non tenebatur colligere, & alere, an possit repetere à patre expensas alimentorum factas sine expresso animo, aut expressa protestatione repetendi. p. 149. n. 632. 633. Impensa facta pro erudiendo puero exposito in bonis artibus à patre solui debet. *ibid.* 634. Item impensam alimentorum factam animo, aut protestatione repetendi, potest nutritor repetere in utroque foro. *ibid.* n. 636
 Recollector alimenta filio, vel seruo exposito præstita expresse, vel implicite, intuitu pietatis, & amoris Dei non potest repetere. *ibid.* n. 637
 Infansem expositum consanguineum qui suscepit, & aluit, nec constata de animo repetendi, præsumitur in dubio aluisse intuitu pietatis contra recollector, & nutritor extraneus præsumitur aluisse animo repetendi alimentorum expensam. pag. 149. & seq. 638. 639. 640
 Hospitali non potest repetere alimenta præstita infanti exposito non obstante protestatione repetendi, nisi parentes essent diuites pagin. 150. n. 641
 Expositis non succedit ab intestato nutritor priuatus, neque filius, sed hospitali, vel Ecclesie, quod, vel quæ illum suscepit alendum. *ibid.* n. 642

F

Facere. Facium.

ID dicimus non posse facere, quod commodè, vel honestè facere non possumus. p. 11. n. 33

Factum requirens expensas quod reperitur factum, præsumitur factum ab eo, qui facere tenebatur, nec requiritur alia probatio. p. 107. nu. 896
 Factum semper quid præsumitur ab eo, qui facere tenebatur. *ibid.*
 Facta in collegio, vel capitulo probantur per testes de collegio, vel capitulo. *ibid.* n. 898
 Factum legitime non debet retractari. pag. 253. num. 1073
Fideiussor.
Fideicommissum.
 Bona fideicommissi possunt alienari pro alimentis, & dote eorum, qui descendunt à fideicommittente in infinitum, & maxime pro alimentis, & dote fratrum, & sororum cuiusque possessoris maioratus. p. 98. n. 358
 Frater pro dotata sorore vtrunque, vel ex parte patris coniuncta inope potest alienare bona fideicommissi à patre, vel aucto constituti, & an etiam pro dotata sorore vterina. p. 131. n. 547
 Pro dotata sorore vtrunque, vel ex parte patris coniuncta egenæ, an frater possit alienare bona fideicommissi à fratre relicti, & etiam si haberet bona propria libera. p. 131. & seq. n. 548. 549. An etiam pro dotata sorore vterina inope. pag. 132. num. 551
 Fideicommissi bona an possint alienari pro expensis causæ studij, & artium liberalium capendatarum. pag. 189. n. 825. 826. An ob causam militiæ, seu vbi filio grauato ematur dignitas. *ibid.* n. 828
Vide verbum, Bona fideicommissi. &c.
Fideicommissarius substitutus.
 Ius quæsitum substituto in bonis fideicommissi ob delictum possessoris fideicommissi aggregati: si postea à principe restituitur, amittitur. p. 105. num. 427
 Quid si bona essent incorporata, & eorum possessio à filio, vel substituto capta. *ibid.*
 Fideicommissio grauatur malè vtens bonis ad instantiam substituti cogitur restituere ante diem. p. 190. n. 832
Filia nupta quo ad alimenta.
 Pater tenetur alere filiam nuptam viro pauperi, qui non habet, vnde illam alat. p. 37. n. 152
 Filiam sine promissione dotis viro diuiti nuptam an pater teneatur alere, vel illi dare congruum dotem. *ibid.* n. 153. 154
Filius.
 Macula patris non nocet filio in iis, quæ sibi quæruntur alio medio, quam per patrem. pag. 69. numer. 285
 In favorabilibus, & ad eorum commodum filij concepti censentur nati. p. 105. n. 426
 Filij patris rei criminis læsæ Maiestatis in foro conscientie possunt aliquid de bonis paternis abscondere ad sui sustentationem etiam extra extremam necessitatem. p. 111. n. 460
Filij, quoad alimenta illis præstanda.
 Qui tenetur aliquem vt filium tractare tenetur illum alere. p. 15. & seq. n. 141. 151
 Filium alimentandi onus quomodo sit debitum naturæ. p. 36. n. 143. 146
Vide verbum, Alimenta quoad filios, quibus, &c. Parentes, Pater.
Filij quoad alimenta ab ipsi debita parentibus.
 Filii fidelis tenetur alere patrem infidelem, & alios ascendentes. p. 34. n. 134. 135. 136
 Aequalis est obligatio patris alendi filium, & filij alendi patrem iure naturali, & ciuili inspectis. pag. 82. n. 442. vbi. *Hinc manifestè.* Et quando pater, est pauper, & filij diuites, hi tenentur alere patrem, & totam familiam. p. 340. n. 344
Vide

Index Rerum notabilium.

Vide verbum, *Alimenta quoad filios, quibus, &c.*
Et y hereticorum, & rerum criminis lafe Maieftatis.
 Vide verbum, *Hereticus parricidii, & verbum Hereticus, parricidii, & rerum criminis lafe Maieftatis.*
Filius.
 Filius repetit impensam, quam fecit circa res patris, ut si illius debitum soluit. p. 119. n. 934
 Vide verbum, *Necessitas extrema, necessitas gravis, Religio quoad dissolutionem ingressus, Religiosus professus, votum Religiosum.*
Fiscus.
 Fiscus est quasi heres & successor delinquentis condemnati. p. 103. n. 411. Tenetur satisfacere creditoribus delinquentis, ibid. In eum transeunt omnes actiones actus, & passus, omneque obligationes naturales, & civiles delinquentis. ibid.
 Post bonorum publicationem delinquens liberatur à creditoribus pro valore bonorum, quæ in fiscum transeunt. ibid.
 Fideiussor postea datus non obligatur pro quanto caput fiscus, antea vero datus non liberatur. ibid.
 Fiscus quoad obligationem præstandi alimenta, dotes, legitimam ex bonis confiscatis filii, filiabus, & nepotibus delinquentis.
 Publicatis bonis omnibus paternis ob delictum lafe Maieftatis humanæ, vel diuinæ filius legitima reservatur, & debetur à patre. p. 101. n. 409. & à die publicationis non expectata morte condemnati. p. 103. n. 412. Capitur legitimam filij de manu filii. ibid. n. 413. Legitimam oneri sunt subiectæ etiam apud quemcumque à fisco causam habentem manent. ibid. n. 414. Et etiam si filius adoptivus à fisco debetur legitima. ibid. n. 415. & nepotibus confiscatis bonis aut. ibid. n. 416.
 Patri reservatur, & debetur legitima ex bonis filij delinquentis confiscatis. ibid. n. 417.
 Quanta lex legitima filius debita in casu confiscationis. &c. p. 104. n. 419. 420.
 Stante statuto quod medietas bonorum paternorum confiscatorum debetur filio, an si fuerint tres, aut ultra debeant habere totum patrimonium. ibid. n. 420.
 Filij emancipati, & filie per statutum exclusæ, &c. An faciant numerum, ut totum patrimonium habeatur exclusio fisco. ibid. n. 421. 422.
 Ascendentes bonis confiscatis filiorum, & descendendum habent solum legitimam regulariter illis debita. ibid. n. 423.
 Confiscatis bonis maternis ob matris delictum an filius debeat legitimam. p. 105. n. 424. & 425.
 Filiis conceptis post condemnationem, & publicationem bonorum patris non debetur legitima ex bonis confiscatis, bene quidem conceptis post delictum, & deportationem ante condemnationem, & quando pater non deportatur, sed tantum bannitur. ibid. n. 426.
 Patre post publicationem bonorum ex gratia principis restituito in pristinum filij non deducunt legitimam. ibid. n. 427.
 Ex bonis delinquentis confiscatis deducuntur dotes filiarum. p. 106. n. 428. Dotes, & donationes propter nuptias per parentes etiam post delictum ante condemnationem constituitur, & factæ sustinentur. ibid. n. 429.
 Alimenta filii fisco ex bonis paternis confiscatis præstare debet, & si legitima non sufficiat, supplet debet ex cæteris bonis. ibid. n. 430.
 Filius etiam illegitimus naturalibus, & spurciis alimentis à fisco debentur ex bonis patris publicatis. ibid. n. 431.
 Alimentorum, & dotium oneri bona confiscata manent subiecta, etiam si maneat peries alium à Jo. Angli. *De fisco De alimentis obligat.*

fisco causam habentem. ibid. n. 432
 Vbi vicia, vel alia quota hereditatis filio spurio debetur vigore statuti, deducenda est ex bonis confiscatis. ibid. n. 433
 Prædicta non procedunt in filiis legitimis conceptis post condemnationem, & publicationem. ibid. n. 434
 Vide verbum, *Hereticus parricidii, & verbum parricidii, & rerum criminis lafe Maieftatis.*
 Fisci quoad obligationem dandi alimenta, & litis expensas adversario contra ipsum litiganti.
 Vide verbum, *Litis expensas litigant.*
 Fœmina exclusæ à statuto quoad alimenta, & dotem.
 Filia ex consuetudine, vel statuto exclusæ à successione cum onere dotandi heres masculus tenetur alimentum congrue præstare, quæ non minuerent dotem, & illa interim percipit dotis fructus. p. 93. n. 376. 377. Proceedit etiam si statutum nihil de dote, & alimentis dicat. ibid. n. 378.
 Patruus ex statuto excludens filiam, vel neptem tenetur sobrinam alere & dotare. ibid.
 Procedunt ne prædicta si filia, vel sobrina exclusæ habeat matrem, vel avum matrem diuitem. ibid. n. 379.
 Frater.
 Vide verbum *Repetitio alimentorum fratrum.*
 Frater, ut frater quoad alimentum in subsidium fratris, & sororibus præstanda.
 Frater dives ut frater de iure humanum tenetur in subsidium alere sororem pauperem vtrunque coniunctam. p. 118. n. 490. Etiam fratrem pauperem vtrunque coniunctum. p. 119. n. 491. & 492. Et iuxta statum, & conditionem. p. 120. n. 493. Non ita tamen stricta obligatione, qua parentes. p. 119. n. 492. fin. An etiam frater, & sorori pauperi ex parte patris tantum coniuncti. p. 120. n. 494. 495.
 An etiam fratres, & sorores inopes vtriusque tantum. ibid. & seq. n. 496. & 497.
 De iure naturali in foro conscientie sub mortali obligante, an frater dives, ut frater in subsidium tenetur præbere alimenta fratribus, & sororibus pauperibus, & an pro dignitate, an solum vitæ simpliciter necessaria. p. 122. n. 503. ad 507. Quid in eodem foro conscientie stante dispositione legum. p. 123. n. 508. ad 511.
 Si frater, & soror pauperes sint, & frater dives non possit vtrique subvenire, magis obligatus est præbere alimenta sorori, quam fratri. ibidem. numero 511.
 Fratres dives, ut frater tenetur alere etiam fratres naturales egenos. p. 124. numer. 512. Etiam fratres, & sorores spurios vtriusque pauperes pro conditione perlonge. ibidem numero 513. 514. Etiam fratres, & sorores spurios ex parte patris egenos. ibid. & seq. 515. 516. 517.
 Etiam sorori nuptiæ aliunde non habenti tenetur dare alimenta vitæ necessaria. p. 125. n. 518.
 An etiam fratri, & sorori egenis iustè, aut iniuste à patre exhereditatis. ibid. n. 519. 520. 521. An etiam fratri inopi eiga se ingratus. ibidem numero 522. An fratri egeno, qui bona pro alimentis sibi à patre assignata male consumpsit. pag. 126. numero 523. ad 526. An fratri, qui ex bonis propriis vel artificio, vel officio potest honestè vivere in patria, vel extra patriam. ibidem & sequentibus numero 527. 528.
 Fratri, vel sorori, qui alimenta, & dotem semel à fratre tradita consumpsit, vel amisit, an frater iterum præstare tenetur. p. 160. n. 676.
 Frater, ut frater, quoad dotes sororibus in subsidium dandas.
 Frater dives, ut frater tenetur dotare sororem vtrunque vel ex parte fratris coniunctam, vbi

H h nec

Index Rerum notabilium.

H

Habitare, Habitatio.

Habitatio comprehenditur nomine alimentorum. p. 16. & seq. n. 46. 58

Simplici habitatione legata an veniant suppellex, & bona mobilia ad domus instructionem. p. 17. n. 5

Si debitor habitationis domus semel assignauerit habitationem, an & quando possit illam variare. ibid. n. 56

Habitatio alimentario prestanda intelligitur pro se, & eius vxore, & familia. p. 18. n. 57

Heres, heredes.

Heredes non repræsentant defunctum in iis, quæ cum persona defuncti extinguuntur. p. 84. & seq. n. 346. 349. fin.

Quæ ad defuncto, dum viuere abique necessitate præstabantur in eius heredem non transeunt. p. 86. n. 352

Quando quis per legem, aut contractum, aut vim voluntatem tenetur alere aliquem, illa obligatio transit in heredem. ibid. n. 353. non debet esse maioris conditionis, quam defunctus. pag. 87. num. 354

Heres repræsentat personam defuncti, & tenetur ad omnia, ad quæ tenebatur defunctus. ibid. n. 354. 355

Obligaciones personales efficientes personam in ordine ad rem, & quatenus habet rerum dominium, & illarum administrationem transeunt in heredem. ibid. n. 355

Voti puræ personalis obligatio non transit in heredem. ibid. Voti realis obligatio transit non ex vi voti, sed ex implicito contractu. ibid.

Defunctus, & heres censentur eadem persona. p. 89. n. 361

Officium iudicis, seu quod solo iudicis officio debetur transit in heredes. ibidem n. 363

Appellatione heredis testatoris regulariter veniunt omnes in infinitum. p. 165. n. 712

Heres tenetur solvere impensam Gabelle pro rebus, quæ dantur in alimenta pagina 169. numero 737

Quando sunt plures heredes debitoris non tenentur in solidum, sed solum pro hereditariis portionibus. p. 182. n. 1174. procedit in heredibus quoad legatarios. ibid.

Institutos heres ex causa, quam testator veram esse falso existimabat, cum esset falsa, non capit hereditatem; & institutio facta de aliquo tamquam filio non valet si consistit non esse filium. p. 124. n. 555

Vide verbum, *Alimenta quoad locum, &c.*

Heredes patris, vel aui paterni.

Heredes patris, vel aui ab intestato, & ex testamento etiam extranei in utroque foro tenentur præstare alimenta filio, vel nepoti in subsidium. p. 82. n. 341. etiam filio naturali, & etiam spurio licet ex coitu damnato, ac punibili. ibid. n. 341

Onus alendi filios, vel patrem transire in heredes patris, & filij solum quando laborant summa egestate, aliter vna sententia. ibid. n. 342

Heredes patris filium, & heredes filij patrem alere non tenentur nisi filius aut pater probet se laborare egestate secundum vna sententia. p. 85. n. 348

Heredes patris tenentur alere filios non ex iure naturali, sed ex benignitate iudicis, & iure positio quis tenuerit. ibid. n. 349. procedit eadē sententia in fratribus legitimis heredibus patris. ibid.

Filiis naturalibus etiam non ad extremam egestatem deductis iure civili debere ab heredibus patris

nec pater, nec mater, nec ceteri ascendentes, communē heredes non possunt, nec ipsa aliunde habere possent dotem. p. 328. n. 516. Quod procedit etiam in fratre pupillo, aut minori diuite. p. 129. n. 537. & pro tali dote pupillus, vel minor alienat bona mobilia, & immobilia, quæ requirantur. p. 318. & seq. n. 536. fine, & n. 537

Sorori habenti aliquid quod tamen non sufficit ad congruam dotem, frater diues tenetur dare supplementum vique ad quantitatem competentis dotis. p. 129. n. 538. Tenetur etiam ad additamentis dotis scilicet localia, & vestes, quæ sponis dantur. ibid. n. 539

Frater diues, vt frater an iure civili teneatur in subsidium dotare forem vterinam ex alio patre natam egentem, & vt pro conditione sui generis possit honeste nubere. p. 121. n. 500. & p. 126. nu. 541. ad 546. Quid iuxta legem Hispanam. 1. 8. tit. 6. p. 6.

Frater diues, vt frater an ex obligatione iuris naturalis tenetur dotare forem pauperem. p. 132. nu. 551. 551. An vis iuris homini tenetur dotare, vt honeste iuxta statum suum possit nubere ibid. num. 554. 555. An tenetur dotare forem iuste a patre exheredatam pauperem. ibidem n. 556. An forem, quam semel dotauit, quæ absque sua culpa dotem amiserit. pag. 133. n. 559. & duob. seq.

In casibus in quibus frater tenetur dotare forem an possit apponere pactum, quod sorore mortua sine liberis dos ad eundem fratrem transeat, cum dotem dat ex propriis bonis. p. 134. n. 566. Quid si dotet ex bonis paternis, vel communibus, vel ex legitima sorori debita. p. 135. n. 567. 568

Religiosi non debent esse solliciti de procurandis alimentis, & domibus filiis, & filiabus fratrum. pag. 139. n. 581

Vide verbum, *Bona fideicommissi, Fideicommissi bona, Clericus beneficiatus.*

Frater, vt frater quoad alimenta, & dotes fratrum, & sororum naturalium, ac spuriorum. præbenda.

Frater diues vt frater an tenetur dare dotem sorori naturali etiam spurie egenti, quæ aliunde habere non potest. p. 134. n. 562. 563. Quid si soror spuria dotem a patre, vel fratre datam amiserit. ibid. n. 564. 565

Vide verba præcedentia, & verbum, *Auus, Clericus beneficiatus.*

Frater heres.

Frater hæres vltra dotem filiz a patre, vel aui relictam tenetur dare eidem filiz additamenta dotis, scilicet localia, & vestes, quæ sponis dantur. p. 129. n. 539

Frater vt heres matris tenetur dotare sororem vterinam, & ex alio patre natam. p. 132. n. 549

Vide verbum, *Heredes Patris, Aui, Matrui.*

Fratris filij.

Fratris filius iure civili in successione ab intestato repræsentat personam patris sui. p. 137. n. 580

Frater, & soror appellantur filius, & filia fratris. ibid.

Fructus.

Diminuant fructus non solum expensæ, quæ fiunt gratia fructuum, sed etiam quæ fiunt ratione subiectionis & obedientiæ. p. 180. n. 789

Vide verbum, *Alimenta quoad bona, &c. Legatum. Fundus.*

Vide verbum, *Creditor spurius quoad capacitatem, &c.*

Funeris.

Funeris expensæ an computentur inter alimenta alimentario debita. p. 20. n. 68

Index Rerum notabilium.

patris alimenta, tenet eadem sententia. *ibid.* numero 350.

Onus alendi liberos absolutè, & indistinctè transire ad hæredes patris, & aui paterni affumat verior sententia. *p. 86. n. 352*

Hæres patris non tenetur alere eius filios ex præcepto quarto Decalogi, sed ex vi receptionis, & adoptionis hæreditatis. *p. 87. & seq. num. 255. 362*

Tenetur etiam filius illegitimus, & spuris alimenta præbere, & etiam legitimatis. *p. 88. n. 356. 357. & pro modo facultatum hæreditatis, & habita ratione qualitatibus personæ. ibid. n. 358*

Obligatio alendi filios transit in hæredes, etiam vi loci iuris naturalis. *p. 89. n. 359*

Hæredes patris an teneantur alere filium, si mater, aut aui maternus extent, & sint diuites. *p. 90. & seq. n. 369. 370*

Si pater filius, aut aui paternus nepti dotem reliquit dandum cum nuptiis, instituit hæredem vniuersali filio, vel nepote, frater hæres tenetur illam alere, donec nuptiis, si caret matre, vel aui materno diuitie. *p. 91. n. 371. Quid si habeat matrem, vel aui maternum. ibid. n. 372. 373. Quid si mater aluerit filium, cum protestatione, repetendi à fratre. ibid. n. 374*

Alimenta à fratre hærede præstita non minuunt dotem, sed frater filii querit fructus dotis. *ibid. num. 374*

Eandem filiam an frater hæres tenetur alere, donec nuptiis, si ipsa sit diues. *ibid. n. 375*

Vide verbum, *Alimenta quoad causas iustas illa denegandi, feminam à statu exclusi.*

Hæres matris, & aui materni.

Hæres matris, & aui materni in subsidium deficientibus aliis constitutis, vel proximioribus obligantur alere filium legitimum, & naturalem, & illegitimum naturalem, aut spurium. *pag. 82. num. 341. vcl. porò.*

Onus alendi filios an absolutè transeat in hæredes matris, & aui materni. *p. 89. & sequent. num. 364. & 365*

Vide verbum præcedens.

Hæres filij.

Hæres filij an teneatur absolutè alere patrem pauperem, etiam si habeat matrem, vel fratres diuites. *p. 90. & seq. n. 369. 370*

Vide verbum, *Hæres patris.*

Hæres mariti.

Hæres mariti viduæ intra annum luctus si velit possunt restituere dotem, etsi in mobilibus consistentem, quo casu liberantur ab onere illi præstandi alimenta. *p. 199. n. 871. pro alimentis sufficit si ei patrem dotis restituat, quæ ei alendæ satis sit, ubi dos consistit in mobilibus. ibid. Si dos consistit in immobilibus debet statim à morte mariti reddi, & si sint in mora restituendi, fructus percepti ex bonis dotalibus viduæ, restitui debent deductis sumptibus alimentorum, quæ eidem viduæ fuerint post mortem mariti præstita. ibid. & p. 202. n. 877.*

Fructus tamen anni victimi in quo matrimonium est solutum, pro rata temporis, quo illo anno duravit matrimonium diuidantur. *pagin. 200. numero 872*

Hæres donatarij.

Vide verbum *Donatarius.*

Hæres pater.

De iure civili, an filij orthodoxi patris hæretici succedant in bonis paternis. *pag. 111. numero 461. ad 464.*

De iure Canonico priuantur hæreditate patris hæretici. *numer. 465. 466. an priuentur legitimis. p. 112. num. 467. 468. an priuentur alimentis sequuta sententia declaratoria hæreticis. ibid. & sequ. 469. ad 472*

Io. Angel. Bossius De aliment. obligat.

Filiabus orthodoxis an filius teneatur dare dotem ex bonis paternis ob crimen hæresis confiscatis. *p. 113. n. 473. 474. 475*

Pœna priuationis hæreditatis paternæ, & legitimæ statuta contra filios orthodoxos an afficiat nepotes. *ibid. num. 476. An solum filios conceptos possit admitti crimen. ibidem & sequentibus num. 477. 478*

Filij orthodoxi an priuentur hæreditate materna ob matris hæresim. *p. 114. n. 479*

Lidem filij an in foro conscientie possint ad sui sustentationem honestam occultè sumptu aliquid de bonis patris hæretici. *ibid. n. 480*

Hæretici.

Hæretico in extrema necessitate constituto omnes possunt licite, & tenentur subuenire, nec percat. *31. n. 123. Non extreme egenti quis non tenetur potest tamen licite subuenire. ibid.*

Filius hæreticus à patre, & pater hæreticus à filio, licet possit exheredari, non potest tamen priuari alimentis vitæ simpliciter necessarios. *pag. 133. nu. 128*

Vide verbum, *Alimenta quoad filios, quibus debentur.*

Homicidium occidere.

Pro defensione filij mei, quem pater meus velit occidere iniuste, si aliter defendi nequit possum occidere patrem, licet non teneat. *p. 301. num. 1222*

Nec teneor occidere patrem, aut fratrem, aut amicum volentem occidere alterum innocentem extraneum. *ibid.*

Vide verbum *Charitatis ordo.*

Hospitalis.

Pater, qui filium, vel quicquid alius, qui tenetur alere aliquem, an satisfaciatur ei cum in hospitali alendum repositus, ubi an possit ibid. esse sine dedecore, & quid si hospitalis sit publicum, in quo publice pauperes alantur. *p. 112. n. 34*

Vide verbum, *Expositos infantes, recipientes, & alendos.*

Hypotheca.

Filiis pro alimentis an competat hypotheca in bonis patris, & alendi onus transeat in emptorem bonorum paternorum, & quemcumque singularem successorem, siue bona fuerint à patre, siue ab eius hærede, vel donatio alienata titulo oneroso. *p. 115. n. 484. 487. vcl. eorum autem.*

Hypotheca pro alimentis competit quando pro eorum præstatione designata sunt certa bona. *ibid. n. 484. id an sit speciale fauore alimentorum, & causæ piz. ibid.*

Hypotheca an competat, quando aliquid debetur, vel relinquatur super certis bonis. *ibid.*

I

Innocentia.

Innocentia, quæ est causa volendi quod quis non vellet, fuit inuoluntarium simpliciter. *p. 122. n. 948*

Illegitimi.

Vide verbum, *Naturales filij spurij.*

Illegitimi quoad obligationem illos alendi, & dotandi.

Filius illegitimus naturalis, & spuris indigentibus ex iure naturali stricto tenentur parentes præstare alimenta. *p. 7. n. 16. 17*

Vide verbum, *Frater vi frater spurij quoad dotem, & spurij quoad alimenta, &c.*

Impensa.

Vide verbum, *Animas donandi, repetitis alimentorum præstatorum.*

Indebitum.

Indebitum solum per errorem regulariter peti potest. *p. 122. n. 948*

Infans.

Infans dicitur vsque ad septimum annum inclusiuè. *p. 145. n. 614*

H h 2 Infantes

Index Rerum notabilium.

Infantes expofiti.
Vide verbum, Expofiti infantes.
Ingratuus.
Vide verbum, Alimenta quoad caufas iuftas illa denegandi.
Ingreffus in Religionem.
Vide verbum, Religio quoad diuinitatem ingreffus.
Intellectus ad diuerfos textus iuris ciuili, & Canonici.
Intellectus ad §. Consideremus Auth. de vtrien. & f. miffe p. 40. num. 169. ad cap. per venerabilem, qui f. iij. fin. legimus p. 46. num. 190. Ad cap. cum haberet, de eo qui in mar. p. 44. n. 183. & plurib. feq. & p. 65. n. 272. ad 275. Ad §. Item refcriptum, l. si quis a liberis, ff. de liber. agn. p. 89. n. 362. Ad Auth. res que Cod. comm. de legatu p. 97. & feq. n. 394. 398. ad l. Paulus, §. Paulus refpondit nepotem, ff. de bono liberorum p. 98. n. 399. fine. Ad l. cum plures, §. fin. ff. de adminiftr. iur. p. 21. n. 499. & feq. Ad l. f. iustitia §. de inoffici. testam. ff. de inoffici. test. p. 213. n. 978. 984. & feq. Ad l. huius folu, ff. de condi. indub. p. 140. n. 138. Ad l. 6. Tauri, p. 143. & feq. n. 1354. 1363.
Intentionis fundamentum.
Fundamentum intentionis, seu actionis probari debet ab eo, qui in illo fe fundat. p. 85. n. 348. & p. 206. n. 893.
Instrumentum.
Instrumentum non facit rem liquidam, quando ei aliquid obicitur. p. 236. n. 1009.
Indeio infidelis.
Eadem iura, quae competebant infidelibus, competant eis Christianis effectis. p. 33. n. 131.
Pater iudeus, & infidelis tenetur dotare filia ad fidem conuerfa iuxta vires patrimonij. ibid. n. 132. Quid si pater iudeus habeat tantum bona ex illicito quaestiu acquifita; & quid si dos ex illicito acquifita fit iam tradita filiae, vel eius maritus in pecunia, vel in fundo, an fit restituenda, &c. ibid. n. 132.
Mater infidelis tenetur dotare filiam Christianam, etiam si pater fit diues. ibid. n. 133.
Filius conuerfus ad fidem potest cogere patrem iudeum, vel infidelem adhuc viucentem, vt det sibi legitimum. ibid. in qua taxanda non sunt computanda bona ex illicito quaestiu quaestiu incertis personis debita. ibid.
Alimenta, & dos filio, vel filiae ad fidem conuerfis constituenta habita ratione ad statum post baptismum. p. 34. n. 134.
Filius infidelis patri ad fidem conuerfo, & similiter aliis afcendentibus factis Christianis alimenta praebere tenetur iuxta vires patrimonij, vt ante baptismum. ibid.
Vide verbum, Alimenta quoad filios, quibus debentur.
Index causa alimentorum, & miserabilium personarum.
Index legatarios alimentorum discordes in modo percipiendi alimenta potest componere assignando vnicuique alimentorum portionem fecundum praestandam. p. 182. n. 1176.
Index Ecclesiasticus contra laicos in causa alimentorum, an, & quando fit competens. p. 283. n. 1179. ad 1182.
Filius spurius alimenta sibi a parentibus debita pro vitae sustentatione an possit petere coram iudice Ecclesiastico. p. 184. n. 1183. ad 1186.
De causis miserabilium an, & quando eognoscere possit index Ecclesiasticus. p. 283. n. 182.
Iudicii officium.
Vide verbum, Actio quoad petitionem alimentorum. Iudicium summarium.
In causa summaria requiritur, & sufficit semiplena

probatio. p. 130. & feq. n. 569. 970.
Testium repulsa, seu reprobatio non admittitur in summatio iudicio. p. 131. n. 970.
In causis summarijs leuibus non requiritur libellos, nec litis contestatio, secus in grauib. p. 178. n. 1127.
Vide verbum sequens.
Iudicij forma, & privilegia in causa alimentorum.
Alimenta praeterita non habent privilegia, vt futura. p. 265. n. 1119. illorum tamen causa celeriter debet expediri. ibid.
Iudicium alimentorum futurorum est suspensiuum negotij principalis. p. 267. n. 1125.
In causa alimentorum futurorum quando a paupere petuntur, summarie proceditur omni dilatione remota p. 168. n. 1116. An idem quando petuntur iure actionis. ibid.
Quid si petantur alimenta praeterita. ibid. Non requiritur libellos, nisi causa sit grauis, necessaria tamen qualis qualis petitio. ibid. n. 1127.
In solutione alimentorum praecipue index non debet petmittere reo longiores, & calumniosas dilationes. ibid. n. 1118.
Causa alimentorum futurorum vbi pauperi debentur, agitata potest tempore feriatiu, & festiuum, etiam si debeantur iure actionis, secus si debeantur diuiti, vel petantur alimenta praeterita. ibid. num. 1129.
Alimenta futura debita pauperi peti possunt ab herede nondum elapso trimestri ei ad conficiendum inuentarium bonorum hereditatis concessio, & nondum adita hereditate. pagin. 269. n. 1130. 1131.
Vide verbum. Appellatio in causa alimentorum.
Iuramentum.
Iuramentum, per quod quis incidit in periculum famae, sicut & per quod incidit in periculum mortis, vt contra bonos mores non obligat. pag. 279. num. 1163.
Iuramentum non validat actum de iure nullum, sed solum addit religionis vinculum. p. 148. n. 1058. Contrarium 1160. Qua ratione additum actui nullo, illum efficiat de nullo validum. p. 277. n. 1158. fine.
Si non efficit actum validum, fed tantum obliget seruare fidem, sequitur quod iurans potest contrantere actui. ibid. Item sequitur, vt qui iurant postquam seruauit iuramentum, possit postea repetere per conditionem sine causa. ibid. n. 1118.
Doctrina quod iuramentum fortiatu naturam actus, cui adicitur, non augere obligationis effectum, sed tantum addit religionis vinculum, declaratior procedere, quando actus est nullus propter defectum consensus contrahentis. ibid. n. 1159.
De efficacia iuramenti actui de iure ciuili nullo adiecti, remissio. p. 279. n. 1164.
Ius alimentorum an tolli possit.
Vide verbum, Alimenta quoad durationem.
Ius naturale.
Quid requiratur, & sufficiat, vt aliquid inter homines dicatur de iure naturali stricto, & proprio. p. 5. n. 8. 9.
Non omnis ratio naturalis fuit in homine ius naturale. ibid.
Lex ciuili de alimentis praestandis per patrem filiis non soluit ius naturale. ibid. n. 10. 11.
Regula, quod quando per insciuile additur, vel detrahatur iuri naturali, illud, quod ponitur, efficitur ius ciuile, & naturale supprimitur, quomodo intelligenda. ibid. n. 11.
Alia sunt de iure naturali quoad homines, quae talia non sunt quoad quosdam animantia. p. 12. n. 125.
Princeps ex iusta causa potest limitare, & restringere ius naturale, & diuinum non contra, sed in fauorem. p. 29. n. 110.
Concorrentibus causa naturali, & ciuili, praevalet naturalis. p. 36. num. 141.

Ruso

Index Rerum notabilium.

Ratio naturalis habetur pro lege. pag. 138. numer. 381

L.

Lac.

Quemadmodum femē, ita & lac, quo puer nutritur multum confert ad inducendam corporis, & morum similitudinem. p. 75. n. 199

Languidi.

Languidi qui dicantur. p. 145. n. 614

Letus.

Letus nomine alimentorum continetur. pag. 17. numer. 51

Locus.

Est locus rescissio venditoris, aut renunciacionis, si si probatur in venditione, aut renunciacione interuenisse enormissimam lesionem. p. 146. n. 1051

Legatum.

In legato alimentorum veniunt alimenta pro seruo, & ancilla. p. 124. n. 84

Legatum alimentorum late interpretandum secundum legatarij dignitatem. ibid.

Legatum alimentorum semel praestandum non adiecta certa die, non debetur nisi post interpellationem aliqua mora interiecta factam pag. 176. numer. 778

Legatum annuum alimentorum transmittitur in integrum, & pro toto anno ad heredes legatarij, quando idem legatarius anno inchoato moritur. ibid. & seq. n. 681. 782. 783

Legatum alimentorum non pure, sed respectu alicuius rei per legatarium implenda factum non debetur totum initio anni sed quotiens implementum sequitur est. p. 177. n. 784

Item non debetur initio anni, si id appareat ex voluntate testatoris expressa, vel tacita, quae tacita voluntas colligitur ex re legata, vel ex causa addita. ibid. n. 785

Legatum alimentorum tunc an sit ad herede praestandum ultra vires hereditatis praestetur si non fecerit inventarium. p. 186. n. 314

Vide verbum, *Alimenta quoad bona ex quibus, &c. Alimenta quoad locum, Alimenta quoad tempus*

Legata pia.

Index ex officio potest compellere exequutores ad soluendum legata pia. p. 198. n. 861

Legatarius.

Vide verbum, *Alimenta quoad locum.*

Lex municipalis.

Leges municipales sumant interpretationem ab iure communi. p. 150. n. 543

Legitima.

Legitima succedit loco alimentorum p. 40. n. 168. debetur iure naturae, & civilis. p. 102. n. 410. Regulariter est triens, vel semis. p. 104. n. 418. & p. 191. n. 836. Retrahitur ex bonis paternis titulo mercedis lucrativae alienatis. p. 114. numer. 482. Debetur etiam habentibus unde se alere possunt. pag. 127. numer. 532

Frater non tenetur dare, vel relinquere legitimam fratri. p. 113. n. 560

Si filius legitimam a patre accepta casu, & abique culpa amiserit, pater vivens tenetur ei non legitimam dare, vel relinquere. ibid.

Legitima viacente patre regulariter non debetur, sed eo mortuo. p. 189. n. 819. & p. 90. n. 831. 832. Potest tamen pater vivens assignare legitimam filio etiam eo vivo. p. 189. & seq. n. 829. 830.

Alimenta in locum legitimae substituta, seu debita sortiantur legitimam naturam, habentque quoad *Io. Angel. Bofum De aliment. obligat.*

qualitates, quae legitimae competunt. p. 198. n. 861
Debentur etiam aliunde habenti, unde se alit; & pro tempore praeterito non soluta; & ad heredes alimentarij transmittuntur. ibid. n. 863, quibus in casibus censentur debita loco legitimae. p. 199. numer. 864

Pro legitima debetur conditio ex lege, & si sit relicta datur actio ex testamento, & etiam petitio hereditatis. p. 98. n. 862

Legitima filij de iure communi debita an, & quando in totum, vel in partem tolli possit statuto. p. 173. n. 1141. ad 1145

Vide verbum, *Pater dilapidator bonorum.*

Legitimus.

Pater tenetur alere filium naturale, & spurium legitimum. p. 66. n. 278

Legitimus nil differt a legitimis, debet infirmi, & praeteritus rumpit testamentum. ibid.

Liber rationum.

Libri tutoris, in quibus continentur expensae pro alimentis, & aliis minoris necessariis, & cuilibet librorationum, an, & quando, sit adhibenda plena fides. p. 107. n. 900

Ex libro aliquid continente, ad scribentis fauorem non oritur plena probatio regulariter. p. 218. numer. 930. fallit in iis, quae libera voluntate ipsius scribentis sunt. ibid.

Liber rationum carens nomine contrahentium, vel die, & consule non inducit praesumptionem ad fauorem ipsius contrahentis. ibid. n. 932

Licentia.

Licentia petita & irrationabiliter, & illicitè negata in materia graui habetur tanquam concessa. p. 128. n. 1302

Vide verbum, *Prælatum Regularis.*

Ligna.

Sub alimentis comprehenduntur ligna pro coquendis cibis, & ad calefaciendum hyeme. p. 18. n. 59

Lu quoad patrem, & filium.

Lis inter patrem, & filium esse potest pro alimentis, & filius etiam sub potestate patris existens rectè in ius vocat patrem alimentorum causa. p. 196. n. 854

Filio emancipato aduersus patrem datur actio. ibid.
Litis expensae, & alimenta quandoque assenti, seu colligatori pauperi ab aduersario subministranda.

Ut colligatori alter colligans teneatur, seu cogatur lite pendente exhibere alimenta, vel litis expensas, vel utrumque, debent in petente concurrere non levis praesumptio boni iuris, & paupertas, & quod alter sit diues. p. 229. n. 964

Filius, vel alius ascendens, aut frater existens in quasi possessione, ut ei praestentur alimenta, privati non potest sua possessione ob litem obortam super filiatione, &c. ibid. n. 966

Cum quis existit in possessione, quod est filius, nepos, pater, avus, vel frater eius, a quo petit alimenta, & est pauper negans esse filium, &c. Cogitur illi praestare alimenta, & litis expensas etiam in prima instantia. ibid. Item si ab eo, qui est in possessione libertatis bona subrepta sunt ab eo, qui dominum se esse contendit, is alimenta, & litis expensas illas aliunde non habenti, ex bonis illis praestare debet. ibid. Quasi possessio filiationis, & libertatis facit non leuem praesumptionem boni iuris. ibid. & nulla praemissa cognitione, quod sit filius. ibid. Quasi possessio filiationis, aut legitimis facit plenam probationem circa ea, quae in preparatoriis iudiciis veniunt, ut circa alimenta, & litis expensas, & similem causam. ibid. n. 966

Non existenti in quasi possessione, quod sit filius, nepos, pater, avus, frater eius, a quo petit alimenta, ut decernantur alimenta, & litis expensae, praemitti *Hh 3* debet

Index Rerum notabilium.

debet summaria cognitio super filiatione, &c. Et confuto esse talem, qualem se afferit, negans esse suum filium, &c. Cogi debet si ille sit pauper prestare illi alimenta, & litis expensis, donec in plenario iudicio de finiat causa filiationis. p. 230. nu. 968

Summaria cognitio, & quasi possessio filiationis per eam inducta facit non leuem presumptionem pro auctore. ibid.

Decretum iudicis in praestatione alimentorum, & expensarum litis non praedictat causae principali filiationis. ibid. fine. modicum praedictum affert. n. 969

In summario iudicio sufficit, ut filio semiplene probetur. ibid. Et vitalimenta, & litis expensae debeant praestari, sufficit de filiatione constare vel ex fama publica, vel ex iuramento agentis, vel ex dicto vnius testis omni exceptione maioris (quae qualitas est probanda) vel ex lectura attestacionum non publicatarum. ibid. p. 13. nu. 982

Testes ad informationem filiationis debent recipi parte citata. ibid.

Pro filio, & quoniam auctore paupere petente alimenta, & litis expensae, ut decernatur requiritur praesumptio boni iuris non levis, seu magna, & vigena. pag. 231. r. nu. 971. Debet esse in eodem iudicio, de quo agitur, nec si agitur possessorio iudicio, sufficit praesumptio quod auctori faueat ius in petitorio. ibid. Decernuntur alimenta, ubi iudici de praesumptione boni iuris, & paupertate colligantur simul considerent. ibid. nu. 972. Nec decernuntur, si vgetior praesumptio stat pro auctore. ibidem. numero 971

Filio, aut nepoti pauperi agenti ad hereditatem, aut bona patris vel aui decerni debent alimenta, & litis expensae ab adversario praestanda durante lite. p. 132. n. 971. Etiam in prima instantia, & non solum post primam sententiam in fauorem filij latam. p. 132. & sequ. n. 976. 977. 978. In qua prima instantia requiritur praesumptio non levis boni iuris. 233. n. 979. Quae adest, si filius, aut nepos existat in quali possessione filiationis, vel de descendencia, nec requiritur plena probatio filiationis, &c. p. 233. n. 981. 982

Interim dum summarie cognoscitur de filiatione, vel de descendencia, seu praesumptione boni iuris pro agente, & de illius paupertate, alimenta, & litis expensae non debentur. p. 234. n. 983

Dispositio Legis instituta §. de inofficio, ff. de inoffic. testam. Et doctrina, quod filio pauperi agenti ad hereditatem, seu bona patris debeantur alimenta, & litis expensae, stante praesumptione boni iuris, procedit etiam in filio emancipato, vel legitimo per subsequens matrimonium, vel per rescriptum, aut oblationem curiae, etiam filio existenti in viro. p. 234. ad 987. etiam in filio agente ad hereditatem adoptantis. ibid. n. 988. 989. etiam in filia, & nepte agente ad hereditatem patris, vel aui. pag. 235. n. 1000. Etiam in pronepibus, & aliis quibuscumque de descendencia a testatore, & in patre, auctore, & aliis ascendentibus. ibid. n. 1001. 1002. in quibus casibus etiam pendente tempore dato ad deliberandum filio, &c. sunt praestanda alimenta. ibid. 1003

Fratri, & sorori agenti contra primogenitum pro alimentis vita iustitia legitima, & dote, quae ei iure primogeniture praestari debent, lite durante fieri debet promissio de alimentis, & litis expensis. ibid. n. 1004. Item fratri, sorori, vel patruo agenti contra fratrem, &c. Ad alimenta, legitimam, & dotem a patre in testamento sibi relicta. ibid. 1005. Item fratri contra fratrem ad portionem hereditatis patris, vel auctoris sibi debite agenti actione familiae

exercitundae, vel communi diuidundo. ibidem 1006. Item filio spurio, & naturali agenti pro legato alimentorum sibi a patre relictorum. ibid. nu. 1007. Item filio naturali petenti vel institutionem de se factam, vel alia legata relicta a patre in casibus permixtis. ibid. Item eadem agenti ad portionem bonorum paternorum delatam ab intestato. ibid. dem.

Naturali praetito in testamento patris agenti ad rumpendum testamentum non debentur alimenta, & litis expensae. ibid. nu. 1008. Secus si contra testamentum opponeret inualiditatem ex alia causa allegans talia, quae testamentum apparenter destruerent, & cessaret calumnia. pagin. 236. nu. 1009

Collaterali consanguineo agenti ad hereditatem alterius consanguinei, & cuiuscumque iudicio vniuersali agenti pro tota hereditate, vel maiori eius parte, an ab adversario pendente lite debeant subministrari alimenta, & litis expensae concurrentibus paupertate, & praesumptione boni iuris. Approbatur affirmatiua. ibidem numero 1010. ad numer. 1014

Cuiuslibet litiganti super bonis, quae pretendit communia, vel ad se pertinere, si sit pauper, & habeat praesumptionem boni iuris, adversarius cogi debet exhibere alimenta, & litis expensae lite pendente. ibid. & sequ. n. 1012. 1013

Item fratri pauperi agenti ad legitimam sibi debitam in bonis fratri ob turpem personam ab eo institutam. p. 237. n. 1013. fine.

Cuique litiganti pauperi agenti ad bona, quae nunquam possedit, habenti praesumptionem boni iuris, an ex dictis bonis debeant prouideri alimenta, & litis expensae ea durante. Approbatur affirmatiua. p. 238. n. 1015. ad 1023. Quae procedit non solum quando agitur ad vniuersitatem bonorum. p. 240. n. 1023. Sed etiam in litigatore paupere agente ad res particulares certae bona, aut personalia actione, si pro eo stet praesumptio boni iuris. ibid. n. 1024

In praedictis casibus debent concurrere simul paupertas, & praesumptio boni iuris non levis. ibid. & sequ. n. 1025. 1026. Qualis praesumptio resultat ex prima sententia, licet ab ea fuerit appellatum. p. 241. nu. 1027. Qui affectus talis praesumptionis ex sententia non obstante appellatione, ibidem.

Praefatis duobus concurrentibus praefato agenti decernenda sunt alimenta, & litis expensae, etiam in prima instantia ante omnem sententiam, & sufficit summaria cognitio boni iuris auctoris. p. 241. nu. 1028. Nec requiritur plena probatio sui iuris, vel adferendam sententiam in causa principali, sed sufficit semiplena, & praesumptio per summarias informationes, per vnicum testem, & ex lectura attestacionum non publicatarum. ibid. & sequ. n. 1030. 1031

Litigator actor uti pauper petens alimenta, & litis expensae, debet probare paupertatem, ubi non sit notoria. p. 242. n. 1032. Nec sufficit, si probet in genere, sed debet probare in specie talem paupertatem, ob quam se alere, & litis expensae sustinere non possit. ibid. n. 1033. An paupertatis consideratio arbitrio iudicis relinquatur. ibid.

Litigator quando non censetur nec ne pauper, ut ab adversario diuiti debeant ei subministrari alimenta, & litis expensae, late explicatur. p. 241. n. 1034. 1041. Quid si habeat actionem ad consequendum, unde possit se alere, & litem sustinere, vel debitores exigibiles: & an sit facienda prius excussio, an debita sint exigibilia. p. 244. 1042. paupertas est plenae probanda. p. 245. n. 1046

Index Rerum notabilium.

Alimenta, & litis expensæ præstanda Actori pauperi, etiam nondum facta liquidatione. *ibid.* numer. 1043
 Provisio Alimentorum pendente lite facta pauperi litigatori cessat, si ei superueniant diuitia. *ibidem.* n. 1044
 Non debetur talis provisio, quando Reus, seu Adversarius est pauper. *ibid.* n. 1045
 Actori pauperi debentur alimenta, & litis expensæ tantum ex bonis, ad quæ agitur pro modo fructuum, & sic tantum ubi agitur de re frugifera, vel alias pretio æstimabili. *ibid.* n. 1047
 Quid quando litigium est tantum de separatione (thori). *ibid.*
 Quando filius convenitur super hereditate bonorum paternorum, an ei providenda alimenta, & litis sumptus ex bonis hereditatis. p. 146. n. 1048. ubi quod iura constituta debent dari alimenta, & litis sumptus litigatori pauperi loquantur tantum de actore.
 Cessat dicta provisio si à Reo adversando statim obiciatur aliquid excludens præsumptionem boni iuris actoris. *ibid.* 1049
 Filio contra patrem agenti ad alimenta si obiciatur, quod est ingratus, probata ingratitudine excluditur ab alimentis pro tempore litis. *ibid.*
 Filio, vel fratri, aut vxori agenti ad rescindendam renunciationem alimentorum, aut hereditatis, vel cessionem bonorum à se factam, an, & quando lite pendente providendum de alimentis, & litis sumptibus. *ibid.* n. 1050. 1051
 Vbi de publico constituti sunt Advocati, & procuratores pro pauperibus; an Actoribus pauperibus ad bona, quæ ad se spectare putant, sint litis expensæ pendente lite exhibende. pag. 147. numer. 1052. 1053
 Fiscus tenetur Adversario contra se litiganti inopi præstare alimenta, & litis expensas. *ibid.* numer. 1054
 Actori pauperi pendente lite debentur alimenta, & litis sumptus quacumque in parte iudicii petantur ante, vel post latam sententiam, etsi nondum facta sit liquidatio, & siue agatur possessio, siue petitio. *ibid.* & seq. n. 1055. 1056. & præstari debent usquequo per sententiam definitivam fuerit in causa principali pronunciatum, & usque ad executionem. p. 148 n. 1057
 Provisio præfata alimentorum executioni mandanda non obstant appellacione à iudicis decreto. *ibid.* n. 1058
 Quantitas alimentorum, & expensarum in prædictis casibus non est quarta pars fructuum, sed taxanda iudicis arbitrio relinquitor pro diversitate personarum dubio litis euentu, & modo reddituum in iudicium deductæ. *ibid.* n. 1059. 1060
 In provisione alimentorum, quæ fit filio, habenda est ratio non solum bonorum existentium sub iudice causæ, sed etiam in aliis locis. *ibid.* n. 1060
 Vbi iudici non constat de quantitate bonorum, & reddituum, quorum occasione alimenta debentur, in qua quantitate possit, & debeat iudex taxare, & ponuntur exempla taxationis. *ibid.*
 Alimenta, & litis expensæ Actori pauperi litigante exhibita, si fuerit ipse victor, sunt compensanda cum fructibus bonorum, in quibus pars adversa fuit condemnata ultra bonorum traditionem. p. 149. n. 1061. 1062
 Ratio cur intra filio, & ceteris personis enumeratis pauperibus, & egenis cum præsumptione boni iuris statuerint esse à Reo exhibenda alimenta, & litis expensæ lite pendente. *ibid.* n. 1063. fine & p. 150. n. 1065

Tempus motæ litis attenditur ut cognoscatur si erat præsumptio pro actore, & legitima alimentorum petitio, non quod postea sequatur. p. 253. n. 1073
 Vide tria verba sequentia.
Litis expensæ quoad conditionem ad illas in casu succumbentia victori restituenda
 Qui habuit iustam causam litigandi succumbens in causa, neque in foro exteriori, neque in foro conscientiarum tenetur restituere victori expensas in lite factas. p. 252. n. 1070. fine.
 Quæ sint causæ iustæ litigandi à condemnatione expensarum excusantes. *ibid.*
 Vide verbum sequens.
Litigator pauper quoad restitutionem alimentorum, & expensarum litis ab adversario acceptarum, litis terminata, & quoad cautionem ab eodem præstanda de illarum restitutione, si succubuerit.
 Alimenta, & litis expensæ filii, & aliis descendentes, vel patri, & aliis ascendentes pendente lite super filiatione, aut paternitate exhibita non debent restitui, si is, qui accepit, in causa succubuit. p. 249. n. 1063. & seq.
 An in universum actor pauper cui ob præsumptionem boni iuris decernuntur, & exhibentur alimenta, & litis expensæ lite pendente teneatur, & cogi possit illa restituere, si succubuerit. Approbatur negatiua. p. 251. n. 1066 ad 1072
 Vxori defuncti, quæ ventris nomine fuit in possessione, confitito postea quod non esset prægnans non tenetur restituere alimenta percepta, nisi dolose dixerit se prægnantem. p. 249. & seq. n. 1063. 1070
 Vxor alimenta, quæ à viro percepit, pendente lite super matrimonio restituit, si succubuerit. p. 252. n. 1069
 Alimenta præstata pendente lite, ut recipiens statim lucretur, requiritur, & sufficit, quod tempore taxationis adliat qualitates necessariæ ad illorum provisionem decernendam, ita quod postea non liceat restitutioni, si in causa succubuerit. pag. 253. n. 1073
 Si actor dolose, & sciens se bono iure destitutum accepit alimenta, & litis expensas, non solum in foro conscientiarum, sed etiam in foro exteriori, constituto de calumnia, & parte cogitur restituere. *ibid.*
 Quando actori pauperi providetur de alimentis, & litis sumptibus, an teneatur, & cogi debeat præstare cautionem fideiussoriam de restituendo in casu succumbentia. Approbatur. pag. 253. numer. 1074. 1075. Quid si iudex dubitet de Calumnia, seu fraude petentis alimenta, & litis sumptus. p. 254. n. 1077. 1078
 Si per Actorem pauperem, cui adhibenda sunt alimenta lite pendente, data fuit fideiussio, vel facta promissio restituendi in casu succumbentia; an tunc succumbens possit cogi ad restitutionem, approbatur negatiua. p. 255. numer. 1081. Et quid quoad alimenta post sententiam recepta. *ibid.* n. 1082
 Quando alimenta sunt debita, & petuntur iure actionis, an tunc in eorum provisione pro tempore penditis litis cautio fideiussoria de illis restituendis in casu succumbentia sit præstanda. Approbatur negatiua. *ibid.* n. 1083
Litigatores alij nonnulli, quibus litis pendente præstari debent alimenta, & litis expensæ.
 Ei cuius bona sequestrantur non remanentibus sibi aliis ex bonis sequestratis alimentis, & litis expensæ decerni debent lite pendente. p. 256. numer. 1084
 Ad quod non est opus alia præsumptione boni iu-

Index Rerum notabilium.

- vis. ibid. non debentur alimenta aliunde, quam ex bonis sequestratis. ibid. mercibus mercatoris sequestratis ex iisdem mercibus praestari debent. p. 57. n. 1085
- Accusato, cui ob delictum bona sequestrantur, exhiberi debent alimenta, & litis sumptus pro sua defensione ex bonis sequestratis. ibid. n. 1086
- Privationis bonorum iudicio pendente Reus ex illis bonis debet consequi alimenta, & litis expensas. ibid. n. 1087
- Monacho accusanti, vel denuncianti Abbatem, & contra eum agenti ex iusta causa lite pendente à monasterio debent ministrari alimenta, & litis sumptus si aliunde non habent, secus si habeat peculium. ibid. n. 1088, etiam si accusaverint non petita licentia. ibid. quid si accusaret non ob monasterij utilitatem, sed tantum prosequens suam causam contra Abbatem. p. 218. n. 1089
- Quid si accusatus esset ex ordinibus minorum carentibus bonis in communi. ibid. n. 1090
- Monacho accusanti alium monachum praeter Abbatem, nisi accusaret de licentia Abbatis, & pro utilitate monasterij, non consequeretur litis expensas à monasterio. ibid. n. 1089
- Praedicta de monacho extenduntur ad clericum saecularem accusantem, aut denunciantem Praelatum malum, cui ab Ecclesia subministrari debent litis sumptus. ibid. n. 1091
- Abbati, seu praelato accusato se defendenti ab obiecto crimine debentur à monasterio alimenta, & litis expensae, si non habet peculium sufficiens ad se defendendum. ibid. n. 1092
- Monacho, seu Religioso accusato se defendenti tenetur monasterium exhibere alimenta, & litis sumptus ad se defendendum necessarios, si aliunde habere nequeat. p. 259. n. 1093. An hoc procedat siue Abbas procedat via ordinata, siue iuxta formam suae regulae. ibid.
- Si monasterium agat ad expellendum Religiosum existentem in quasi possessione monachatus, vel contra eum disputet de valore professionis lite durante, tenetur ei exhibere alimenta, & litis sumptus. ibid. n. 1094
- Scholari, seu collegiali contra collegium litiganti, ne à Collegio expellatur, collegium tenetur praestare alimenta, & litis expensas. p. 260. n. 1097
- Idem de Canonico electo, vel clerico praebendato patienti molestiam super electione vel praebenda, qui ali debet ex fructibus canonicatus, vel praebendae pendente lite, & habere litis expensas, si aliunde eas nequeat habere. ibid. n. 1097
- Idem de Vassallo, seu subdito litiganti contra Dominum, seu principem, à quo patitur molestiam, ei litis expensae à Domino sunt exhibendae. ibid. n. 1098
- Durante lite super diortio, seu separatione thori, vel iustitia recessas à domo viri inter uxorem, & vicium suae vitae, siue illa agat, maritus uxori tenetur praestare alimenta, & litis expensas, si aliunde habere nequeat. p. 260. n. 1099. quid si adulterium uxoris fuisse notorium, vel vxor sit indotata. ibid. n. 1099
- Lite pendente super valore matrimonij siue maritus, siue vxor agat, tenetur maritus uxori praestare alimenta, & litis expensas. p. 261. n. 1101. 1102. 1103. quid si vxor sit indotata. ibid. n. 1103
- Post sententiam à iudice Ecclesiastico in fauorem vxoris laici super valore matrimonij, à qua maritus appellauerit, Iudex laicus requisitus potest decernere à viro diuise appellante praestanda. p. 261. n. 1104
- Si in praedictis casibus vxor succubuerit, non tenetur restituere viro alimenta accepta. ibid. n. 1106
- Vxori agenti contra maritum remedio l. si constante. ff. solut. mar. pro restitutione dotis, lite pendente praestari debent alimenta, & litis sumptus ex fructibus dotis, etiam si aliunde possit viuere. p. 262. n. 1106. 1107
- Filii nuptae agenti ad dotem sibi promissam, alimenta, & litis expensae debent exhiberi à debitoribus dotis. ibid. n. 1108
- Vxori dissoluto matrimonio agenti contra haeredes mariti ad restitutionem dotis an, & quando ratione iudem mariti haeredes teneantur alimenta, & litis sumptus praestare. p. 263. n. 1109. 1110
- Locus Alimentorum praestandorum.
- Vide verbum, Alimenta quoad locum, &c.
- M
- Maiores possessor, successor.
- Vide verbum, Alimenta quoad bona ex quibus &c. Bona fideicommissi, fideicommissi bona, Primogenitus.
- Maleficus.
- Maleficus, & male merens debet egestate laborare. p. 155. n. 666
- Maritus.
- Maritus tenetur alere uxorem, etiam quando illam indotem duxit. p. 26 n. 94. & seq.
- Maritus de fructibus dotis tenetur alere filios uxoris ex primo matrimonio. p. 220. n. 938
- Quando maritus tenetur vxoris dotem suis sumptibus exigere à promissione, vel debitoribus, & quid facere debeat ad sui cautelam, dum init contractum dotis, vt non ipse, sed debitor dotis, dum illam exigit, teneantur vxorem alere, & litis expensas exhibere. p. 262. n. 1108
- Nec maritus inopem uxorem, nec pater inopes filios alere tenetur actuali obligatione; licet in vtroque maneat semper habitualis, & radicalis obligatio; unde dicitur propter inopiam viri, & patris suspendi obligatio alendi uxorem, & filios pauperes. p. 339. n. 1536
- Vide verbum, Actio quoad petitionem alimentorum charitatis ordo, necessitas gravis.
- Martyres.
- Martyres non fugiendo à carcibus, & offerendo se tyranno non peccant. p. 291. n. 1196
- Masculinum.
- In odiosis, irrationabilibus masculinum non comprehendit femininum. p. 107. n. 440
- Mater.
- Matri debetur eadem reuerentia, quae patri, eique parere debent filij sicut Patri. p. 79. n. 332
- Mater de fructibus dotis non potest alere filios ex alio viro. p. 140. n. 589
- Maiores affectio Matris ad personam filij, quam ad eius bona. p. 112. n. 907
- Vide verbum sequens, & verbum, Repetitio alimentorum praestandorum.
- Mater quoad obligationem alendi filios, & ablastrandi filios primo triennio.
- Feemina iure naturae tenetur ablastrare filios suos. p. 182. n. 799
- Lac maternum est maximè propieum alimentum pueri recentem nati. ibid.
- Peccant matres, quae sine ulla iusta causa proprios filios non ablastrant. p. 74. num. 300. non est tamen peccatum mortale, si filij tradantur nutritricibus honestae vitae, sed veniale non leue. ibid. n. 301
- Iusta causa excusans ab omni culpa matrem non ablastrantem filium suum late ponitur, & explicatur. ibid. n. 302. ad 308
- An sit iusta causa, si ablastrare filios iuxta mores patris, dedecori sit, quia mater sit nobilis. Affirmativa.

Index Rerum notabilium.

tua. p. 75. n. 309. negatida. ib. n. 310. cum nullum sit dedecus matrem nobiliter etiam Regnam lactare proprium filium. ibid. n. 311

An sit iusta causa, ut vacent aliorum filiorum procreationi. ibid. n. 310

An consuetudo excuset nobiles feminas non ablactantes filios proprios. Affirmativa. ibid. num. 312. negativa per se loquendo. ibid. n. 313. qua ratione excuset talis consuetudo. ibid. n. 314. An expediat admonere mulieres de prauitate consuetudinis. p. 76. n. 315. Consuetudo eadem nullo modo excusat, quando imminet necessitas filij, ut mater illum lactaret. ibid.

Mater iure positio in spectro primo triennio tenetur alere, seu lactare suos filios tam legitimis, quam illegitimis naturalibus, & spuris. ibid. n. 316. 317. & eo triennio inuito patre penes se filium nutrire. ibid. n. 317. sine. Non tenetur si sit pauper, quæ suis laboribus debeat sibi victum quætere; nisi pater velit alimenta eidem matri præstare: nec si non possit lactare abique periculo notabili salutis; nec si non sit lactanea, aut alia nota causa impediatur lactare. ibid. & seq. n. 318. 319. 320

Vbi mater est inhabilis ad lactandum, etiam si sit diues, non tenetur suis expensis apud nutricem alere filium, sed has expensas tenetur facere pater. p. 77. num. 320. si sit nobilis, cui iuxta mores patriæ videatur dedecus lactare, licet possit, si noit lactare, an ipsa vel pater tenetur ad expensas pro lactatione. ibid. 321

Mater diues, quam neque consuetudo, neque alia iusta causa excusat, recusat lactare filium, tenetur soluere impensas nutricis. ibid. n. 323

Matrem solum alendi filium primo triennio comprehendit onus alimentum lactis proprii, quo verò ad alia necessaria ad infantis educationem, vestes &c. repetitur pater. ibid. n. 322

Mater quoad obligationem alendi filios dissoluto matrimonio inuoluita.

Matrimonio bona si se copulatio dissoluto ob detentum impedimentum dirimens, filij nati, & concepti ante dissolutionem tam intra triennium quam ultra, an sint alendi communibus expensis matris, & patris. p. 78. n. 325. Quid si fuit nulliter contractum mala vxoris, vel vitiosus coniugis fide. ibid. n. 326. 327

Mater quoad obligationem alendi filios ultra primum triennium, & donandi filijs.

Ultra primum triennium onus alendi filios, etiam illegitimos incumbit patri. p. 78. n. 328

Mater diues ultra primum triennium tenetur in subsidium alere filium aliunde non habentem, si pater, & Auius paternus sint inopes, inhabiles ad alendum. p. 79. n. 331. neque alimenta filio præstata repetit. ibid. Tenetur etiam in defectum patris alere filios illegitimos, etiam spurios, si licet sit illustris. ibid. n. 334. 335.

Mater diues tenetur dotare filiam, quando nec pater, nec Auius paternus ob inopiam possunt. ibidem. num. 333

Mater quoad repetitionem alimentorum filijs præstatorum.

Mater viuente patre diuite præstans alimenta filio, cum alimentum potest à Patre, vel ab Aui paterno repetere. p. 78. n. 330. quo poderamine fiat repetitio, & quid iudex in faciendis dicta æstimatione respiciere debeat. ibid.

Defuncto patre, & non supersite alio, ad quem spectat onus alendi filium, si mater de suo illum alar, ab eo non potest alimenta repetere, nisi fecerit protestationem repetendi, vel bona filij administraret. p. 79. n. 333

Si mater alicui filium à fratre hærede Patris alioque alendum, cum protestatione non donandi, repetere potest alimenta à fratre hærede. p. 91. n. 374

Matrimonium, Matrimonij onera.

Matrimonium, & procreatio filiorum qua ratione dicatur esse iuris naturalis. p. 5. n. 12

Matrimonij onera ibi esse debent, vbi est dos. p. 6. n. 94

Ontribus matrimonij seruise debent dotis fructus. ibid.

Medicina, Medicus.

Medicor, & expensæ pro Medicis veniunt nomine alimentorum. p. 13. n. 60

Meritum.

Meritum non consequitur ex eo, quod quis facere tenetur. p. 216. n. 923

Minor. Papillus.

Vide verbum, Frater, ut frater quoad dotem, &c.

Miserabiles persona.

Viduz, & pupilli diuites an connumerentur inter personas miserabiles. p. 283. n. 1182

Monachus.

Vide verbum, Alimenta quoad filios, quibus &c. litigatores alij &c. Repetitio alimentorum præstatorum.

Monasterium.

Monasterium libetis etiam spiritus ingressi, & professi, in cuius bonis successit, tenetur alimenta congrua, & dotes præstare. p. 99. n. 401. & 403. An pro alimentis teneatur præstare integrum vsum fructum legitimæ, n. 404. Si Pater ante professionem assignauit, & tribuit filijs competentia alimenta rel quis bonis in monasterium translatis, an eisdem filiis postea ad paupertatem redactis monasterium teneatur alimenta præbere. pag. 100. n. 405

Monasterium, ad quod per eius professionem omnia filij bona sunt translata, tenetur alere patrem inopem. ibid. n. 406

Vide verbum, Alimenta quoad filios, quibus &c. litigatores alij &c. Religiosus professus quoad obligationem subueniendi, &c.

Mora.

Mora non committitur abique interpellatione, vbi dies non est appositus. p. 176. n. 778

Mutuum, Mutuum.

Pater tenetur soluere mutuum à filiofamilias acceptum, si illud conuersum sit in vtilitatem patris, & in rem, ad quam idem pater tenebatur. p. 340. n. 1340

Mutuum pecuniam ad emendam aliquam rem, habet solum personalem actionem, & non præfertur alijs habentibus hypothecam. p. 341. n. 1344. 1345. 1346

Cum quis bona fide accepit pecuniam mutuum ad satisfaciendum suis creditoribus, quibus illam dedit, si postea non sit soluendo posteriori creditori, primi creditores non tenentur restituere pecuniam acceptam eidem posteriori creditori. ibid. n. 1346. & p. 344. n. 1359

Mutuum saluum causa alendi filios & vxorem.

Vide verbum, Debita pro alimentis filiorum, & vxoris, &c.

N

Naturales filij.

Filij illegitimos naturalis quis dicatur civilis, & antiqui iuris rigore. p. 38. n. 156. quis spurios eiusdem iuris rigore. ibid. hodie de iure Canonico, & consuetudine apud omnes Christianos in foro Ecclesiastico,

Index Rerum notabilium.

eleſtaſtico, & ciuili quis dicatur, & ſit filius naturalis & capax ſuccellendi a iure ciuili naturalibus conceſſa. *ibid.* & num. 137. & quis ſpurius. *ibid.*

Vide verbum ſequens.

Naturales filij quoad Alimenta, & dotem illis debita, & ſuccellionem ab inteſtato, vel ex legato.

Pater filijs illegitimis naturalibus tenetur præſtare alimenta. p. 38. num. 158. 159. illis danda alimenta, etiamſi pater prohibuiſſet. p. 39. n. 160. nec valeret ſtatutum illis negans alimenta. *ibid.* num. 161. Alimenta etiam ſunt præſtanda iuxta dignitatem perſonarum, & facultates patris. *ibid.* n. 162. minora tamen quam filijs legitimis, & naturalibus. num. n. 163

Dos minor debetur filijs naturali, quam legitimæ. *ibid.* n. 163. debet tamen dari iuxta eam quantitatem, quam homines ſimilis conditionis ſolent in eo loco dare filiabus naturalibus. *ibid.*

Naturalis ex ſoluto, & ſoluta licet non concubina habilibus ad contrahendum matrimonium ab inteſtato ſuccedit patri in duabus vncijs; & etiam ex teſtamento poteſt illi ſuccedere non extantibus legitimis filijs. p. 38. n. 158. 159. non extantibus filijs legitimis; neque parentibus teſtatoris, poteſt illis relinqui totum as, & extantibus parentibus teſtatoris, nullis extantibus filijs poſſunt illis relinqui octo vnciæ; & reliquæ quatuor debent relinqui parentibus, ſeu aſcendentibus.

Pater non poteſt filio naturali relinquare vltra vnâ vnciam extantibus filijs legitimis. p. 39. num. 165

Naturalis filius, cui à Patre in teſtamento ſit relicta vnciæ, an ab hæredibus poſſit petere etiam alimenta vltra vnciam. *ibid.* ſi vnciæ relicta non ſufficiat pro alimentis ſupplendum ad integrâ, & congrua alimenta. *ibid.* n. 166

Filius naturalis ſuccedens in duabus vncijs hæreditatis paternæ mortuo patre inteſtato, an præter duas vnciâs poſſit petere ab hæredibus etiam alimenta. p. 40. n. 168. 170. Et quid ſi nullis extantibus legitimis filijs pater ei reliquerit duas vnciâs, an pariter filius naturalis poſſit petere etiam alimenta ab hæredibus. *ibid.* n. 171. 172

Filijs legitimis extantibus durius agitur cum naturalibus, mitius illis non extantibus. p. 39. n. 167

Filijs legitimis quoad alimenta eſt præſtendus naturalis, quando facultates patris non ſufficiunt veriſque. p. 40. n. 168

Pater etiam nullis extantibus filijs legitimis, ſi in teſtamento præterat filium naturalem, nihil illi relinquens, non poteſt filius naturalis rumpere teſtamentum *ibid.* n. 168. ſine, & ſi impugnât teſtamentum, non debentur ei alimenta, neque expenſæ litis. p. 41. n. 174

Naturali filio negari poſſunt alimenta ex cauſis, quibus legitimi poſſunt exheredari. p. 41. n. 173

Quas facultates diſponendi de bonis Eccleſiaſticis, & patrimonialibus in fauorem illegitimorum auſertat Pius V. in ſua conſtitutione 117. p. 47. n. 192

Naturales filij, & etiam vulgò quæſiti non ex coitu damnato nati etiam iure ciuili ab inteſtato ſuccedunt matri non illuſtri, & Auo materno, & Auiæ. p. 80. n. 339

Necceſſitas.

Necceſſitas eſt illi imputanda, qui ſua culpa in eam incidit. p. 155. & ſeqq. n. 666. 674

Necceſſitas non habet legem, & facit licitum quod alias non foret, & facit vt à regulis iuris diſcedatur. p. 267. n. 1123

Triplex eſt necceſſitas temporalis extrema, grauis, & leuis, ſeu communis, & quæ vnaquæque ſit. p. 316 n. 1263

Vide verbum ſequens.

Necceſſitas extrema.

In extrema necceſſitate obligatio eſt ſubueniendi potius fratri carnali, aut Patri hæretico, aut infideli, quam Catholico extraneo. p. 31. & ſeq. num. 123. & 127

Si eodem momento res ſit occupata in extrema necceſſitate à duobus, diuidenda ſi poteſt diuidi, vel ſorte tribuenda. p. 310. num. 1233

In extrema necceſſitate omnia efficiuntur communia quoad vſum, & melior eſt conditio poſſidentis, ac ſi res numquam fuiſſent diuiſæ. *ibid.* n. 1254

Lege charitatis, & miſericordiæ homo tenetur culibet proximo in extrema necceſſitate conſtituto ſubuenire, ſi abſque notabili difficultate, & iactura graui rei familiaris poteſt. p. 319. num. 1273

Vt extrema necceſſitati alterius ſuccurrat quis, non tenetur mendicare, vel officium aliquod exercere, quo à ſuo ſtatu cadat. *ibid.*

Ad ſubueniendum extraneo extremè egenti Religioſus profeſſus inuito ſuperiore poteſt, & tenetur egredi à monaſterio. p. 324. n. 1293

Obligatio pietatis ſubueniendi patri, vel filio extreme, vel grauiter egenti, etſi non eſt propriè iuſtitiz, ſi tamen obligat, quam obligatio iuſtitiz rigorofæ. p. 325. n. 1294

Filius ex vi obligationis habitualis ſubueniendi parentibus, ſi in extremam, vel grauem necceſſitatem aliquando incidere, non tenetur ſe conſecrare in eo ſtatu, in quo poſſit eiſdem ſubuenire, ſi in talem necceſſitatem incidere & explicare exemplis. p. 326. n. 1295

Vide verbum, *Charitatis obligatio erga ſeipſum, charitatis ordo, Religio quoad dilationem ingreſſus, Religioſus profeſſus, Repudiatio.*

Necceſſitas grauis.

Clericus in ſacris conſtitutus qua ratione poſſit, & teneatur ſubuenire parentibus graui necceſſitate preſſis. p. 325. & ſeq. n. 1294. 1297

Maritus non tenetur, nec poteſt deſerere vxorem, nec ſeruus Dominum, vt ſubueniat parentibus grauiter egentibus. p. 326. n. 1295. & p. 332. num. 1311. in reſponſ. ad tertium.

Vide verbum, *Præſtatur Religioſus, Religio quoad dilationem ingreſſus, Religioſus profeſſus repudiatio.*

Necceſſitas extrema, & grauis quando plures in eadem necceſſitate ſunt conſtituti, & vni tantum poteſt ſubueniri.

Vide verbum, *Charitatis ordo Debitur.*

Negotiorum geſtor.

Impendens in alterius commodum non dicitur gerere vtile negotium, ſi id faciat contra illius voluntatem, & proteſtationem. p. 211. n. 946

Nepos, Nepos ſpurius.

Nepos venit appellatione filij in fauorabilibus. p. 70. n. 186

Nepos ſi ſit Dux, marchio, aut comes cogendus eſt alere patrum pauperem, ne in opprobrium dignitatis mendicare cogatur. p. 127. n. 529

Nepos ſpurius ex filio legitimo non eſt odioſus legibus reſpectu aui. p. 69. num. 283

Auus poteſt donare, vel relinquare nepoti ſpurio ex filio legitimo non ſolum vique ad congruum alimentorum quantitatem, ſed etiam quantum vult. *ibid.* n. 284. 185

Nepoti legitimo, & etiam ſpurio auus poteſt ad liberum relinquare. p. 70. n. 187

Nobili, Nobilitas.

Nobili debentur alimenta delicata, nec debet veſci cibo ruſticorum. p. 24. n. 80

Nobili, & cuiſcumque alimentario, qui eius dignitate

Index Rerum notabilium.

te inspecta illis eget, alimenta præstanda sunt, etiam pro famulis. *ibid.* n. 83. imò si eius dignitas ita exposcit, dandus equus, vel malus, & pro eis alimenta, & etiam rheda. p. 25. n. 85

Vide verbum, *Animus donandi.*

Nonerca.

Nonerca tenetur alere priuigios ex propriis bonis, potest autem, & tenetur alere ex fructibus dotis, qui detractis præstitis in suis, viri, & filiorum communium sustentationem superfluit pag. 140. num. 590

Inter nouercam, & priuigium lex præsumit odium. p. 162. n. 689

Nurus, Nurus quoad alimenta illi debita

Nurus appellatione venit etiam pronurus. pag. 17. n. 104

Vide verbum, *Socer.*

O

Obligatio obligatio alendi, & alimentorum, obligatio antidotalis,

Obligatio semel extipata non reuiscit. p. 204. n. 884

Sine consensu non oritur obligatio. pagin. 222. num. 948

Obligatio alimentorum an sit diuina, vel indiuidua. p. 182. n. 1174

Antidotalis obligatio multos operatur effectus, facit cessare compensationem, & inducit præsumptionem donationis. p. 216. n. 922. 923

Vide verbum, *Alimentorum ius, Auius, filius, frater, Heredes, mater, parentes, pater, patrui, primogenitus.*

Odium.

Cum quis propter odium consideratur ut alius, seu ut distincta persona, id procedit quoad honores, non quoad incommodum. p. 148. n. 659

Officium iudicis.

Officium iudicis an nullam præsupponat obligationem, an vero saltem quasi obligationem. p. 89. num. 363

Quod officio iudicis debetur, transit in heredes abidem.

Vide verbum, *Actio quoad petitionem alimentorum, Opera artificiales, & officiales.*

Opera artificiales regulariter plus æstimantur, quam nudæ, & simplicis ministri. p. 107. n. 440

Vide verbum, *Alimentarius quoad opera, &c.*

Ordinatus.

Vide verbum, *Repetitio alimentorum præstatorum, Ordo soluendi alimenta in concursu plurium egenorum.*

Vide verbum, *Charitatis ordo.*

Ostiosus, Ostium.

Ostiositatis occasio non est danda. p. 11. n. 37

Vide verbum, *Alimentarius quoad opera, &c.*

P

Passum super alimentis.

Vide verbum, *Alimenta quoad durationem, &c. Parentes.*

In quo consistat honor parentibus debitus. p. 320. n. 1275

Parentes, fratres, sorores, filios tunc debemus deservire, & odio habere, quando nos retrahunt à bonis operibus, & impellant, ad peccandum. *ibid.*

Vide verba sequentia.

Parentes quoad obligationem alendi filios.

Parentum nomine in præfenti intelliguntur præci-

cipue patres.

p. 1. n. 2

Pater iure positio tenetur alere filios legitimos, & naturales. p. 3. n. 3

Eiusdem filiorum etiam legitimorum respectu parentum an sit tantum de iure naturæ inclinatio, an vero de iure naturæ stricto, & obligatio in conscientia hoc secundum approbatur, primo reiecto. p. 135. n. 567. unde pater tenetur alere liberos, & obligatione iuris naturalis propria. *ibid.* & pag. 87. n. 355

Pater licet habeat vsum fructum in bonis aduentitiis filij, non tamen ex hoc tenetur alere, sed ratione sanguinis. p. 5. n. 13

Iure naturali inspecto an satis sit si parentes præsentent filijs indigentibus alimenta simpliciter necessaria, sine quibus vitam amitterent, vero competentia conditione, vel saltem quibus commode, & honestè viuere possint. p. 6. num. 14

Parentes etiam de non superfluis ad statum debent filijs grauiter indigentibus succurrere. *ibid.* n. 17. fine. Tenentur iure naturæ alere filios non solum dum sunt pueri, sed etiam adultos cuiuscumque ætatis, si non possunt aliunde querere, & habere victum. p. 8. n. 10. ad 25

Pater non tenetur alere filios quoscumque, qui ex bonis suis, vel honesto artificio, possunt se alere, & victum honestum, & sufficientem querere. p. 9. & seq. n. 22. 28. Tenetur alere si filius nisi cum notabili incommodo, aut periculo, &c. non possit artem, vel operas exercere. *ibidem*, & p. 12. numero 35

An etiam filiam callentem artem, ex qua possit viuere pater non tenetur alere; & si sit spuria non à patre dotanda. *ibid.*

Si filius, vel filia sine dedecore sua conditione attenta non potest artem, vel operas exercere debet illi à patre. p. 11. num. 13. Filius tamen nobilis, qui iam cepit mendicare potest etiam sine dedecore seruire, & arare terram. p. 12. n. 35

Filius robustus, & quilibet alius alimentarius carent bonis, & arte, qui eius onore seruato potest ex seruitio præstito nobili, vel principi in eius domo, vel in bello, vel ex doctoratu, vel procuratore exercitio victum sibi comparare potest, an sit alendus à patre, aut ab alio, cui aliqui onus alendi illum, incumbit. p. 12. & seq. n. 36. 37. 38

Quoad obligationem alendi filios, non spectatur patris potestas, neque agnatio, neque ius succedendi in bonis filiorum, neque solum institutio naturæ patri, & matri communis, sed quod pater sit certus. p. 66. n. 276

Vltra primum triennium onus alendi filios etiam illegitimos regulariter incumbit patri. p. 78. num. 328

Cur potius ad patrem, quam ad matrem spectet tale onus. *ibid.* n. 329

Parentes archius obligantur alere filios pauperes, quam frater diues fratrem, & sororem inopes. pag. 119. n. 492. fine.

Vide verbum, *Alimenta, &c. Naturales filij, Ius naturale stirpis.*

Parentes quoad deobligationem alendi filios

Vide verbum præcedens verbum, *Alimenta quoad casus infra illa denegandi, & alimenta quoad locum.*

Pater.

Pater sustinet omnia onera filij inopis. pag. 26. numero 95

Patri permittitur vendere filium in necessitate ratione patris potestatis. pagin. 68. num. 280. & p. 328. n. 1300

Pater, & filius quando censentur vna persona. pag. 223. n. 952

Pater cogitur soluere mutuanti pecuniam mutuam filij

Index Rerum notabilium.

- filio egenti in studiis, etiam si denunciasset, ne mutaret. p. 111. n. 904
- Pater ceteris patribus non tenetur vitam propriam corporalem postponere viæ corporali filij, & e contra. p. 288. n. 1188
- Nullus unquam ceteris patribus est magis diligendus quam pater, & mater. p. 303. n. 1230
- Vide verbum, *Alimenta quoad filios, quibus, &c. Alimenta quoad locum, quoad quantitatem, necessitas extrema, necessitas gravis, Religio quoad dilationem ingressus, Religiosus professus, votum Religiosum.*
- Pater dilapidator bonorum.*
- Si pater male dissipet bona sua, an filius per iudicis officium possit facere illum cogi assignare sibi tantum quantum sufficit pro alimentis vel legitima. pag. 132. numer. 647. & pag. 190. & seq. n. 831. 832. & 833
- Pater bona dilapidante, an sufficiat interdictio administrationis bonorum, vel cautio, aut fideiussio ad asscurandum filium pro alimentis, & legitima. p. 191. numer. 835. An verò ad instantiam filij iudex cogere possit patrem dilapidatorem ex corporare legitimam ex propriis bonis, & illam dare filio. ibidem numero 836. 837. Et an pater rediens ad sanos mores possit eandem legitimam recuperare. ibid.
- Patria.*
- Patriæ plus debemus, quam parentibus, & eadem potius obediendum quam parentibus. pag. 29. numero 112
- Vide verbum, *Charitatis ordo, Reipublica.*
- Patruus.*
- Vide verbum, *Exponentes infantes.*
- Patruus.*
- Patruus dives, ut patruus an teneatur alere nepotem, & neptem ex fratre pauperes, & e contra. Negativa. p. 137. n. 578. 79. Affirmativa. ibid. num. 580. & seq. Quæ intelligatur, dum nepos eget, patruo vivente. ibid.
- An teneatur dotare neptem ex fratre inopem. Approbatur affirmativa. p. 139. n. 584. 585
- Vide verbum, *Clericus beneficiatus, Religio quoad dilationem ingressus.*
- Pauper, Pauperitas.*
- Pauper, & inops quis dicatur. p. 113. n. 37
- Quando pauperitas est fundamentum alicuius, vel causa agendi ab agente est probanda. pag. 85. numer. 148. & p. 142. n. 1032. Sicut & dicitur ab eas allegante. ibid.
- Qui dicatur pauper regulariter relinquatur arbitrio iudicis attenta personarum, & circumstantiarum qualitate. ibid. n. 1033. Quod salit quando pauperitas est probanda respectu certi effectus, quo casu est probanda in specie respectu illius effectus. ibid.
- Vide verbum, *Cautio.*
- Pena, Pena Rerum criminis læsæ Maiestatis.*
- Pena tenere debet suos Autores. p. 16. n. 101
- Quæ penæ iure civili læsæ contra filios Rerum criminis læsæ maiestatis. p. 107. n. 435. tales filij an priuentur non solum successione totius hereditatis, sed etiam legitima. ibid. n. 436. 437. filii ab an debentur legitima in bonis matris. ibid. n. 438. An dos detrahenda ex bonis patris Rei læsæ maiestatis, & in qua quantitate. ibid. n. 439. 440. Dotes dare post crimen læsæ maiestatis commissum an sustineantur. p. 108. n. 441
- Eisdem filiis an ex bonis paternis confiscatis debeantur alimenta etiam illegitimus. ibid. n. 442. & plurius sequent.
- Filij ob atrocitatem criminis paterni an possint priuari alimentis in foro conscientie. ibid. & seq. n. 441. 447. Quid de lege ponente filios ob crimen paternum, an valeat in foro conscientie, & penalitè exigatur. ibid.
- Lex qui quis Cod. ad legem Jul. maiestatis, quoad penas filiorum ex generali consuetudine civis Christiani non servatur, & est abrogata. p. 109. n. 448. non procedit si offendantur principes recognoscences superiorem. p. 110. n. 449. Neque quando mater committit crimen læsæ maiestatis. ibid. n. 450. 451. 457. Neque quando pater in contumacia tantum condemnatur, ut Reus læsæ maiestatis. ibid. n. 452. neque in nepotibus Rei læsæ maiestatis. ibid. n. 454. neque in filiis natis, aut conceptis ante patrum crimen læsæ maiestatis iuxta plures. ibid. n. 455. nec in feminis. ibid. neque habet locum in beneficiis Ecclesiasticis. ibid. n. 456*
- Pena eisdem legis, *qui quis*, cessant si pater Reus ex gratia principis restituatur. p. 111. n. 458. nec asficiunt filios adoptivos.
- Vbi pena imponitur pro facto negativo requiritur monitio. p. 146. n. 619
- Pensio.*
- Pensio soluenda est in loco, in quo fructus beneficii colliguntur. p. 168. n. 731
- Pensio super beneficio alicui clerico reterata citra vitium simoniz potest gratis remitti absque Papæ autoritate. p. 280. num. 167 Absque laque simoniz non potest pretio, seu pecunia redimi, extingui, aut transferri. ibid. Si pro alimentis pensionarij ei assignata sit, an possit per transactionem vel gratuatam renunciationem absque autoritate remitti. ibid. n. 1168 1169
- An omnis pensio siue motu proprio Papæ reservata, siue de precedenti partium consensu, & ad eam preces possit gratis remitti absque autoritate superioris. p. 281. n. 1170
- Pensio aliquando æquiparatur ultimæ voluntati, nempe legato, aliquando contractui profano, & quando id contingat. p. 280. n. 1169
- Pia causa, Pietas.*
- Pietatis officium an proprie referatur ad ea, quæ spontè, & nulla necessitate præstantur. p. 36. n. 352
- Vide verbum, *Error.*
- Pius V.*
- Vide verbum, *Naturales filij quoad alimenta, &c.*
- Possessio quasi possessio.*
- Possessio continuata probatur probatis extremis. pag. 107. n. 899
- Potus.*
- Potus appellatione continentur vinum, ceruisia, & alia potiones genera, & etiam aqua, ubi est venalis. p. 16. n. 48. & solum aqua ad bibendum, quando aqua non est distinctè ab alimentis legata, quando vero distinctè legatur alimenta, & aqua comprehenditur, aqua etiam ad aliorum alimentorum usum, & ad laudandum, & similes usus necessaria. p. 17. numer. 50
- Potus alimentorum, & cibarium nomine continentur. ibid. n. 51
- Potus nomine veniunt etiam vasa, quibus vinum, aut potandum, & in quibus vinum, aut cætera potabilia conferuantur. p. 16. num. 49
- Prælati, Prælatus Religiosus.*
- Prælati suspensio, vel dispositio ab administratione, & Clerico beneficiato depositio an, & quando ex bonis monasterij, vel beneficii alimenta debeant ministrari. p. 258. n. 1092
- Abbas, seu Prælati accusato, vel denunciato ab omnibus Religiosis subditis, domus pendere, parendum est in his, quæ non impediunt cursum causæ. pag. 257. & seq. n. 1088 fin. 1091. fine.
- Necessitas gravis parentum, cui filius Religiosus extra

Index Rerum notabilium.

monasterium subuenire potest, & non intra præbet prælati iustam causam concedendi licentiam exiendi e monasterio, seu religione, & viuendi in seculo ad subueniendum tali necessitati. pag. 129.n. 1303. quam licentiam cum habitu relicto de iure communi potest etiam ad tempus longum dare prælati immediatus, vel Provincialis, aut Generalis. ibid. hodie ad quod tempus dat solum S. Pontificus. ibid. quod procedit in vniuersum. ibid.

Licentiam manendi, seu viuendi in seculo dimisso habitu, etiam ad subueniendum graui necessitati parentum Religioso Prælatus Religionis absolute concedere non potest, sed sola sedes Apostolica. p. 111.n. 1308. fine.

Filio professo an Prælatus teneatur concedere licentiam viuendi extra Religionem quando id ad subueniendum parentibus grauitur egentibus est necessarium. p. 129. & seq. n. 1304. 1305. 1307.

Vide verbum, *Religiosus profectus* &c.

Præiudicium.

Per vnum actum quis non sibi præiudicat in sequentibus. p. 169.n. 749

Vide verbum, *Litis expensa.*

Præsumptio.

Præsumitur pro contractu p. 146.n. 1050. ubi quis stetit in domo alterius, præsumitur ab eo habuisse alimenta, & alia necessaria. p. 207.n. 836

Vide verbum, *Litis expensa*, *litigatores alij* &c.

Repetitio alimentorum præteritarum.

Pretium, Probatio.

Probatis extremis censetur posita, & probata media. p. 207.n. 899

Pretium succedit loco rei. p. 146.n. 1050

Primogenium, Primogenitura.

Vide verba sequentia, verbum, *Bona fideicommissi, fideicommissi bona.*

Primogenitus.

Primogenitus habet præuentionem quandam inter fratres, & sedere debet in loco digniori. ibid. illi debentur alimenta pingiora. ibid. quæ procedunt in primogenito successore in omnibus bonis, vel maiori eorum parte. ibid.

Primogenitus, possessor primogenitura, aut maioratus quoad obligationem alendi, & dotandis cæteris fratribus, & sororibus, & dandis legitimis.

Primogenitus successor in maiori a patre propria autoritate instituto super omnibus bonis, non relicta legitima aliis fratribus non consentientibus in institutionem, tenetur præbere legitimam, p. 93. n. 180. Item si maioratus sit institutus cum autoritate Principis, cum onere relinquendi aliis filiis competentia alimenta, quæ institutor non reliquit, vel non sufficientia. p. 94. n. 181. imo etiam si princeps nullam fecisset mentionem de aliis filiis, quibus adhuc primogenitus successor in maiori tenetur dare alimenta competentia iuxta statum. ibid. n. 182. An qualitas alimentorum debeat æquare legitimam. ibid. filiis etiam illegitimis, etiam spuris, quibus pater non reliquit, tenetur successor idem præstare congrua alimenta, si aliunde se alere non possunt. ibid. n. 184. Prædicta in foro conscientie procedunt etiam si Princeps concessisset institutionem cum expresse, quod aliis filiis institutor maioratus non reliquerat alimenta. ibid. n. 183

Primogenitus successor sororibus legitimis, & illegitimis filiabus institutoris tenetur congrua dotē dare. p. 95. n. 185. & tenetur alere, & dotare fratres, & sorores, quibus Pater nihil assignauit, etiam si superstes sit mater, vel Auius maternus dies. ibid. n. 187

Si maioratus institutor cæteris liberis præstitit congrua alimenta, & dotes, & postea ad pauperiam deueniat, Primogenitus successor non tenetur illis *Io. Angel. Bofim De aliment. obligat.*

præstare alimenta, & dotes, si habent matrem, vel Auiam matrem diutem. ibid. n. 188

Siue maioratus institutor, vel fideicommissi ex omnibus bonis constituti cæteris suis liberis præstitit, siue non præstitit sufficientia alimenta, An maioratus possessor pro tempore teneatur in infinitum alere, & dotare fratres, & sorores, & alios descendentes ex primo institutore. si sint egeni, & habeant matrem, vel auiam matrem diutem, habilem ad alendum, & dotandum; an verò teneatur solum in subsidium. p. 96. n. 189. ad 401

Omnis possessor primogenitura, aut maioratus, cui ex consuetudine, vel statuto, aut alio modo defectu primogenitura, obligatur alere, & dotare fratres & sorores inopes. p. 148. n. 196. Quod omnino certum deficientibus matre, & aui materno. p. 99. n. 401

Primogenitus secundogenito non potest assignare pro alimentis solum vsumfructum, vel annuos redditus, sed tenetur assignare proprietatem aliquam, quæ ad hæredes transeat. p. 184. n. 805

Vide verbum, *Alimenta quoad bona, ex quibus, &c.*

Princeps.

Si filius habeat aliunde vnde se alere possit, princeps potest præcipere patri, ne ei aliquid alimentorum præbeat. p. 130. n. 114

Vide verbum, *In naturale.*

Prinignus.

Prinignus an teneatur præstare alimenta noueræ inopi, siue sit heres patris, siue non, dummodo sit diues. p. 140. n. 591. & quatuor sequ.

Vide verbum, *Miseria.*

Proscriptus.

Vide verbum, *Donatus.*

Promittens.

Promittens aliquid dare, vel facere, intelligitur non statim, sed concessio aliquo conueniente intervallo. p. 176. n. 778

Protestatio.

Pro testatio non releuat in ius, quæ non pendent ex voluntate protestantis, & ubi præcedit obligatio. p. 150. n. 641. & p. 111. n. 904

Præuilegium.

Præuilegium auget ius, non diminuit. p. 66. n. 178

Præuilegium, seu ius speciale facilius tollitur, quam ius commune. p. 169. n. 740

Q

Quarta matrimonialis.

Mulier an sine iudicis autoritate possit renunciare quartæ matrimoniali, in casu, quo illi deberetur iuxta Auth. *Præterea, C. de vir, & vxor.* p. 181. n. 1171

R

Ratio.

Ratio generalis amplius dictum. p. 151. n. 1070

Religio, Religio.

Religiosi an debeant esse solliciti de providendis alimentis, & donibus filiis, & filiabus fratrum pauperibus. p. 119. n. 585

Religio quoad dilationem ingressus pro subueniendo parentibus vel filiis, aut aliis consanguineis extremis, & grauitur egentibus.

Necessitas leuiter parentem, vel filiorum non impedit filium, aut patrem ingredi Religionem seculo pro habili periculo superuentura extreme, vel grauis necessitatis. p. 117. n. 1264

Nec impedit ingressus, si parentes, vel filij habeant, vnde viuunt, quamuis tenuissime abique hoc quod aliquid contra decentiam status exercent: Nec si pater, aut filius cogatur mendicare, vel opera exercere sine magna status illorum indecentia. ibid. n. 1264. vnde filij artificum possunt libere ingredi

Ii
Reli

Index Rerum notabilium.

- Religionem, etiam si parentes mendicare, aut alius
scire debent. *ibid.*
- Extrema necessitas parentum quandoam non im-
pediat filiorum ingressum in Religionem, & e
contra, *ibid.* n. 1265. non impedit, si mandando in
saeculo non sit spes probabilis succurrendi patri,
vel filio extreme egenti. *ibid.* n. 1266
- Parentibus in extrema necessitate constitutis, quibus
filios in saeculo manens potest subuenire, & non
alio modo tenetur abstinere ab ingressu in Religio-
nem, vt parentibus subueniat. p. 318. num. 1267.
etiam si vouisset ingressum. *ibid.* n. 1268. et si iam
nouitius tenetur ad eundem effectum egredi. *ibid.*
n. 1269. & etiam si necessitas extrema non sit actus,
moraliter tamen, seu probabiliter timeretur futura.
ibid. n. 1270
- Idem extenditur ad extremam necessitatem Aui, &
aliorum Ascendentium, & nepotum, ac pronepo-
tum, & aliorum descendendum, imo cuiusvis proxi-
mi, scilicet, vt a nepore, vel Auo differendus sit
ingressus in Religionem, & similiter a quouis alio,
si aliter non possit tali necessitati Aui, neptis, vel
proximi succurrere. *ibid.* n. 1271. & seq.
- Si sit necessitas grauis, & magna parentum, cui filius
alter non possit subuenire nisi manens in saeculo,
an teneatur differre ingressum in Religionem, vt
succurrat &c. communis sententia astringit. p. 319.
n. 1274. 1275. quae extenditur etiam ad grauem
necessitatem Aui, & ceterorum ascendendum. *ib.*
& etiam si tali necessitas grauis non sit actus, &
praesens, tamen probabiliter timeretur futura. p. 320.
n. 1276. & pariter si filius votum Religionis emis-
isset ante, vel post grauem parentum &c. neces-
sitatem, cui nisi manens in saeculo possit subuenire.
p. 321. n. 1277
- Prædicta procedunt, quando euidenter apparet de
gravi necessitate parentum. *ibid.* n. 1278. quid si sit
dubium, vel sint vtriusque opiniones probabiles. *ib.*
- Si filius extra Religionem parentibus grauitur egen-
tibus non possit subuenire abque extraordinario,
& proximo periculo peccandi lethaliter, ita ut aliud
remedium vitandi tale periculum sibi non sit, nisi
viuere in Religione; potest, & tenetur desertis pa-
rentibus transire ad Religionem; & quando detur
tale periculum. *ibid.* n. 1279. 1280. Quid in dubio
vel sint vtriusque opiniones de tali periculo. *ibid.*
Idem periculum vix potest contingere, vt in ex-
trema necessitate succurratur. *ibid.*
- Quid si parentes egentius prouocant filios ad malum,
grauē, vel ad peccatum etiam veniale directē, vel
indirectē, an tunc possint ingredi Religionem illis
desertis, & tenerentur, si Religionem vouissent.
p. 322. n. 1281. & duobus seq.
- Filius habens parentes graui necessitate pressos eius
auxilio indigentes ingrediens Religionem, & pro-
fessionem emittens peccat grauitur contra piete-
tem paternam. p. 325. & seq. n. 1294. & 1301
- Filiis extreme egentibus pater tenetur abstinere ab in-
gressu Religionis, vt illis subueniat. p. 333. n. 1315
- Etiam extra illorum grauem necessitatem tenetur pa-
ter differre ingressum in Religionem, si filij sub
eius potestate careant necessariis ad sustentatio-
nem, & piam educationem, nisi illis ante ingressum
sufficienter prouideat. *ibid.* n. 1316. & prædicta pro-
cedunt, etiam si pater votum Religionis emisisset.
ib. n. 1317. & etiam in ceteris ascendentibus respectu
nepotum, & aliorum descendendum. p. 334. n. 1318
- Necessitas grauis fratrum, vel sororum est iusta causa
dispensandi cum fratre astricto voto Religionis ad
differendam voti executionem, vt tali necessitati
subueniat. p. 334. & seq. n. 1319. 1321. Hanc dispen-
sationē cōcedit Episcopus. An sit causa iusta, vt frater
tali voto ligatus propria auctoritate differat voti
executionē, præsertim si sorores egentes sint expo-
- sitae periculo impudicitiae. p. 335. n. 1323. ad 1325
- An vero frater ad subueniendum graui necessitati fra-
trum, & praesertim sororum versantium in pericu-
lo impudicitiae teneatur differre ingressum in Reli-
gionem, tamen si Religionis voto astrictus, si so-
lum in saeculo possit tali necessitati subuenire variis
sunt sententiae approbator affirmatiuae. p. 336. num.
1326. & seq.
- Patruus ad subueniendum nepotibus, & neptibus ex
fratre, vel sorore grauitur egentibus, & nepos ad
subueniendum patruo grauitur indigenti, an teneatur
differre ingressum in Religionem, & quid si
sit professus. p. 337. n. 1330. 1331
- Religiosus professus quoad obligationem subueniendi
parentibus, vel filijs, aut alijs consanguineis extremē,
vel grauitur egentibus. *ibid.*
- Si filius neglecta obligatione subueniendi parentibus
in extrema, vel graui necessitate tunc existentibus
emittat professionem in Religione, valida est pro-
fessio. p. 322. n. 1285
- Filius professus non tenetur, nec potest exire de Reli-
gione ob necessitatem extremam, vel grauem pa-
rentum, si non est spes probabilis, vt possit illis sub-
uenire. p. 323. n. 1286. Nec si manens in Religione
vix non prohibitis potest succurrere. p. 324. n. 1289.
& manens in Religione tenetur illis subuenire om-
nibus modis licitis. p. 325. n. 1288. Quae possit ma-
nens in Religione licite praestare, & quae sine li-
centia superioris, eo etiam inuito, & in dubio an li-
centia iniuste denegetur, vt subueniat parentibus
extremē, vel grauitur egentibus. *ibid.*
- Filius professus non tenetur, nec potest licite abque
licentia Praelati egredi de monasterio ad subuenien-
dum parentibus, nisi euidenter constet de eorum
necessitate graui; & praeceptum naturale illis sub-
ueniendi obligat. p. 324. n. 1289. neque si extra
Religionem possit viuere abque morali proximo
periculo salutis Animae. *ibid.* n. 1290. Neque si ma-
nens in Religione sit valde vtilis Reipublicae Chris-
tianae, vel toti ordini. *ibid.* n. 1291. quo casu Religio
teneretur in se suscipere onus filij, illiusque paren-
tibus subuenire. *ibid.*
- Ad praefatum effectum subueniendi parentibus indi-
gentibus, non potest filius Religione egredi, nisi
prius licentia petita a suo superiore. *ib.* n. 1292. si
necessitas extrema, cui filius in Religione manens
subuenire non possit, tenetur egredi etiam repu-
gnante superiore. *ibid.* n. 1293
- Si necessitas parentum sit tantum grauis, vt illi subue-
niat, an filius possit egredi, & viuere extra mona-
sterium, etiam praeterea denegante licentiam egre-
diendi referuntur variae sententiae, & approbatur
affirmans absolutē. p. 325. n. 1294. ad 1306
- Vbi filius Religiosus a summo Pontifice obtinuit li-
centiam viuendi extra Religionem ad subuenien-
dum graui necessitati parentum praeterea impediens ini-
uste licitae executionē peccat. p. 329. n. 1305. sine.
- Filius Religiosus professus, vt parentum graui necessitati
subueniat, non potest deferre Religionē, non petita
a superiore licentia viuendi extra Religionem.
p. 331. n. 1308. An sufficiat petitiō; an vero omni-
no requiratur obtinuit. *ib.* & seq. n. 1309. 1310. 1311
- Quae diligentiae seu informationes praestitendae a su-
periore ante concessionem talis licentiae. *ib.* n. 1309
- Filius professus, qui ad subueniendam grauem parentum ne-
cessitatem ad saeculum egi, vel sine licentia superiori re-
diit, sine necessitate tenetur statim redire ad mona-
sterium, licet habuisset licentiam a Superioris. p. 332. n. 1312
- Monasterium quod succedit in bonis filij ingreditis, te-
netur ex praedictis bonis subuenire parentibus indi-
gentibus. p. 333. n. 1313 si bona filij ignorans ne-
cessitatem praeterea admissit ad professionem,
non tenetur illos alere ex bonis propriis. *ibid.* quid
si mala fide, & sciens admisit. *ibid.*

Index Rerum notabilium.

Renunciatio Alimentorum.

Alimentis sibi iure naturali debitis filius renunciare non potest. p. 23. n. 77

Vide verbum, *Alimenta quoad durationem.*

Repetitio Alimentorum prateritis non prateritis. scilicet quando nec e competit.

Alimenta prateriti temporis solo officio iudicis debita peti non possunt, ubi Alimentarius pro se alendo non contraxit ex alienum; sed vixit aliunde ex suis industriis, vel ex cleemosynis. p. 202. n. 878

Pater, qui ob inopiam non exhibuit alimenta filio pro aliquo tempore, postea deveniens ad pinguiorem fortunam, non tenetur alimenta prateriti temporis solvere filio. p. 203. n. 879

Monachus non potest agere adversus Abbatem pro prateritis alimentis sibi non prateritis, si vixit non contra cto are alieno. ibid. n. 880. Nec ordinatus sine titulo ab Episcopo ordinatore. ibid. n. 881. secus si monachus coactus sit accipere mutuum pecuniam. p. 204. n. 883

Alimenta officio iudicis tantum debita praterita debentur Alimentario, qui vt se aleret coactus fuit accipere mutuum pecuniam. p. 203. n. 882. Quo casu actio contra debitorem alimentorum competit etiam mutuanti. ibid. si eo tempore, quo filius vt se aleret, contraxit ex alienum, pater erat inops; si postea deveniat ad pinguiorem fortunam, non tenetur filio solvere alimenta praterita. p. 204. n. 884

Alimenta prateriti temporis solo officio iudicis debita cõrepleatione alicuius servitij, an peti possint. ibid. n. 885

Alimenta praterita an dicantur decurrentia à die mortis litis, vique ad diem sententiae late super alimentis, futura à die sententiae; an vero dicantur, & sint futura à die mortis litis decurrentia, vt propter ea debeantur etiam in fora consuetaria, etiam si alimentarius interim vixerit non contra cto are alieno. p. 205. n. 887. 888

Alimenta prateriti temporis peti possunt quando debentur alimentario iure actionis v.g. ex contractu, vel testamento. p. 206. n. 890. etiam si non interuenit appellatio, & legatarius ignorasset legatorem. n. 891. & transmittuntur ad heredes alimentarij. ibid. n. 892. debet tamen petens probare alimenta filij legata fuisse vel alia ratione deberi. ibid. n. 893. ubi constat fuisse debita, debitor dicens se prestasse, probare debet. ib. & pro tempore praterito fuisse prestata difficile probatur, sufficienti tamen coniectura. p. 207. n. 894. & sufficienti lenes in alimentis modici momenti, & parvis; & quae dicantur parvas, vel magnas. ibid. n. 897. & ad probandam continuam alimentorum praestacionem factam in domo alicuius sufficiunt testes domestici. ibid. n. 898

Legatarius praesumptum recipere alimenta ab herede, si cum eo morabatur in eadem domo & ad eandem mensam comederat, nisi probet contrarium. ib. n. 895

Pupillus pariter, qui cum tutore habitavit praesumitur ab eo alimentatus. ibid. etiam qui habitavit eorundem a tutore adhuc praesumitur ab eo alitus p. 208. n. 901

Legatarius, qui extra domum heredis moratus est, si erat incapax ad se alendum, praesumitur ab eo accipere alimenta, nisi sit praesumptio, quod ab alio, in cuius domo sit moratus, acceperit. ibid.

Ubi quis est habilis ad querendum sibi victum, non praesumitur alitus ab alio qui tenebatur, nisi constet cum illo in eadem domo habitasse. ibid.

Militibus non praesumuntur praestite impense alimentorum ab officialibus, nisi id probetur. ibid.

Repetitio Alimentorum prateritis quandoque competit necne.

Alimenta iustitiae pietatis praestita regulariter non possunt repeti. c. 9. n. 631. Hospitalia vel Ecclesia alieni infansem expositi non repetit expensae. p. 211. n. 903

Id. Angel. Bossum De alimentis. obliq.

Alimenta à patre, matre, eorumvè ascendentes praestita filiis, aut nepotibus, vel à fratre fratri, aut patruo patrueli in casibus in quibus praestatis tenebatur praestare ob egestatem aliti, non possunt amplius repeti. ibid. n. 903. Idem de quocunque alio, qui teneatur alimenta praestare ibid. Procedit etiam si Pater &c. protestetur se praestare alimenta animo repetendi, quae protestatio est inutilis. ibid. n. 904

Alimenta praestita alteri sanguine coniuncto ab eo, qui non tenebatur, in dubio praesumuntur praestita ex affectione, & animo donandi, & non repetuntur. ibid. n. 905. quod procedit si alimentorum impense sint tenues, secus si magnae. p. 212. & seq. n. 906. 909 & quae sit modica, quae magna impensa. ibid.

Alimenta defuncto patre à matre filio diuiti praestita sine protestatione repetendi, sine modica, sine magna in dubio, an praesumi debeant donata, & praestita de suo, vel de bonis filij. ibid. n. 907. 909. Quid de expensis à matre factis pro conservandis bonis filij. ibid. & quid de factis in alimentis filio naturalis, aut spurio praestitis. p. 214. n. 911

Auia materna, vel Avus maternus alimenta praestita nepoti habenti bona, unde se poterat alere, praesumitur donasse in casibus, in quibus mater censetur filio donasse alimenta. ibid. n. 910

Mater, quae de suo vivente marito praestitit alimenta filio communi, si maritus pater est diues, non praesumitur donasse, sed potest impensam factam à patre repetere, non vero à filio. ibid. n. 912. & etiam ab Aio paterno, & alius, qui ex obligatione filium alere tenebantur. ib. n. 914. vel ab heredu. mariti. ib.

Pater, mater, frater, patruus Administrator bonorum filij, fratris, vel sororis, vel patruelis eidem alimenta praestans in dubio praesumitur praestisse animo repetendi. p. 215. n. 913. idem de quocunque negotiorum gestore, & administratore bonorum eius, cui praestitit alimenta. ibid. n. 916

Tutor, & curator, siue extraneus, siue sanguine coniunctus potest repetere expensam alimentorum, quae praestitit pupillo, vel minori, cuius tutelam, curam, & administrationem bonorum exercebat ibid. n. 917. eis tamen expedit, vt coram alimentis pupilli, & minoris taxari. ib. licet si ex iusta causa omiserit, adhuc possit repetere alimenta debite iudicio iudicis praestita pupillo, vel minori. ibid. si ultra redditus, & facultates pupilli, aut minoris praestiterint, quoad excessum non repetent. p. 216. n. 918

Sic etiam mater, frater, patruus administrans bona filij, fratris, patruelis censetur donare alimenta in eo, quod excedat fructus bonorum filij, & c. ib. n. 919

Tutor etiam alimenta sorori pupilli praestita. ib. n. 920. Praestita alimenta an pupillus factus adolecens possit à sorore repetere. ibi. Repetit tutor à pupillo expensas factas in magistro, qui illum docuit disciplinam, seu artem congruam. ibid. n. 921

Si pupillus tutori operas praestiterit, & in eius beneficio fuerit, an, & quando, & qua ratione operae & servitii debeant compensari cum alimentis. ibid. n. 922. & seq.

Frater alimenta quae fratri, & eius familie praestitit, si ab eadem familia recipit servitium, compensare debet cum eisdem servitiis proportionaliter. p. 217. n. 924

De compensatione Alimentorum cum servitiis ab alimentario receptis. ibid. n. 925

Mater debetrix filiae, & Pater debitor fratris praestans alimenta filiae, vel fratri non praesumitur ei donare. ibid. n. 926

Frater debitor sororis, & extraneus debitor mulieris, si illam docet, praesumitur fecisse animo compensandi. ib.

Per protestationem factam ab initio praestations alimentorum donationis praesuppositio excluditur, & probatur animo repetendi. etiam si alimentum fuerint modica. ib. & c. q. n. 927

929. facta post praestita alimenta non prodest. ib. n. 928

Index Rerum notabilium.

Alimenta præstita, & quous alia res præstita, vel data animo donandi, non potest amplius per mutationem voluntatis repeti, neque in foro conscientie. *ibid.* num. 928

Quando alimentans expensas pro alimentis retulit in librum rationum, vel memorie debitorum alimentorum, non præsumitur donatio, sed est locus repetitioni. p. 218. num. 930. 931. procedit si ab initio scripsit, nam si post factam impensam, non excludit præsumptionem donationis, nec probet animum repetendi. *ibid.* n. 932

Filius, vel nepos alimenta præstita patri, vel matri, Auo, aut Auiæ diuiti in dubio an præsumatur animo donandi, vel repetendi. p. 219. n. 934

Virtricus, qui priuigno alimenta præstitit, non repetit, vbi clarum est præstitisse paterno affectu. *ibid.* n. 935 repetit, si confit præstitisse animo repetendi per protestationem, vel inscriptionem in libro, vel administrationem bonorum priuigni. *ibid.* n. 936 in dubio præsumitur habuisse priuignum animi repetendi, & repetit. *ibid.* & seq. n. 937 938 quod præstitet necne animo donandi, vel repetendi, non probatur vitrici iuramento. p. 220. n. 938. Repetit quidquid pro priuigno soluit magistro, qui illum docuit grammaticam, aut artem congruam. *ibid.* si habuit in seruitiis priuignum, dum illum aluit, tamen si esset bonorum illius administrator, vel esset protestatus alere animo repetendi, debet alimenta compensare cum seruitiis pro rata. *ibid.* n. 939. quia ratione seruitiis æstimari debeant, & à quo. *ibid.* n. 940. & à quo etiam æstimari alimenta præstita. *ibid.* & quid si impensa facta à vitrico in alimentis priuigni sit modica. p. 221. n. 941. & quid si vitricus sit nobilis, & diues. *ibid.* n. 943

Virtricus non repetit alimenta à priuigno, quando Mater, vel alius cum alere tenebatur, sed repetit à matre, vel ab illo alio. *ibid.* n. 943

Extraneus, qui alicui præstitit falsò credens se teneri, cum non teneretur; vel falsò credens esse sibi sanguine coniunctum, vel esse obligatum ex alia causa, quam pietatis; vel falsò existimans se esse obligatum ex causa pietatis, an possit repetere. p. 223. n. 951

Extraneus impensam factam in aliam causam, quam dotis, & alimentorum credens se esse obligatum, cum non esset erga coniungendum, repetere potest. *ibid.*

Mater, quæ per errorem credens se obligatam esse, cum non esset, aluit filium scholasticum, an possit repetere impensam alimentorum. *ibid.* & seq. n. 952 958

Vide verbum sequens.

Repetitio expensarum pro alio fallarum.

Si constaret de animo expresso, vel tacito facientis, quod ex causa pietatis, vel coniunctionis sanguinis abique animo repetendi fecisset, non est locus repetitioni. p. 225. n. 961

Modicæ impensæ attentæ quantitate diuitiarum, generositate animi facientis, & affectione ad talem coniunctum, an sit coniectura sufficienter inducens præsumptionem animi donandi. *ibid.*

In casibus, in quibus in dubio, an expensæ pro alimentis, vel circa res alterius sunt factæ animo repetendi, ei, qui fecit, datur ad illarum repetitionem actio negotiorum gestorum; an iste cogi possit ad iurandum se fecisse animo repetendi. *ibid.* n. 962

Expensæ in alimenta, vel in aliud commodum filij, nepotis, patris, matris, Aui, vel Auiæ, fratris vel sororis, amici, famuli in foro conscientie non possunt repeti, quando constat de animo expresso, vel tacito liberali vel gratis faciendi ab initio habito. p. 226. n. 963

Vide verbum, *Animus donandi.*

Repudiatio.

Filius, vel pater habens parentes, vel filios magna egestate pressos, nec potentes alimenta querere, peccat grauiter repudiando hereditatem, vel nolens exercere artem, quam nolit, quaque possit lucrari ad subueniendum parentibus, vel filiis egentibus. p. 337. n. 1332

Reipublica. Reipublica bonum.

Si Princeps, & pater sint in extrema necessitate corporali, & potius debeat filius succurrere. p. 312. n. 1261

Vide verbum, *Charitatis obligatio erga seipsum, Charitatis ordo.*

Relititio.

Vide charitatis ordo. *Debitur.*

Rustici quoad alimenta illi congrua.

Rustico non debentur cibi delicati, nec panis albus, nec pulli, sed alendus pane grosso, fabaceo, caseo alio, rafano, & similibus cibis. p. 24. n. 81

Alimentario Rustico, qui non potest ire pedester, prouidendus saltem alius. p. 25. n. 86

S

Salarium.

Vide verbum, *opera artificiales.*

Scientiarum, & discipularum studia.

Expensæ ad addiscendas bonas artes, & scientias, quando veniunt nomine alimentorum. p. 19. n. 62. & 64

Qui promisit aliquem vt filium tractare, vel alere, tenetur facere expensas pro studiis. *ibid.* n. 63

In legato alimentorum regulariter non comprehenduntur expensæ studij, nisi ex probabilibus coniecturis aliud sensibile Testatorem appareat, & quæ sint probabiles coniecturæ. *ibid.* & seq. n. 65. 66

Scriptura priuata.

Scriptura priuata etiam recognita non probat contrarium respectu temporis. p. 218. n. 932

Vbi controuertitur de prioritate temporis, vel tempus est de substantia probationis, producens scripturam priuatam debet probare tempus, ac diem. *ibid.*

Sententia in causa alimentorum.

Vide verbum, *Appellatio in causa Alimentorum.*

Sententia executio.

Executio trium conformium impeditur, si incontinenti offeratur probatio in contrarium. pag. 267. n. 1123. fine.

Sequestrarius quoad alimenta, & litis expensæ.

Vide verbum, *litigatores alij, &c.*

Sermo.

Sermo simpliciter prolatus regulariter intelligitur de prima vice p. 133. n. 560. quod limitatur in dispositione legis, & iuris communis, ac statuti, quæ nunquam intelliguntur de prima vice tantum. *ibid.* n. 559. 560

Seruitus.

Habens seruitutem via in fundo electione loci semel facta non potest variare. p. 17. num. 56. & viam qui debet per fundum, facta semel designatione loci potest variare assignando alium æque commodum. *ibid.*

Seruus, famulus quoad alimenta.

Seruus, & famulus alimenta, cibaria, & vestes sunt præstanda secundum eorum conditionem, & statum. p. 63. n. 264

Seruus alij sunt digniores alijs. *ibid.* Dignitas in seruus intelligi

Index Rerum notabilium

Intelligitur pro meliori statu, & conditione, non pro publico honore, cuius non sunt capaces: *ibid.*
Vide verbum, Expositi infantes, expositus infantes.
Sobrinus.

Vide verbum, Patrum.
Socer.

Socer tenetur alere uxorem filij, seu nulum, quando penes se retinet, illius dotem. p. 26. n. 94. tenetur alere etiam indotatam, quando filius, & nurus aliunde non habet. *ibid.* n. 95

Socer tenet locum patris, & nurus eius filie. *ibidem* n. 95

Cogitur alere nulum indotatam, si consensit matrimonio, vel non appareat de dissensu. *ibid.* n. 96. Imo etiam si filius, etiam illegitimus co. inuito uxorem duxerit. *ibid.* n. 97. & etiam nulum, qui sine culpa degit extra domum soceri, vel mariti. p. 27. n. 98. & uxorem filij, qui dotem sibi a patre restitutam dissipavit. *ibid.* n. 99. Et quid si socer dotem sine iusta causa restituit filio dissipatori etiam nulu consentiente. *ibid.*

Socer alit nulum solum in subsidium, quando filius non est solvendo. *ibid.* n. 101

Tenetur alere filium, & nulum, quando licet sit causa restituendi dotem, tamen filius est suspectus dilapidationis. *ibid.* n. 100

Non tenetur socer alere nulum in casibus, in quibus filius maritus non tenetur. *ibid.* n. 101. Tenetur vero alere nulum in casibus, in quibus non tenetur alere filium. *ibid.* n. 102

Socer tenetur etiam alere pro nulum in casibus, in quibus tenetur alere nulum. *ibid.* n. 104

Non solum filius, sed etiam nurus agit contra socerum, ut præstet alimenta, & qua ratione. *ibid.* num. 103

Socer quando possit repetere à genero alimenta præstata filie, & expensam medicinarum. p. 211. n. 944. & sequent.

Socius.

Socius inuito socio reficit pacietem communem minantem ruinam, & ab eo repetit expensam pro parte. p. 221. n. 945

Solemnitas, Allu.

Vide verbum, Allu.

Solvens, Solvere, Solutio.

Nemo tenetur præstare ultra id, quod promissit. p. 23. n. 78.

Solutio vnius partis non grauat in solutione alterius. p. 53. n. 140

Vide verbum, Debitor.

Spuria, Spurius.

Spurij sunt duplicis generis, alij simpliciter spurij, scilicet ex coitu non damnato, & lege civilis non punibili, alij qui procreantur ex coitu per leges civiles damnato, & punibili, & qui sint hi spurij. p. 41. n. 176

Vide verbum, Naturalis filij, & verba sequentia.

Spuria quoad dotem illi debitam, & dandam, & transmissionem ad heredem.

Pater tenetur dotare filiam spuriam iuxta quantitatem alimentorum ei debitorum. n. 101. 102. & si spuria simpliciter relinquet in causam dotis censetur reliquisse. p. 49. n. 102. fine.

Maior necessitas incumbit patri in constituenda dote filie spurie, quam in alimentis præstandis. *ibid.*

Dos filie spurie à patre constituta, vel relicta non debet excedere quantitatem alimentorum ei debitorum, & excessus non sustinetur. *ibid.* n. 102. Excessus constitutæ matrimonio an possit reuocari à marito. pag. 50. n. 204. ad 209. Talis excessus an & quando contineat culpam mortalem aut venialem. *ibid.* n. 104. fine.

Dos, cuius valor non excedit valorem omnium alij

torum totius vite filie spurie, ea mortua transmittitur ad illius heredes. p. 57. n. 238

Vbi fructus annui dotis sufficiunt ad congrua menta spurie, stante statuto, vel pacto expresse de lucro dotis in fauorem mariti, ea mortua dos acquiritur marito. p. 58. n. 139. Seculo statuto an ea mortua redeat dos ad patrem, eiusve heredes, etiam si spuria filios reliquerit. p. 57. num. 240. ad 244. Cautela Barth. in constituenda dote filiarum spuriarum, ut ea mortua transeat ad illius heredes. p. 59. num. 245

Dos filie spurie constituenda, & danda habito respectu ad patris diuitias, & dignitatem, & patris consuetudinem, & semper tanta, quanta opus est, ut inueniat maritum, & euitetur periculum impudicitie, & meretricandi. p. 64. n. 167. 168. Qualiter constituta arbitrio iudicis. p. 63. n. 263

Vide verbum, Anus Clericus, Beneficiarius, Dos.

Spurij quoad alimenta illi iure nature, & humano debita.

Iure civilis filiis spuris alimenta denegantur. p. 42. n. 176. An omnibus spuris, etiam non nati ex coitu damnato. *ibid.* & seq. n. 177. 178. Ius civile an solum permittat, non vero prohibeat spurios filios ex coitu damnato à parentibus alij. p. 43. n. 179. An minimè denegat patrem dare illis alimenta vitam simpliciter necessaria. p. 44. num. 180. 181. an comprehendat etiam matrem. n. 180

Iure Canonico, seu de æquitate Canonica. *Cap. cum habuerit, de eo qui in mari, &c.* Quibuscumque filiis spuris adulterinis, incestuosis, & quouis alio coitu damnato procreatis pater tenetur præstare alimenta necessaria, & ad illa præbenda potest cogi. *ibid.* n. 183. ad 189

Ius Canonicum de præstandis alimentis filiis spuris obseruandum etiam in terris principum secularium in foro civilis laico, & Ecclesiastico. p. 47. n. 194. 195

Pater non potest prohibere in testamento dari alimenta filiis spuris. *ibid.* n. 196

Filius spurio pater potest relinquere, & donare causa alimentorum. p. 48. n. 197. & quid si spurius aliunde viuere possit. *ibid.* n. 198

Relictum, vel donatum à patre filio spurio egeno non expresse causa alimentorum censetur relictum, & donatum pro alimentis. *ibid.* n. 199

In concursu filiorum spuriorum, & legitimum, & ac naturalium prius alendi sunt legitimi, quam spurij. Si pater non possit omnes vel angustiora alimenta spuris danda. p. 64. nu. 271

Pater, & mater æquè teneantur alere filios spurios, aut vero mater teneatur solum in subsidium, in defectum patris. p. 65. n. 172. ad 176

Quando cerum est spurium esse filium Caij, vel Petronij, sed dubitatur à quo determinate sit procreatus, quis eorum debeat illi præstare alimenta. pag. 66. num. 177

Vide verbum, Anus paternus, Clericus, Beneficiarius.

Fiscus, Frater, vi Frater.

Spuriorum alimenta quoad quantitatem debitam.

Filiis spuris præstanda sunt alimenta secundum diuitias paternas, & conditionem, ac dignitatem personæ patris & filij. p. 61. n. 255. ad 265. Non tamen ita ampla vel filio legitimo, & naturali. pag. 63. nu. 264

Spurij qualiter arbitrio iudicis sint taxanda alimenta, & dos constituenda. *ibid.* n. 265

Filius spurio præstanda sunt cibaria, vestitus, habitatio & cetera ad corporis conseruationem necessaria, & ad disciplinas, honestasque artes percipiendas. *ibid.* n. 266. Et pro eius vxore, liberis, famulis, & ancillis, si illi indigent iuxta suam conditionem, & dignitatem. *ibidem*

Vide verbum, Anus paternus, Clericus, Beneficiarius, frater, vi frater.

Index Rerum notabilium.

Spurij quoad capacitatem succedendi, illis relinquendi directè, vel indirectè, & transmittendi relicta ad

suos heredes.

Pater an possit relinquere filio spurio aliquid nomine alimentorum, quamvis ex arte, & operis suis possit se honestè alere. p. 13. n. 39. ad 44

Quintum bonorum quod l. 10. *Tauri* permittitur à patre dari filio spurio, an pater possit eidem dare, & relinquere, si spurius sit diues, vel ex aliquo artificio honestè alere se possit. p. 14. & seq. n. 42. & 44

Si quinta pars paternæ substantiæ non sufficiat alendo spurio, an pater teneatur augere maioremve partem assignare. ibid. num. 45

Filio spurio propter benemerita, & servitia sibi præstita alias non debita pater potest ultra alimenta aliquid servitiis æquale relinquere, vel donare. p. 48 n. 199

Legatum à patre filio spurio pro alimentis factum, vel donatum eidem alimentorum nomine, si excedat notabiliter alimenta congrua, an sustineatur etiam quoad excessum. ibid.

Ei, cum quo filius spurius contraxit societatem generalem, an pater spurij possit valide relinquere, & donare. p. 53. n. 115. & 114

Pater spuriz, vel spurij an possit instituire maritus spuriz, & uxorem spurij. ibid. num. 115. & 116. Non prohibetur tradere marito spuriz quodcumque voluerit. p. 52. & seq. n. 108. & 118

Quid si pater spuriz, vel spurij sit Clericus beneficiatus autentica constitutione Pij V. p. 53. n. 116

Excessus dotis filiz spuriz marito tradite dissoluto matrimonio per mortem mariti, an ab hæredibus patris possit revocari, etiam si supersint filij. ibidem n. 217

Filij spurij an sibi à patre relicta, vel donata ultra quantitatem alimentorum congruam possint præscribere. p. 54. n. 120. & 121. & 122

Si pro alimentis totius vitæ spurij, vel spuriz pater reliquerit, vel tradiderit fundum, vel certam summam pecuniæ non excedentem æstimationem alimentorum totius vitæ, facta computatione iuxta *liberitatem*, ff. ad fa c. Mortuo spurio, vel defuncta spuria, fundus transmittitur ad heredes. ibid. num. 124

Quid si aliunde quæ ex fundo habuit alimenta. ibidem. Quid si decesserit ante præsumptam computationem. ibid.

Fundus pro alimentis filio spurio à patre relictus, aut datus pro alimentis, si reddat annuos fructus sufficientes ad congrua alimenta, mortuo spurio, an revertatur ad patrem, vel eius honores. p. 55. n. 225. ad 231. Cautela Bartholi, vt talis fundus transeat ad heredes spurij. p. 56. n. 226

Si fructus fundi non sufficienter ad integra alimenta pro parte deficiente proprietatis fundi debetur spurio, & ad eius heredes devoluitur, & excessus restituendus patri, aut eius hæredibus. ibid. n. 232

Fundus pro alimentis filio spurio datus, si non excedat valorem omnium alimentorum totius vitæ spurij facta coparatione iuxta *liberitatem*, efficitur spurij, nec potest gravari, vt alteri restituatur post obitum. ib. n. 233. Si autè fructus annui sufficiant ad congrua alimenta potest à patre gravari onere restitutionis faciendæ ipsi, vel eius hæredibus spurio defuncto. ibid.

Iuxta l. *Tauri* 10. Pater potest filiis illegitimis etiam spuris, & debet relinquere quintum bonorum in proprietatem, de qua filius potest ad libitum disponente in vita, & in morte, & post obitum eius transmittitur ad heredes, nec gravari potest à fratre. p. 57. n. 234. & 235. & 236. Quid si illud quintum excedat quantitatem alimentorum ad ea necessarium. ibid. n. 237

Auus potest ad libitum relinquere, & dare nepotibus

ex filio, vel filia spuris. p. 59. n. 146. Nepotis tamen legitimi ex filio spurio institutio facta ab suo contemplatione eiusdem filij spurij non valet. pag. 60. n. 247. At in dubio censetur facta contemplatione nepotis. ibid. & p. 60. n. 248. quibus in casibus constaret factam contemplationem nepotis. ibid. n. 249

Nepotibus ex filio spurio incestuoso an auus possit relinquere, & illos restituere. n. 250. Quidquod nepotes ex spurio filio clerici. ibid. n. 251

Auus habens filios legitimos, vel ex eis descendentes patiter legitimos non potest valde instituire nepotes ex filio spurio, vel eis relinquere, nisi vnam vnciam. p. 61. n. 252. & 253

Nepotes ex filio spurio ab intestato non sunt capaces successione. ibid. n. 254

Filius spurius ex damnato coitu non succedit matri, nec ei mater. p. 79. n. 335. & tali spurio mater non potest relinquere ultra alimenta. ibid.

Vide verbum præcedens, & verbum, *Dos spuriz.*

Statuta.

Vide *Alimenta quoad durationem.*

Stipulatio.

Stipulans sibi alimenta, non censetur stipulasse pro persona extrinseca, neque pro uxore. p. 13. num. 78

Stipulatio.

Fori stylus, seu obsecrancia valet, & teneri debet in loco, ubi sit inductus, extra illum non extenditur. p. 54. n. 1079

Subrogatum.

Subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur. p. 198. nu. 862

T

Tactum.

Tactum non plus operatur, quam expressum p. 39. n. 166

Tempus præstandorum alimentorum.

Vide verbum, *Alimenta quoad tempus.*

Testator.

Testator præsumitur velle id, quod leges volunt. p. 39 n. 166

Testes.

Vide verbum, *Indicium summarium.*

Transactio, Transactio super alimentis.

Aliud est transigere, aliud renunciare. p. 276. n. 1156

Vide verbum, *Alimenta quoad durationem.*

Tutela.

Tutela officium est necessarium, & nemo potest ab ea se excusare. p. 116. nu. 923

Tutor.

Tutor iure communi gratis officium suum exercere tenetur. p. 116. num. 922

Tutori iudex salarium constituere potest ex causa, quando æquum sibi videtur. ibid.

Tutor quoad repetitionem alimentorum pupillo præstitorum.

Vide verbum, *repetitio alimentorum præstitorum.*

V

Variatio.

Vide verbum, *Servitium.*

Vasallas.

Vide verbum, *Litigatores alij.*

Venter.

Venter non patitur dilationem. p. 164. n. 1113

Vestes, Vestium.

Vestitus nomine veniunt vestes laneæ, lineæ, sericeæ, bombazineæ, camilleæ, cingula, clamides tapeda, seu coopertoria, diplodides, culcitæ, capitis tegumenta, calcamenta, pelles iuxta qualitatem, & consuetudinem

Index Rerum notabilium.

ditionem personæ. pag. 17. numer. 51. ad 54
Vester quando comprehendatur, vel non, nomine
alimentorum. p. 18. n. 58

Vide verbum, *Alimenta quoad tempus, &c.*

Præsum.

Vitricus non tenetur alere primum pauperem in
subsidium. p. 140. n. 58. repetit alimenta primum
præstita absque animo donandi. ibid. Non censetur
tanquam pater, sed extraneus respectu primum
ibid. Præsumitur non amare primum. p. 210. nu-
mer. 938

Vide verbum, *Repositio alimentorum præstorum.*

Vltus.

Vltus & alimentorum nomine eadem continentur.
p. 17. n. 50. Vltus nomine continentur cibus, potus,
vestimenta, & cetera ad viuendum necessaria. ibid.

Vltum suum ætate nemo tenetur ut alium alat.
p. 151. n. 644

Vidua quoad alimenta.

Mariti bona remanent vxori obligata, & hypothe-
cata non solum pro ipsa dote, sed etiam tacite pro
alimentis dote correspondentibus. p. 200. n. 872. &
& bona vxoris, vel alterius qui viro dote promi-
sit, remanent hypothecata viro pro dote, & pro
alimentis sibi debitis. ibid.

Vide verbum, *Alitio quoad possessionem alimentorum,*
Alimenta quoad locum, &c. Alimentarius quoad
operas, &c. Hæres mariti, inter vxorum, vxor.

Vita militis.

Vita militis à primogenito succedente in feudum de-
betur secundogenito diuiti etiam si pater eidem
secundogenito aliquid certum, vel alia bona reli-
querit. p. 127. n. 333

Vide verbum, *Fideicommissum.*

Voluntarium.

Voluntarium non dicitur, quod ab eo fit, qui cogi po-
test. p. 40. n. 171

Vide verbum, *Error, ignorantia, obligatio.*

Voluntas.

Voluntas tacita, quæ ex actu colligitur non debet vi-
tra extendi, quam ex ipso de necessitate infertur.
p. 169. n. 740

Votum, votum simplex, votum solenne.

Quidquid ex materia defectu impediret obligatio-
nem voti, si tempore eius emissionis adesset im-
pedit similiter eius obligationem postea superue-
niens; & an id procedat solum quando ab initio im-
pedit votum valde fieri, non quando solum licite.
p. 127. n. 1298

Quando res præciso voto melior est, quam sua tra-
dictoria, ea exequenda est post quodcumque
votum. p. 128. n. 1199

Votum tam simplex, quam solenne de natura sua
includit conditionem, *Dummodo res, quæ est mate-
ria voti aliquando præcepto alicui naturæ, vel diui-*

na non repugnet. p. 123. & seq. n. 1291. 1298

Maior est obligatio voti professionis ecclæ Deum,
quam obligatio pietatis erga parentes ad subue-
niendum illis grauiter egentibus. p. 327. n. 1297

Per professionem Religiosus se tradit in potestatem
Religionis, seu Prælati, ita ut reputetur mortuus
mundo. ibid.

Differentia inter simplicem promissionem rei votum-
que simplex, & traditionem rei, ac votum solenne
professionis quoad obligationem. ibid. n. 1298. &
p. 130. n. 1306

Filius, & pater etiam voto castitatis, vel Religionis
adstrictus, qui nisi dote vxoris quam duceret, pos-
set parenti, vel filio grauiter egenti subuenire, te-
neretur tale matrimonium inire. p. 334. n. 1319. si
nita necessitate, & mortua vxore teneretur exequi
votum Religionis, vel si voto castitatis ad omni-
modam castitatem, & viuente vxore ad abstin-
dum ab omnibus veneris coniugiis non permis-
sis. ibid.

Vide verbum, *Hæres.*

Votum Religionis.

Vide verbum, *Religio quoad dilationem ingressus.*

V usufructus, usufructuarius.

V usufructus aduentitiorum filij acceptatus per pa-
trem non potest remitti filio ad effectum se libe-
randi ab onere illum alendi. p. 5. numer. 13

V usufructuarius non tenetur ad collectas, quando
v usufructus esset inutilis, si illas solueret. p. 168. n.

735

V usufructuarius legata annua ex dispositione legis, vel
ex dispositione testatoris debet solvere ex redditibus,
& si redditus non sufficiunt, res debet alienari,
ut legata solui possint. p. 185. & seq. n. 811. 812. fin.

Vbi legatis alicui alimentis testator heredi proprietatem,
alteri usufructum reliquit, usufructuarius tenetur
alimenta præstare. p. 186. n. 812

Vide verbum, *Exponentes infantes.*

Vxor.

Vxor constante matrimonio, etiam si aliunde possit vi-
uere, potest à marito retinere dote alimentum
petere. p. 202. n. 877

Vide verbum, *Alitio quoad petitionem alimentorum,*
Alimenta quoad durationem, Alimenta quoad locum.
Alimentarius quoad operas, &c. Debitor pro
alimentis, Dos.

Vxor prægnans.

Vxori repugnant post mortem mariti alimenta de-
bentur ex bonis mariti etiam si aliunde habeat, unde
se possit alere. p. 202. numer. 877 & sumptus præ-
dictorum alimentorum non deducuntur in resti-
tutione fructuum ex dote perceptorum. ibi-
dem.

Vide *Alimenta quoad eos, quibus, &c. Mulier præ-
gnans.*

F I N I S.

5

ROSSIVS. DE.
EFFECTO. 2

304